

COLECȚIA COGITO

PROVERBE, CUGETĂRI, DEFINIȚII despre EDUCAȚIE

Editura Albatros

PROVERBE, CUGETĂRI, DEFINIȚII despre EDUCAȚIE

PROVERBE
CUGETĂRI
DEFINIȚII
despre
EDUCAȚIE

Ediție îngrijită
de
EUSEBIU MIHĂILESCU

Colecția Cogito

PROVERBE CUGETĂRI DEFINIȚII despre EDUCAȚIE

Prefață
de
NICOLAE RADU

Editura Albatros

PREFAȚĂ

S-a spus de multe ori, și pe drept cuvînt, că oamenii sînt ceea ce au învățat. Și oamenii învață aproape totul: să gîndească, să simtă, să voiască, să efectueze anumite munci și să intre în relații cu alții. Dar de apreciat nu-i apreciem după cele ce au învățat, ci după manifestările lor. Omul ca sistem de potențe „pure" este o imposibilitate. El ne apare întotdeauna „în carne și oase", ca aparținînd unei anumite perioade istorice și, mai departe, unei anumite națiuni, clase sau grup social, comunități și familii. Psihologia lui este deci nu numai una de specie, ci și una social-istorică concretă. Mai mult, chiar caracteristicile sale cele mai generale sînt, la urma urmelor, abstracții ale unor manifestări întotdeauna concrete, care pot fi constatate în chip firesc de orice om. Este motivul pentru care încă Secenov

atrăgea atenția asupra importanței „psihologiei de toate zilele", iar în perioada mai apropiată de noi, își fac apariția psihologia istorică, literară, populară etc., alături de psihologia teoretică, cu care se confruntă, o completează și nu de puține ori o depășesc în nuanțe, volum de informații și tematică abordată. Este la urma urmelor firesc ca oamenii să se cunoască în anumite limite, această cunoaștere fiind indispensabilă pentru procesul cooperării și comunicării în activitățile depuse. Este vorba desigur de preocupări cognitive empirice, născute din contactul inevitabil al oamenilor între ei, din nevoia de a se adapta unii la alții în cadrul diferitelor activități depuse împreună, la care se adaugă însă influențe cărturărești mai vechi sau mai noi, relativ sistematice, uneori presupunînd o metodologie specială de cercetare. Atrăgînd atenția asupra acestui ultim aspect al studierii personalității, L. Tolstoi sublinia faptul că scriitorul trebuie să-și noteze obiceiurile și caracteristicile oamenilor, iar uneori să le motiveze comportarea, ceea ce se dovedește a fi deosebit de important pentru calitatea operei de artă însăși. Privită astfel, creația literară de orice natură

ne apare și ca un experiment de simulare a comportamentului uman și, atunci cînd e vorba de autori valoroși, progresele în cunoașterea personalității sînt semnificative, reale, cu putere de difuziune în gîndirea celorlalți oameni. Ele se adaugă altor cuceriri în această direcție realizate în mai toate domeniile de activitate ale omului. Pe această cale, milenii de activitate colectivă, de creație individuală și de grup au cristalizat în limbă, obiceiuri, proverbe, cugetări și maxime, între altele, și o sumă de informații privind personalitatea umană, trăsăturile ei permanente sau accidentale, valorile educative, modalități de a le transmite etc. Abia azi a devenit limpede avantajele științifice pe care le poate avea înțelegerea istoriei ca pe un uriaș experiment natural ce poate fi descifrat cu un profit major pentru înțelegerea mai adîncă a evoluției vieții spirituale a omului. Acest experiment al istoriei a fost consemnat în produsele acestei spiritualități, în unelte, monumente de arhitectură, literatură, artă etc. În aceeași perspectivă, produsele și cugetările pe teme educative nu sînt altceva decît experiență de cunoaștere cristalizată, străfulgerări pline de sagacitate, proiecții

strălucitoare ale unor fapte, constatări și evenimente cu semnificație profund umană. Rod al experienței generale — cazul celor de origine populară — sau al reflectării unor minți luminate, ele reprezintă în toate cazurile un produs al unor „creere asociate", care au sintetizat în mod sumar dar esențializat caracteristici umane definite în raporturi specifice traiului în comun. Pentru a apărea în forme abreviate, miniaturizate și esențializate, aceste trăsături au trebuit să prezinte o anume certitudine, permanență și pregnanță. De aceea pînă azi în limbajul curent nu ezităm să definim un om — uneori complet și definitiv — printr-un singur proverb sau printr-o singură maximă.

Toate acestea ne obligă să constatăm că din cele mai vechi timpuri, în proverbe și cugetări apar preocupări firești de surprindere și definire a însușirilor umane, formate în procesul educației. De aceea, în mod obișnuit în culegerile de proverbe, maxime și cugetări vom găsi cu necesitate surprinse și creionate trăsături ale personalității de o mare autenticitate, îndreptățind observația curentă că marii creatori (anonimi sau cunoscuți) sînt și mari cunoscători de oameni.

Se justifică astfel interesul cu care publicul așteaptă și primește apariția unor culegeri tematice, deoarece ele aduc la zi informații privind domeniul cel mai dificil, dar și cel mai spectaculos al cunoașterii, și anume lumea spirituală a omului. Spre deosebire de istoria diferitelor științe, care consemnează inevitabil elemente și aspecte perimate, teze și realizări depășite de timp, istoria universului spiritual al omului este veșnic vie, la îndemîna noastră, compatibilă cu experiența fiecăruia, capabilă să ne ofere indicații prețioase nu numai în direcția cunoașterii teoretice, ci și — mai ales — în cea a vieții de toate zilele. Ea ne conștientizează comportamentul semenilor noștri, trăsăturile lor esențiale și accidentale, ne orientează în relații și dă sens unor comportări fără semnificații aparente pentru noi, născute din contacte interumane practic infinite, proverbele și cugetările formulate ne transmit, ca pe o zestre culturală inestimabilă, o experiență pe care oamenii, luați individual, nu ar avea niciodată posibilitatea să o acumuleze. Veritabile instrumente culturale, simțim nevoia să le cunoaștem, să ni le însușim și să ținem seama de ele în experiența noastră de viață.

Mai ales cînd e vorba de tineri, valoarea unei astfel de experiențe este cu totul deosebită și de aceea lucrările de genul celei elaborate de Eusebiu Mihăilescu prezintă un interes major.

Autorul îmbină proverbele și cugetările cu conținut psihologic și educativ, cu o serie de definiții și idei colectate din psihologia teoretică, ceea ce este firesc, deoarece psihologia, și pedagogia, singure, nu au reușit să suplinească valoarea informațiilor din această sursă și e dificil de presupus că o vor face vreodată. E mai probabil ca ele să se constituie ca surse de cunoaștere a personalității umane și ale fenomenelor educative în ansamblul unei științe a omului, cu caracter global, care se va constitui treptat în viitor și în ale cărei componente proverbele, cugetările, referirile de tot felul se vor constitui ca parte componentă la fel de valoroasă. Sub acest aspect autorul reușește o imagine autentică a eterogenității eforturilor de cunoaștere a fenomenelor și proceselor educative. De acest lucru ne putem da ușor seama urmărind noțiunile tratate. Gruparea lor pe procese și funcții psihice conturează o adevărată psihologie umană, din care nu lipsesc: conștiința, atitudinile,

caracterul, atenția, autoeducația, curiozitatea, emoția, gîndirea, imaginația, inteligența, înțelegerea etc. La ea se adaugă apoi acele noțiuni ce se referă la unele probleme majore ale educației morale, ca de exemplu: adevăr, datorie, dreptate, onoare etc.

Avem astfel în fața noastră un fel de manual sui generis, *mai puțin riguros, dar mai nuanțat și mai accesibil. Includerea unor contribuții ale psihologiei teoretice ne apare ca un element original al lucrării. Ponderea lor este, cum e și firesc, mai mică, pe de altă parte această contribuție nu este originală, deoarece, cu rare excepții, definirea unor procese tratate mult în secolul nostru se preia din literatura de specialitate. Aceste definiții nu sînt proverbe, nici cugetări, ci simple informații cristalizate în definiții. Ele ne oferă însă o excelentă ocazie de a judeca pe viu specificul cunoașterii omului în psihologie și pedagogie, spre deosebire de cunoașterea lui pe baza unor proverbe și maxime. Este firește numai o imagine, dar reală, fiindcă oricît am extinde analiza, concluzia nu se va schimba: între cunoașterea omului pe prima cale și pe cea de a doua există importante diferențe. Referirile la psihologia teore-*

tică au însă și un alt rost. Unele noțiuni, de pildă: didactica, conștiința, asociația, excitația etc., prin specificul și natura lor, au fost surprinse puțin sau deloc în proverbe și cugetări, dar ele au o importanță incontestabilă în educație și de aceea prezența lor ni se pare că se justifică într-o lucrare de acest gen.

Cititorul are astfel posibilitatea să parcurgă caracterizări de mare finețe ale diferitelor laturi ale psihologiei umane, dinamica lor de ansamblu în perspectiva unor valori umane fundamentale. În același timp poate extrage multe adevăruri utile în viață, filtrate printr-o mai adîncă cunoaștere a propriei persoane și a semenilor săi. Din acest ultim punct de vedere, cartea lui Eusebiu Mihăilescu îndeamnă la meditație și efort de perfecționare umană, recomandîndu-se tinerilor ca o lectură agreabilă și remarcabilă ca utilitate.

NICOLAE RADU

CUVÎNTUL EDITORULUI

Animat de dorința de a afla cele mai interesante gînduri ale pedagogilor, moraliştilor şi ale altor personalități din lumea întreagă, care s-au ocupat într-un anume fel de multiplele aspecte ale educației și formării omului, în decursul unui lung şir de ani, am citit un număr de peste 1 500 de opere ale unor autori români și străini, cu care prilej am extras cele mai semnificative idei — peste zece mii de reflecții și aforisme, pe care le-am sistematizat pe teme, cu intenția de a le publica, pentru a fi cunoscute și folosite şi de alții, în activitatea lor.

La sugestia redacției, din imensul material adunat, am selectat pentru această culegere cele mai reprezentative texte care se referă la educație. De bună seamă că pe lîngă conceptul de educație — temă de bază a ediției — am inclus peste 80 de capitole consacrate noțiunilor care se înscriu în vasta arie a educației: unele definind procese educaționale, discipline și factori de îndrumare: auto-educație, bună-creștere, învățămînt, învățătură, învățător, psihologie, pedagogie, școală, altele definind trăsăturile umane care fac obiec-

tul învățămîntului și al educației morale (caracter, cinste, conștiință, cumpătare, curaj, datorie, deprindere, disciplină, exemplu, judecată, memorie, percepție, predare, temperament, voință etc.).

Dat fiind caracterul special al acestei ediții, care prin tematică se adresează învățătorilor, profesorilor, părinților, elevilor școlilor pedagogice, tuturor acelora care se pregătesc pentru nobila sarcină de a crește și educa tînăra generație, am găsit necesar ca, pe lîngă proverbe, aforisme, cugetări, să includem și unele texte extrase din lucrări de specialitate pedagogică și psihologică, din manuale, tratate. Încercăm astfel ca, pe lîngă gîndurile de largă circulație aforistică cu care ne-au obișnuit multe din aparițiile colecției Cogito să oferim cititorilor definirea științifică a unor noțiuni de specialitate folosite atît în limbajul educațional cît și în viața de toate zilele, cum ar fi: aptitudine, asociație, deprindere, emoție, gîndire, imaginație, inteligență, intuiție, înțelegere, percepție, reprezentare, sentiment, voință. Pentru a evita repetarea unor definiții mult prea comune, asemănătoare, am procedat la o riguroasă selecție, păstrînd de preferință pe acelea care aduc ceva nou în contextul general. Socotim deci că proverbele, cugetările, cît și aceste definiții completîndu-se unele pe altele, vor contribui la conturarea aforistică, dar și științifică a noțiunilor care fac obiectul celor peste 80 de capitole.

Din imensul tezaur universal, literar, pedagogic, etic, psihologic și care s-a impus riguroasei selecții, un mare număr de texte aparțin scriitorilor,

moraliştilor, oamenilor de ştiinţă şi de cultură din ţara noastră — aceasta vădind că poporul nostru, în decursul vremurilor, a germinat prin fiii săi opere şi concepţii care au contribuit şi contribuie la îmbogăţirea culturii materiale şi spirituale universale.

Spre a uşura cititorilor găsirea textelor referitoare la o temă sau alta am ales criteriul de grupare alfabetică a noţiunilor (capitolelor), iar în cadrul capitolelor în ordine alfabetică a autorilor din care s-a citat. În indicarea surselor am procedat, cum se obişnuieşte, citînd autorul, opera şi deseori chiar pagina. Indicile de autori va suplini, credem, nevoia de informaţie şi de exactitate (numele exact al autorilor, operele şi ediţiile consultate), date care nu era cazul să fie menţionate cu prilejul citărilor ce însoţesc cugetările.

Cu satisfacţia unui efort împlinit, în speranţa că această culegere se va alătura şi va servi preocupărilor ce s-au depus şi se depun pentru educarea tineretului patriei noastre socialiste, se cuvine să aduc şi pe această cale mulţumiri conducerilor şi personalului de la bibliotecile Căminului Cultural Răzvad, jud. Dîmboviţa, Casei de cultură a oraşului Pucioasa din acelaşi judeţ, precum şi Bibliotecii Centrale pedagogice din Bucureşti, care, cu amabilitate, pricepere şi promptitudine, ne-au pus la dispoziţie operele necesare documentării întreprinse în perioada alcătuirii prezentului volum. Cititorilor le dorim o lectură plăcută şi utilă.

EUSEBIU MIHĂILESCU

Bucureşti, 30 martie 1976

PROVERBE, CUGETĂRI, DEFINIȚII DESPRE EDUCAȚIE

ADEVĂR
(minciună)

1 • Adevărul învinge orice.
2 • Nu poți să ascunzi nici focul, nici adevărul.

Proverbe bengaleze

3 • Nu toate adevărurile se pot spune.
4 • Ceea ce toată lumea spune trebuie să fie adevărat.

Proverbe franceze

5 • Gura mincinosului adevăr grăiește.
6 • Mincinos pe mincinos nu poate înșela.
7 • Minciuna are picioare scurte.
8 • Minciunile una pe alta se alungă.
9 • Minte de zvîntă pămîntul.
10 • Minciuna, ca glonțul, în apă se afundă.
11 • Cel ce-și ascunde adevărul său, asemenea celui ce-și îngroapă aurul și argintul său.
12 • De la adevăr pînă la minciună e un lat de palmă.
13 • Mai bine să cercetezi să afli adevărul, decît cu pizma să te înșeli.
14 • Cu minciuna ori prînzești, ori cinezi, pe amîndouă nu le închelbezi (izbutești).

15 • Minte de stă soarele-n loc.
16 • Adevărul, ochiul cuvîntului; fără el, orb te socotești la minte și la socotință.
17 • Adevărul din minciună nu se poate cunoaşte, cînd mintea nu judecă.
18 • Adevărul și dreptatea zăbovesc să se-arate, dar de tot nu se îngroapă.
19 • Atunci vei cunoaște adevărul mai bine, cînd vei depărta orice patimă de la tine.
20 • Adevărul a grăi nicicum să te sfiești, măcar că la prea puţini vei fi plăcut și-ascultat.

Proverbe româneşti

21 • Adevărul nu trebuie arătat gol, ci în cămașă.

Proverb spaniol

22 • Cine-i mincinos nu trebuie să fie şi uituc.
23 • Mincinosul spune ce aude.
24 • E mai greu să asculţi minciuni decît să minți.
25 • Cu minciuni nu se face treabă.
26 • A ars casa mincinosului și nimeni n-a crezut.
27 • Lumînarea mincinosului arde pînă la culcare.

Proverbe turceşti

28 • A minți nu implică sensul tăgăduirii adevărului, nici al neafirmării lui. Sensul minciunii noastre este sufletesc.
29 • A minţi înseamnează ascunderea sentimentului, adevărat sau nu, nu importă, realitatea

sentimentului şi adaptarea afirmaţiei la o situaţie de interese.

Tudor ARGHEZI,
Scrieri, vol. 20
(*Pravilă de morală practică* I).

30 • Dăunătoare nu este însă minciuna care trece prin minte, ci aceea care se scufundă în ea şi se aşază acolo...

Francis BACON,
Eseuri sau sfaturi politice şi morale.

31 • Adevărul e realitatea simţurilor.

Lucian BLAGA,
Zări şi etape.

32 • Precum nu poate lipsi în orice adevăr organul dreptăţii, tot astfel e şi cu cel al strîmbătăţii.

33 • Adevărul este mai tare decît toate.

34 • Rar mincinos nefalnic.

35 • Mincinosul, tatăl minciunii este; iar minciuna faţa mincinosului.

Dimitrie CANTEMIR,
Lupta dintre Inorog şi corb. Istoria ieroglifică.

36 • Un om în nici o împrejurare nu are voie să spună minciuni.

37 • Esenţa pură a adevărului nu moare niciodată.

38 • Mai întîi să recunoaştem ce e adevărat, căci atunci vom recunoaşte şi ce e fals; pînă atunci niciodată.

Thomas CARLYLE,
Eroii, cultul eroilor şi eroicul în istorie.

39 • Adevărul ştiinţific reflectă faptele aşa cum sînt, într-o formă mai mult sau mai puţin abstractizată şi generalizată. De aceea, el are un caracter obiectiv, putînd fi oricît şi oricînd verificat şi demonstrat.

Anatole CHIRCEV,
Educaţia moral-politică a tineretului şcolar, p. 33.

40 • În contextul etic al societăţii noastre, adevărul reprezintă fundamentul indestructibil al relaţiilor între oameni.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică şi echitate socialistă, p. 340.

41 • Adevărul este cunoaşterea exactă a deosebirii dintre lucrurile reale şi nereale.
42 • Adevărul recunoscut ca atare produce în noi un sentiment plăcut numit certitudine; iar lipsa unui adevăr recunoscut produce un sentiment displăcut numit îndoială.

Vasile CONTA,
Bazele metafizicii.

43 • A minţi înseamnă, de fapt, să adopţi tonul şi atitudinea celui care spune adevărul, pentru a putea înşela pe altul: înseamnă „să spui" ceea ce

nu este conform cu adevărul, în scopul de a induce în eroare pe aproapele tău.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naștere la adolescență, p. 253.

44 • Minciuna este o neexactitate conștientă, adică cînd afirmi ca adevărat ceea ce știi bine că este neadevărat.

45 • Neadevărul este o inexactitate pe care o comiți fără voia dumitale, adică fără știința dumitale că spui o neexactitate.

Barbu DELAVRANCEA,
Opere, vol. VIII *(Discursuri parlamentare 1894—1917)*.

46 • Cunoașterea unui adevăr nu ne îndepărtează de aflarea altuia, așa cum se întîmplă cu exercițiul unei singure arte, ci, mai degrabă, ne apropie.

René DESCARTES,
Reguli utile și clare pentru îndrumarea minții în cercetarea adevărului, p. 8.

47 • Un adevăr este întotdeauna rezultatul comparațiilor juste asupra asemănărilor și deosebirilor, potrivirilor și nepotrivirilor, între diferitele lucruri.

DIDEROT
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 86.

48 • Adevărul este un produs al omenirii, al punctului ei de vedere și al nevoilor ei. Adevărul nu este ceva terminat, ci el este în continuă devenire.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice alese, p. 11.

49 • Dacă ai cunoscut vreodată adevărul, dacă l-ai văzut, nu te poți înșela asupra lui, căci el este mic și nu importă dacă l-ai văzut în vis sau în realitate.

F. M. DOSTOIEVSKI,
Crocodilul.

50 • Cine minte, nu numai că se face vrednic de dispreț; își face și o viață grea, complicată și obositoare peste fire.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

51 • Mincinoșii se laudă mai cu spor că nu-i nimeni ca să-i dea de gol.
52 • Adevărul are putere și față de vrăjmaș.
53 • Dacă minciuna are întîietate în fața adevărului, viața e amară și plină de necazuri.
54 • Cei care îndrugă minciuni își aduc mărturii potrivnice.

ESOP,
Fabule, p. 35, 98, 108, 136.

55 • Dragostea pentru adevărul necondiționat izvorăște din imboldul conservării de sine al caracterului.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 74.

56 • De altfel, minciuna nu iese la iveală numai pe față. Cine a mințit o dată și se bucură că nu se dă de gol, aceluia i se va părea a doua oară mult mai ușor să treacă pe deasupra adevărului: în povestirile lui va umfla faptele, le va împodobi și în tot ce va spune va săvîrși mici scăpări din vedere și, atunci, fără să bage măcar de seamă, vezi că e un mincinos.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 89.

57 • Minciuna aduce o slăbire a vieții și o micșorare a personalității, care face din individ prada sigură a tuturor rușinilor și a tuturor slăbiciunilor.

58 • Cel mai bun mijloc de a combate minciuna este cultivarea personalității, este de asemenea cea mai bună pază contra pericolelor.

Fr. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

59 • Adevărul e recomandat, pentru că servește vieții.

Ion GĂVĂNESCUL,
Etica.

60 • A lupta în contra minciunii e a lupta în contra lașității, care micșorează și degradează pe om.

61 • Orice minciună dovedită e ca o pată ce desfigurează chipul omului care a spus-o.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

62 • Nimic nu rămîne mai adevărat în noi decît ceea ce am cunoscut cu propriile noastre simțuri și prin inteligența și inima noastră.

Mihnea GHEORGHIU,
art. *Munci și zile*, p. 207.

63 • Adevărul este fondul oricărei arte, este baza și conștiința ei.

Edmond și Jules de GONCOURT
Pagini de jurnal, vol. I, p. 270.

64 • Adevărurile simple se asimilează cel mai greu și cel mai prost.

Maxim GORKI,
Despre literatură, p. 496.

65 • Adevărul este viu numai ca întreg; dacă îl desfaci în bucăți, sufletul său se risipește și nu mai rămîn decît niște abstracții moarte, cu miros de cadavru.

A. I. HERZEN,
Opere filozofice alese.

66 • Însușirea adevărului este că nu face niciodată excese.

Victor HUGO,
Mizerabilii, vol., II, p. 287.

67 • Adevărul relativ este o reprezentare, un concept, o afirmație justă în esența sa, adică corespunzătoare realității, dar incompletă, care se aprofundează, se precizează odată cu dezvoltarea ulterioară a științei și practicii.

68 • Procesul infinit al cunoașterii adevărului înseamnă putere, el arată caracterul inepuizabil al posibilităților omenești.

O. IAHOT,
Ce este adevărul?, p. 44, 51.

69 • Pentru un om cu adevărat inteligent, a minți este o sforțare, pe care și-o impune penibil, minciuna contrazicînd raporturile reale din lume, prea clare și tiranic impuse minții inteligente.

Garabet IBRĂILEANU,
Privind viața.

70 • Un adevăr și c-o minciună formează o confuzie: e un monstru periculos, fiindcă partea de adevăr ce este în el îl face să trăiască, pe cînd minciuna curată e stafie, nimic.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 43.

71 • Nici un adevăr, fie cît de abstract, nu poate fi conceput fără o influență asupra vieții pămîntești.

William JAMES,
Psihologia și educația.

72 • Minciuna face din om un obiect de dispreț general și îi ia în proprii săi ochi stima și încrederea pe care fiecare ar trebui să o aibă față de sine însuși.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

73 • Orice adevăr trebuie să fie concret și tocmai acest caracter concret nu se dobîndește prin raționamente generale, ci prin faptul că tot ce se spune este înțeles de elevi numai în cazul cînd este legat de mediul ce-i înconjoară.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese,
vol. II, p. 252.

74 • Adevărul nu se lasă prins în lanțul senzațiilor noastre.
75 • Adevărul nu se cîștigă numai prin noi descoperiri, ci și prin modurile diferite de a le exprima.
76 • Între toate comorile agonisite, nici unele n-ar trebui să fie mai prețuite de om decît comorile adevărului...
77 • Numai adevărul dă veritabilă strălucire.

Gotthold Ephraim LESSING,
Opere, vol. I.

78 • Mie îmi pare că adevărul, în strictul înțeles al cuvîntului, nu înseamnă altceva decît împreunarea sau despărțirea semnelor, după cum lucrurile semnificate de ele se acordă sau nu se acordă unul cu altul.

John LOCKE,
Eseu asupra intelectului omenesc, vol. II, p. 183.

79 • Orice minciună plănuită trebuie privită ca o îndărătnicie și nu trebuie lăsată nicicînd fără pedeapsă.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educațiunii, partea I.

80 • Orice adevăr este o formulare mai clară a regulelor nestrîmtate, care sînt însuşi fundamentul universului, şi corespunde direcţiunii veşnice a inteligenţei omeneşti spre întinderea cunoştinţelor şi sporirea condiţiilor binelui general.

Titu MAIORESCU,
Critice, vol. II.

81 • Adevărul trebuie spus şi el la locul lui.

A. S. MAKARENKO,
Steaguri pe turnuri.

82 • Adevărul pur şi simplu nu poate da greş.

Katherine MANSFIELD,
Preludiu şi jurnalul.

83 • Adevărul presupune o concordanţă perfectă între percepţiile, reprezentările şi ideile noastre, pe de o parte, şi lucrurile şi fenomenele realităţii, pe de alta.

84 • Minciuna nu este, de regulă, o manifestare întîmplătoare, accidentală. Ea constituie indiciul sigur al existenţei unui întreg lanţ de trăsături negative.

Gheorghe MARIN,
Minciuna la copil, p 8, 107.

85 • Nu poate avea suflet sănătos cel care în adîncul conştiinţei sale nu simte scîrbă în minciună.

Simion MEHEDINŢI,
Altă creştere.

86 • Adevărul este obiectul științei și ținta tuturor cercetărilor.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

87 • A minți este un viciu blestemat.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I, p. 31.

88 • Minciuna eternă a poeziei e că evenimentele ei se petrec într-un timp care nu seamănă cu cel real.

Cesare PAVESE,
Meseria de a trăi,
jurnal 1935–1950.

89 • Cunoștința adevărului la om pleacă de la cunoștința de sine însuși.

J. H. PESTALOZZI,
Cum își învață Ghertruda copiii. Scrisori; Scr. a VI-a, p. 154.

90 • Minciuna-i tot ce spune prostul / Cu limba-i lungă, și hainul.

Sandor PETÖFI,
Versuri.

91 • Minciuna care se repetă devine deprindere.

A. C. PETROV,
Educarea copiilor în spiritul cinstei și al adevărului.

92 • Orice adevăr științific poate avea o îndoită valoare: sau prin el însuși sau prin aceea că ser-

vește ca mijloc de cercetare și stabilire a altor adevăruri.

Ion PETROVICI,
Probleme de logică.

93 • Minciuna în vorbe nu-i altceva decît expresiunea stării interne a sufletului...

PLATON,
Statul (republica).

94 • Adevărul în realitate este un fel de curățire de toate pasiunile.

PLATON,
Apărarea lui Socrates; Kriton (datoria cetățeanului) și *Phaidon (despre suflet)*, p. 139.

95 • Adevărul este începutul marii virtuți.

PLUTARH,
Vieți paralele, vol. III, p. 95.

96 • Minciuna sentimentală își trage și ea seva, fără îndoială, din solul convenientelor sociale false, înflorind într-o lume în care natura umană se ofilește și se ignoră, tîrîndu-se obosită și absentă după semne cabalistice ce nu duc nicăieri.

DUMITRU POPESCU
Ieșirea din labirint, p. 50.

97 • Nimic nu e mai periculos pentru puritatea adevărului ca excesul de zel.

98 • Numai adevărul esențial, dialectic, convinge, numai el poate mișca adîncurile conștiinței.

99 • Minciuna trebuie pusă pe masa de operație a adevărului, înșelăciunea pe cea a cinstei.

DUMITRU POPESCU,
Biletul la control!, p. 12, 15, 129.

100 • Adevărul face obiectul științei, iar nu al artei.

Mihai RALEA,
Prelegeri de estetică, p. 115.

101 • Adevărul vine înaintea frumuseții, dacă trebuie să alegi.

Romain ROLLAND,
Beethoven. Marile epoci creatoare. Cîntecul învierii, p. 227.

102 • Viermele morții nu poate roade adevărul adevărat.

Romain ROLLAND,
Inimă vrăjită, vol. III, p. 93.

103 • Adevărul general și abstract este cel mai prețios dintre bunuri.

Fără el, omul e orb; el este ochiul rațiunii. Prin el învață omul să se comporte, să fie ceea ce trebuie să fie, să facă ceea ce e dator să facă, să tindă spre adevăratul lui scop.

J. J. ROUSSEAU,
Visările unui hoinar singuratic, p. 55.

104 • Minciuna de drept e și mai puțin naturală pentru că făgăduiala de a face sau de a nu face ceva este un act convențional care iese din starea de natură și e în afară de libertate.

105 • Adevărul moral nu este ceea ce este, ci ceea ce e bine.

J. J. ROUSSEAU,
Emil, sau *Despre educațiune.*

106 • Cînd presupui că cineva minte, fă-te că-l crezi; atunci el devine îndrăzneț, minte mai tare și se demască.

Arthur SCHOPENHAUER,
Aforisme asupra înțelepciunii în viață, p. 189.

107 • Minciuna în toate împrejurările îl umilește pe om și se poate scuza, dar nu se poate ierta, căci nu se poate ști unde are să ajungă cel ce începe cu ea.

Ioan SLAVICI,
Educațiunea morală.

108 • A minți va să zică a spune un neadevăr, știind că nu este adevărat ceea ce spui. Se minte din glumă, din obișnuință, cu gînd bun, la strîmtoare ori cu gînd rău.

Ioan SLAVICI,
Educația rațională.

109 • Minciuna este cînd spui un neadevăr, cînd adică arăți cu vorba aceea ce de fapt nu există, numai ca să înșeli buna-credință a altuia.
110 • În minciună zace numai răutate și înșelăciune.

Samuel SMILES,
Caractere tari.

111 • Chiar și cei ce sînt mai iscusiți în multe, cad nerușinat cînd, pentru aur, spun minciuni.

SOFOCLE,
Antigona.

112 • Adevărurile generale, spre a fi de folos real și permanent, trebuiesc cucerite.

Herbert SPENCER,
Despre educația intelectuală, morală și fizică, p. 109.

113 • Minciuna este singura resursă la îndemîna slăbiciunii.

STENDHAL.
Viața lui Henry Brulard, Amintiri egotiste.

114 • În orice să căutăm adevărul, numai adevărul este trainic.

115 • Cînd se impune să-i comunicăm cuiva un adevăr, putem învălui acest adevăr într-o glumă datorită căreia persoana va primi adevărul rîzînd, iată tot secretul.

STENDHAL,
Scrisori către Pauline, p. 66, 115.

116 • Minciuna o socotim cu atît mai infamă, cu cît e, din toate faptele rele, cea mai lesne de ascuns și cea mai ușoară de făptuit.

VOLTAIRE,
Ce este omul?

117 • Orice adevăr are în el ceva definitiv, de vreme ce participă și el la nesfîrșita formare a adevărului absolut.
118 • Ignorarea adevărului este cel mai puternic calmant ideologic pentru o clasă care piere.
119 • Adevărul este valoarea fundamentală.

Henri WALD,
Structura logică a gîndirii, p.9, 71, 134.

120 • Adevărul este noțiunea cea mai cuprinzătoare ce spiritul poate îmbrățișa; căci ea înseamnă conformitatea cu realitatea sau cu postulatele rațiunii.

A. D. XENOPOL,
Scrieri sociale și filozofice.

•

APTITUDINE

(destoinicie)

121 • Prin aptitudini nu înțelegem orice însușiri psihice și fizice, ci numai pe cele care îi diferențiază pe oameni în privința posibilităților de a atinge performanțe superioare în anumite activități.

Marian BEJAT,
Ce este talentul? p. 7.

122 • Cele mai strălucite aptitudini sînt ca și sterilizate cînd cel care le posedă nu e capabil să le integreze într-o acțiune de ansamblu.

Gaston BERGER,
Psihologie și educație, p. 63.

123 • Aptitudinea este un mijloc admirabil de a economisi munca, este un instrument natural de progres; ea permite să se lucreze mai bine, cu muncă mai puțină.

Alfred BINET,
Idei noi despre copii.

124 • Aptitudinile naturale se dezvoltă în procesul activității; în activitate se cultivă și se perfecționează spiritul de observație, capacitatea de analiză fină a fenomenelor.

125 • Aptitudinea este expresia corespondenței dintre cerințele unei activități și complexul de însușiri neuropsihice ale omului, corespondență care asigură o înaltă productivitate cantitativ-calitativ și perfecționarea continuă a activității.

A. G. KOVALEV,
Particularitățile psihice ale omului. Aptitudinile, vol. II, p. 26, 73.

126 • Cu cît este mai variată și mai bogată în conținut activitatea omului, cu atît se pot dezvolta mai complex și mai intens aptitudinile sale.

N. S. LEÎTES,
Aptitudini, muncă, talent, p. 10.

127 • Orice aptitudine depinde de dispozițiile native, dar este rezultatul dezvoltării, rezultatul instrucției și educației.

128 • Desăvîrșirea aptitudinilor cere perseverență, muncă titanică, îndelungată, ce nu se poate efectua cu o voință slabă.

Vasile PÂRVAN,
Studii de psihologia artei, p. 64, 71.

129 • Deosebirea între cel ce are aptitudini pentru un lucru și între cel ce nu le are stă într-aceea că cel dintîi învață ușor, al doilea numai cu greutate.

PLATON,
Statul (republica).

130 • Aptitudinea este calitatea unor operații și procese psihice caracterizate prin nivelul funcțional superior și o organizare specifică, calitate ce se relevă prin eficiența și reușita unora din activitățile umane.

P. POPESCU-NEVEANU,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p 140.

•

131 • Aptitudinile omului sînt un produs istoric. Ele au apărut și s-au dezvoltat în procesul dezvoltării societății, în anumite condiții sociale, care au făcut necesare aceste aptitudini.

Alexandru ROȘCA,
Creativitatea, p. 119.

132 • Formarea aptitudinilor este condiționată de atitudinea creatoare față de muncă, de dorința personală și priceperea de a căuta noul, de entuziasm, de îndrăzneala creatoare, de înțelegerea muncii proprii ca parte din munca societății, de sentimentul legăturii indestructibile cu colectivul, de dorința de a munci pentru binele acestuia, de încrederea în forțele și posibilitățile proprii, unite

cu o înaltă exigență față de sine și cu o atitudine critică față de munca sa.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 516.

133 • Prin aptitudini, în genere, înțelegem acele însușiri neuropsihice ale individului care-i permit să efectueze cît mai reușit și la o performanță superioară mediei celorlalți diferite activități, operații de muncă, comportamente sociale și relații.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 234.

134 • Aptitudinea este o însușire complexă a personalității.

Ștefan ZISULESCU,
Aptitudini și talente, p. 10.

ASCULTARE

(neascultare)

135 • Celui care înțelege ușor nu-i trebuie decît o jumătate de cuvînt.

136 • Dacă toți îți spun că ești măgar, n-ai decît să ragi.

137 • Cine nu vrea să asculte sfaturile nimănui, va învăța pe seama lui.

Proverbe franceze

138 • Un cuvînt ajunge pentru cel care vrea să-l ia în seamă.

139 • Dacă ochii nu vor să vadă, nu-i ajută nici lumina, nici ochelarii.

Proverbe germane

140 • Vorbește puțin, ascultă mult și niciodată nu vei greși.

141 • Cine nu dă ascultare mamei bune, dă ascultare apoi celei vitrege.

Proverbe italiene

142 • A învățat ascultarea din cele ce a pătimit.

143 • Nu e surd mai mare ca acel ce nu vrea să audă.

Proverbe latine

144 • Cine vorbește seamănă, cine ascultă culege.

Proverb persan

145 • Cine are urechi de auzit, s-audă.

146 • Cînd doi îți spun că ești beat, du-te și te culcă.

147 • Ascultă și nu te mînia, ca să te poți îndrepta.

148 • Cînd șezi între înțelepți, să asculți mai mult decît să vorbești.

149 • Și trecut fiind în vîrstă, nu vei greși ascultînd.

150 • Pe o ureche îi intră și pe alta îi iese.

151 • Cine nu ascultă nu pricepe.

152 • Întîi ascultă și pe urmă vorbește.

153 • Ferice de cel căruia îi spui o vorbă și pricepe zece, și vai de acela căruia îi spui zece și nu pricepe nici una.

154 • Degrabă să asculți, tîrziu să grăiești și la mînie cu totul să zăbovești.

155 • Pe toți să-i asculți, dar pe puțini să-i crezi.

156 • Cel ce ascultă de sfatul altuia rareori greșește.

157 • Ascultă pe cel învățat și vei ieși mai învățat.

158 • Nici să asculți, nici să grăiești cele ce nu se cuvine, nici ție, nici la cel ce te ascultă.

Proverbe românești

159 • Cine nu ascultă de cei vîrstnici, umblă urlînd.

Proverb turcesc

160 • Trebuie să-i deprindem pe copii cu ascultarea, căci ea este baza marilor virtuți...

Jan Amos COMENIUS,
Școala maternă, p. 76—77.

161 • Cel ce știe să asculte pe un om inteligent, cu experiență bogată, va trage cele mai mari foloase cu minimum de efort intelectual și fără riscurile experienței personale.

C. N. ENESCU,
Îndrumări la lectura profesională a învățătorului.

162 • Cît de puțini oameni sînt în stare să asculte cu bună-voință păreri potrivnice și să răspundă cu delicatețe!

163 • Cine nu vrea să asculte de dragul părinților săi, s-o facă de dragul lui însuși.

164 • Cine nu poate să asculte de altul, nu poate nici să poruncească.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 247.

165 • Ascultarea nu numai că pregătește pe om pentru viața socială, dar este chiar o adevărată igienă pentru individualitatea sa.

Fr. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

166 • În ascultarea silită și în asprime stă oarecare josnicie.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I, p. 376.

167 • Nu este mai mare mulțumire pentru omul ce dorește binele altora decît aceea cînd vede că este ascultat de alții și că vorbele lui prind rădăcini.

Ioan SLAVICI,
Popa Tanda.

ATENȚIE

168 • Să nu mergi contra curentului.

169 • Nu trezi cîinele care doarme.

Proverbe italiene

170 • Cine nu deschide ochii deschide punga.

171 • Nu-ți pune mintea cu nebunul.

Proverbe românești

172 • Calitățile atenției sînt: durabilitatea (menținerea asupra aceluiași obiect), perseverența (menținerea la aceeași intensitate) și flexibilitatea (rapiditatea adaptării la ocupații diferite).

Nicolae APOSTOLESCU,
Tehnica studiului individualității în școala primară.

173 • Atenția în toate formele ei este o condiție esențială a desfășurării optime a procesului instructiv-educativ.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 373.

174 • Numim atenție orientarea și concentrarea activității psihice în mod selectiv asupra unui obiect sau fenomen, în scopul cunoașterii lui mai profunde.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 175.

175 • Atenția înseamnă interesul față de un lucru atît în sensul de afecțiune, cît și în cel de grijă față de bunăstarea lui.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 161.

176 • Atenția nu devine flexibilă decît prin deprindere.

C. A. HELVÉTIUS și A. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 131.

177 • Atenția pleacă totdeauna de la trezirea unui sentiment puternic.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 271.

178 • Atenția produsă numai prin senzații și prin noutatea lucrului este trecătoare și superficială, fiindcă impresiile noi mereu alungă pe cele vechi, astfel că prin asta mai întîi se poate produce tocmai contrariul atențiunii, adică distracția.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

179 • Avem atenție spontană atunci cînd situația și obiectul, spre care ea se îndreaptă, ne trezește interesul în mod natural, nesilit.

Nicolae MĂRGINEANU,
Psihologia persoanei.

180 • Atenția e puterea nervoasă cerebrală care intervine în toate funcțiunile sufletești pentru a le face conștiente.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

181 • Atenția este conștiința manifestată în gradul ei cel mai înalt.

182 • Atenţia este puterea sufletului de a alege din mulţimea stărilor sufleteşti, care defilează prin faţa conştiinţei, pe unele de preferinţă, spre a le opri mai mult timp în centrul conştiinţei.

Ion NISIPEANU,
Elemente de psihologie pedagogică.

183 • Atenţia voluntară este acea formă de atenţie în care concentrarea activităţii psihice asupra unui anumit obiect se realizează în urma unei hotărîri prealabile.
184 • Pentru menţinerea concentrării se cere în acest caz un anumit efort din partea noastră, aşa cum se cere, în general, în orice acţiune voluntară.

P. POPESCU-NEVEANU,
Psihologia generală şi noţiuni de logică, p. 90, 91.

185 • Atenţia este privilegiul animalelor cu conştiinţa bogată în impresiuni, înăuntrul cărora se operează o selectare.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

186 • Atenţia constă [...] în orientarea şi concentrarea activităţii psihice asupra unor obiecte sau fenomene, ceea ce are ca efect reflectarea lor mai clară şi mai completă, precum şi creşterea eficienţei activităţii.

Al. ROŞCA şi alţii,
Psihologia generală.

187 • Atenţia este o premisă necesară succesului în munca şcolarului.

188 • Nu este posibilă menținerea îndelungată a atenției asupra unor lucruri sau fenomene care nu pot provoca atenția involuntară și cer mereu un efort al voinței.

189 • Starea opusă atenției este dispersarea (împrăștierea), adică starea în care omul nu-și poate menține temeinic și timp îndelungat atenția asupra nici unui obiect, fiind în permanență distrat cînd de un excitant străin, cînd de altul; nimic nu se menține pentru o durată îndelungată în atenție pentru că cedează imediat unui alt obiect.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 210.

•

190 • Atenția constituie una dintre cele mai importante condiții ale fixării și păstrării experienței. Ea contribuie la formarea trebuinței de a cunoaște, a întreprinderilor de orientare și investigație, de concentrare și percepere.

Ursula ȘCHIOPU,
Psihologia copilului, p. 157.

191 • Atenția este cel mai bun mijloc pentru conducerea pasiunilor.

192 • Nimic nu intră în sufletul omului fără ajutorul atenției.

K. D. UȘINSKI,
Opere pedagogice alese.

193 • Cu cît ne concentrăm atenția asupra unei senzații, cu atît aceasta devine mai clară și o înțelegem mai bine și mai precis.

L. S. VIGOTSKI,
Psihologia artei, p. 252.

194 • Atenția voluntară are o mare importanță în procesul muncii. Aceasta stimulează și mobilizează omul îm vederea realizării cu succes a variatelor sale activități.

195 • Formarea deprinderii de a fi atent se realizează și mai ușor atunci cînd sîntem „împinși" la activitate de motive interesante puternice, cînd sîntem puși în situația de a lucra independent, de a aplica în practică cele învățate.

196 • Lărgirea continuă a nivelului de cultură generală, formarea unor preocupări multiple și variate constituie un mijloc important în educarea unei bune atenții. O atitudine pasivă de simpli spectatori și auditori la cele ce se petrec în jurul nostru, o anumită apatie, somnolență sînt dușmanii cei mai înverșunați ai atenției.

M. ZLATE,
Ce este atenția? pp. 18—19, 25, 57.

AUTOEDUCAȚIE
(autoinstruire)

197 • Autoeducația... constă în a acționa asupra ta însuți pentru a te perfecționa, ajungînd la stăpînirea de sine.

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 19.

198 • Autoeducaţia desăvîrşeşte opera începută prin educaţie, este foarte adevărat, dar ea înseamnă ceva mai mult. Autoeducaţia însoţeşte procesul educativ din şcoală, din cultura de masă sau din orice alt sector al educaţiei permanente. Dar se poate spune că condiţionează chiar eficienţa educaţiei.

Constantin POTÎNGĂ,
Socialismul şi cultura de masă, p. 75.

199 • În esenţă, autoeducaţia nu-şi găseşte loc decît acolo unde se face o veritabilă, profundă şi stăruitoare educaţie pentru adevăr.

200 • Autoeducaţia nu trebuie privită ca rezultatul „darului" rezervat unora, ci ca o activitate care se învaţă, se deprinde, nu numai în tinereţe şi în timpul şcolarităţii, ci pe tot cursul vieţii şi în cele mai deosebite situaţii.

Leon ŢOPA,
Sociologia educaţiei permanente, p. 202, 204.

201 • Autoeducaţia este un proces relativ unilateral, aici fiind vorba de propriile eforturi ale individului spre a-şi forma personalitatea sau anumite aptitudini.

Ştefan ZISULESCU,
Aptitudini şi talent, p. 177.

BUNĂ-CREŞTERE

202 • Calea de căpetenie pentru o bună-creştere nu este dojana şi cearta, ci efortul de a uşura

drumul spre bine. Trebuie să deștepți în altul dorul de a face bine. Trebuie să-l ridici, nu să-l cobori.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 162.

203 • Un om bine-crescut înseamnă de cele mai multe ori unul care crede că nu trebuie să se mai crească.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 17.

204 • Numai o bună-creștere poate face oamenii în stare să păstreze un secret.

LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac.

205 • Frumusețea sau necuviința multor lucruri referitoare la buna sau reaua creștere se învață cu mult mai bine și vor produce o mai puternică impresie asupra copiilor cînd li se arată exemplul altora, decît atunci cînd li se dau reguli și precepte.

206 • Într-adevăr este cu neputință ca un om să fie bine-crescut atunci cînd provine dintr-o societate lipsită de bună-creștere și de purtări alese.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 65, 80.

207 • Semnul cel mai vădit că cineva a căpătat o creștere bună e ușurința cu care poate ține drumul drept de cîte ori e vorba să traducă o convingere în faptă.

208 • O bună creştere presupune în sfîrșit nu numai respectul adevărului și deprinderea de a-l sprijini cu fapta, ci o dezvoltare a tuturor calităților sufletești în chip armonios.

Simion MEHEDINȚI,
Altă creştere.

209 • Nu e bine crescut acela care nu ştie să ceară iertare.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive şi sociale.

BUNĂTATE
(generozitate, răutate)

•

210 • Un om cu suflet mare privește pe toată lumea ca pe ai săi.

Proverb bengalez

211 • Bun acela se înțelege, ce altuia bine face.

212 • Să fii bun și blînd la toate, / Dar pînă unde se poate.

213 • Omul cel bun, după lege, slujitor dreptății se înțelege.

214 • Omul bun se înțelege cel ce nu face nici un rău; dar cu mult mai bun, cel ce poate face rău și nicicum îl face, și desăvîrșit bun cel ce poate răsplăti cu rău, și, dimpotrivă, răsplătește cu bine.

215 • Numai cu bunătatea mori de foame.

216 • De omul bun și de vreme bună nu te mai saturi.

Proverbe românești

217 • Sînt destui care îți arată drumul după ce se răstoarnă căruța.

218 • Șarpele doarme, dușmanul nu.

Proverbe turcești

219 • Răutatea este ceva cu voie.

220 • Răutatea pervertește judecata rațiunii și duce în rătăcire cu privire la principiile acțiunii.

ARISTOTEL,
Etica nicomahică.

221 • Fără generozitate umană tehnica nu are sens.

Gaston BERGER,
Omul modern și educația sa. Psihologie și educație, p. 71.

222 • Răutatea moștenită este una singură, și n-are alt scop, decît împotriva binelui să lupte, fără a căuta altceva.

Cînd izbucnește răbdarea din inima pizmătoare, atunci, nu vrednicia, ci răutatea se naște.

Dimitrie CANTEMIR,
Lupta dintre Inorog și corb. Istoria ieroglifică.

223 • Bunătatea este temeiul liniștei și înțelegerii din familie, este izvorul păcii și fericirii omenești.

Pantelimon DIACONESCU,
Adevăr și dreptate.

224 • Cine susține bunătatea originară a oamenilor vrea să-i înșele.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 123.

225 • Generozitatea lesne dobîndită e totdeauna ușoară, e ieftină chiar atunci cînd îți dai viața, pentru că irumpe dintr-un clocot al sîngelui, dintr-un prisos de forțe, dintr-o dorință arzătoare de frumusețe!

F. M. DOSTOIEVSKI,
Nopți albe.

226 • E înțelept, prudent și generos de a te deprinde, chiar de la vîrsta tînără, cu bunătatea, de a dobîndi tot ce se poate din această virtute, dacă natura nu s-a arătat darnică.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

227 • Răutatea e neîmblînzită chiar dacă îi faci cel mai mare bine.

ESOP,
Fabule, p. 116.

228 • Generozitatea e legată cu .cavalerismul, dar nu exclude îndîrjirea, apărarea dreptului propriu, împotriva celui ce vrea să-l răpească.

I. GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

229 • Generozitatea șade bine biruitorului.

Octavian GOGA,
Mustul care fierbe.

230 • Generozitatea e virtutea celor tari.

Garabet IBRĂILEANU,
Privind viața.

231 • Pe lîngă multă răutate este multă prostie.

Nicolae IORGA,
Contra patriei.

232 • Ceea ce pare generozitate nu este adesea decît o ambiție deghizată care disprețuiește micile interese, pentru a se îndrepta spre altele mai mari.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 67.

233 • Bunătatea este dispoziția sufletească, care ne face să ne uităm pe noi în folosul și spre binele altora.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

234 • Bunătatea care ia naștere din oboseala provocată de suferință este o eroare mai mare decît suferința.

Cesare PAVESE,
Meseria de a trăi; jurnal 1935—1950.

235 • Bunătatea tălmăcește în chipul cel mai înalt și mai general cugetarea naturii asupra speței.

Arthur SCHOPENHAUER,
Viața, amorul și moartea.

236 • Prin generozitate înțeleg dorința prin care fiecare năzuiește numai după porunca rațiunii să ajute pe ceilalți oameni și să se unească cu ei prin prietenie.

Benedict SPINOZA,
Etica, p 196.

237 • Binefacerile primite ne bucură numai în măsura în care credem că le putem răspunde la fel; cînd ajung să depășească prea mult măsura, binefăcătorul se alege cu ură în loc de recunoștință.

P. Cornelius TACITUS,
Opere, vol. III, p. 262.

238 • Generozitatea dă mai puține sfaturi decît ajutoare.

239 • Răutatea ține [la unii] loc de spirit.

240 • Oricare ar fi o binefacere și oricît ar costa, cînd ai primit-o ca atare, ești obligat să-ți arăți recunoștința, așa cum faci un tîrg dezavantajos cînd ai apucat să-ți dai cuvîntul.

VAUVERNARGUES,
Maxime și reflecții, p. 71, 116, 117.

241 • Înviorătoare, mîngîietoare, dulce pentru nefericit, pentru cel rău chiar, bunătatea răspîndește lumină în mersul ei. Ea lămurește și simplifică. Partea ce ea și-a ales-o este cea mai umbrită: să lege rănile, să șteargă lacrimile, să îndulcească mizeria, să aline inimile mîhnite, să ierte, să împace.

Charles WAGNER,
Viața cumpătată.

BUNĂVOINȚĂ

242 • Nici munții nu rezistă la bunăvoință.

Proverb turcesc

243 • Bunăvoința pentru alții este deci efectul iubirii de noi înșine.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 118.

244 • Orice bunăvoință e o putere pe care numai prostul trufaș o poate respinge.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 270.

245 • Bunăvoința nu-și primește valoarea de la efectele sau rezultatele ei, nici de la puterea de a atinge cutare sau cutare țel, ci numai de la voință, adică din ea însăși...

Immanuel KANT,
Religia în limitele rațiunii.

246 • Bunăvoința este izvorul serviciilor dezinteresate și constituie unul din factorii progresului moral.

Izabela SADOVEANU,
Psihologia copilului.

247 • Voința sau dorința de a face bine, care se naște din aceea că ne e milă de lucrul căruia

voim să-i facem bine, se numește bunăvoință.

Benedict SPINOZA,
Etica, p. 168.

248 • Dacă vrei să atragi bunăvoința celui mai rău dintre toți, lingușește-l.

STENDHAL,
Scrisori către Pauline, p. 100.

CARACTER

249 • Petele de pe haine se șterg la spălat, petele de pe caracter dispar odată cu moartea.

• Proverb bengalez

250 • E mai ușor de a muta o floare, decît de a schimba caracterul.

Proverb chinez

251 • În psihologie, acele trăsături relativ stabile ale personalității umane care îi determină atitudinile sociale și activitatea în cadrul societății, poartă numele de caracter.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 444.

252 • Omul de caracter este nu numai coerent în purtările lui, dar exprimă individual umanitatea în accepția ei cea mai nobilă.

George CĂLINESCU,
Cronicile optimistului.

253 • Caracterul fără inteligență poate mult, dar inteligența fără caracter nu valorează nimic.

CICERO,
Despre îndatoriri, p. 127.

254 • Caracterul este totalitatea trăsăturilor esențiale și specifice, relativ stabilite, ale personalității, care se exprimă în conduita omului și au o semnificație morală.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 297.

255 • După caracterul moral al omului se poate cunoaște prețul lui.

Pantelimon DIACONESCU.
Adevăr și dreptate,

256 • Omul de bine, omul de caracter este totdeauna gata să-și facă datoria.
257 • Caracterul contribuie la prosperitate și la fericire mult mai mult decît o poate face inteligența sau averea.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

258 • Caracterul se făurește prin deprinderile mărunte și simple ale vieții de toate zilele.
259 • Esența caracterului stă în armonia omului cu sine însuși, în pecetea stilului, care pătrunde în toate manifestările vieții.

260 • Numai un caracter disciplinat poate ține ordinea.

Fr. WÖ. FRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 21, 44, 157.

261 • Caracterul este unitatea voinței și a sentimentului.

262 • A avea caracter înseamnă a-ți concentra și a-ți întări energia voluntară; înseamnă a te elibera de influențele din afară; a pune unitatea în locul contradicțiilor, în sfîrșit, a birui toate formele lașității și ale moliciunii.

Fr. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

263 • Caracter înseamnă orice fel statornic de manifestare în afară, — o anumită cristalizare a personalității.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

264 • Fără caracter nu există frumusețe.

J. W. GOETHE,
Despre literatură și artă.

265 • Caracterul, în mare și în mic, se reflectă în omul care urmărește în fiece clipă lucrul pe care se simte în stare să-l facă.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 96.

266 • Numesc caracter statornicia unei conștiințe.

Edmond și Jules de GONCOURT,
Pagini de jurnal, vol. I, p. 409.

267 • Tînărului să nu-i dai caracterul bătrînului și copilului, caracterul omului în floare; caracterele trebuie potrivite cu vîrsta.

Q. Horatius FLACCUS,
Satire și scrisori.

268 • Nimic mai de disprețuit decît acel tip de caracter lipsit de orice energie, sentimental și visător, care își petrece viața într-o mare de sensibilitate, de emoții, fără să împlinească niciodată vreo acțiune concretă și bărbătească.

William JAMES,
Psihologia și educația.

269 • Caracterul constă în tăria hotărîrii cu care vrea cineva să facă ceva și pune acel ceva în adevăr în execuție.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

270 • Prin caracter se înțelege totalitatea acelor trăsături esențiale și stabile ale personalității, care exprimă atitudinea omului față de lumea înconjurătoare, față de oameni, față de muncă și față de sine însuși, trăsături care își imprimă pecetea asupra întregii comportări a omului.

M. P. KOROBEINIKOV,
Noțiuni de psihologie, p. 72.

271 • Un caracter într-adevăr searbăd este acela de a nu avea nici un caracter.

272 • A nu putea să suporți toate caracterele nesuferite de care e plină lumea nu e o dovadă

de caracter prea bun; în comerţ e nevoie de monede de aur, dar şi de mărunţiş.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I, p. 224, 247.

273 • Numim caracter o voinţă care lucrează consecvent şi fără şovăire, după principii neclintite.

274 • Un caracter e bun cînd el se îndreptează numai după principiile morale bune, sau numai după voinţa raţională.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru şcoalele normale.

•

275 • Caracterul este organizarea motivelor şi scopurilor vieţii noastre în raport cu normele sociale.

Nicolae MĂRGINEANU,
Selecţia şi orientarea profesională, p. 36.

276 • Caracterul nu e un dar, ci o sumă de deprinderi tari, dobîndite prin muncă. Puterea caracterului stă în dragoste.

Simion MEHEDINŢI,
Altă creştere.

277 • Caracter înseamnă pentru noi voinţă conformistă. A avea caracter, a fi om de caracter este a acţiona potrivit valorilor în genere recunoscute ca valabile.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

278 • Tăria de caracter — singura nobleţă adevărată în lumea muritorilor — e o floare rară. Dar fără ea toată învăţătura de pe lume, tot talentul creator, e un simplu amuzament egoist.

Vasile PÂRVAN,
Datoria vieţii noastre, 13.

279 • Definim caracterul ca un sistem de atitudini stabile şi specific individuale, avînd o semnificaţie morală şi exprimînd valoarea omului ca membru al societăţii.

P. POPESCU-NEVEANU,
Psihologie generală şi noţiuni de logică, p. 156.

280 • Caracterul e un produs stadial al diferitelor epoci istorice în care mentalitatea de clasă are rolul hotărîtor.

Mihail RALEA,
Studii de psihologie şi filozofie, p. 79.

281 • Caracterul nu-i deci altceva decît cunoştinţa cea mai desăvîrşită posibilă a individualităţii noastre, în slăbiciunile şi virtuţile ei.

A. SCHOPENHAUER,
Viaţa, amorul şi moartea.

282 • Nici un caracter nu este aşa încît să poată fi lăsat în deplina sa voie, ci toate au trebuinţă de a fi îndreptate prin noţiuni şi maxime.

A. SCHOPENHAUER,
Aforisme asupra înţelepciunii în viaţă. Eseuri p. 178.

283 • Caracterele nu se „formează", ci se scot la iveală prin educațiunea rațională.

Ioan SLAVICI,
Educațiunea morală.

284 • Caracterul e proprietatea ce nu se poate prețui.

S. SMILES,
Caractere tari.

285 • Caracterul se formează și se modifică în activitatea practică a omului, în experiența lui de viață.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 518.

286 • Caracterul omului se formează în fond prin muncă, prin acțiuni, prin fapte, dar nu numai prin conținutul lor, ci și prin manifestarea calitativă a activității.

A. I. SOROKINA,
Pedagogia preșcolară, pp. 244—245.

287 • Cu cît un caracter e mai puternic, cu atît e mai puțin supus nestatorniciei.

288 • A avea un caracter solid înseamnă a avea o îndelungată și fermă experiență a deziluziilor și a nenorocirilor vieții.

STEDHAL,
Despre dragoste.

289 • Caracterul reprezintă, așadar, forța integratoare dobîndită a vieții psihice diferențiate prin maturizare și dezvoltare proprie.

Dimitrie TODORAN,
Individualitate și educație, p. 76.

CINSTE
(onestitate, necinste)

290 • Te cinstesc și nu bagi de seamă: trebuie să te batjocoresc ca să simți.

Proverb bizantin

291 • Cinstește mai mult pe cel vrednic de cinste, fie de orice treaptă.
292 • De la omul cinstit e destul un cuvînt.
293 • Nimic altceva mai scump decît cinstea.
294 • Ca necinstea, nici o pedeapsă mai grea.
295 • Nu e destul a lăuda pe cei cinstiți, trebuie să te și iei pururea după ei și să te slujești cu ei.
296 • Cinste dai, cinste găsești.
297 • Omul nu după haine, ci după fapte cinste dobîndește.
298 • Orice rar se găsește, aceea mai mult se cinstește.
299 • Pururea să te păzești, cinstea să nu ți-o mînjești.
300 • Cinstea, legea cea mai mare.
301 • Cinstea și ocara nu pot fi împreună.
302 • Pe orice bătrîn să-l cinstești, ca pe un părinte, și pe orice tînăr, ca pe un copil al tău.

303 • Pe cei mari să-i cinstești și lor să te pleci, însă de tot să nu te umilești.

304 • Să ascultăm și să cinstim pe părinții noștri.

305 • Cinstea să nu ți-o pierzi nici la cea mai mare nevoie și necaz, că cine-și pierde cinstea, viața și-a pierdut-o.

306 • Rodul faptelor bune, cinstea cea mai mare.

307 • Orice slujbă cere cinstea ei.

308 • Cinstea valorează mai mult decît banul.

309 • Cinstea și grija ce vrei să-ți dea copii tăi ție, aceea și tu să dai părinților tăi.

Proverbe românești

310 • Cinstea se duce, nu mai vine și n-are loc pentru mine.

311 • Cinstitul se clatină, nu cade.

Proverbe turcești

312 • Cinstea nu poate fi nici mai mică, nici mai mare, ea este întreagă sau nu este deloc.

Tudor ARGHEZI,
Neisprăvitul.

313 • A fi onest înseamnă nespus de multe lucruri pentru un bărbat: conștiință profesională, fidelitate față de anumite convingeri, respectul virtuților civice etc.

314 • Onestitatea este ozonul pe care trebuie să-l respire orice prietenie pentru a trăi, pentru

a urca și înfrumuseța altitudinea marilor încercări ale vieții.

COLECTIV DE ELABORARE,
Un univers într-o carte, vol. I,
p. 95, vol. II, p. 209.

315 • Omul cinstit și simțitor se lasă dus pînă la destăinuiri de simț, omul de afaceri le adună și se folosește de ele.

F. M. DOSTOIEVSKI,
Crimă și pedeapsă, vol. II.

316 • Cinstea în lucrurile mici este cea mai bună pavăză contra ispitelor celor mari ale vieții.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 140.

317 • A învăța să fii cinstit în fața faptelor, aceasta înseamnă pentru savantul de mîine să-și facă ucenicia de cavaler.

Fr. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

318 • Onestitatea profesională înseamnează a fi gata oricînd, cu tot ce poți, pentru serviciul societății din care faci parte, a neamului care te-a născut și a țării care te-a hrănit.

Nicolae IORGA,
Onestitatea profesională;
conf. ținută la Focșani, în 1916.

319 • Cinstea este o vorbă fără rost, în lașitate dacă-i toropită.

Nicolae LABIȘ,
Poezii.

320 • Cinstea este o atitudine deschisă, sinceră. Necinstea este o atitudine tainică, ascunsă.

A. S. MAKARENKO,
Conferințe despre educația copiilor, p. 51.

321 • A ne păzi cu mijloace cinstite de rele, nu numai că ne este îngăduit, dar ne face și vrednici de laudă.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I, p. 40.

322 • Un om cinstit este un om care-și orînduiește viața după principiile datoriei.

Charles de SECONDAT DE MONTESQUIEU,
Scrisori persane. Caiete.

323 • Adesea pronunțăm o vorbă: cinste. Ea e... mare. În fața toți se închină... dar nu-și dă fiecare și seama că, plecîndu-se în jos, îl urmărește doar umbra, pe cînd cinstea, pe care n-o găsește, se înalță pe deasupra ca și un curcubeu!

I. PERETZ,
Ilderim, poveste de umbră și lumină.

324 • Cinstea și adevărul nu numai că se manifestă în cuvintele omului, dar ele exprimă în primul rînd puritatea gîndurilor și faptelor lui. La omul cinstit, cu o moralitate înaltă, cuvîntul nu e rupt de faptă.

325 • Cinstea înseamnă îndeplinirea datoriei, a obligaţiilor în lupta pentru idealurile mărețe ale omenirii.

A. C. PETROV,
Educarea copiilor în spiritul cinstei și al adevărului.

CONSTRÎNGERE
(a sili, a obliga)

326 • Constrîngerea duce la revoltă și la dictat.

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 20.

327 • Constrîngerea se poate face în diferite chipuri — de la simpla repetare a sarcinii date pînă la repetarea aspră și exigentă. În orice caz, nu trebuie să se recurgă niciodată la constrîngere fizică, fiindcă nu aduce nici cel mai mic folos și trezește în copil dezgustul de muncă.

A.S. MAKARENKO,
Conferințe despre educația copiilor, p. 66.

CONŞTIINŢĂ
(conștiinciozitate)

328 • Conștiința morală a individului e rezultatul experienței speciei cu privire la consecințele folositoare sau nefolositoare ale actelor noastre.

G. G. ANTONESCU,
Herbert Spencer și pedagogia utilitaristă.

329 • Conștiința e un arhitect al simetriei și se împacă întotdeauna cu împlinirea golului iscat în stofa principiilor prin actul care le tăgăduiește.

Tudor ARGHEZI,
Cimitirul bunavestire.

330 • Conștiința morală este formată din întregul complex de reprezentări, convingeri, sentimente și atitudini morale, care — în societatea noastră socialistă — reflectă principiile și normele moralei comuniste.

Anatole CHIRCEV,
Educația moral-politică a tineretului școlar.

331 • Conștiinciozitatea este acea trăsătură a omului care își îndeplinește în mod corect, serios și scrupulos obligațiile de muncă.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică și echitate socialistă.

332 • Conștiința se formează în procesul activității multilaterale desfășurate de elev.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice.

333 • Conștiința individuală este de fapt expresia căii străbătute de fiecare individ în procesul dezvoltării sale în mediul social.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 49.

334 • A fi conştient înseamnă a-ţi da seama de ceea ce urmăreşti; a fi conştient înseamnă a desfăşura o activitate deliberată, atentă, planificată.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 90.

335 • Conştiinţa de viaţă preţuieşte mai mult ca viaţa.

F. M. DOSTOIEVSKI,
Crocodilul.

336 • Conştiinţa fără materie nu există. Conştiinţa şi în general toate fenomenele pe care le numim spirituale sau psihice (sufleteşti) există în realitate: ele sînt la fel de reale ca şi toate fenomenele naturii.

G. A. GUREV,
Despre credința în Dumnezeu.

337 • Tot ceea ce face omul trece mai întîi prin conştiinţa sa, este gîndit, deliberat, fixat ca scop.

O. HOFFMANN,
Rolul ideilor în societate.

338 • O conştiinţă curată, care n-are de ce roşi: iată zidul de aramă al înţeleptului.

Q. Horatius FLACCUS,
Satire și scrisori.

339 • O conştiinţă încărcată are drept urmare o viaţă destrămată.

340 • Ce este conștiința? Este busola drumului în necunoscut.

Victor HUGO,
Mizerabilii, vol. II, p. 113, 241.

341 • Conștiința este haosul nălucirilor, al poftelor și al încercărilor; este focarul viselor, caverna gîndurilor de care ți-e rușine; este gheena sofismelor și cîmpul de luptă al patimilor.

Victor HUGO,
Mizerabilii, vol. I, p. 304.

342 • Marile conștiințe nu văd nimic decît drumul drept al chemării lor providențiale.

Nicolae IORGA,
Articole și conferințe.

343 • Conștiința cea mai clară să poruncească, nu îndrăzneala cea mai mare!

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 52.

344 • Conștiința are două funcțiuni evidente: cîștigarea de cunoștințe și impulsul către acțiuni.

William JAMES,
Psihologia și educația.

345 • Conștiința [...] ne dictează purtarea pe care trebuie să o avem, judecata pe aceea care am avut-o.

Immanuel KANT,
Religia în limitele rațiunii.

346 • Conștiința clasei muncitoare este indisolubil legată de limpezimea deplină nu numai a reprezentărilor teoretice... mai bine zis nu atît a reprezentărilor teoretice asupra relațiilor dintre toate clasele societății de astăzi, cît a reprezentărilor dobîndite în această privință din experiența vieții politice.

V. I. LENIN,
Opere, vol. 5, ed. 1953.

347 • Conștiința este atitudinea activă și orientată spre un scop al omului față de realitatea înconjurătoare, atitudine care se formează în procesul muncii sociale.

N. D. LEVITOV,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică.

348 • Conștiința noastră sau eul nostru. Acest eu, după cum ni-l închipuim cînd cugetăm la urmările distrugerii lui, nu-i nici spiritul, nici corpul nostru, pentru că ne dăm seama că și unul și altul sînt niște unde care se scurg și se reînnoiesc necurmat.

M. MAETERLINK,
Nemurirea.

349 • O conștiință care nu este construită pe experiență, pe fapte, este în primul rînd anemică, iar în al doilea rînd izolată, și nu-i capabilă să se adapteze la realitate.

A. S. MAKARENKO,
Opere pedagogice alese, vol. III.

350 • Conștiința este autoritatea morală care apreciază faptele noastre; e judecătorul nostru intim, care se dezvoltă pe măsură ce-și exercită mai des atribuțiunile sale.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

351 • Suma tuturor actelor sufletești, ce au loc în spiritul nostru, alcătuiește conștiința noastră.

Ion NISIPEANU,
Elemente de psihologie pedagogică.

352 • Conștiința este astfel o stare de fond, acel nivel limită de funcționare a psihicului de la care începe comunicarea și înțelegerea (interligare) cu mediul înconjurător și cu ceilalți oameni.

Ed. PAMFIL și D. OGODESCU,
Psihologie și informație, p. 16.

353 • Întreaga parte a ființei noastre, prin care judecîndu-ne ne comportăm față de noi înșine ca ființe ce voim, sau făpturi, se numește conștiință.

Friedrich PAULSEN,
Introducere în filozofie.

354 • Conștiința cea mai adevărată nu e altceva decît expresia dorinței pe care o avem cu toții: să fim noi înșine, să trăim în liniște.

Cesare PAVESE,
Meseria de a trăi, jurnal 1935—1950.

355 • Conștiința omenească dacă uneori vestește, adesea însă învăluie adevărul și nu te face să simți întotdeauna cu claritate, în clipa în care apuci pe o cale, toată paguba pe care vei avea-o prin faptul că n-ai urmat o altă cale.

Ion PETROVICI,
Studii istorico-filozofice.

356 • Conștiința nu poate fi ermetizată, ea trăiește într-un permanent contact cu celelalte conștiințe, precum și cu suma acestora în ansamblul vieții sociale.

Conștiința proprie e academia noastră cea mai înaltă.

DUMITRU POPESCU,
Ieșirea din labirint, p. 43, 167

357 • Conștiința e o autoconfidență.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut, în filozofie, vol. II.

358 • Conștiința nu este o oglindire a vieții sufletești, și cu atît mai puțin nu este însăși viața sufletească întreagă, ci ea este o funcțiune prin care unitățile organice participă la viața sufletească.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

359 • Conștiința individului este un moment al vieții sociale, o însușire integral condiționată de existența social-istorică.

Alexandru ROȘCA,
Psihologie generală

360 • Formarea conștiinței individuale a omului are loc în procesul însușirii reprezentărilor, noțiunilor și concepțiilor elaborate de societate.
361 • Conștiința omului este determinată de existența lui, adică de viața reală în condiții istorice concrete.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 91, 94.

362 • Conștiința este aptitudinea de a alege între mai multe posibilități.

Dumitru THEODOSIU,
Introducere în psihologie, p. 51.

363 • Orice conștiință e doar o încadrare a esenței vieții în legile rațiunii.

L. N. TOLSTOI,
Război și pace.

364 • Prin conștiința socială înțelegem totalitatea ideilor, a reprezentărilor colective, normelor sociale, a teoriilor, care reflectă în plan ideal viața materială a societății. Conștiința socială este reflectarea de către indivizi a existenței sociale.
365 • Prin conștiința de sine înțelegem conștiința propriei persoane, a locului și valorii în relațiile ei cu ceilalți. Conștiința de sine este precedată de conștientizarea mai întîi a obiectelor și fenomenelor din jur, a persoanelor cu care vine în contact copilul.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologia generală și psihologia socială, vol. I, p. 155, 157.

366 • Conştiinţa este activitatea. Conştiinţa este o formă a muncii.

Tudor VIANU,
Jurnal, p. 310.

CORECTITUDINE
(eroare, greşeală)

367 • Şi un elefant cade, dacă face un pas greşit.
368 • Greşelile altora ţi se par mari ca boabele de bel (fructe mari asemenea gutuilor), iar greşelile tale, mărunte ca boabele de muştar.

Proverbe bengaleze

369 • E greu să sprijini cu o bîrnă castelul care e gata să se prăbuşească.
370 • Cu omul se îndreaptă omul.

Proverbe chineze

371 • Chiar un bun ţintaş greşeşte ţinta.
372 • Căinţa vine prea tîrziu, cînd totul este pierdut.
373 • O mişcare greşită poate pierde toată partida.
374 • Greşelile cele mai mici fac loc celor mari.

Proverbe engleze

375 • Nimeni nu este fără greşeală.
376 • În zadar ţipă pasărea, după ce a fost prinsă.
377 • Cine se căieşte se pedepseşte.

378 • Cine trăiește fără a greși, nu e așa de înțelept după cît crede.

Proverbe franceze

379 • Fiecare se crede fără greșeală, fiindcă nu le are pe ale vecinului său.
380 • Și o greșeală mică este o greșeală.

Proverbe germane

381 • Zadarnic cauți peștele de icre, în casa unde stă lutra.

Proverb indian

382 • Cine mult vorbește, mult greșește.
383 • N-are rost să închizi colivia, după ce pasărea a fugit.
384 • Cine se căiește prea tîrziu, se căiește în zadar.
385 • Gîndește-te întîi, ca să nu te căiești apoi.
386 • A-ți justifica greșeala înseamnă altă greșeală.
387 • O greșeală mare nu poate rămîne ascunsă.
388 • Nu trebuie să-ți fie teamă decît de greșelile tale.

Proverbe italiene

389 • Și maimuța mai cade din copac.
390 • Și vînătorul poate cădea în cursă.

Proverbe japoneze

391 • A greși e în firea omului.
392 • Chiar și cei mai prudenți greșesc.

393 • Nu-ți mai folosește la nimic ca să închizi țarcul, după ce s-a pierdut turma.
394 • Din greșeala altuia, cel cuminte o îndreaptă pe a lui.
395 • O greșeală nerecunoscută e de două ori săvîrșită.
396 • Cine se laudă cu greșeala lui, greșește de două ori.

Proverbe latine

397 • Toată greșeala are iertarea ei.
398 • Cu iertarea ce tu faci, dobîndești pe toți de frați.
399 • Cine iubește iartă.
400 • Lesne a ierta, anevoie a uita.
401 • Mai bine să ierți pe cel vinovat, decît să pedepsești pe cel nevinovat.
402 • Greșeala îndreptare așteaptă.
403 • În multe greșeli cade cel ce fără de lucru șade.
404 • Nu arunca greșeala ta asupra altuia, ci mai bine îndreapt-o.
405 • Chiar omul cu judecată / Greșește cîte-odată.
406 • Greșeala altuia la acela s-o lași; după ea să nu te iei.
407 • Întîi ale tale greșeli să le îndrepți, apoi ale altora, ca și aceia pildă să ia de la tine.
408 • Nu te supăra cînd prietenul îți arată greșeala. E de laudă cel ce-și cunoaște greșeala și, îndată, și-o îndreaptă.

409 • Cum greșești, cere iertăciune, cu aceasta pe tine te cinstești.
410 • Cine muncește greșește.
411 • Și cel mai bun cărăuș răstoarnă carul pe cel mai bun drum.
412 • După ce-ți degeră urechile, degeaba mai pui căciulă.
413 • A închis grajdul, după ce i-a furat calul.
414 • Vai de cel ce se deșteaptă, / Cînd temnița îl așteaptă.
415 • Greșeala de o clipă e adesea supărare pe viață.

Proverbe românești

416 • Cine aleargă se mai și împiedică.

Proverb rusesc

417 • Cine se împiedică de două ori de aceeași piatră merită să-și spargă capul.

Proverb spaniol

418 • Nimic nu e mai vătămător ca preamărirea erorii.
419 • Dacă erorile n-ar fi fost înrădăcinate în noțiuni primare, unele descoperiri juste ar fi trebuit să le corecteze pe cele false.

Francis BACON,
Noul Organon, p. 54, 94.

420 • Greșeala are în general un mobil care, dacă nu constituie justificarea sa morală, repre-

zintă, mai mult sau mai puțin, justificarea sa rațională.

ANDRÉ BERGE,
Defectele copilului, p. 8.

421 • Greșelile unui om mare se deosebesc de greșelile unui om de rînd, prin aceea că de obicei se pot explica din însușirile lui bune.

Lucian BLAGA,
Pietre pentru templul meu, p.26.

422 • Omul care se ridică împotriva greșelii este pe calea care-l duce să se întovărășească cu toți oamenii care cred în adevăr.

Thomas CARLYLE,
Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie.

423 • Recunoașterea greșelilor înseamnă primul pas spre înlăturarea lor, spre îmbunătățirea activității.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 121.

424 • Corectitudinea este forma primordială, am spune elementară a cinstei, constînd dintr-o comportare concordantă cu normele moralei, mai ales pe tărîmul relațiilor cotidiene.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică și echitate socialistă, p. 336.

425 • Eroarea este confundarea acestor două feluri de lucruri (reale și nereale) sau luarea unora drept altele.

Vasile CONTA,
Bazele metafizicii.

426 • Greșeala e un ce care se iartă, căci printr-însa ajungem la adevăr.

F. M. DOSTOIEVSKI,
Crimă și pedeapsă, vol. II.

427 • Orice greșeală se plătește scump.

Victor EFTIMIU,
Tengri, p. 104.

428 • Căci dacă un popor, sau un om, nu-și vede propriile lui greșeli, atunci putem fi siguri că apusul lui e aproape, întocmai ca o corabie, al cărei căpitan nu e în stare să socotească pînă într-un fir de păr cît anume s-a depărtat de drumul cel adevărat, din pricina vîntului și a furtunii.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 113.

429 • Erorile, fie întregi, pe jumătate ori pe sfert, sînt ostenitor de greu de disecat și de cernut, pentru a depista adevărul dinlăuntrul lor și a-l așeza unde se cuvine.

430 • E mult mai ușor să descoperi eroarea decît să găsești adevărul; eroarea stă la suprafață și nu-ți dă mult de furcă, adevărul tace la fund și nu se lasă prins de fiecine.

431 • Eroarea se repetă necontenit în faptă; de aceea trebuie repetat fără osteneală adevărul în cuvinte.
432 • Nimic nu dăunează mai mult unui adevăr nou, decît o eroare veche.
433 • A greși înseamnă a te afla într-o situație în care adevărul n-ar exista; a-ți descoperi greșeala ție și altora înseamnă a inventa în sens invers.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 22, 59, 78, 139, 158.

434 • Greșeala de limbă poate fi provocată de cunoașterea insuficientă a unei limbi, de comoditatea vorbitorilor și de analogie.

Valeria GUȚU ROMALO,
Corectitudine și greșeală, p. 19.

435 • Eroarea se contrazice întotdeauna, adevărul niciodată.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 59.

436 • Greșelile sînt umbra: nu poți zice că soarele nu luminează, fiindcă e un colț de umbră unde ți-e frig.
437 • Greșelile celui curat se cunosc mai lesne decît ale celui pîngărit, și lumea, nedreaptă, strigă mai mult împotriva lor.
438 • Este o corectitudine a viciului și o incorectitudine a virtuții.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 29, 93, 151.

439 • Greşelile proştilor sînt uneori atît de grave şi aşa de greu de prevăzut, încît îi lasă pe înţelepţi înmărmuriţi şi nu le sînt de folos decît acelora care le săvîrşesc.

440 • O greşeală de fapt îl face ridicol pe un om înţelept.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. II, p. 71, 145.

441 • Nu există oameni care să greşească mai des decît cei care nu pot suporta gîndul de a greşi.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime şi reflecţii, p. 97.

442 • Eroarea nu este o vină a cunoaşterii, ci o greşeală a judecăţii, fiindcă îşi dă asentimentul la ceva care nu este adevărat.

John LOCKE,
Eseu asupra intelectului omenesc, vol. II, p. 317.

443 • Fără adevăr nu există eroare.

P. P. NEGULESCU,
Scrieri inedite. Problema cunoaşterii, p. 201.

444 • Eroarea naşte durere, precum adevărul plăcere.

I. NOVICOV,
Emanciparea femeii.

445 • Cu cît omul e mai plin de greșeli, cu atît se poartă mai nerușinat cu cei care greșesc și ei.

J. N. PESTALOZZI,
Leonard și Ghertruda, p. 195.

446 • Greșelile mărunte vestesc păcatul mare.

447 • Cine-a greșit o dată, oricînd va fi în stare să săvîrșească fapta cea mai de neiertat.

Jean RACINE,
Teatru.

448 • Mai bine să greșești din prea multă îndrăzneală decît din prea multă prudență.

ALVIN TOFFLER,
Șocul viitorului, p. 197.

449 • Gradația noțiunii de corectitudine nu are limite, totuși viața corectă are o trăsătură generală și primordială — anume: năzuința către perfecționare în ce privește dragostea de om.

L. N. TOLSTOI,
Texte pedagogice, p. 394.

450 • Constatarea erorilor constituie progresul științific.

Nicolae VASCHIDE,
Imitația din punct de vedere psihosocial și doctrina lui Tarde.

451 • Eroarea este noaptea minților omenești și capcana nevinovăției.

Luc de CLAPIERS DE VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 87.

452 • Eroarea este un raționament fals.
453 • Corectitudinea nu este nimic altceva decît modalitatea logică a adevărului, modul de existență a adevărului în gîndirea „pur" logică.

Henri WALD,
Structura logică a gîndirii, p. 204, 218.

CUMPĂTARE

(necumpătare)

454 • Pofta, somnul și frica cresc, dacă nu știi să le pui capăt.

Proverb bengalez

455 • Doctorul cel mai bun este cumpătul.

456 • Omul cumpătat e întotdeauna folosit.

457 • Cumpătul ține sănătatea omului și hărnicia ține averea.

458 • Cumpătul nu strică umbletul.

459 • Nu să cheltuiești, nici să te zgîrcești la toate peste măsură, ci o cumpănă bună și dreaptă să păzești, ca să nu te căiești în urmă.

Proverbe românești

460 • Necumpătatul rîvnește deci la tot ce aduce plăcere...

ARISTOTEL,
Etica nicomahică.

461 • Cumpătarea este dușmana poftelor, iar poftele sînt îndrumătoarele plăcerii.

CICERO,
Despre îndatoriri, p. 210.

462 • Să cumpănim situația fiecăruia, nu după început, ci după sfîrșit.

ESOP,
Fabule, p. 112.

463 • Cumpătarea dă totdeauna destulă poftă, fără să fie nevoie s-o deștepți prin stimulente, care duc la necumpătare. Cumpătarea, care dă sănătate corpului și sufletului, ajută copilului să trăiască într-o veselie dulce și moderată.

FÉNELON,
Instrucțiuni indirecte, p.22.

464 • Cei care sînt cumpătați și îndestulați cu puțin, suportă bătrînețele cu răbdare; pentru cei cu altă fire, și tinerețele și bătrînețele sînt supărătoare.
465 Simplitatea în muzică produce în suflet cumpătare.
466 Cumpătarea este o anume bună rînduială și înfrînare a plăcerilor și poftelor.

PLATON,
Statul (republica)

467 • Cumpătarea descumpănește necumpătarea, sobrietatea intimidează clovneria.

Dumitru POPESCU,
Ieșirea din labirint p. 163

468 • Cumpătarea poruncește plăcerilor; pe unele le urăște și le alungă, pe altele le îngăduie și le reduce la măsura cuvenită fără a le urmări vreodată pentru ele însele; se știe că cea mai bună măsură în dorințe este să guști din ele, nu cît vrei, ci cît trebuie.

Lucius Annaeus SENECA,
Scrisori către Luciliu, Scr. LXXXVIII, p. 296.

469 • Cumpătarea și spiritul de economie sînt cele două virtuți [...], iar lăcomia, firea rîvnitoare, nesațiul și zgîrcenia sînt, întocmai ca ușurătatea, pornirea spre risipă ori desfrîul, slăbiciuni, care împing spre fapte rele.

Ioan SLAVICI,
Educațiunea morală.

CURAJ

(bărbăție, lașitate, frică, teamă)

470 • Marea este ca un bazin de înot pentru acela care n-are frică de moarte.

Proverb bengalez

471 • Cine n-are curaj trebuie să aibă picioare bune.

Proverb italian

472 • Curaj de curcă beată.

Proverb românesc

473 • Curajul se vede în apărarea patriei.

Proverb turcesc

474 • Curajul răspunderii este, în zilele noastre, un mod de exprimare a demnității cetățeanului, a simțului său civic, a stăpînirii de sine, este o trăsătură a unei personalități integre.

George ANTONIU,
Respectarea legilor țării — cerință esențială a echității sociale.

475 • Curajul e o virtute.

TUDOR ARGHEZI,
Neisprăvitul.

476 • Cel ce fuge și se teme de toate și nu suportă nimic devine laș.
477 • Cine se teme peste măsură e laș.
478 • Lașul nădăjduiește deci prea puțin, deoarece se teme de orice.

ARISTOTEL,
Etica nicomahică.

479 • Curajul constituie una din cele mai prețioase calități ale omului.

A. G. BAZANOV,
Pedagogia, p. 225.

480 • Scris este însă ca dezamăgirile și temerile omului să nu fie de mai lungă durată decît iluziile lui.

N. D. COCEA,
Scrieri, vol. I.

481 • Toți comuniștii trebuie să manifeste curaj și inițiativă, în lupta pentru promovarea spiritului revoluționar, a noului în producție, în activitatea

economică și socială, să acționeze cu hotărîre împotriva inerției, birocratismului, rutinei și conservatorismului, a tot ceea ce este învechit și poate frîna progresul societății noastre socialiste.

CODUL PRINCIPIILOR ȘI NORMELOR
muncii și vieții comuniștilor ale eticii și echității socialiste, p. 19–20.

482 • Frica contra firii este teama provocată în noi, pe neașteptate.

ION DAMASCHIN,
Dogmatica.

483 • Adevăratul curaj rezultă din voința omului stăpîn pe sine, avînd sentimentul datoriei împins pînă la sacrificiu.

484 • Fără curaj, omul chibzuit și cu voință nu reușește; rămîne neputincios față de problemele importante, în orele grele și hotărîtoare.

485 • Lașitatea este, cu minciuna, lucrul cel mai înjositor din lume.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

486 • Frica este pretutindeni de disprețuit și pretutindeni ea are urmări rele.

FÉNELON,
Educația fetelor, p. 83.

487 • Curajul nu-i doar altceva decît o dispoziție, în care gîndul de moarte, dureri și necazuri nu are nici o putere asupra faptelor noastre.

488 • Cea mai înaltă și mai sigură dovadă de curaj nu stă numai în a disprețui moartea, ci în a-și stăpîni frica de alți oameni și neliniștea în fața străinilor.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 101, 102.

489 • Prin bărbăție înțelegem o închegare serioasă a întregii voinți, prin urmare tocmai contrariul unei agitații și unei frămîntări fără rost.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 247.

490 • Curajul înfruntă durerea serioasă cu mijloace serioase, alese și cumpănite de rațiune, în acord cu concluzii întemeiate pe natura lucrurilor.

491 • Curajul este a te arăta așa cum ești, dovedind și curățenia gîndului și hotărîrea cinstită de a primi cu încredere consecvența firească a unei realități morale.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

492 • Curajul și modestia sînt virtuțile cele mai neechivoce, căci, prin natura lor, ipocrizia nu le poate imita.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 42.

493 • Înțeleg prin lașitate talentul de menajare și de acomodare josnică, care nu-i lasă să se supere pe cei ce se detestă.

Edmond și Jules de GONCOURT,
Pagini de jurnal, vol. I, p. 272.

494 • Frica este suferința ce te cuprinde pe neașteptate la gîndul că soarta ți se va schimba.

Q. Horatius FLACCUS,
Satire și scrisori.

495 • Curajul tuturora nu se alcătuiește totdeauna din curajul fieștecăruia.
496 • Curajul e vederea peste propria ființă și peste orice primejdie, a unui scop.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 117, 229.

497 • Bărbăția cere putere de voință, stăpînire de sine, cere să știi să înfrîngi slăbiciunea.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese, vol. II, p. 186.

498 • Nu poți fi sigur de curajul tău, dacă n-ai fost vreodată în primejdie.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 137.

499 • Fără curaj nici un om nu poate ține cu statornicie la datoriile sale și nici nu poate să aibă caracterul unui bărbat cu adevărat vrednic.
500 • Frica ni s-a dat ca un semnal de alarmă, spre a ne spori agerimea și ingeniozitatea și de a ne menține mereu în stare de alarmă în eventualitatea că ne-ar pîndi vreun rău.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educațiunii,
partea a II-a.

501 • Frica este o neliniște a minții la gîndul unui rău viitor care ni se poate întîmpla.

John LOCKE,
Eseu asupra intelectului omenesc,
vol. II, p. 212.

502 • E laș acela care n-are curaj să spună adevărul de frica pedepsei ce și-ar atrage-o.

503 • Frica este o emoție, care ne face să ne apărăm corpul, viața, de aceea cînd ne e frică, ne ascundem sau fugim.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instinctive și sociale.

504 • Curajul este forța sufletească, însuflețirea, avîntul, focul sacru sau entuziasmul (en-theoszeus interior), care îndeamnă pe om tot înainte spre noi orizc nturi.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

505 • E o lașitate grozavă, neiertată, să mai arăți iubirea cui te-a uitat odată.

MOLIÈRE,
Tartuffe.

506 • Frica pentru viață și primejdia de moarte sînt imbolduri puternice care fac pe om să îngenuncheze și îl împing să caute scăparea de natură la ceva ce este deasupra naturii.

Friedrick PAULSEN,
Introducere în filozofie.

507 • Păstrarea în toate împrejurările a părerii juste și legale despre lucrurile înfricoșătoare și neînfricoșătoare numesc eu curaj.

PLATON,
Statul (republica).

508 • E mai nesocotit curajul de care dau dovadă cei care se expun la primejdie fără experiența lucrului, decît al acelora care îl înfruntă după o anumită pregătire.
509 • Îndrăzneala și curajul nesocotit e urît și vătămător.

PLATON,
Dialoguri, p. 97.

510 • Curajul este începutul biruinței.

PLUTARH,
Vieți paralele, vol. I, p. 292.

511 • Nu poate fi nimic de necucerit pentru oamenii curajoși, nimic nu e greu pentru cei îndrăzneți.

PLUTARH,
Alexandru și Caesar.

512 • Frica naște pocăința.
513 • Ce-i mai rău ca omul fără de curaj și chibzuință!

Șota RUSTAVELI,
Viteazul în piele de tigru.

514 • Curajul nu este fermitate nesăbuită, nici dorință de primejduire, nici căutarea a tot ce înspăimîntă. Curajul este foarte grijuliu cu apă-

rarea proprie şi foarte răbdător la ceea ce are aparenţa falsă de rău.

515 • Curajul dispreţuieşte tot ce-i de temut. El priveşte de sus, desfide şi zdrobeşte tot ce-i înspăimîntător şi tot ce pune sub jug libertatea noastră.

L. A. SENECA,
Scrisori către Luciliu, p. 272, 295.

516 • Cele mai bune metode de educare a curajului şi rezistenţei sînt: exemplul dat de adulţi, înlăturarea cauzelor care dau naştere la o frică neîntemeiată, lupta împotriva fricii care se înrădăcinează la copii ca urmare a unei educaţii greşite, precum şi lărgirea experienţei copiilor.

A. I. SOROKINA,
Pedagogia preşcolară ,p. 260.

517 • Virtutea omenească supremă este curajul.

Stanciu STOIAN,
Copilul şi literatura.

518 • Îngrozitor lucru e frica...

L. N. TOLSTOI,
Război şi pace.

519 • Curajul este o însuşire voliţională care constă în capacitatea omului de a înfrunta primejdiile şi de a-şi manifesta cu îndrăzneală şi principialitate opiniile şi convingerile.

Victor ŢÎRCOVNICU şi Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 271.

520 • Curajul are, împotriva restriștilor, mai multe posibilități decît rațiunea.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 7.

521 • Curajul este capacitatea omului de a înfrunta primejdiile, fără teama de riscuri.

Ștefan ZISULESCU,
Aptitudini și talent, p. 37.

CURIOZITATE

522 • Cine nu știe nimic, stă liniștit. Cine știe puțin, moare de curiozitate.
523 • Lumea se uită la lună, cînd este eclipsată.

Proverbe bengaleze

524 • Curiozitatea e mare lucru...

George CĂLINESCU,
Scrinul negru.

525 • Cine nu ține seamă, în studiile sale, decît de o curiozitate nesocotită, rareori ajunge la glorie.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 11.

526 • Curiozitatea este o tendință profundă care ne îndeamnă la activitate; ea se manifestă prin dorința, pofta de a cunoaște, de a ști, de a acționa;

prin trebuința de a înțelege și a pune stăpînire pe ceea ce este în afara noastră.

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 36.

527 • Curiozitatea stîrnește pasiunea...

F. M. DOSTOIEVSKI,
Adolescentul.

528 • Se întîmplă adesea ca cei curioși să păgubească mult cînd se folosesc în mod stîngaci de curiozitatea lor.

ESOP,
Fabule, p. 83.

529 • Un mare rol îl are curiozitatea intelectuală, tendința copilului de a descoperi mereu noi laturi ale unei probleme, de a cunoaște explicația fenomenelor. Ea poate fi privită ca una dintre cele mai importante laturi ale dinamicii psihice.

Maria GIURGEA,
Didactica generală, p. 75.

530 • Nimic nu stîrnește mai mult curiozitatea oamenilor decît treburile care nu-i privesc.

Victor HUGO,
Mizerabilii, vol. I.

531 • Există diverse feluri de curiozitate: una din interes, care ne îmbie să învățăm ceea ce ne

poate fi folositor, și alta din orgoliu, care provine din dorința de a ști ce nu știu alții.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 46.

532 • Curiozitatea trebuie să fie încurajată cu grijă, așa cum celelalte dorințe trebuie înăbușite.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 88.

533 • Curiozitatea îndeamnă pe fiecare să se specializeze și să fie în specialitatea sa cel mai bun cunoscător.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

534 • Curiozitatea este o tendință impulsivă cognitivă, care își găsește satisfacția în noutatea și schimbarea obiectului său, a situației cognitive.

Alexandru ROȘCA,
Metodologie și tehnici experimentale în psihologie.

535 • Curiozitatea științifică în sine este una dintre cele mai puternice forțe motrice ale societății noastre.

Alvin TOFFLER,
Șocul viitorului, p. 214.

DATORIE
(obligativitate, îndatorire)

536 • Nimeni nu este dator să facă ceea ce este cu neputință.
• Fă-ți datoria, orice s-ar întîmpla.

Proverbe franceze

537 • Datoria mănîncă cu omul din blid.
538 • Datoria celor mari, a ocroti pe cei mici.
539 • Datoria nu moare niciodată.
540 • Datoria veche, comoară nesfîrșită.
541 • Datoria veche nu putrezește.
542 • Am plătit datoria și tot datori am rămas.

Proverbe românești

543 • Datoria nu se face în zile bune.
544 • Limba datornicului trebuie să fie mai scurtă.
545 • Cu vorba nu achiți datoria.

Proverbe turcești

546 • Datoria este o faptă sau o regulă de lucrat pe care simțim în cugetul sau în inima noastră că trebuie a o face sau a o urma.

Nicolae BĂLCESCU,
Opere, vol. I.

547 • Consider că nu există îndatorire mai înaltă decît aceea de a sluji neabătut interesele poporului.

Nicolae CEAUȘESCU,
România pe drumul desăvîrșirii construcției societății socialiste, vol. III.

548 • Datoria nu este altceva decît conformarea faptelor noastre cu aceea ce societatea în care trăim crede că este bine.

Vasile CONTA,
Teoria fatalismului.

549 • Datoria ne inspiră curajul.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

550 • Datoria nu e decît un șir de consimțăminte.

Victor HUGO,
Oamenii mării.

551 • Obligația este ceea ce caracterizează datoria. Datoria poruncește fără a sili.

552 • Obligațiile stricte sînt acele care determină o datorie precisă.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

553 • Cea mai sfîntă datorie a fiecărui este de a contribui la susținerea statului.

Mihail KOGĂLNICEANU,
Scrieri literare, istorice și politice.

554 • Îndeplinirea datoriei pe care ți-o dictează cugetul îți produce în suflet un sentiment de mulțumire, de satisfacție, sentiment cu atît mai puternic, cu cît ai avut să lupți cu piedici mai mari în îndeplinirea ei.

Ion NISIPEANU,
Psihologie populară, p. 224.

555 • Chemarea datoriei este mai tare chiar ca lanţul de iubire.

I. PERETZ,
Ilderim, poveste în umbră şi lumină, în versuri.

556 • Cu nimic să nu fii nimănui dator, afară de iubire şi ajutor.

RABELAIS,
Gargantua şi Pantagruel.

557 • Nu este oare clar că nu ai nici un fel de obligaţie faţă de cel de la care ai dreptul să ceri totul?

J. J. ROUSSEAU,
Despre contractul social sau principiile dreptului politic, p. 91.

558 Datoria simplă este şi datoria apropiată.

Charles WAGNER,
Viaţa cumpătată.

DEPRINDERE
(obişnuinţă, obicei)

559 • Deprinderea din tinereţe rămîne şi la bătrîneţe.
560 • Deprinderea te învaţă cu mult mai lesne, decît a dascălului povaţă.
561 • Ca să te deprinzi la orice trebuie să munceşti continuu.
562 • Cine din copilărie cu cele mai rele năravuri se deprinde, anevoie de ele se mai desprinde.

563 • Să te obişnuieşti, dar să nu te nărăveşti.
564 • Deprinderea la om, din muncă se dobîndeşte.
565 • Obiceiul uşurează povara.
566 • Deprinderea de multe ori întrece orice ştiinţă.
567 • Deprinderea cere îndelungată vreme.

Proverbe româneşti

568 • Obişnuinţa e mai rea ca turbarea.

Proverb turcesc

569 • Deprinderile sînt nişte comportamente relativ izolate unele de altele.

Hans AEBLI,
Didactica psihologică, p. 74.

570 • Orice deprindere este un rezultat, un efect al învăţării şi se însuşeşte treptat pînă la forma ei consolidată.

Tiberiu BOGDAN şi Ilie I. STĂNCULESCU,
Psihologia copilului şi psihologia pedagogică, p. 209.

571 • Educarea obişnuinţelor de conduită morală constituie baza dezvoltării trăsăturilor pozitive de caracter.

Anatole CHIRCEV,
Educaţia moral-politică a tineretului şcolar, p. 19.

572 • Deprinderile şi obişnuinţele de comportare morală trebuie consolidate prin exerciţiu chiar

și după ce au fost formate, deoarece, în caz contrar, ele se sting, dispar.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogia aplicată la domeniul educației fizice, p. 117.

573 • Cîștigarea de deprinderi bune constituie partea, poate cea mai însemnată, a educației morale.

Edouard CLAPARÈDE,
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 312.

574 • În general deprinderea din copilărie e de mare folos; vasul miroase mult timp a lichidul cu care a fost plin.

Jan AMOS COMENIUS,
Didactica magna, p. 320.

575 • O deprindere înseamnă capacitatea de a folosi condițiile naturale ca mijloace, în vederea realizării scopurilor.

576 • Obișnuința este deci adaptarea noastră la un mediu pe care în acel moment nu sîntem interesați să-l modificăm și care oferă o pîrghie pentru deprinderile noastre active.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 41, 42.

577 • Nimeni nu este și nu poate fi în stare să facă ceva, decît acea ce s-a deprins să fie și să facă.

C. N. ENESCU,
Din problemele școlii românești.

578 • Obișnuința îndulcește chiar și lucrurile înspăimîntătoare.

ESOP,
Fabule, p. 36.

579 • Cine nu-și liberează sufletul de grija tuturor acestor nimicuri și nu-și făurește cîteva deprinderi viteze și de încredere, pentru nevoile zilnice ale vieții, acela e un rău îngrijitor al propriei sale vieți, și nu va ajunge niciodată la liman.

580 • Un obicei este molipsitor ca și o otrăvire a sîngelui; începe ușurel într-un punct, apoi cuprinde repede trupul întreg.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 86, 259.

581 • Obiceiurile înseamnă obligativitate. Ele sînt una din splendidele creații de conservare și în același timp de progres al societății.

Dimitrie GUSTI,
Opere, vol. II, p. 278.

582 • Prin deprindere se înțelege priceperea, consolidată prin exercițiu, de a executa diferite acțiuni.

N. D. LEVITOV,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică.

583 • Cel mai bun mijloc pentru a împiedica apariția deprinderilor rele este, după cum am

mai spus, să ne arătăm uimirea și surprinderea față de prima acțiune care relevă la copil o tendință vicioasă.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 68.

584 • O deprindere e un mod de a lucra uniform și constant.

Ion NISIPEANU,
Elemente de psihologie pedagogică.

585 • Însușirea deprinderii constă în repetarea sistematică și în mod independent a priceperii dobîndite anterior, urmînd ca în timpul repetării noile activități să fie consolidate în mod adecvat.

Wincenty OKON,
Didactica generală, p. 123.

586 • Deprinderile sînt componente automatizate ale activității și se caracterizează prin desfășurarea în afara sau prin reducerea efortului conștient, prin declanșare spontană și execuție lesnicioasă.

P. POPESCU-NEVEANU,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 123.

587 • Ceea ce-l face pe om în adevăr om, nu e știința, ci deprinderea cu bună rînduială în toate și îndrumarea spre lucrare necurmată.

Ioan SLAVICI,
Amintiri.

588 • Pe lîngă stabilitate, deprinderile se caracterizează prin flexibilitate, adică prin capacitatea de a schimba (în anumite limite) modul de acțiune în cazul schimbării condițiilor de executare.

589 • Cunoașterea rezultatelor și înțelegerea greșelilor constituie una din condițiile de bază ale reușitei în formarea deprinderilor.

590 • Formarea unor obișnuințe folositoare și lupta cu cele negative, dăunătoare, constituie una din sarcinile cele mai importante ale educației.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 453, 459, 466

•

591 • Obișnuințele se imprimă în activitate fără a ne propune scopul de a automatiza sau perfecta acțiunea dată. Ele creează la individ o adevărată cerință de a realiza actele respective.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 97.

592 • Cu cît omul este mai tînăr, cu atît obișnuința se va înrădăcina mai repede, dar tot așa de repede se va și dezrădăcina; iar cu cît obișnuințele sînt mai vechi, cu atît ele se dezrădăcinează mai greu.

K. D. UȘINSKI,
Omul ca obiect al educației, vol. I, p. 146.

DIDACTICĂ

593 • Didacticii îi revine preocuparea de a studia condițiile cele mai favorabile proceselor formative.

Hans AEBLI,
Didactica psihologică, p. 11.

594 • Didactica este teoria generală a învățămîntului; ea studiază legile generale ale organizării și desfășurării procesului de învățămînt; sarcinile și conținutul învățămîntului, particularitățile predării și învățării, principiile, metodele și formele de organizare ale procesului de învățămînt, arătînd ce trebuie să învețe elevul, cum și de ce.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogia aplicată la domeniul educației fizice, p. 220.

595 • Didactica este o pregătire de acțiune; tot ceea ce învățăm pe copil n-are valoare decît în măsura în care cunoștințele acestea sînt puse în circuitul dinamic ce unește acțiunea cu satisfacerea unei nevoi sau cu dezlegarea unei probleme de adaptare.

Edouard CLAPARÈDE,
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 262.

596 • Didactica este arta de a învăța pe alții bine...

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 15.

DISCIPLINĂ
(indisciplină)

597 • N-are cine să ducă vaca la păscut, cînd în casă toți sînt șefi.

598 • De ce tîrgul e zgomotos? Pentru că toți vorbesc și nimeni nu aude ce spun ceilalți.

Proverbe bengaleze

599 • Cînd pisica nu-i acasă, joacă șoarecii pe masă.

Proverb românesc

600 • Disciplina socialistă este o disciplină conștientă, liber consimțită, întemeiată pe convingere. Disciplina conștientă este o disciplină fermă, fiind egală pentru toți membri colectivului.

Ion BONTAȘ,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 378–379.

601 • Disciplina este o trăsătură morală, necesară desfășurării oricărei activități. Disciplina constă în respectarea strictă a ordinii și a regulilor stabilite într-o colectivitate, a dispozițiilor care asigură ordinea.

602 • Disciplina socialistă este o disciplină interioară, liber consimțită. Ea nu poate fi redusă la o simplă manifestare exterioară, la o supunere pasivă, dictată din afară, prin constrîngere, care

se caracterizează printr-un efect mecanic, exercitat numai atît timp cît omul este supravegheat.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 115, 156, 159.

603 • Comunistul trebuie să respecte cu strictețe disciplina de partid — care este aceeași pentru toți membrii partidului, indiferent de poziția pe care o au în societate, de funcțiile și atribuțiile încredințate de partid și de stat.

CODUL PRINCIPIILOR ȘI NORMELOR
muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, p.9.

604 • Disciplina, ca fenomen social-istoric, oglindește relațiile dintre oameni, specifice unei orînduiri sociale date.

605 • Disciplina conștientă este disciplina tovărășiei, a solidarității și ajutorului reciproc în sînul colectivului.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice, ed. a III-a, p. 308, 312.

606 • Așadar, [disciplina] să fie aplicată fără patimă, mînie și ură, cu o astfel de curățenie și sinceritate, încît pedepsitul să fie convins că disciplina s-a întrebuințat pentru binele său din dragostea părintească a superiorilor săi, și de aceea să primească pedeapsa ca pe un medicament amar prescris de medic.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 372.

607 • Fără disciplină nu se învață nimic, sau nimic cum trebuie. Disciplina trebuie să fie permanentă, să nu înceteze niciodată, să fie întotdeauna serioasă și niciodată ceva cu care să te poți juca. Disciplina să nu fie niciodată violentă.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 36–37.

608 • O disciplină formală și uneori dură nu înlesnește întrebările copilului, suprimă orice activitate spontană, face ca timizii să se închidă în ei înșiși.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naștere la adolescență, p. 243.

609 • Nu poate fi disciplină decît acolo unde individul își pune la lucru — în libertate și deplinătate — puterile sale, într-o activitate care e demnă prin ea însăși să fie exercitată.

John DEWEY,
Școala și copilul, p. 68.

610 • Disciplina înseamnă putere și stăpînire de sine; stăpînirea resurselor disponibile pentru a duce la bun sfîrșit acțiunea întreprinsă.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 112.

611 • Adevărata disciplină intelectuală constă în pătrunderea rațională și prelucrarea obiectelor de învățămînt, ținînd seamă de specificul fiecăruia; constă în obișnuința de a lucra consecvent,

cu încordare; constă în a arăta supunere necondiționată ordinei raționale din școală și legilor.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice alese, p. 180.

612 • Nu vorbele, ci faptele, rezultatele concrete obținute în muncă sînt indicii ce dau nota de seriozitate ce caracterizează spiritul de disciplină al comunistului.

Miu DOBRESCU,
Aplicarea consecventă a principiilor centralismului democrat, p. 45.

613 • Adevărata disciplină tinde să elibereze pe copil de obstacolele care se opun dezvoltării sale. Adevărata disciplină nu pierde niciodată din vedere scopul pe care trebuie să-l atingă: ... să formăm caractere și să dăm fiecărui individ o linie de conduită în viață.
614 • Școala nu trebuie să se arate mai dură față de copii, decît societatea față de adulți.

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 272, 273.

615 • Fără disciplină nu mai există societate durabilă, nici chiar civilizație, precum nu mai poate exista armata. Forța colectivă nu se obține decît prin disciplină.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

616 • Nu e adevărată disciplina aceea în care nu se cere o supunere strictă și, pe de altă parte,

nici o disciplină nu poate uita instinctul de libertate al omului.

Fr. W. FÖRSTER,
Şcoala şi caracterul.

617 • Disciplina socialistă este produsul noilor relaţii de producţie şi în acelaşi timp o condiţie necesară pentru succesul muncii organizate, întemeiate pe colaborarea şi ajutorul reciproc tovărăşesc, între oameni şi între colectivele de muncă ale unităţilor socialiste.

Ioan GRIGORAŞ,
Principii de etică socialistă, p. 203.

618 • Există o disciplină a convingerilor, una a fricii şi una a lăcomiei.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 78.

619 • Disciplina ne face să trecem de la starea de animal la cea de om.

620 • Disciplina împiedică pe om de a se lăsa să fie abătut de la destinaţia sa, de la umanitate, de către înclinările sale brutale.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

621 • Disciplina justă este ţelul fericit spre care trebuie să tindă educatorul cu toate forţele sale şi cu ajutorul tuturor mijloacelor pe care le are la îndemînă.

A. S. MAKARENKO,
Conferinţe despre educaţia copiilor, p. 24.

622 • Disciplina înseamnă libertate; ea pune individul într-o situație mai sigură și mai liberă și creează deplina încredere în dreptul fiecăruia, în căile și posibilitățile pentru fiecare individ în parte.

623 • Disciplina este ceea ce deosebește societatea de anarhie.

A. S. MAKARENKO,
Opere pedagogice alese.

624 • Numim disciplinat pe cel care poate dispune de persoana sa și care e stăpîn pe sine însuși, cînd este vorba de a urma o regulă de viață.

Maria MONTESSORI,
Metoda pedagogiei științifice, p. 54.

625 • Disciplina nu constă numai în a impune anumite norme de conduită, ci înseamnează a-l face pe individ să trăiască normele respective și să lupte pentru realizarea lor.

Vasile P. NICOLAU,
Școala și caracterul.

626 • Disciplina socialistă este disciplina încadrării personale în efortul conștient colectiv, deci în adevărata libertate generală, singurul mediu propice realizării libertății individuale.

Vasile POPESCU,
Disciplina, inițiativa, activitatea creatoare în socialism.

627 • O disciplină însă nu este de sine stătătoare dacă baza pe care stă nu e temeinică.

SENECA,
Scrisori către Luciliu,
Scr. a LXXXVIII-a, p. 295.

628 • Socotesc capacitatea de a învinge piedicile, de a săvîrşi lucruri grele, într-un cuvînt de a fi disciplinat drept a doua specialitate a oricărui om adevărat, a oricărui om de valoare.
629 • Disciplina este înlăturarea oricărei aproximaţii.
630 • Indisciplina constituie tocmai impurităţile din munca elevilor şi e limpede că ele trebuie depistate şi înlăturate.
631 • Disciplina se înţelege nu doar în manifestările ei exterioare, ci ca o însoţitoare nedespărţită a muncii fiecăruia dintre noi.

Mircea SÎNTIMBREANU,
Să stăm de vorbă fără catalog (convorbiri şi cărţi poştale), p. 29, 38, 39, 128.

632 • Spiritul de disciplină este subordonarea comportării noastre regulilor şi cerinţelor societăţii. Un om disciplinat este gata totdeauna să depună toată forţa şi energia sa pentru a executa în mod exact, la timpul potrivit şi cît mai bine, ordinul, dispoziţia, sarcina primită.

A. A. SMIRNOV şi alţii,
Psihologia, p. 532.

633 • Disciplina conştientă este disciplina învingerii greutăţilor, o disciplină care rezultă

din conştiinţa datoriei, din înalte îndemnuri morale şi se îmbină cu dorinţa de a duce la bun sfîrşit un lucru început.

A. I. SOROCHINA,
Pedagogia preşcolară, p. 235.

634 • Disciplina constă în statornicirea unor norme obiective de acţiune.

Dimitrie TODORAN,
Individualitate şi educaţie, p. 318.

635 • Specifică disciplinei conştiente este subordonarea de bunăvoie faţă de normele de conduită, respectarea lor conştientă în activitatea zilnică şi apărarea lor fermă atunci cînd sînt încălcate.
636 • Disciplina conştientă înfrumuseţează comportarea individului şi a colectivului.

Victor ŢÎRCOVNICU şi Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 201, 241.

DREPTATE
(nedreptate)

637 • Unde e milă, acolo e şi nedreptate.
638 • Dreptatea, către altul cînd o vei păzi se înţelege dreptate, iar nu numai către tine.
639 • Precum nu vrei să-ţi ia ale tale altul, aşa şi tu să nu iei ale altuia, aceasta se înţelege dreptate.
640 • Părtinire cu interes nicicum să ţii cuiva, ci deopotrivă pe toţi cu ochiul dreptăţii să-i vezi.

641 • Nedreptățile scrie-le pe nisip, iar binefacerile pe marmură.
642 • Unde dreptatea lipsește, acolo tîlhăria împărățește.

Proverbe românești

643 • Dreptatea își va găsi locul.
644 • Stai strîmb, vorbește drept.
645 • Cît este minaretul de drept și înăuntru tot e strîmb.
646 • Cine cade pentru dreptate, se scoală repede.

Proverbe turcești

647 • Dreptatea primordială este deci o investigație întreprinsă de inteligență și o cercetare a temeiurilor.
648 • Omul drept este deci îndeajuns de tare, dacă se ține neclintit.

ALAIN,
Studii și eseuri, vol. I, p. 284, 292.

649 • Dreptatea este comparativă, pleacă de la obiect, confruntă fapte și reguli, e un cîntar între două materiale: un cod și un om.

Tudor ARGHEZI'
Scrieri, vol. 21 (*Pravilă, de morală practică* II).

650 • Dreptatea este o virtute socială.
651 • Cel mai groaznic lucru este nedreptatea înzestrată cu arme.

ARISTOTEL,
Politica.

652 • A împărți dreptatea după lege, nu înseamnă incoruptibil a trăi?

Bertolt BRECHT,
Versuri.

653 • Mai tare este dreptatea unuia singur decît strîmbătatea a zeci de mii.
654 • Dreptatea biruiește toate...

Dimitrie CANTEMIR,
Lupta dintre Inorog și corb. Istoria ieroglifică.

655 • Nedreptatea plătește o înspăimîntătoare dobîndă la dobîndă.

Thomas CARLYLE,
Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie.

656 • Dreptatea socială nu se face prin suprimarea dreptului de a poseda, ci prin suprimarea excesului de bogăție.

Nichifor CRAINIC,
Ortodoxie și etnocrație.

657 • Cei mai nedrepți sînt cei care vorbesc cu patimă...

Barbu DELAVRANCEA,
Publicistică (cronici literare și de artă, studii de limbă și folclor).

658 • Datoria de dreptate cere să respectăm persoanele în viața lor, în libertatea lor, în avutul lor, în onoarea lor, în credințele și în sentimentele lor.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

659 • Nu trebuie să învinuim pe cei care fac nedreptăți, cînd sînt supuși altora, ci pe cei care îi pun la cale.

ESOP,
Fabule, p. 50, 103.

660 • Dreptatea și recunoștința sînt două din sentimentele cele mai frumoase și mai nobile ale sufletului.

Ion GHICA,
Opere, vol. II *(Convorbiri economice)*.

661 • Dreptatea e ca sănătatea lumii.
662 • Cei ce primesc nedreptatea sînt deprinși s-o săvîrșească și ei.
663 • Dreptatea e chipul prin care se înfățișează în viața oamenilor legea prin care lumile se țin în ființă.
664 • Dreptatea poate merge și singură, nedreptatea are nevoie de multe cîrje de argumente.
665 • Nedreptatea e mama dreptului, care e tatăl gîlcevilor.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 52, 61, 179, 233.

666 • Nedreptatea se răscolește numai cînd se atinge de tine.

Panait ISTRATE,
Chira Chiralina.

667 • Orice nedreptate izvorăște din prea mare iubire față de noi înșine și din prea puțină iubire față de alții.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educațiunii,
partea a II-a.

668 • Dreptatea este, înainte de toate, excluderea violenței, deci suprimarea din ce în ce mai completă a coerciției. Și din acest punct de vedere progresul săvîrșit e foarte mare.

I. NOVICOV,
Emanciparea femeii.

669 • Adeseori dreptatea are un singur scut de apărare — forța.

George D. PALLADE,
Patriotism și cosmopolitism.

670 • Nedreptate-i cel mai josnic semn / Pe-a lumilor zidiri și cel ce-o-nscrie / Nepedepsit nu va putea să scape.

Sandor PETÖFI,
Versuri.

671 • Cei ce hulesc nedreptatea nu o hulesc de frică că o vor face, ci că o vor suferi.

672 • Dreptatea e virtute și înțelepciune.

673 • Nedreptatea e viciu și neștiință.

674 • Nedreptatea pricinuiește răzvrătiri, ură și lupte.

675 • Dreptatea pricinuiește bună înțelegere și prietenie.

676 • Dreptatea se găsește numai într-un stat bine organizat.

PLATON,
Statul (republica).

677 • Dreptatea face ca ceea ce e drept să învingă.

Romain ROLLAND,
Teatrul revoluției, p. 165.

678 • Principiul care stă la baza dreptății nu se întemeiază pe calități sufletești și nici pe o sentimentalitate vagă; el se sprijină pe inteligență, pe luciditatea spiritului.

Romain ROLLAND,
Pentru cine scriu?, p. 16.

679 • Strîmbătatea izvorăște din silnicie, din pizmă, din jefuire și din neștiință.

Alecu RUSSO,
Cîntarea României.

680 • Nedreptatea aspră și neiertată e cea săvîrșită în toată liniștea, cu bună chibzuință, fie din prostie, fie în vederea unui interes, fie din rea pornire.

Ioan SLAVICI,
Educația rațională.

681 • Dacă omul ar avea dreptate, la ce ar folosi să i se recunoască.

682 • Sub pumnul grosolan al forței, dreptatea celui slab se sfarmă.

Alexandru VLAHUȚĂ,
Iubire.

EDUCAŢIE

683 • Un papagal bătrîn nu învață să vorbească.

Proverb bengalez

684 • Pomul cînd e mic se îndreptează.

Proverb românesc

685 • Timpul e cel mai bun educator.
686 • Nu faci din cioară privighetoare.
687 • Picătură cu picătură se face lac.
688 • Omul needucat este ca un corp fără suflet.

Proverbe turcești

689 • Educarea copiilor este într-adevăr un lucru care cere o totală dăruire sufletească și o desăvîrșită delicatețe.

Anatoli ALEXIN,
Dialog despre omenie, p. 92.

690 • Educația este o funcție socială, imanentă în societate și absolut necesară, pentru că numai prin ea se face posibil procesul de omogenizare socială.

Petre ANDREI,
Sociologie generală.

691 • Rolul cel mai important al educației morale va trebui să fie de aci înainte nu atît de a evita elevului contactul cu răul, cît, mai ales, de a-l face capabil să lupte contra răului și să-l învingă.

G. G. ANTONESCU,
Educația morală în școala românească.

692 • Scopul educației nu poate fi altul decît acela de a pregăti pe individ pentru o viață completă.

693 • Caracterul educației individuale, precum și ordinea în care se efectuează, trebuie să se acorde cu educația omenirii în genere, considerată din punct de vedere istoric.

G. G. ANTONESCU,
Herbert Spencer și pedagogia utilitaristă.

694 • O educație bună e un zălog al proprietății Statului.

Tudor ARGHEZI,
Neisprăvitul.

695 • Deprinderea cea mai desăvîrșită este aceea care începe a se forma în anii tineri: aceasta numim noi educație, care nu este, în adevăr, decît o deprindere timpurie.

Francis BACON,
Eseuri sau sfaturi politice și morale, p. 130.

696 • A educa omul viitorului înseamnă a-i ridica nivelul conștiinței comuniste, a-l învăța pe om să aibă o atitudine comunistă față de muncă și față de îndatoririle lui sociale, înseamnă a dezvolta sentimentul patriotismului și al internaționalismului socialist, a ridica nivelul culturii tehnice, a cultiva priceperile și deprinderile necesare pentru realizarea unei munci, cu o înaltă productivitate, înseamnă a lupta împotriva rămășițe-

lor capitalismului din conștiința și conduita oamenilor.

697 • Educația morală se sprijină pe forța colectivului și a opiniei publice, dar ține totodată seama de trăsăturile și particularitățile individuale, de cerințele și interesele fiecărui om.

698 • Educația se realizează nu numai în procesul instrucției, ci și în afara lui, în cursul întregii vieți și activități a omului, în timpul de muncă și în orele de odihnă.

A. G. BAZANOV,
Pedagogia, p. 8, 11, 134.

699 • Educația patriotică trebuie să cultive în conștiința elevilor dragostea de patrie și de popor, devotamentul fără margini față de lupta clasei muncitoare și de partidul ei, respectul pentru trecutul nostru de luptă, înalta prețuire pentru creația materială și spirituală a oamenilor de pe aceste meleaguri, toate oglindite în multiple forme în bogata noastră literatură.

Ion Dodu BĂLAN,
Ethos și cultură sau vocația tinereții, p. 218.

700 • Educația, într-adevăr, nu este o operă de rutină, ci una de creație continuă, căci este urmarea și desăvîrșirea zămislirii, a unei zămisliri care se face cu atît mai puțină durere, cu cît vor fi mai înțelese mecanismele sale.

André BERGE,
Copilul dificil, p. 17.

701 • Educația este infinit mai eficace în ipostaza ei pozitivă, decît în cea negativă, alcătuită din admonestări, critici și predici.

André BERGE,
Defectele copilului, p. 152.

702 • În sensul ei cel mai general, ea [educația] este ansamblul mijloacelor și disciplinelor prin care ne străduim să-i conducem pe elevi sau studenți de la copilărie la viața adultă.

703 • A educa înseamnă în același timp a comunica o învățătură, a forma sensibilitatea și judecata, a trezi imaginația creatoare.

A-l înarma bine pe om pentru a-i permite să trăiască într-un univers în accelerație înseamnă a-i da, odată cu cunoștințele indispensabile, entuziasm, luciditate și curaj.

Gaston BERGER,
Omul modern și educația sa. Psihologie și educație, p. 17, 19, 32, 52.

704 • Adevărata educație comportă respectul pentru individualitatea copilului, adică dezvoltarea și umanizarea lui integrală, sub toate raporturile: intelectual, emotiv, moral, social — ca și disciplinarea vieții instinctive.

Ion BIBERI,
Arta de a trăi, p. 69.

705 • Educația morală nu constă numai în a face să se nască idei drepte, largi și omenești; ea nu constă numai în a face să se nască, prin cuvinte potrivite, sentimente lăudabile.

Nici ideile, nici sentimentele nu sînt de ajuns; trebuie ca să urmeze și acțiunea.

Alfred BINET,
Idei noi despre copii.

706 • Educația estetică este acea componentă a educației comuniste care constă în pregătirea sistematică în vederea perceperii profunde și juste a frumosului din artă, din natură și din societate, precum și în educarea multilaterală prin frumos.

Ștefan BÎRSĂNESCU și George VĂIDEANU,
Educația estetică, p. 13.

707 • Educația este un proces permanent, de durată, strîns unit cu fenomenul dezvoltării.

Tiberiu BOGDAN și Ilie I. STĂNCULESCU,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 48.

708 • Educația prin exemple se dovedește a fi unul din cele mai importante mijloace pentru formarea caracterului moral al copiilor noștri.

N. I. BOLDÎREV,
Rolul exemplului în educația copilului.

709 • Educația morală urmărește sau se referă în esență la formarea conștiinței și conduitei morale, integrîndu-se într-o structură dinamică cu celelalte laturi ale personalității.

I. BONTAȘ și alții,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 84

710 • Educația estetică socialistă trebuie să dezvolte la oameni nu numai capacitatea de a se bucura de frumusețea operelor create de om prin muncă sau prin creația artistică, ci și priceperea de a vedea și înțelege estetica raporturilor dintre ei, de a culege floarea vieții.

Marcel BREAZU și Anton MOISESCU,
Estetica vieții cotidiene, p. 343.

711 • Cînd vorbim de educația socialistă nu înțelegem nici pe departe numai însușirea unor citate sau unor lozinci generale, ci a totalității cunoștințelor tehnice, profesionale, științifice și politice. Numai acest tot unitar poate crea omul societății de mîine, constructor al comunismului.

Nicolae CEAUȘESCU,
România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. VI, p. 505

712 • Fără îndoială că în activitatea educativă trebuie să avem permanent în vedere faptul că fiecare om are individualitatea și personalitatea sa bine distincte.

De aceea, înarmîndu-i pe oameni cu cele mai înaintate cuceriri ale cunoașterii, trebuie să dezvoltăm valorile morale și virtuțile umane specifice fiecărui cetățean în strînsă concordanță însă cu gîndirea filozofică și etica socială revoluționară, caracteristică orînduirii noastre noi, socialiste și comuniste.

Nicolae CEAUȘESCU,
Cuvîntarea la încheierea lucrărilor Congresului educației politice și al culturii socialiste din 4 iunie 1976.

713 • Să educăm pe toți cetățenii, și în special tineretul în spiritul cultului față de muncă, față de munca liberă, despovărată de exploatare din societatea noastră, singura sursă a progresului și prosperității poporului nostru, a națiunii noastre socialiste, mijlocul principal de afirmare a talentului și forței creatoare ale tuturor cetățenilor, de manifestare a personalității și autoperfecționării morale a fiecăruia.

La baza întregului proces educativ de formare a omului nou trebuie să așezăm munca, învățămîntul, știința, ca factori primordiali ai activității umane, ai progresului societății omenești.

Nicolae CEAUȘESCU,
Expunere la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 3—5 noiembrie 1971, p. 53, 64.

714 • Educația este o activitate conștientă de formare a omului de pregătire pentru viață.

715 • Cu cît idealul educației este mai complet și mai clar formulat, cu atît munca instructiv-educativă se desfășoară cu mai mult succes, iar folosirea diferitelor metode și proceede este mai adecvată.

716 • Educația patriotică se realizează prin cunoașterea frumuseților naturale și a celor create de om, a bogățiilor patriei, toate acestea cultivă dorința și hotărîrea de a participa activ la creșterea avuției naționale și la valorificarea ei în interesul poporului. Educația patriotică are sarcina de a sădi în inimile tineretului hotărîrea de a-și pune întreaga energie și capacitate

de muncă în slujba patriei, a bunăstării poporului român.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 6, 67, 78–79, 80, 138–319.

717 • Educația funcțională este aceea ce ia ca bază trebuința copilului, interesul său de a realiza un scop; acesta fiind stimulentul natural al activității pe care voim să-l deșteptăm în el.

Edouard CLAPARÈDE,
Educația funcțională, p. 11.

718 • Toți comuniștii — părinții, cadre didactice, activiști ai organizațiilor de masă și obștești — au îndatorirea primordială de a asigura pregătirea tineretului pentru muncă și viață, formarea și educarea noilor generații în spiritul dragostei față de patrie și partid, al glorioaselor tradiții de luptă pentru libertate și dreptate socială ale poporului, ale clasei muncitoare și partidului nostru, în special unei înalte conștiințe revoluționare, al principiilor moralei socialiste și comuniste, al responsabilității față de prezentul și viitorul națiunii noastre socialiste.

CODUL PRINCIPIILOR ȘI NORMELOR,
muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, p. 24.

719 • Educația morală are efect atunci cînd coincide cu o viață socială autentică, pornită din interiorul persoanei sau a colectivului.

COLECTIV DE ELABORARE,
Educație și contemporaneitate, p. 245.

720 • Educația reprezintă o armă în mîna clasei muncitoare, în lupta ei pentru lichidarea completă a exploatării omului de către om și pentru construirea societății socialiste și comuniste.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice,
ed. a III-a, p. 19.

721 • E educa tinerimea cu îngrijire înseamnă a lua dispozițiuni ca sufletele ei să fie ferite de ispitele lumii și ca sămînța virtuții pusă în ele să ajungă la o dezvoltare înfloritoare, prin neîncetate sfaturi și prin exemple.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 37, 41.

722 • Cu drept cuvînt se spune că educația trebuie să fie în primul rînd umană și numai după aceea profesională.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 167.

723 • E absurd să identifici educația cu știința din cărți.

John DEWEY,
Școalele de mîine, p. 14.

724 • Arta educației nu este altceva decît cunoașterea mijloacelor potrivite pentru a forma corpuri mai robuste și mai puternice, spirite mai luminate și suflete mai virtuoase.

725 • Cu cît educația este mai perfectă, cu atît popoarele sînt mai fericite.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 12, 152.

726 • Educația trebuie să urmărească deplina înflorire a personalității umane.

727 • Oricare educație, oricum ar fi ea, depinde în mare măsură de valoarea personală a celora care o realizează.

728 • A educa înseamnă a-i face pe copii să-și însușească prin experiență un sistem de valori care să le dea posibilitatea să se integreze în mod inteligent și în mod moral într-o lume în rapidă prefacere.

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 14, 341, 343.

729 • Dacă burghezia le lasă din viață numai strictul necesar, să nu ne mire că și educația pe care le-o dă se reduce la atît cît cer interesele ei.

Friedrich ENGELS,
MARX și ENGELS, *Despre educație și învățămînt*, p. 73.

730 • Educația va da posibilitate tinerilor să-și însușească rapid întregul sistem de producție, încît să fie în stare să treacă succesiv de la o ramură de producție la alta, după cum o vor cere necesitățile societății sau propriile lor înclinații.

Friedrich ENGELS,
MARX și ENGELS, *Despre educație și învățămînt*, p. 137.

731 • Desigur, e ceva bun și a fi educat în învățarea binelui: dacă cineva a învățat acest lucru, el știe ce este rău, aflînd-o prin regula binelui.

EURIPIDE,
Hecuba.

732 • A educa înseamnă a porni de la ceea ce este, cu scopul de a conduce spre ceea ce e mai bine.

A. FERRIÈRE,
Școala activă, p. 61–62.

733 • Străduința oricărei educații e să formeze în om o fire tare, hotărîtă, statornică.

734 • Numai educația poate să ne mîntuiască de barbarie și sălbăticie.

J.G. FICHTE,
Cuvîntări către națiunea germană.

735 • Cel mai puternic factor de educație nu e o cuvîntare abstractă despre responsabilitate, ci însuși exercițiul unei responsabilități adevărate.

F. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

736 • Educația socială nu stă deci numai în a trezi simțămintele sociale nedezvoltate și a le cultiva pe toate fețele, ci și în a supune instinctele sociale mai grosolane controlului sentimentelor sociale mai înalte și chiar pe acestea a le subordona idealului general.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 264, 337.

737 • În educația morală se tinde a se obține caractere care să se manifeste prin acțiuni constante în acord cu legea morală, cu datoria, călăuzite de sentimente puternice de bine, drept, uman.

738 • A educa pe om să se simtă fericit, îndeplinind acte și funcțiuni ce duc la fericirea generală, iată culmea artei de a educa.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

739 • Educațiunea trebuie să țintească a face pe om folositor lui și societății.

Ion GHICA,
Opere, vol. II (*Convorbiri economice*).

740 • A plasa educația pe primul plan al preocupărilor, a considera că nevoile ei imediate și dezvoltarea ei sînt o problemă esențială nu constituie numai o dorință spirituală și cu atît mai puțin o utopie, și o cerință fundamentală a dezvoltării societății.

Mircea HERIVAN,
Educația la timpul viitor, p. 61.

741 • O educație socială bine făcută poate întotdeauna să scoată dintr-un suflet, oricare ar fi el, partea folositoare pe care o conține.

Victor HUGO,
Mizerabilii, vol. I.

742 • Educația de cele mai multe ori e numai pojghița supt care se desfășoară în liniște, pe încetul, firea cea adevărată.

743 • Educația de astăzi urmărește, nu dezvoltarea, ci substituirea de caractere.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 119, 238.

744 • Scopul educației e formarea activității, deprinderile sînt stofa din care se formează.

William JAMES,
Psihologia și educația.

745 • Educația este influența determinată, rațională și sistematică exercitată asupra psihologiei celui educat, în scopul de a-i forma calitățile dorite de educator.

746 • Prima condiție a unei educații raționale este tactul educatorului și priceperea lui de a-și apropia elevii.

M. I. KALININ,
Despre educația comunistă, p. 223, 382.

747 • Omul nu poate deveni om decît prin educație.

748 • O educație bună este izvorul întregului bine în lume.

749 • Omul lipsit de educație nu știe să se servească de libertatea sa.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

750 • A educa un om înseamnă a-i forma anumite însușiri psihice ale personalității (aptitudinile, trebuințele și interesele, caracterul și tempera-

mentul), înseamnă totodată a-i forma concepția despre lume, sentimentele, a-i întări voința.

M. P. KOROBEINIKOV,
Noțiuni de psihologie, p. 4.

751 • Educarea în spirit colectiv trebuie să fie legată de educarea unui om dezvoltat din toate punctele de vedere, avînd o disciplină interioară, capabil să simtă adînc, să gîndească limpede și să acționeze organizat.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese, vol. I, p. 48.

752 • Adevărata educație a maselor nu poate să fie niciodată despărțită de lupta politică independentă și mai ales de lupta revoluționară a masei înseși.

753 • Numai lupta educă clasa exploatată, numai lupta îi dezvăluie măsura forțelor sale, îi dezvoltă aptitudinile, îi limpezește mintea, îi oțelește voința.

V. I. LENIN,
Opere, vol. 23, ed. 1953.

754 • Educația este aceea care dă strălucire tuturor celorlalte însușiri și le face folositoare celui ce le posedă, pentru că atrage asupra lui stima și bunăvoința tuturor celor cu care vine în contact. Dacă cineva are toate celelalte calități, afară de o bună educație, ele nu pot decît să-l facă să treacă drept un om plin de sine, încrezut, superficial sau ridicol.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 72.

755 • Erorile în educație nu trebuie trecute cu vederea niciodată.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educației.

756 • Rolul educației este să ne dezvolte în chip armonios toate facultățile.

Sir John LUBBOCK,
Întrebuințarea vieții.

757 • Educația constă tocmai în aceea că generația mai în vîrstă își transmite experiența, pasiunea și convingerile sale generației mai tinere.

A. S. MAKARENKO,
Opere pedagogice alese.

758 • A educa un om înseamnă a educa în el căile perspectivei pe care va crește bucuria lui de mîine.

A. S. MAKARENKO,
Poemul pedagogic, p. 573.

759 • O educație justă ne asigură o bătrînețe fericită; una greșită ne va aduce suferințe, lacrimi și de aceasta vom fi vinovați față de ceilalți oameni, față de țara întreagă.
760 • Munca educativă este, în primul rînd, o activitate de organizare.

A. S. MAKARENKO,
Conferințe despre educația copiilor, p. 3, 12.

761 • Teoria materialistă care afirmă că oamenii sînt produsul împrejurărilor și al educației și

că, prin urmare, oamenii se schimbă datorită unor împrejurări noi și unei educații noi uită că și împrejurările sînt schimbate de oameni și că educatorul însuși trebuie să fie educat.

Karl MARX,
Marx și Engels,
Despre educație și învățămînt, p. 105.

762 • Educația trebuie să meargă mînă în mînă cu instrucția și nu separat de ea.
763 • Educației îi revine rolul de a adăuga moștenirea socială la ereditatea biologică.

Nicolae MĂRGINEANU,
Psihologie și literatură, p. 95, 232.

764 • Educația nu e atît artă, cît știință.
765 • Cine închide ochii asupra anilor de educație din casă și-și pune nădejdea în minutele școlii, fără să-și dea seama că scrisul, cititul și socoteala ajută numai jumătatea stîngă a creierului, acela din capul locului osîndește copilul și-i primejduiește viitorul.

Simion MEHEDINȚI,
Altă creștere.

766 • Scopul educației umane va fi deci să lumineze inteligența asupra idealurilor vieții omenești, să exercite voința asupra emoțiilor și instinctelor și să formeze astfel o judecată morală și o voință autonomă, stăpînă pe sine, care să călăuzească tineretul către moralitate.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

767 • Educația pregătește pe om pentru toate victoriile.

Nicolae MOISESCU,
Școala veche și nouă.

768 • Relele apucături ale tinerilor vin adesea din reaua educație dată de părinții lor.

MOLIÈRE,
Vicleniile lui Scapin.

769 • Idealul unei educații perfecte din toate punctele de vedere ar fi acela în care scopurile superioare s-ar confunda cu scopul fiecărui ins în parte.

770 • Cînd educăm pe individ pentru societate, se presupune că îl educăm și pentru fericirea lui.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

771 • Educația morală nu se adresează numai intelectului, judecății logice, ci întregului complex sufletesc.

772 • Tehnica educativă fără sufletul educatorului este moartă, după cum sufletul fără tehnică este dezorientat, orb.

Vasile P. NICOLAU,
Școala și caracterul.

773 • Idealul educativ este formularea pozitivă, constructivă a domeniului libertății educaționale.

774 • Educația, ca orice acțiune socială, constituie o comunicare complexă și implică, din punct

de vedere pedagogic, diferite tipuri de comunicare mai elementare.

Apostol PAVEL,
Educația și pedagogia în perspectivă operațională, p. 65, 98.

775 • Idealul educației în statul care se confundă cu societatea nu poate fi altul decît integrarea cît mai perfectă a individului în societatea respectivă.

I. C. PETRESCU,
Contribuția la o pedagogie românească, vol. II.

776 • Una din principalele metode ale educației morale este aceea a exemplului pozitiv al adulților și a combaterii conduitei nedemne, necinstite.

777 • Sarcina educației este tocmai dezvoltarea simțului datoriei și cinstei în îndeplinirea obligațiilor de cetățean.

A. C. PETROV,
Educarea copiilor în spiritul cinstei și al adevărului.

778 • O educație a descoperirii active a adevărului este superioară unei educații care constă doar în a-i dresa pe subiecți pentru a vrea prin acte de voință prealabil conturate și a ști prin adevăruri pur și simplu acceptate.

779 • Pe care cale a apucat cineva în urma educației sale, pe aceeași înaintează și mai tîrziu.

PLATON,
Statul (Republica).

780 • Educația copiilor trebuie să înceapă prin perfecționarea sau chiar prin reeducarea educatorilor.

Dumitru POPESCU,
Biletul la control! p. 263.

781 • Educația morală autentică este deci o educație morală în acțiune, o acțiune confruntată cu eventualele neajunsuri care se cer a fi depășite.

Vasile POPESCU,
Etică și echitate socialistă, p. 65.

782 • Educația prin exemple se dovedește a fi unul din cele mai importante mijloace pentru formarea caracterelor copiilor noștri.

N. POSPELOV,
Istoria literaturii ruse.

783 • Educația cea mai rea este să lași pe copil nehotărît între voința lui și a ta.

J. J. ROUSSEAU,
Emil sau Despre educație.

784 • Cu cît omenirea progresează în cunoașterea lumii, cu atît rolul educației crește și devine mai complex.

Henri SALVAT,
Inteligență, mituri și realități, p. 167.

785 • Educațiunea intelectuală e îndrumarea spre a purta grijă de dezvoltarea propriilor destoinicii sufletești, și ceea ce numim instrucțiune, e numai unul dintre mijloacele de educațiune intelectuală.

786 • Educațiunea profesională are să ne dea nu numai îndemînătăcie, ci totodată și îndemnul de a face toată viața, desăvîrșindu-ne, mereu același lucru.

Ioan SLAVICI,
Educația rațională.

787 • Educațiunea fizică e îndrumare spre a purta grijă de păstrarea propriei sănătăți și de buna dezvoltare a organismului său trupesc.

Ioan SLAVICI,
Educația fizică.

788 • Educațiunea e îndrumare spre stăpînire de sine, îndrumare spre supunerea către rînduiala morală ori îndrumare spre virtute.

789 • Prin educațiunea rațională omul are deci să fie îndrumat, înainte de toate, spre cumpătare și spre spiritul de economie.

Ioan SLAVICI,
Educațiunea morală.

790 • Este imposibil a educa o fire blîndă, sensibilă la rău, curată la minte și la suflet, în mijlocul vulgarității, al mizeriei și al desfrîului.

Samuel SMILES,
Autoritatea familiei. Influența mamei.

791 • Nimic nu ajută mai bine opera educației decît străduința ca purtarea noastră să servească de bună călăuză purtării acelora care trăiesc cu noi, sau vin după noi.

Samuel SMILES,
Caractere tari.

792 • Educaţia comunistă este construită pe baze ştiinţifice; ea este o educaţie profund umanistă, animată de înălţătoare idealuri general umane.
793 • Educarea justă a copiilor depinde de claritatea şi profunzimea cu care educatorul înţelege scopul şi sarcinile ei şi de energia cu care luptă pentru realizarea lor.

A. I. SOROKINA,
Pedagogia preşcolară, p. 6, 54, 63.

794 • A ne pregăti pentru o viaţă completă este funcţia pe care educaţia are datoria s-o îndeplinească...
795 • Educarea unui copil trebuie să fie în acord, atît ca modalitate, cît şi ca ordine, cu educaţia omenirii, considerată istoric. Cu alte cuvinte, geneza cunoaşterii la individ trebuie să urmeze acelaşi curs ca şi geneza cunoaşterii în cazul speţei.

Herbert SPENCER,
Eseuri despre educaţie, p. 36, 84.

796 • Orice educaţie, făcută dinadins sau din întîmplare, formează oamenii pentru o epocă anumită a vieţii.

STENDHAL,
Despre educaţie.

797 • Educaţia dată la şcoală se dovedeşte a fi o muncă irosită şi ineficace, dacă familia e ostilă sau indiferentă.

H. H. STERN,
Educarea părinţilor în lume, p. 20.

798 • Scopul oricărei bune educații a vizat întotdeauna dezvoltarea multilaterală a omului, în conformitate cu nevoile acestuia ca specie, în perspectiva istorico-socială.

Stanciu STOIAN,
Educație și tehnologie.

799 • Educația în familie este și trebuie să constituie o bază solidă în creșterea tineretului nostru, astfel încît împreună cu educația din școală, din organizațiile de tineret, să contribuie la formarea caracterului, a personalității, a purității morale.

800 • Adevărata educație comportă respectul pentru individualitatea copilului, adică dezvoltarea și umanizarea lui integrală, sub toate raporturile, intelectual, emotiv, moral, social — ca și disciplina vieții instinctive.

Scopul unei atari educații este dezvoltarea unui om întreg, a unui om liber, stăpîn pe actele lui, respectîndu-se pe sine și respectînd pe ceilalți.

Mihai STOIAN,
Adolescența — o primejdie?

801 • Educația, în accepțiunea cea mai largă, este facilitată de orice mijloace de comunicare a experienței social-umane, aceasta din urmă conjugîndu-se, în mentalitatea infantilă, cu experiența concretă a copilului.

Ursula ȘCHIOPU,
Psihologia copilului, p. 51.

802 • A fi educat înseamnă a fi manierat.

803 • Educația numai atunci este eficace, cînd tratează pe fiecare conform cu natura sa și cînd dă fiecăruia hrana mintală de care el are nevoie.

P. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ,
Selecția capacităților și orientarea profesională.

804 • Cu cît educația este mai eficientă, în sensul că-l conduce pe om mai repede și mai bine la însușirea unor valori de natură să-i dezvăluie necesitatea de a se pune în slujba progresului social, cu atît el își va pune mai temeinic sarcina de a se realiza tocmai prin activități care contribuie la promovarea și crearea unor valori de același fel.

O. ȘAFRAN,
Instrucție și educație.

805 • Educația tinde să facă pe om mai inteligent, mai știutor, mai stăpîn pe sine și pe natură, mai bun cu oamenii, mai desăvîrșit.

Dumitru THEODOSIU,
Introducere în psihologie, p. 17.

806 • Educația este propriu-zis înrîurirea exercitată asupra inimii acelora pe care îi creștem.

L. N. TOLSTOI,
Texte pedagogice, p. 390.

807 • Educația în esență este o sociotehnică, mai precis o tehnică psihosociologică dacă o dorim eficientă, bazată mult pe interacțiune

afectivă şi pe receptivitate raţională, atît la nivelul celor supuşi educării, cît şi al celor care educă.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologia generală şi psihologia socială, vol. II, p. 70.

808 • Educaţia permanentă înseamnă formarea conştiinţei istorice a membrilor societăţii. Educaţia permanentă ţine de esenţa umanizării vieţii sociale, a relaţiilor umanitare în toate compartimentele vieţii sociale.

Leon ŢOPA,
Sociologia educaţiei permanente, p. 40.

809 • Educaţia pregăteşte un om şi nu un geniu excepţional unilateral.

K. D. UŞINSKI,
Opere pedagogice alese.

ELAN
(entuziasm)

810 • Orice entuziasm este o pornire care poate să secere vieţi, dar care tot atît de bine poate să împartă dreptatea.

ALAIN,
Studii şi eseuri, vol. II, p. 350.

811 • Niciodată nu avem voie să curmăm elanurile şi să răcim entuziasmele.

Gaston BERGER,
Omul modern şi educaţia sa. Psihologie şi educaţie, p. 19.

812 • Există un entuziasm al reflecției, care poate fi de cea mai mare valoare, numai să nu te lași răpit de el.

813 • În cele ideale depinde totul de elanuri, în cele reale de stăruință.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 82, 115.

814 • Uneori, entuziasmul ne ia sub scutul său împotriva adevăratei decăderi, mai mult decît orice predici moralizatoare.

HERZEN,
Amintiri și cugetări, vol. I, p. 201.

815 • Numai entuziasmul poate da naștere la înfăptuiri mărețe.

Karl LIEBKNECHT,
Cuvîntări, scrisori și articole alese, p. 396.

816 • Fără entuziasm, nu ne înălțăm la marile adevăruri...

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 62.

EMOȚIE

817 • Emoțiile sînt procesele psihice cele mai expresive.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 393.

818 • Emoția este oglindirea sub formă de stări sufletești a atitudinii omului față de fenomenele și faptele realității, față de alți oameni și față de el însuși.

L. S. BOJOVICI și alții,
Studii de psihologia copilului, p. 15.

819 • Emoția nu trebuie să înăbușe celelalte sfere ale vieții spirituale.

820 • Emoțiile trăite în cadrul vieții sociale creează un interes sporit pentru fenomenele acestei vieți sociale.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese, vol. I p. 252, 255.

821 • Toate emoțiile puternice produc în mod trecător un fel de stagnare a vieții sufletești și o stare de încordare internă, care năzuiește spre destindere și eliberare.

Ernst NOUMAN,
Sistemul esteticii.

822 • Emoțiile sînt trăiri specifice ale raporturilor noastre cu realitatea, raporturi între motivele subiective și datele obiective.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologia generală și noțiuni de logică, p. 105.

823 • Emoțiile sînt primele licăriri ale eului. Ele sînt atitudinile anticipatoare prin care conștiința omenească a înlocuit instinctele.

824 • Emotiv nu trebuie luat acela care se emoționează des, ci acela care se emoționează ușor din orișice motiv.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

825 • Emoția este cea mai simplă trăire emoțională legată de satisfacerea sau nesatisfacerea trebuințelor organice.

Emoțiile negative în îndeplinirea unor acțiuni voluntare deseori apar atunci cînd acțiunile sînt legate de motive care se contrazic.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 403.

826 • Emoția cultivată devine sentiment.

Stanciu STOIAN,
Educație și societate, p. 104.

827 • Emoția are virtutea de a grupa imaginile într-o ordine nouă.

Tudor VIANU,
Estetica, 236.

828 • Nu e deloc extraordinar ca, după o emoție puternică, cineva să vadă ceea ce nu există.

VOLTAIRE,
Dicționarul filozofic, p. 25.

EROISM
(vitejie, erou)

829 • Spui că e greu să cari vată, dar ceri altuia să care fier pentru tine.

830 • Maimuța fuge cînd cade copacul.

Proverbe bengaleze

831 • După război mulți viteji se găsesc.
832 • Taie mămăliga-n două, de viteaz ce e.
833 • Cine e viteaz, în urma războiului se cunoaște.
834 • La om viteaz armă scurtă.
835 • După război se vede capul viteazului și urma fricosului.
836 • Omul voinic nu se sperie de toate muștele.
837 • De omul viteaz și moartea face haz.

Proverbe românești

838 • Eroul trăiește o mie de ani, prilej are o singură dată.
839 • Cuvîntul eroului, marca oțelului.
840 • Și actul de eroism la momentul potrivit.
841 • Moare calul — rămîne grajdul; moare eroul — îi rămîne fapta.

Proverbe turcești

842 • Nu-i mai scump nimic azi pe lumea pămîntească, decît un nume de viteaz și moartea vitejească.

Vasile ALECSANDRI,
Ostașii noștri.

843 • Erou este omul ce se dedică exclusiv unui gînd, unei fapte de o valoare ce depășește propriul său interes imediat sau mediat.

844 • Înțelegem prin eroism puterea de a ne învinge pe noi înșine, pentru a face să triumfe valorile ideale dictate de propria noastră conștiință.

G. G. ANTONESCU,
Educația morală.

845 • Cine suportă deci ceea ce trebuie și pentru ce trebuie, și cum și cînd, și se teme în același mod, și cine în același fel are încredere, acela e viteaz.

ARISTOTEL,
Etica nicomahică.

846 • Cine spune eroism spune calcul profund.

Honoré de BALZAC,
Mărirea și decăderea lui Cezar Birotteau, p. 120.

847 • Vitejia încetă a fi de fală / Și faptele ei cele mai vestite / Se numesc oarbe nu mai dîrzie, / Cînd lucrează fără înțălepție.

Ion BUDAI-DELEANU,
Țiganiada.

848 • Eroul însemnează om sincer.

849 • Un erou este erou în toate privințele; dar mai presus de toate în inima și cugetul său.

Thomas CARLYLE,
Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie.

850 • Un erou de roman e o abstracție, dacă nu se explică istoricește, dar e o fantomă dacă nu poate trăi într-un singur punct al istoriei.

George CĂLINESCU,
Studii și conferințe.

851 • Generos și altruist prin natura lui, eroismul istoric se comunică generațiilor cu atît mai intens, cu cît a fost mai mare și mai sublim.

852 • Eroismul e arta de a sluji neamul prin sacrificarea ta.

Nichifor CRAINIC,
Ortodoxie și etnocrație.

853 • Vitejia față de soartă și față de urmările propriilor noastre fapte este puterea și temelia caracterului.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 16.

854 • Viteaz este omul curagios, care se ridică puternic în contra pericolului obștesc și învinge sau piere luptînd pentru viața mai multora, pentru o credință, pentru patrie.

855 • Erou este omul devoltării pentru nobile scopuri, pentru creări de folos obștesc.

856 • Înțelegem prin eroism puterea de a ne învinge pe noi înșine pentru a face să triumfe valorile ideale dictate de propria noastră conștiință.

Ion GĂVĂNESCUL,
Etica.

857 • Eroism fără pericol este inconceptibil.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

858 • Eroismul este o atitudine morală alcătuită din aceeaşi plămadă ca şi sacrificiul de sine.
859 • Apariţia eroului nu este un fapt de serie, ci un proces de vaste perspective istorice.
860 • Viaţa eroilor, dintre toate, este cea mai înaltă lecţie de umanitate pe care ne-o poate oferi istoria.

Dimitrie GUSTI,
Opere, vol. II, p. 313, 314.

861 • Un viteaz face cît o mie de fricoşi, dar două mii de fricoşi nu fac cît un viteaz.
862 • Eroism înseamnă să faci din fiinţa ta temniţa sufletului său.
863 • Pentru a fi un erou, ţi se cere caracter, pentru a juca un erou, talent.
864 • Erou nu e acela care se bate, cît şi cum a trebuit să se bată. Nici acela care s-a bătut în zadar. Ci acela care a primit datoria sa aşa cum nimeni n-ar fi fost în stare să facă şi care a pregătit astfel şi pe alţii pentru a face ca dînsul.
865 • Nu numai că eroismul nu se poate porunci, dar e cu neputinţă să-l răsplăteşti.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 42, 46, 61, 80, 114.

866 • Există eroi în rău şi în bine.
867 • La ostaşii de rînd, vitejia este o meserie primejdioasă, pe care şi-au ales-o ca să aibă din ce trăi.

868 • Vitejia desăvîrşită stă în a săvîrşi fără martori ceea ce ai fi în stare să săvîrşeşti în faţa lumii întregi.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime şi reflecţii, p. 49, 57, 58.

869 • Cei mai viteji sînt, uneori, cei mai nenorocoşi.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I, p. 218.

870 • Eroismul este semnul distinctiv al omului, semnul ce dovedeşte existenţa libertăţii de sine, înlăturarea egoismului, a animalităţii.

Vasile P. NICOLAU,
Şcoala şi caracterul.

871 • Un erou e mai presus de orgoliul omenesc.

872 • Eroismul de masă se relevă în revoluţii, în marile înfruntări cu natura dezlănţuită, în timpul molimelor, al foametei, în toate grelele încercări colective prin care trece, periodic, umanitatea.

Dumitru POPESCU,
Ieşirea din labirint p. 60, 61.

873 • Un erou nu-şi face fală semănînd foametea şi mizeria printre străini [...] nu semănînd moartea, ci înfruntînd-o.

VAUVENARGUES,
Maxime şi reflecţii, p. 39.

EXEMPLU

874 • Cuvintele zboară, exemplele rămîn.

Proverb latin

875 • Exemplele colegilor influențează nu numai pe copiii de vîrstă preșcolară, dar și pe cei din clasele inferioare și medii.

876 • Însemnătatea educativă a exemplului constă mai ales în aceea că el sădește în copii și în tineri o aprigă dorință de a fi asemenea celor mai buni oameni ai epocii noastre.

N. I. BOLDÎREV,
Rolul exemplului în educația copiilor, p. 13,14.

877 • Exemplele sînt ramuri care nu se usucă niciodată.

Șerban CIOCULESCU,
Varietăți critice, p. 308.

878 • Exemplul personal al comunistului reprezintă fundamentul trainic pe care se sprijină intransigența partinică în apărarea principiilor de justiție socială, a cerințelor eticii comuniste.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică și echitate socialistă.
Culegere de lecții, p. 403—404.

879 • Obiceiul și exemplul ne conduc mai ușor decît vreo cunoștință, oricît de sigură ar fi ea.

René DESCARTES,
Studii asupra metodei de a întrebuința bine rațiunea și de a căuta adevărul în știință.

880 • Exemplul viu are o influență mai puternică decît teoria și învățămîntul.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice alese, p. 132.

881 • Mai ușor se reușește prin exemple decît prin îndemnuri.

William JAMES,
Psihologia și educația.

882 • Nimic nu este mai molipsitor decît exemplul și nu săvîrșim niciodată nici vreun bine, nici vreun mare rău, care să nu stîrnească altele la fel.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 63.

883 • Nimic nu coboară mai adînc și mai cu blîndețe în sufletul omului, decît exemplul.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educațiunii, Partea I.

884 • Nu există cuvinte, oricît de tari ar fi, care să-i facă să înțeleagă mai limpede virtuțile și viciile ca atunci cînd le veți arăta faptele altor persoane sau cînd le veți îndruma observațiile și le veți cere părerea asupra cutărei trăsături bune sau rele observate la oamenii ce le practică.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 65.

885 • Exemplul rău e primejdios numai cînd e dat de cei ce se bucură de iubire, ori au autoritate.

Ioan SLAVICI,
Educația fizică.

886 • Cele mai hotărîtoare sînt exemplele pe care și le dă fiecare el însuși, căci se iubește și se prețuiește pe sine, și astfel e stăpînit mereu de îndemnul de a mai face cum a făcut.

Ioan SLAVICI,
Educația rațională.

887 • Cel mai de seamă mijloc educativ, în tot cursul vieții, în familie, în școală, în societate, este exemplul.

Samuel SMILES,
Caractere tari.

888 • În fața exemplului rău, cele mai bune dintre sfaturi nu vor servi la nimic. Exemplul e urmat și nicidecum sfatul.

Samuel SMILES,
Autoritatea familiei. Influența mamei.

889 • Forța exemplului de comportare are o importanță hotărîtoare pentru educația copiilor mici.

A. I. SOROKINA,
Pedagogia preșcolară, p. 212.

890 • Exemplul ajută la însușirea unor cunoștințe și deprinderi temeinice și variate, la trezi-

rea sentimentelor pozitive, înălțătoare, la formarea unei conduite civilizate.

D. ȘERBĂNESCU,
Exemplul în educația copiilor.

891 • În limita puterilor, să acționăm asupra lor (copiilor) cu întreaga noastră viață, molipsindu-i prin exemplul binelui.

L. N. TOLSTOI,
Texte pedagogice, p. 391.

892 • Valoarea educativă a exemplului în procesul de educație morală sporește prin tactul de care trebuie să dea dovadă educatorul în folosirea lui.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 222.

893 • Exemplele bune fac mai mult ca toate teoriile din lume.

Nicolae VASCHIDE,
Imitația din punct de vedere psiho-social și doctrina lui Tarde.

FANTEZIE

(halucinație)

894 • Fantezia nu-i, cum se crede, facultatea de a diforma realitatea, ci de a vedea limpede și exact, dînd fenomenului, cel puțin de la început, o evidență halucinantă.

895 • Fantezia e darul de a vedea concret universalul, deci palpabil, nemijlocit.

George CĂLINESCU,
Cronicile optimistului.

896 • Fantezia e raportul liber neprevăzut dintre intuiție și expresie; raportul eliberat de stringența logică a spiritului.

Șerban CIOCULESCU,
Aspecte literare contemporane.

897 • Halucinațiunea se raportă numai la percepțiunea externă. Ea are loc atunci cînd se produce în mintea noastră reprezentarea vie a unui lucru exterior, fără ca acest lucru să existe, sau cel puțin fără ca el să se afle la obiectivul simțurilor noastre exterioare.

Vasile CONTA,
Bazele metafizicii.

898 • Halucinația este un aspect zădarnic al sufletului irațional, care nu are ca pricină nici un lucru ce cade sub imaginație.

Ion DAMASCHIN,
Dogmatica.

899 • Fanteziile încîntătoare ale tinereții resping cel mai neînsemnat iz al unei filozofii mature, pentru că vîrsta și pedantismul le brumează florile purpurii.

Ralph Woldo EMERSON,
Eseuri, p. 70.

900 • Fără fantezie sau imaginație nu este posibilă creația științifică.

A. G. KOVALEV și V. N. MEASȘCEV,
Particularitățile psihice ale omului, p. 154.

901 • Tot ceea ce ne mișcă puternic, ce ne emoționează, tot ceea ce corespunde gîndurilor noastre actuale, simțămintelor și năzuințelor noastre, adică dispoziției sufletești, acestea ne umplu sufletul și din ele își creează fantezia reprezentările.
902 • Prin imaginile curate ale fanteziei ni se înnobilează sufletul, de vreme ce ele deșteaptă în noi simțăminte curate, cum este iubirea de oameni, încrederea, recunoștința.
903 • Fantezia sau puterea închipuirii este destoinicia sufletului de a crea reprezentări noi din reprezentările vechi ce le avem de mai înainte.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școlile normale.

904 • Halucinațiile sînt o falsificare a simțurilor.

Nicolae MĂRGINEANU,
Psihologia și literatura, p. 295.

905 • Fantezia umană este infinit mai săracă decît realitatea.

Cesare PAVESE,
Meseria de a trăi, jurnal 1935—1950.

906 • Fantezia e uluită de îndrăzneala născocirilor și cucerită de frăgezimea imaginilor.

STENDHAL,
Roma, Neapole, Forența, p. 225.

907 • Fantezia este aceea care oferă creației imbold, îndrăzneală inovatoare.

Ion VITNER,
Meridiane literare.

FĂGĂDUIALĂ
(promisiune)

908 • Cine făgăduiește mult împlinește puțin.

Proverb italian

909 • Făgăduiala are picioare, numai darul are mîini.

Proverb german

910 • Făgăduiește numai ce poți da.
911 • Făgăduiala dată e datorie curată.
912 • Făgăduie și mințește, lumea toată-l urăște.
913 • Făgăduiește și nu împlinește și de aceea nu roșește.
914 • Făgăduința domnilor, nădejdea nebunilor.
915 • Una e a făgădui și alta a împlini.
916 • Îi făgăduiește marea cu sarea și-i dă ce nu curge pe apă.

Proverbe românești

917 • Nu făgăduiți niciodată ceva, decît după matură chibzuire. Cine făgăduiește cu ușurință, adesea fără voia lui săvîrșește un păcat.

I. Al. BRĂTESCU-VOINEȘTI,
Firimituri.

918 • Nu trebuie respectate promisiunile care devin nefolositoare celui ce le-a primit, și nici dacă-ți fac mai multă pagubă ție, decît folos aceluia căruia i-ai promis.

CICERO,
Despre îndatoriri, p. 53.

919 • Numai proștii și oamenii cei mai tîmpiți făgăduiesc necontenit totul.

F. M. DOSTOIEVSKI,
Crimă și pedeapsă, vol. II.

920 • Oamenii făgăduiesc ușor un lucru pe care nu gîndesc să-l împlinească.

ESOP,
Fabule, p. 37.

921 • Făgăduința e o datorie juruită.

FEDRU,
Fabule.

922 • Prea multe făgăduieli trezesc neîncrederea.

Q. Horatius FLACCUS,
Satire și scrisori.

923 • Cine-și calcă făgăduiala rupe garanția însăși a vieții oamenilor între sine.
924 • Făgăduiește ce ai văzut că nu e, nu ceea ce n-ai văzut că este.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 48, 68.

925 • Făgăduim mult ca să ne scutim de a da cîte ceva.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 94.

GÎNDIRE

(a gîndi, a medita)

926 • Gînd la gînd cu bucurie.
927 • Omul dacă se gîndește, orice i se înlesnește.
928 • Unde e gîndul omului, acolo și ochiul vede.
929 • Anevoie a cunoaște ceea ce altul gîndește.
930 • Una gîndește și alta vorbește.
931 • Gîndește întîi, apoi vorbește.
932 • Gîndește de azi ce vei mînca mîine.
933 • Gîndul nebunului la marginea pămîntului.
934 • Gînduri multe, fără treabă, dovedește minte slabă.

Proverbe românești

935 • A gîndi înseamnă a opera, fie că e vorba de a asimila datele experienței supunîndu-le schemelor de activitate intelectuală, fie de a construi noi operații asupra obiectelor imaginate.

Hans AEBLI,
Didactica psihologică, p. 93.

936 • Gîndirea liberă este cea adevărată.

ALAIN,
Studii și eseuri, vol. 1, p. 123.

937 • Gîndirea artistică e un mod de cugetare în imagini în care reflecţia propriu-zisă se asociază cu fantezia creatoare.

Nicolae BALOTĂ,
Despre pasiuni, p. 99.

938 • A medita înseamnă, înainte de toate, a fixa conştiinţa într-un singur punct.

Eugen BARBU,
Caietele princepelui, vol. II, p. 83.

939 • A medita într-un mod susţinut la o problemă nu înseamnă a te concentra obsedant asupra unui punct unic, ci a folosi abil tensiunile şi destinderile pentru ca materializarea indispensabilă creaţiei să se poată realiza în cele mai bune condiţii.

Gaston BERGER,
Omul modern şi educaţia sa. Psihologie şi educaţie, p. 34.

940 • Gîndirea este procesul de cunoaştere generalizată şi mijlocită a realităţii, de cunoaştere a însuşirilor esenţiale ale lucrurilor şi fenomenelor în legăturile lor necesare.

L. S. BOJOVICI şi alţii,
Studii de psihologia copilului, p. 121.

941 • A gîndi bine este condiţia, alături de educarea gustului, de a decide în spinoasele probleme de artă.

George CĂLINESCU,
Cronicile optimistului.

942 • Gîndirea modernă trebuie să fie practică, orientată spre acțiune, operativă și rațională, cu alte cuvinte să nu înmagazineze date, ci să le manipuleze, să opereze cu ele.

943 • Gîndirea logică se dezvoltă și prin înțelegerea de către elevi a relațiilor logice, prin însușirea cunoștințelor în mod deductiv și inductiv.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul, educației fizice, p. 91, 95.

944 • Gîndirea este facultatea prin care omul se situează în orizontul umanului. Fără o gîndire, sau cu o gîndire stereotipizată, omul se înstrăinează de propria sa esență.

COLECTIV DE ELABORARE,
Un univers într-o carte, vol. I, p. 65.

945 • Gîndirea este, într-un sens foarte larg, capacitatea de perfecționare a învățăturii și de aplicare a ceea ce s-a învățat anterior la o situație nouă.

COLECTIV DE ELABORARE,
Interacțiunea proceselor cognitive. Studii și cercetări experimentale, p. 158.

946 • Numai pe gîndurile noastre sîntem pe deplin stăpîni.

René DESCARTES,
Studii asupra metodei de a întrebuința bine rațiunea și de a căuta adevărul în știință.

947 • Gîndirea este capacitatea de a lega condițiile prezente de rezultatele viitoare și consecințele viitoare de condițiile prezente.
948 • Scopul gîndirii este să ajute la obținerea unei concluzii, să proiecteze încheierea posibilă pe baza datelor existente.
949 • Gîndirea noastră cea mai elaborată și mai rațională trebuie să fie încercată în practică și supusă în acest fel confruntărilor.
950 • Gîndirea care nu este legată de o creștere a eficienței acțiunii și de o cunoaștere mai profundă despre noi înșine și despre lumea în care trăim, este doar parțial o gîndire concretă.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 90, 129, 131, 133.

951 • Nimeni nu poate gîndi pentru altul.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice, p. 18.

952 • O gîndire profundă, oriunde, clasifică toate lucrurile.
953 • Gîndul este lumină și se publică pentru întregul univers.
954 • Gîndirea face ca orice să poată fi întrebuințat.

Ralph Woldo EMERSON,
Eseuri, p. 60, 69, 109.

955 • O gîndire este un act, un cutremur al nervilor. Cu cît nervii se cutremură mai bine, mai liber, cu atît cugetarea e mai clară.

Mihail EMINESCU,
Geniu pustiu.

956 • Gîndirea este o formă a energiei, o funcțiune a creierului.

Fr. ENGELS,
Despre materialismul istoric.

957 • A gîndi dialectic este sinonim cu a gîndi în mod concret.

Dumitru GHIȘE,
Contrapunct, p. 267.

958 • Orice act de gîndire are un substrat concret.

Maria GIURGEA,
Didactica generală, p. 49.

959 • A gîndi e mai interesant decît a ști — dar nu decît a intui.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 180.

960 • A gîndi înseamnă, deci, a dobîndi și a ordona în așa fel o anumită cantitate de informație, încît să se găsească răspuns la o situație „critică" oarecare — fie ea apărută în contactul direct cu obiectele și fenomenele realității externe (situațiile zise practice), fie în planul „ideal" al meditației și cunoașterii științifice.

Mihai GOLU și Aurel DICU,
Introducere în psihologie, p. 149–150.

961 • Gîndirea transformă experiența de muncă în cuvînt, o cristalizează în idei, în ipoteze și teorii, în adevăruri practice, valabile pentru o anumită epocă.

962 • A gîndi istoric înseamnă a concepe viața ca un proces de continuă întruchipare a energiei de muncă în crearea a tot ceea ce cuprinde termenul general de cultură materială...

Maxim GORKI,
Despre literatură, p. 497, 700.

963 • Cel mai ingenios gînd poate duce la confuzie cînd îl exagerăm; trebuie să-l reducem la măsura lui naturală, și aceasta tocmai pentru a-l putea folosi cu adevărat.

Nicolai HARTMANN,
Estetica, p. 168.

964 • Nu poți împiedica drumul gîndurilor, întocmai cum nu poți opri valurile mării să se întoarcă la țărm.
965 • Unde ți-e gîndul, ți-e și privirea!
966 • Gîndirea e munca inteligenței, visarea e voluptatea ei. A înlocui gîndirea cu visarea înseamnă a confunda hrana cu otrava.

Victor HUGO,
Mizerabilii, vol. I, p. 311; vol. III, p. 201; vol. IV, p. 60.

967 • Dacă viața fără gîndire e puțin lucru, gîndirea fără viață nu e nimic.

O. IAHOT,
Ce este adevărul? p. 12.

968 • De multe ori, acele gînduri zboară ca vorbe, care sînt mai ușoare.

969 • Gîndurile care sînt în adevăr ale tale se potrivesc totdeauna între ele.
970 • Un gînd mare la o minte mică e ca un strașnic comandant la o oaste de netoți.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 33, 68, 110.

971 • A gîndi, a cugeta e tot secretul voinței, ca și al memoriei.

William JAMES,
Psihologia și educația.

972 • Gîndirea e prin esență abstractă și nu poate fi altfel. Ea urmărește astfel esențialul și generalul, care permit cunoașterea aprofundată și transformarea naturii. Dar nu e mai puțin adevărat că gîndirea abstractă întrerupe fluiditatea și sparge unitatea, bogăția obiectelor și multiplicitatea lor de relații.

Athanasie JOJA,
Studii de logică.

973 • Gîndurile bune sînt daruri ale norocului, și se știe că norocul face adeseori mai bucuros daruri unui tînăr decît unui bătrîn.

Gotthold Ephraim LESSING,
Opere, vol. II.

974 • Gîndirea practică este acea gîndire care conține principiul activității; care respinge dezinteresarea, resemnarea, scepticismul.

975 • Gîndirea individuală nu recunoaşte că numai socializată este bună la ceva.

Mircea MALIŢA,
Aurul cenuşiu. Eseuri rostite,
vol. I, p. 8; vol. III, p. 57.

976 • Destoinicia omului de a forma noţiuni, judecăţi şi silogisme corecte este ceea ce numim gîndire. Pentru că a gîndi înseamnă a uni reprezentările şi noţiunile după conţinutul lor.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică.

977 • Noi numim gîndire truda omului pentru a afla sau a prevedea, combinînd simboluri şi imagini, efectele ce vor produce faptele sale printre lucrurile reale. Orice gîndire este schiţă de acţiune.

André MAUROIS,
Ştiinţa fericirii, p. 12.

978 • A gîndi logic înseamnă a gîndi corect, adevărat, a gîndi în conformitate cu realitatea despre care vorbim.

Ion V. MESAROŞIU,
Logica generală, p. 5.

979 • Cu cît gîndirea se depărtează mai mult de experienţă şi intuiţie, cu atît ea întrebuinţează mai mult cuvintele în locul exemplelor.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minţii cu ajutorul biologiei.

980 • Gîndurile bune, dacă sînt puse la cale necumpătat, împing pe oameni la fapte foarte greșite.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. II, p. 241.

981 • Adîncimea gîndirii duce la puterea caracterului.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

982 • Nimic nu poate înfrunta iuțeala cu care aleargă gîndul.

Ion NISIPEANU,
Psihologie populară, p. 103.

983 • Funcția de a gîndi duce la stabilirea sistemului de noțiuni și judecăți, la dezvăluirea legilor care conduc dezvoltarea naturii și a societății.

Wincenty OKÓN,
Didactica generală, p. 103.

984 • Numai gîndirea dezbărată de orice prejudecăți ne îngăduie să vedem clar, să trăim, să existăm.

Theodor PALLADY,
Jurnalul, p. 128.

985 • Gîndirea omenească este un produs al luptei omului, cu ajutorul limbajului, împotriva dezordinii naturale.

Ed. PAMFIL și D. OGODESCU,
Psihologie și informație, p. 39.

986 • Gîndirea nu este numai o însușire a materiei evoluate, ci un produs al creierului, considerat ca un organ corporal.

Lucrețiu PĂTRĂȘCANU,
Curente și tendințe în filozofia românească.

987 • Omul, care gîndește asupra lucrurilor și vieții, se scutură de apăsarea durerii și de apăsarea mai mare a temerii prin aceea că pune la baza năpăstuirilor soartei un gînd, o idee.

Friedrich PAULSEN,
Introducere în filozofie.

988 • Gîndirea este un neîntrerupt proces de cunoaștere și cucerire a naturii.
989 • Renunțînd la gîndire, omul renunță la sine.

Dumitru POPESCU,
Biletul la control! p. 31, 32.

990 • Gîndirea este procesul psihic care reflectă, pe baza experienței directe, însușiri și relații esențiale, generale din lumea obiectivă, și care ne permite astfel să cunoaștem indirect anumite fapte reale.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 48.

991 • Gîndirea e o complicație și o derivare a simțurilor.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut, în literatură și filozofie, vol. III.

992 • Gîndirea este o funcție a creierului.

Mihai RALEA și C-tin I. BOTEZ,
Istoria psihologiei, p. 363.

993 • Gîndirea este activitatea care mijlocește cunoașterea adevărului.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

994 • Gîndirea este dată individului omenesc, nu pentru a se contempla cu ea, ci pentru a fi pusă în valoare, adică pentru a face cu ea o întrebuințare inteligentă.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Curs de psihologie.

995 • Gîndirea, prin însăși natura ei, are un caracter creator, fiind opusă, într-un anumit sens, proceselor psihice reproductive (memoria și acțiunile mintale automatizate).

Alexandru ROȘCA,
Creativitatea, p. 44.

996 • Gîndirea este reflectarea generalizată și mijlocită a obiectelor și fenomenelor și a relațiilor dintre ele.

997 • Gîndirea creatoare este componenta principală a creativității (în știință, tehnică, artă etc.), principalul instrument psihologic al creației, dar nu singurul.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

998 • Gîndirea este activitate a subiectului și, în același timp, reflectare a existenței.
999 • A gîndi înseamnă a cunoaște.

G. L. RUBINSTEIN,
Existență și conștiință, p. 130, 206.

1000 • În genere trebuie să înțelegem că gîndirea noastră nu este altceva decît funcțiunea organică a creierilor și că prin urmare și repausul seamănă cu orice altă activitate organică.

Arthur SCHOPENHAUER,
Aforisme asupra înțelepciunii în viață. Eseuri, p. 163.

1001 • Nu e în lumea aceasta lucru mai frumos decît să știi că te potrivești la gînd cu omul de care ți-e legată soarta.

Ioan SLAVICI,
Paraschiv Ciulic.

1002 • Putem defini gîndirea ca o reflectare generalizată a realității de către creier în strînsă legătură cu cunoașterea senzorială a lumii și cu activitatea practică a oamenilor, reflectare realizată prin mijlocirea cuvîntului și a cunoștințelor acumulate.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 262.

1003 • Nimic înălțător nu se face pe terenul vederilor despre lume fără de-o luptă uriașă împotriva gesturilor obișnuite ale gîndirii.

Al. TĂNASE,
Cultură și umanism, p. 4.

1004 • Gîndirea logică abstractă se realizează cu necesitate prin intermediul cuvintelor, al semnalelor verbale din sistemul limbii. Ea este totodată o gîndire noțională, un mod de operare cu categorii abstracte, cu simboluri logice, idei și semnificații generalizate.

Caracteristică gîndirii științifice este cercetarea relațiilor esențiale ale fenomenelor, dezvăluirea cauzelor și a devenirii lor, stabilirea de legi, explicarea naturii și a societății în vederea unei practici sociale corespunzătoare și eficiente pentru om.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 24.

1005 • Gîndirea conștientă este baza științei.

K. D. UȘINSKI,
Opere pedagogice alese.

1006 • Gîndirea fără acțiune este ca un cap fără trup.

Henri WALD,
Structura logică a gîndirii, p. 27.

HOTĂRÎRE

(îndoială, dîrzenie, fermitate)

1007 • Între două scaune cazi pe jos.

1008 • Merge departe cel care niciodată nu se întoarce.

Proverbe engleze

1009 • A vîsli între două ape.
1010 • Nu trebuie să luăm medicamentele în mai multe pahare.
1011 • Nici carne, nici pește.
1012 • Nu e nici înăuntru, nici afară.

Proverbe franceze

1013 • Cine se hotărăște repede se căiește încet.

Proverb italian

1014 • Nici alb, nici negru; nici afară, nici înăuntru; nici carne, nici pește.

Proverb latin

1015 • Oamenii dorm bine la hanul „hotărîrii".

Proverb persan

1016 • Nici în car, nici în căruță, nici chiar în teleguță.
1017 • M-aș duce și-mi stă calea cruce.

Proverbe românești

1018 • Cine se îndoiește înseamnă că cercetează, înseamnă că montează și demontează ideile ca pe niște șuruburi, fără părtinire și fără pripă, împotrivindu-se puterii de a crede, care e uriașă în fiecare dintre noi.

ALAIN,
Studii și eseuri, vol. II, p. 321.

1019 • Îndoiala este necesară.

Tudor ARGHEZI,
Scrieri, vol. 20 (*Pravilă de morală practică* I).

1020 • O hotărîre rea dăunează mai mult decît un mare număr de exemple rele. Căci acestea nu otrăvesc decît rîul, pe cînd cea dintîi otrăvește însuși izvorul.

Francis BACON,
Eseuri sau sfaturi politice și morale, p. 171.

1021 • Renunță deci la hotărîrea ta prea grăbită, căci cine se hotărăște prea repede, se pregătește să se căiască: iar ceea ce vrei tu să faci nu-i un lucru după care să mai urmeze căința și, chiar dacă ar urma, n-ai mai avea nici o putință să bați în retragere.

Giovanni BOCCACCIO,
Fiammetta, pp. 247–248.

1022 • Îndoiala nu este în sine o crimă.

Thomas CARLYLE,
Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie.

1023 • Lipsa unui adevăr recunoscut produce un sentiment displăcut numit îndoială.

Vasile CONTA,
Bazele metafizicii.

1024 • Pentru mulți oameni propriile hotărîri sînt pricina nenorocirii lor.

ESOP,
Fabule, p. 51.

1025 • Îndoiala omoară, iar credința dă viață.

F. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

1026 • Hotărîrea toarnă foc în privire; foc minunat iscat de arderea gîndurilor timide.

Oamenii dîrzi sînt sublimi.

Victor HUGO,
Oamenii mării, p. 241.

1027 • Hotărîrile de a fi cinstit au totdeauna hotare și soroc.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 180.

1028 • Profitați de primul prilej ca să transformați în acțiune orice hotărîre luată și orice impulsie emoțională, care stă în raport cu obiceiurile ce doriți să le aveți.

William JAMES,
Psihologia și educația.

1029 • A ști să iei o hotărîre nu înseamnă numai a ști să gîndești, ci și a avea formate și respectivele deprinderi de gîndire.

M. P. KOROBEINIKOV,
Noțiuni de psihologie, p. 98.

1030 • Hotărîrea crește cu fiecare împlinire a unei decizii. Cu cît ajung mai des hotărîrile noas-

tre la scopul dorit, cu cît mai des reuşesc întreprinderile noastre, cu atît mai siguri, mai încrezători şi mai energici, mai hotărîţi devenim.

1031 • Numai acela care îşi pune ţeluri hotărîtoare şi caută mijloace potrivite pentru ajungerea ţelului poate produce lucruri de seamă.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică.

1032 • Îndoiala este o atitudine a cugetării şi presupune, prin urmare, că cel ce se îndoieşte este o fiinţă care gîndeşte, o fiinţă vie, cu alte cuvinte, capabilă, printre alte manifestări ale vieţii, să ia o asemenea atitudine de cugetare.

P. P. NEGULESCU,
Scrieri inedite.
Problema cunoaşterii, p. 202.

1033 • Hotărîrile noastre, dacă nu-şi iau temeinicie şi curaj din raţiune şi filozofie pentru fapte, sînt zguduite şi îndepărtate de la drumul drept de laude şi dojeniri întîmplătoare şi deviate de la dreapta judecată.

1034 • Hotărîrea care porneşte din conştiinţă şi judecată nu se schimbă, chiar dacă împlinirea faptelor dă greş.

PLUTARH,
Vieţi paralele, vol. II, p. 135.

1035 • Nu-i a bine cînd îndoiala se furişează în inima omului.

Ioan SLAVICI,
La răscruci.

1036 • Spiritul de hotărîre constă din priceperea și deprinderea de a lua la timp, în împrejurări grele, hotărîri întemeiate și statornice și de a trece la îndeplinirea lor fără ezitări inutile.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 528.

1037 • Fermitatea este aptitudinea de a merge către scop cu siguranță, fără șovăieli.

A. I. SOROKINA,
Pedagogia preșcolară, p. 257.

1038 • A ști să iei o hotărîre este o mare artă.

STENDHAL,
Scrisori către Pauline, p. 329.

1039 • Nu există hotărîre mai lesne de distrus decît aceea înfiripată din prudență.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 17.

1040 • Cea mai bună condiție pentru învingerea nehotărîrii și a lipsei de încredere în propriile forțe este un colectiv de tovarăși.

A. V. VEDENOV,
Educația voinței copilului în familie, p. 98.

ILUZIE
(deziluzie)

1041 • Părul rar arată des din depărtare.

1042 • Și țipătul unui măgar poate să-ți pară un cîntec, dacă îl auzi de departe.

Proverbe bengaleze

1043 • A se dezbăra de o iluzie este pentru el totuna, ba chiar mai mult decît a cuceri un adevăr nou.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice alese, p. 21.

1044 • Secretul iluziei stă în necesitatea unei succesiuni de stări sufletești sau obiecte.

Ralph Woldo EMERSON,
Eseuri, p. 132.

1045 • Între iluziile tinereții și maniile bătrîneții e maturitatea practică și mlădioasă, răzimată pe conștiința naturii și a vieții.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 98.

1046 • O iluzie care nu convinge e o minciună evidentă.

Jack LONDON,
Opere alese, vol. III.

1047 • Iluziile duc în mod fatal la deziluzii.

Dumitru POPESCU,
Biletul la control!, p. 156.

1048 • Iluzia este percepția denaturată a unui obiect sau fenomen, deci o reflectare greșită, în anumite privințe, neconformă cu realitatea.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

1049 • Numim iluzie orice senzaţie care nu corespunde exact excitaţiei, sau orice excitaţie interpretată greşit în conştiinţă.

Dumitru THEODOSIU,
Introducere în psihologie, p. 113.

1050 • Iluziile în procesele noastre senzoriale exprimă recepţia deviată şi interpretările deformate a o serie de stimuli percepuţi în anumite contexte spaţio-temporale şi în baza unei anumite practici cu obiectele date.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală şi psihologie socială, vol. I., p. 217.

1051 • Cel care şi-ar dori cu tot dinadinsul iluzii, ar avea mai multe decît îşi doreşte.

VAUVENARGUES,
Maxime şi reflecţii, p. 87.

IMAGINAŢIE

1052 • Poeţii văd ceea ce nici soarele nu vede.

Proverb bengalez

1053 • Imaginaţia noastră este mereu invitată de latenţele mocnitoare ale vremurilor.

LUCIAN BLAGA,
Izvoade. Eseuri, conferinţe, articole, p. 206.

1054 • Procesul psihic prin care se realizează... imagini noi despre obiecte, fenomene și ființe pe baza prelucrării și combinării reprezentărilor furnizate de experiența din trecut a omului se numește imaginație.
1055 • Cea mai înaltă formă de imaginație este imaginația creatoare. Ea se caracterizează prin elaborarea unor noi imagini despre obiecte, fenomene, ființe, prin transformarea pe plan mintal a realității.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 240, 246.

1056 • Cu cît copilul este mai evoluat pe plan mintal, posedă mai multe noțiuni și un vocabular activ mai bogat, cu atît imaginația lui va avea mai multe elemente, mai multe materiale pentru a construi, pentru a crea.

Tiberiu BOGDAN și Ilie I. STĂNCULESCU,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 224.

1057 • Trebuie să fie pe deplin limpede că eforturile imaginației trebuie îndreptate spre studiile umaniste și spre științele pozitive în egală măsură, întrucît și unele și altele trebuie să-și aducă contribuția lor la instruirea generațiilor viitoare.

Jerome S. BRUNER,
Procesul educației intelectuale, p. 39.

1058 • Imaginațiunea are ca punct de plecare cunoștințele pozitive și nu se depărtează de aces-

tea, cu creațiunile sale, decît la o distanță determinată.

Vasile CONTA,
Încercări de metafizică.

1059 • În literatură și în artele frumoase se numește imaginațiune facultatea de a inventa, de a concepe, unită cu talentul de a zugrăvi concepțiunile sale foarte viu.

Vasile CONTA,
Teoria fatalismului.

1060 • Imaginația este procesul psihic de prelucrare a vechilor reprezentări și idei, de combinare a lor într-o formă nouă, dînd la iveală produse noi, originale.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 143.

1061 • În imaginație nu pune ordine decît arta, îndeosebi poezia. Nimic mai oribil decît o imaginație fără gust.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 214.

1062 • Imaginația este aplicarea generalului la particular.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

1063 • Imaginația n-ar fi în stare să născocească atît de diverse contradicții cîte există în mod firesc în inima fiecărei persoane.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 114.

1064 • Imaginația duce la inventarea teoriilor.

MONTESQUIEU,
Scrisori persane. Caiete.

1065 • Imaginația este reflectarea viitorului.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 80.

1066 • Fără imaginație nu poate exista gîndire.

Mihai RALEA și C-tin I. BOTEZ,
Istoria psihologiei, p. 92.

1067 • Imaginația este o funcțiune interioară și subiectivă pe care orișice om o are într-o măsură oarecare.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1068 • Procesul de prelucrare a reprezentărilor și de creare a unor imagini noi, pe baza experienței cognitive anterior formate, îl numim imaginație. Imaginația este necesară în proiectarea scopului acțiunilor noastre voite și premeditate.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

1069 • Imaginația este crearea noului în formă de imagini, reprezentări, idei, care se vor concretiza apoi într-un obiect material sau într-o activitate practică a omului. Imaginația este o activitate specific umană, care a apărut și s-a dezvoltat în procesul muncii.

1070 • Imaginația izvorăște totdeauna numai din realitatea obiectivă. Ea este una din formele de reflectare a realității.

1071 • Imaginația reproductivă este reprezentarea unui obiect sau fenomen nou pentru o persoană pe baza descrierii verbale sau a unei reprezentări convenționale.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 349. 350, 353.

1072 • Imaginația se simte liberă numai atunci cînd lasă pe moment la o parte teama de a greși.

Alvin TOFFLER,
Șocul viitorului, p. 197.

1073 • O imaginație puternică, activă este un atribut necesar al marilor minți.

K. D. UȘINSKI,
Omul ca obiect al educației, vol. I, p. 423.

IMAGINE

1074 • Imaginea nu este elementul fundamental al gîndirii; ea constituie mai degrabă suportul acesteia, adesea util, fără îndoială, dar nu de neînlocuit.

Hans AEBLI,
Didactica psihologică, p. 93.

1075 • Imaginile reprezintă o treaptă superioară de oglindire a realității înconjurătoare.

Marian BEJAT,
Geneza psihologiei ca știință experimentală în România, p. 249.

1076 • Imaginea evoluției omenirii nu este o linie dreaptă, ci o spirală.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice, p. 84.

1077 • Imaginea brută nu e decît aducerea aminte a intuițiunii, care este localizată în anume spații, timp și cauzalitate.

Mihail DRAGOMIRESCU,
Teoria poeziei.

1078 • Imaginile sînt oglindirea lumii din afară în noi.

Garabet IBRĂILEANU,
Pagini alese, vol. I.

1079 • Cuvîntul „imagine“ înseamnă o reprezentare concretă, vizibilă (sau auzibilă) și, la drept vorbind, orice obiect perceput de simțurile noastre ne dă o anumită imagine.

V. KOJINOV,
Genurile artei, p. 17.

1080 • Orice imagine înseamnă informație și orice informație este (sau devine) un proiect de acțiune.

1081 • Realitatea imaginei nu este receptibilă de către ceilalți decît ca informație. Ea nu are nici o comparabilitate, nu se „ilustrează" prin „fraternitate" cu fenomenele (toate aceste afirmații funcționează din plin pentru „imaginal" sau pentru lumea reprezentărilor, dar nu rămîn valabile și nu mai funcționează pentru imaginar).

E. D. PAMFIL și D. OGODESCU,
Psihologie și informație, p. 123, 128.

1082 • Prin imagine, în sens propriu, gnoseologic, trebuie să înțelegem nu orice impresie senzorială, ci numai aceea în care fenomenele și proprietățile lor (forma, mărimea), raporturile dintre lucruri ne apar ca obiecte ale cunoașterii.

S. L. RUBINSTEIN,
Existență și conștiință, p. 93.

1083 • Imaginea e un fel de copie, o reflectare a obiectului sau fenomenului, asemănătoare cu el, dar nu este fenomenul sau obiectul însuși.

A. A. SMIRNOV și alții.
Psihologia, p. 10.

1084 • O imagine este o idee prin care sufletul consideră un lucru ca prezent.

1085 • Cu cît o imagine este mai legată de mai multe altele, cu atît ne vine mai des în minte.

Benedict SPINOZA,
Etica, p. 225; 299.

1086 • O imagine nouă care se potrivește în mod evident în compartimentul stabilit pentru o

problemă și care corespunde cu imaginile deja înmagazinate acolo nu ne creează prea mari dificultăți. Dacă însă, așa cum se întîmplă din ce în ce mai des, imaginea e ambiguă, dacă nu corespunde sau, ceea ce e și mai rău, dacă se bate cap în cap cu concluziile noastre anterioare, în mod inevitabil modelul mintal va trebui revizuit.

Alvin TOFFLER,
Șocul viitorului, p. 188.

1087 • Imaginea obiectului reprezentat se modifică și se restructurează de fiecare dată, în funcție de noi informații primite, în funcție de timpul parcurs între percepție și reprezentare, în strînsă legătură cu sensul pe care îl au pentru noi cele reprezentate.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. I, p. 227.

1088 • Imaginile împodobesc judecata, iar sentimentele o conving.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 121.

IMITAȚIE
(a imita)

1089 • Nebunul și invidiosul murdăresc pe cel curat, în loc să-l imite.

Proverb arab

1090 • Oricît ar țipa, bufnița nu poate să imite cucul.

1091 • Nu te faci frumoasă cu cerceii alteia; cînd ți se vor smulge cerceii, îți pierzi și urechile.

Proverbe bengaleze

1092 • Pînă să-l faci ca pe tine, el te face ca pe sine.

Proverb românesc

1093 • Prin imitație copiii își însușesc experiența practică a oamenilor maturi.

N. I. BOLDÎREV,
Rolul exemplului în educația copilului.

1094 • Imitația este un instrument foarte însemnat pentru dezvoltare. Dar acest instrument nu ni se dă de-a gata: trebuie să-l perfecționăm, cum am perfecționat celelalte funcțiuni, prin intermediul jocului.

1095 • A înțelege un obiect înseamnă a ști să te folosești de el — și imitația ne îngăduie să aflăm mijlocul de a umbla cu lucrurile.

1096 • Imitația este un ajutor prețios al jocului.

1097 • A imita înseamnă a reproduce tu însuți ceea ce ai văzut că fac alții, sau ceea ce ai auzit de la alții.

Edouard CLAPARÈDE.
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 651; 559.

1098 • Imitarea să se facă la început numai după forma prescrisă, mai tîrziu însă poate deveni mai liberă.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 297.

1099 • În cursul copilăriei, imitația rămîne întotdeauna un procedeu pedagogic puternic în formarea unor sentimente superioare.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naștere la adolescență, p. 124.

1100 • Nimic nu se imită cu mai multă ușurință și voluptate decît ceea ce se lansează de modă.

Dimitrie GUSTI,
Opere, vol. II, p. 278.

1101 • Nu imita ce nu-ți trebuie.
1102 • Dacă nu ești cocoșat și vei face ce face cocoșatul pentru a-ți ascunde cocoașa, vei părea că ai și tu una.
1103 • Imitația în literatură nu se poate; ceea ce trece supt acest nume e o formă a plagiatului.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 81; 282.

1104 • Imitația e totdeauna nefericită, iar tot ce este falsificat displace în aceleași lucruri care încîntă cînd sînt naturale.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p, 137.

1105 • Nu trebuie să faceți în fața copilului nimic din ceea ce nu vreți să facă, imitîndu-vă.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 55.

1106 • Imitația are, desigur, și ea un rol în formarea orizontului de cultură al unui individ sau în transmiterea unor influențe și experiențe, dar ea nu va lua niciodată locul creației originale, al inovației autentice.

Ion PASCADI,
Gusturile între da și nu, p. 74.

1107 • Același om nu poate imita mai multe lucruri deodată așa de bine ca pe unul singur.

PLATON,
Statul (republica).

1108 • Prin imitarea faptelor, caracterul se formează încet și pe nebăgate în seamă, dar decisiv.

Samuel SMILES,
Autoritatea familiei. Influența mamei.

1109 • Imitația are ca bază repetiția. O nuanță inerentă repetiției e „asemănarea".

1110 • Se imitează din interes, de plăcere, de nevoie, instinctiv și din vanitate, hrănită în primul rînd de contagiune.

1111 • Aceia care pot mai bine imita sînt aceia care se vor acomoda mai ușor orișicărui mediu social.

Nicolae VASCHIDE,
Imitația din punct de vedere psiho-social și doctrina lui Tarde.

INGENIOZITATE
(iscusință, abilitate)

1112 • Ingeniozitatea este... capacitatea de rezolvare a problemelor cu o abilitate surprinzătoare, dar nu neapărat rapidă.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 125.

1113 • Nu-i forță să reziste în fața iscusinței.

FEDRU,
Fabule.

1114 • Nu-i iscusit să-ți croiești îndatoriri pe seama altei ființe.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. II, p. 559.

1115 • Cînd ești ingenios, nimic nu este imposibil.

Mircea SÎNTIMBREANU,
Cu și fără ghiozdan, p. 51.

1116 • Cei care nu au decît iscusință, nu ocupă nicăieri primul loc.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 17.

INTELIGENȚĂ

1117 • Inteligența înseamnă putere.
1118 • Omul inteligent are ochii unui elefant.

Proverbe bengaleze

1119 • Omul inteligent se înșală o singură dată.

Proverb turcesc

1120 • Abilitatea care se referă la capacitatea de organizare a comportamentului uman legat de activitatea cognitivă constituie ceea ce numim inteligență.

C. BĂLĂCEANU și Ed. NICOLAU,
Personalitatea umană — o interpretare cibernetică, p. 174.

1121 • Inteligența este procesul deprinderii de relații corespunzătoare într-o situație relativ nouă, detașînd părți din experiența trecută sau făcută pe loc, integrîndu-le într-un nou asamblaj și acționînd în consecință ori de cîte ori e cazul.

Mihai BENIUC,
Psihologia animală.

1122 • Inteligența omenească nu e o misterioasă fabrică de adevăruri absolute. Ea este un factor determinant în sînul realității, un centru de activități spontane, un creator de ficțiuni, de mituri.

Lucian BLAGA,
Pietre pentru templul meu, p. 10.

1123 • Inteligența noastră, oricît ar fi ea de strălucită, n-are nici un preț dacă nu e însoțită de o voință puternică, din ale cărei sforțări regulate și din a cărei energie nešovăitoare numai pot ieși rezultate rodnice.

1124 • Inteligența, oricît de vie, oricît de scăpărătoare, nu este demnă de prețuit decît atîta timp cît se îndreaptă spre idei nobile și folositoare.
1125 • Inteligența nu trebuie admirată în ea însăși, ci în rezultatele pe care ea le dă.

Ioan F. BURICESCU,
Scrisori către Tertius.

1126 • Inteligența nu este o unealtă, precum sîntem aplecați să ne-o închipuim: „Este o mînă care poate mînui orice unealtă".
1127 • Inteligența nu este vorbire și raționament de logică; este pătrundere și convingere.

Thomas CARLYLE,
Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie.

1128 • Inteligența... [este] facultatea de a prelucra experiența empirică în concepte, de a ne ridica la abstracțiuni, la idei.

George CĂLINESCU,
Cronicile optimistului.

1129 • Inteligența nu-i singura aptitudine necesară unui soldat sau ofițer; ea s-a arătat însă a fi, de fapt, cea mai indispensabilă, aceea fără care celelalte (forța musculară, agerimea etc.) nu puteau da nimic de folos.

Edouard CLAPARÈDE,
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 23.

1130 • Inteligența este o mișcare a spiritului care trebuie să-l ducă pe acesta de la inadaptare la adaptare, de la starea de neputință la starea de putere.

Edouard CLAPARÈDE,
Educația funcțională, p. 98.

1131 • A fi creatură inteligentă înseamnă a fi în stare de a dobîndi cunoștință despre orișice și a afla adevăratele raporturi ale lucrurilor.
1132 • Nimic nu există în inteligență care să nu fi existat mai întîi în sensuri.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 72; 279.

1133 • Un om este considerat cu atît mai inteligent, cu cît posedă în mai mare măsură aptitudinea de a sesiza corelațiile dintre obiecte și dintre procesele realității obiective și de a se orienta just în realitate, de a pune în concordanță acțiunile sale cu cerințele ei.

A. G. KOVALEV și V. N. MEASISCEV,
Particularitățile psihice ale omului. Aptitudinile, vol. II, p. 81.

1134 • Oricît de superioară ar fi o inteligență, ea are nevoie de sfat îndelung pentru a organiza o idee reformatoare.

Barbu DELAVRANCEA,
Opere, vol. VIII *(Discursuri parlamentare 1894—1917)*.

1135 • Inteligența nu este un aparat desăvîrșit căruia nu-i lipsesc decît cunoștințele care

să-i asigure funcționarea; ea este o posibilitate de adaptare, care se schimbă, se perfecționează prin experiență, prin activitate, prin contactul cu alții.

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 25.

1136 • Inteligența e liberă atunci cînd e în stare a funcționa astfel ca să-și poată atinge scopul existenței sale: adevărul.

1137 • O inteligență liberă este aceea care funcționează statornic după normele rațiunii, conchizînd just din date conforme cu realitatea obiectivă și cu axiomele nediscutabile ale rațiunii.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

1138 • Acolo unde nu există inteligență sau artă, ne lipsește ceva ca aerul de respirat.

Edmond și Jules DE GONCOURT,
Pagini de jurnal, vol. I, p. 313.

1139 • Pentru a valorifica la maximum inteligența fiecărei individualități, în scopul formării personalităților multidimensionale și a unei gîndiri colective valoroase, drumul cel mai sigur îl constituie pătrunderea în mecanismele gîndirii.

Mircea HERIVAN,
Educația la timpul viitor, p. 94.

1140 • Inteligența este un avocat și nu un consilier al firii individului.

Garabet IBRĂILEANU,
Privind viața.

1141 • O inteligență dreaptă și pătrunzătoare ne duce, în sfîrșit, la regulile de purtare, la cinste, la virtute.

LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. II, p. 53.

1142 • Nu există om destul de inteligent încît să-și dea seama de tot răul pe care îl face.

1143 • Oamenii cu inteligență mediocră înfierează de obicei tot ce le depășește puterea de înțelegere.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și cugetări, p. 73, 95.

1144 • Inteligența vioaie e un ferment care lucrează cu atît mai puternic, cu cît e mai rar.

Titu MAIORESCU,
Critice.

1145 • Spunem despre un om că este inteligent dacă reușește să-și modifice ușor o schemă mintală, să o pună cu un minimum de pierderi în armonie cu modificarea condițiilor exterioare, să se adapteze rapid la o situație nouă.

Mircea MALIȚA,
Aurul cenușiu. Eseuri rostite, vol. I, p. 51.

1146 • Inteligența care mă ajută să mă apăr de dușman, de necinste, de răutățile de tot felul, această inteligență merită admirație.

Gheorghe MARIN,
1001 de fețe ale adevărului și minciunii, p. 175.

1147 • Inteligența este deci destoinicia omului de a cunoaște corect lucrurile, nu numai după înfățișarea lor exterioară, ci și după ființa și rostul sau importanța lor.

Ea este „darul" de a judeca ager, de a trage concluzii corecte, de a forma noțiuni, de a defini just lucrurile și de a pătrunde cu ușurință în existența lucrurilor. De aceea o și numim putere sau spirit de pătrundere, agerime, deșteptăciune.

1148 • Inteligența este rezultatul aptitudinilor și al dezvoltării acestora și se arată puternică numai pe acele terenuri pe care omul a cîștigat intuiții clare, reprezentări și noțiuni limpezi, sau îndestulătoare cunoștințe despre lucruri.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

1149 • Prin inteligență se înțelege putința cuiva de a se adapta cu ajutorul gîndirii la situații de mediu noi și variate.

Nicolae MĂRGINEANU,
Selecția și orientarea profesională, p. 196.

1150 • Puterea care conduce în special gîndul nostru spre cauzele lucrurilor se numește inteligență.

1151 • Inteligența e marea maestră a educației, ea e puterea la care facem apel ca să stăpînim toanele sensibilității și impulsurile instinctelor,

și tot cu ajutorul ei formulăm normele de conduită morală și socială.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

1152 • O inteligență deviată nu poate fi constrînsă la o muncă silnică, fără a provoca un fenomen psihic de apărare.

Maria MONTESSORI,
Taina copilăriei, p. 185.

1153 • Inteligența este factorul secundar și variabil care se formează ca organ în serviciul voinței.
1154 • Sarcina inteligenței este de a găsi mijloacele și căile ce duc la ținta spre care se îndreaptă voința.
1155 • S-ar putea defini inteligență tocmai putința de a vedea din ceea ce e dat ceea ce încă nu e dat, de a anticipa din fenomene prezente, pe temeiurile unor raporturi observate, fenomene viitoare, spre a le folosi ca motive ale unor hotărîri prezente.

Friedrich PAULSEN,
Introducere în filozofie.

1156 • Minunată este inteligența omenească!

Silvio PELLICO,
Închisorile mele.

1157 • Inteligența este o cunoaștere, care se produce atunci cînd intervin ocolurile și cînd

cresc distanțele spațio-temporale dintre subiect și obiect.

Jean PIAGET,
Psihologia inteligenței, p. 103.

1158 • Funcțiile esențiale ale inteligenței constau în a înțelege și a inventa, cu alte cuvinte a construi structuri, structurînd realul.
1159 • Inteligența este adaptarea prin excelență, echilibrul dintre o asimilare continuă a lucrurilor la activitatea proprie și acomodarea acestor scheme asimilatoare la obiectele înseși.

Jean PIAGET,
Psihologie și pedagogie, p. 27; 141.

1160 • Omul inteligent e acela care nu confundă niciodată punctele de vedere.
1161 • Inteligența adevărată e o descentralizare a gîndirii.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut, în filozofie, vol. II.

1162 • Este inteligent acela care poate întrebuința cu folos funcțiunile conștiinței sale, pentru a face față împrejurărilor vieții.
1163 • Inteligența este, în bunul înțeles al cuvîntului, o îndemînare dobîndită din buna organizare a funcțiunilor gîndirii.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1164 • Inteligența este definită ca o aptitudine sau capacitate de a rezolva probleme noi, capaci-

tate caracterizată prin suplețe și flexibilitate în operarea cu noțiuni și procese simbolice.

A. ROȘCA și B. ZORGO,
Aptitudinile, p. 65.

1165 • Inteligența produce în om gîndirea ce deosebește în mod radical conștiința sa de aceea a animalului și care-l face să ia în timpul trecerii sale pe pămînt o poziție atît de deosebită de aceea a celorlalte ființe însuflețite.

Arthur SCHOPENHAUER,
Viața, amorul și moartea.

1166 • Inteligența depinde în mare măsură de imaginație.

STENDHAL,
Scrisori către Pauline, p. 116.

1167 • Inteligența ar fi, așadar, aptitudinea de a recunoaște adevărul.

Henri WALLON,
De la act la gîndire, p. 43.

INTERES

(preocupare)

1168 • Omul interesat îți dă trei bani și-ți cere cinci în schimb.

1169 • Dacă un om interesat îți dă sare, îți cere în schimb orez.

1170 • Unde este miere, acolo se află și albine.

Proverbe bengaleze

1171 • Cel ce numai la al său interes se oprește, iar la folos obștesc nicicum mai gîndește, cumplit om se socotește.
1172 • Interesul cînd te întunecă, mintea ta nu mai judecă.
1173 • Cînd cinstea te va birui, interesul va lipsi.
1174 • Interesul te face pururea să te pleci și la cine nu-ți place.
1175 • Cînd interesul obștesc se socotește, toți pentru el trebuie să ne sîrguim.

Proverbe românești

1176 • Cel mai bun mijloc de a trezi interesul pentru o temă este de a o prezenta astfel încît să apară ca meritînd a fi cunoscută.

JEROME S. BRUNER,
Procesul educației intelectuale, p. 57.

1177 • Interesul este ceea ce are importanță la un moment dat, ceea ce are o valoare activă, pentru că aceasta răspunde unei trebuințe.

Edouard CLAPARÈDE,
Educația funcțională, p. 55.

1178 • Zicem că un lucru ne interesează atunci cînd are o însemnătate pentru noi, în momentul în care ne ocupăm de el, cînd răspunde la o nevoie fizică sau intelectuală.
1179 • Interesul este simptomul unei nevoi.

Edouard CLAPARÈDE,
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 703; 710.

1180 • Dacă noi reuşim a pune interesul într-un mănunchi de fapte sau de idei, putem fi siguri că şcolarul îşi va îndrepta energia sa spre ele, în aşa chip ca să le asimileze; dacă vom face ca interesul să intervină într-o obişnuinţă morală sau o anumită linie de purtare, vom fi iarăşi siguri că activităţile copilului se vor întrebuinţa în această direcţie.

1181 • Adevăratul principiu al interesului este acela care recunoaşte potrivirea unui fapt sau unei acţiuni cu un imbold sufletesc, care vede în acest fapt sau în această acţiune o dorinţă a organismului în creştere, ce reclamă cu putere să fie satisfăcută.

1182 • Adevăratul interes este deci totdeauna imediat; el este în obiect.

1183 • Într-adevăr, interesul este schimbător, e un proces de creştere, o îmbogăţire a puterii de viaţă, un cîştig de energie nouă.

John DEWEY,
Şcoala şi copilul, p. 25; 29; 59; 65.

1184 • A avea un interes faţă de ceva înseamnă a fi alertat, a avea grijă şi a fi atent.

1185 • Ceea ce este considerat uneori un interes binevoitor faţă de alţii poate fi doar o mască pusă în mod deliberat, pentru încercarea de a impune altora ceea ce consideră că ar fi bine pentru ei, în loc să se depună toate eforturile pentru a-i elibera pe oameni în aşa fel încît să poată căuta şi găsi binele ales de ei înşişi.

John DEWEY,
Democraţie şi educaţie, p. 111; 135.

1186 • Adevăratul efort și adevăratul interes nu pot exista unul fără altul, căci împreună constituie mijloacele pe care le folosește omul în devenire, pentru a se realiza...

A. FERRIÈRE,
Școala activă, p. 31; 32.

1187 • Interesul îți aduce necontenit prieteni de cîteva zile și tot el îi ia înapoi. A doua oară ești dator să nu-i mai primești.
1188 • Și interesul are valorile sale, dar acelea sînt ca banul care nu umblă.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 118; 173.

1189 • Interesul se folosește de tot felul de virtuți și vicii.
1190 • Interesul, pe care îl învinuim de toate ticăloșiile noastre, merită adesea să fie lăudat pentru faptele noastre bune.
1191 • Renunțăm mai lesne la un interes decît la gustul nostru.
1192 • Există pe lume mai mulți oameni fără interes decît fără invidie.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 68; 81; 97; 116.

1193 • Interesul este simțămîntul sau plăcerea (gustul) pentru un lucru și năzuința sufletului de a se ocupa de lucrul acesta și de a-l cunoaște temeinic. El e deci simțămînt și voință totodată.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școlile normale.

1194 • Interesul e imboldul, impulsul care ne îndeamnă a afla cunoștințe noi.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

1195 • Interesul, în genere, este o stare sufletească complexă.

P. P. NEGULESCU,
Geneza formelor culturii.

1196 • Interesul e starea sufletească în care se află un om față de un lucru care nu-l lasă rece, indiferent, ci influențează asupra sentimentului său, producîndu-i o plăcere.

Ion NISIPEANU,
Elemente de psihologie pedagogică.

1197 • Interesul nu este altceva decît aspectul dinamic al asimilării.

Jean PIAGET,
Psihologie și pedagogie, p. 141.

1198 • Interesul este o formă specifică a motivației, care tinde să orienteze conduita spre anumite obiecte, fenomene sau domenii de activitate.

Alexandru ROȘCA,
Metodologie și tehnici experimentale în psihologie.

1199 • Interesele sînt, într-o largă măsură, produsul condițiilor prezentate de mediul de viață specific fiecărui ins. Ele se înjghebează încet și nu rareori se nasc interese pentru lucruri față de

care s-a manifestat dezgust ori indiferență. Orice interes nou se clădește pe un interes vechi al celui ce învață.

1200 • Dezvoltarea intereselor în domenii particulare presupune cunoștințe asupra acelui domeniu. Dezvoltarea interesului față de un obiect, materie de învățat, muncă de executat etc. presupune o organizare și prezentare a acestora de așa natură, încît cel ce învață să poată reuși și progresa în activitatea sa.

Dimitrie TODORAN,
Individualitate și educație, p. 314; 315.

1201 • Interesul este o relație selectivă, preferențială și de durată a individului față de anumite obiecte, persoane, evenimente ori domenii de activitate.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 157.

1202 • Interesul înjghebează puține averi.

1203 • Interesul, nu spiritul, este sarea conversației!...

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 12; 69.

INSTINCT

1204 • Știm că instinctul are cutezanțe uimitoare, dar tot atît de uimitoare sînt și rătăcirile în care cade.

Lucian BLAGA,
Pietre pentru templul meu, p. 9.

1205 • Instinctul de imitație poate, ca oricare alt instinct, să devină un factor al dezvoltării unei acțiuni efective.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 33

1206 • Instinctul izvorăște din adîncurile ființei. El vine din ceea ce se numește subconștient.

A. FERRIÈRE,
Școala activă, p. 35.

1207 • Numai instinctul întunecat face din eul omului ceva care caută plăcerea și fuge de durere.

J. G. FICHTE,
Cuvîntări către națiunea germană.

1208 • Instinctul e mai puternic decît rațiunea.

Anatole FRANCE,
Pe piatra albă.

1209 • Actele instinctive sînt reacțiuni pornite din deprinderi organice pe care individul nu le învață, deci nu le cunoaște explicit, ci le găsește de la naștere formate gata în natura sa.

Ion GĂVĂNESCUL,
Etica.

1210 • Dezvoltarea instinctelor sociale trebuie să treacă ca un fir roșu prin toată viața școlii.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese, vol. I, p. 238.

1211 • Instinctul e o mișcare, o reacție, totdeauna aceeași, care se repetă uniform, care corespunde unei organizații neuromusculare a corpului și unei anumite cerințe a mediului.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

1212 • Se înțelege în general prin instinct o mișcare care atinge niște scopuri, fără a le prevedea, mulțumită unui lanț de acte care n-a fost învățat dinainte, care nu e rezultatul creșterii sau deprinderii.

Ion NISIPEANU,
Psihologie populară, p. 243.

1213 • Instinctul este o coordonare de reflexe.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1214 • Instinctul posesiunii este baza oricărei valori personale.

Izabela SADOVEANU,
Psihologia copilului.

1215 • Instinctul este, în fapt, o realitate naturală, care nu poate să rămînă necunoscută de educator, dar care trebuie disciplinată și îndiguită prin atitudine morală.

Mihai STOIAN,
Adolescența — o primejdie?

1216 • Instinctul nu poate să adoarmă, atunci cînd a trezit sufletul!

Nicolae TITULESCU,
Discursuri.

INTUIȚIE

1217 • Intuiția ar fi deci egală cu invenția intelectuală; intuiția este, așadar, facultatea de a găsi un sens unui ansamblu de fapte.

Eugen BARBU,
Caietele princepelui, vol. II, p. 209.

1218 • Prin intuiție, conștiința elevului nu numai că se îmbogățește cu reprezentări vii și adecvate asupra fenomenelor studiate, dar în același timp se face apropierea și legarea strînsă a cuvîntului de conținutul său real.
1219 • Scopul intuiției nu este intuiția pentru intuiție, ci de a dezvolta cît mai eficace gîndirea abstractă a elevilor.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică.

1220 • Intuiția este un mijloc de cunoaștere a realității obiective, care este folosită nu numai în faza inițială de percepere a realității, dar și atunci cînd se trece la gîndirea abstractă.
Ea favorizează conducerea gîndirii abstracte de la fenomen la esență și de la o esență mai puțin profundă la una și mai profundă.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice.

1221 • Cu cît observațiile sînt mai vaste și mai bogate ca număr, cu atît mai mult dreptul de a

descoperi norme generale prin inducție se dovedește incontestabil.

A. I. HERZEN,
Opere filozofice alese.

1222 • Reprezentarea care poate fi dată anterior oricărei gîndiri se numește intuiție.

Immanuel KANT,
Critica rațiunii pure, p. 127.

1223 • Observarea atentă și amănunțită a unui lucru se numește intuire. Intuirea este deci un complex de percepții.

1224 • Intuiția formează temelia reprezentărilor și a noțiunilor și prin acestea a întregii cunoștințe a omului; ea are influență asupra sentimentelor și a voinței.

1225 • Intuiția este deci un rezultat al percepțiilor sistematizate într-un complex limpede.

Emanuel MARTIG,
Psihologie pedagogică.

1226 • Intuiția are de scop să exercite simțurile și să pregătească buna lor funcționare și perfecționare.

1227 • Intuiția este reprezentarea totală sau totalitatea însușirilor unui corp, și e cu atît mai desăvîrșită cu cît aplicăm mai multe simțuri.

1228 • Intuiția e o adunare de imagini reprezentative sau o asociație prin continuitate.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

1229 • Intuițiile fără noțiuni sînt oarbe, noțiunile fără intuiții sînt goale.

Friederick PAULSEN,
Introducere în filozofie.

1230 • Singură intuiția ne dă posibilitatea pătrunderii în fondul lucrurilor, dincolo de înfățișare, de simplele lor aparențe. Numai prin intuiție — și aceasta este deosebirea fundamentală față de inteligență — putem cuprinde direcțiile interioare, succesiunea care de fapt stă la baza actului de cunoaștere.

Lucrețiu PĂTRĂȘCANU,
Curente și tendințe în filozofia românească, p. 35.

•

1231 • Intuiția cea mai complexă se compune din elemente simple. De îndată ce cineva le-a înțeles, studiul cel mai complicat devine simplu.

J. H. PESTALOZZI,
Cum își învață Ghertruda copiii. Scrisori. Scr. a V-a, p. 146.

1232 • Temeiul vieții spirituale îl formează intuiția; pentru a avea o bună intuiție, trebuie ca simțurile să fie agere. Adevărata intuiție se face în mijlocul naturii, care e mult mai bogată în frumusețe și poezie ca realitatea „ideală" a povestirilor, legendelor, poeziilor.

1233 • Numai prin intuiție, dar o intuiție făcută în natura reală, nu prin povestiri, se poate înlă-

tura din școală cel mai periculos dușman al ei, care este verbalismul.

I. C. PETRESCU,
Școala activă.

1234 • Intuițiile sînt produsele conștiinței atente, iar nu imaginile oglindite din lumea înconjurătoare.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1235 • Intuiția poate multe, dar nu tot.

Herbert SPENCER,
Eseuri despre educație, p. 62.

ÎNȚELEGERE
(pricepere)

1236 • Cine nu se pricepe la agricultură, crede că frunzele de orez sînt buruieni.
1237 • Dacă lăptarul e priceput, untul e bun.
1238 • Dacă gospodina e nepricepută, plînge și peștele pe care-l gătește.

Proverbe bengaleze

1239 • Măsura omului se ia la frunte.
1240 • Turnurile se măsoară după umbra lor.

Proverbe chineze

1241 • Îndemînarea și încrederea sînt o armată de neînvins.

1242 • Priceperea caută pricepere.
1243 • Soarele nu poate fi văzut decît prin propria sa lumină.
1244 • Un bun arcaș se cunoaște după precizie, nu după săgeată.

Proverbe engleze

1245 • E o mare dibăcie de a ști să-ți ascunzi dibăcia.
1246 • Oamenii nu se măsoară cu cotul.
1247 • Nu sînt călăreți toți cei ce încalecă.
1248 • Are mîna bună pentru cîntat și glasul pentru scris.
1249 • Se pricepe la latină ca și coțofana la unsul pîinii cu unt.
1250 • Vorbește de culori ca un orb.

Proverbe franceze

1251 • Vaca și oaia merg împreună, dar vulturul se ridică singur.
1252 • Peștii cei mai mari nu sînt totdeauna cei mai buni.

Proverbe germane

1253 • Aurul nu poate face zgomotul pe care-l face arama.
1254 • În pustiu perla nu are nici o valoare.

Proverbe indiene

1255 • Mult știe șoarecele, dar mai mult pisica.
1256 • Cine are cap are și pălărie.
1257 • Nu știe pentru el și vrea să învețe pe alții.

1258 • Cine nu face flori nu face nici fructe.
1259 • Nu se vinde orice animal care merge la tîrg.
1260 • Vița cu multe frunze face struguri puțini.

Proverbe italiene

1261 • Cine valorează mai mult poate mai mult.
1262 • Din pomul roditor cad fructe dulci.
1263 • Ei tac, prin urmare sînt cuprinși de admirație.

Proverbe latine

1264 • Face din lînă laie, lînă albă.
1265 • Mărgăritarul stă în fundul mării și mortăciunea plutește pe deasupra apei.
1266 • Plopu-i pomu-ăl mai voinic, / Dar nu-i bun nici d-un otic.
1267 • El de boală pătimește / Și pe alții de leac sfătuiește.
1268 • Nu e totdeauna bucătar cel căruia îi atîrnă un cuțit lung.
1269 • Toți copacii înfrunzesc, / Dar mulți din ei nu rodesc.

Proverbe românești

1270 • Fercit acel ce posedă o înțelegere desăvîrșită a lucrurilor.

ARISTOFAN,
Broaștele, p. 103.

1271 • Priceperea este pregătirea pentru acțiuni practice și teoretice executate rapid, precis și

conştient, pe baza cunoştinţelor însuşite şi a experienţei de viaţă.

1272 • A înţelege înseamnă a gîndi, a analiza adînc faptele şi fenomenele, a trage pe baza lor concluzii juste.

A. G. BAZANOV,
Pedagogia, p. 29; 32.

1273 • Unora le poate plăcea numai ce înţeleg, alţii pot înţelege numai ce le place.

Lucian BLAGA,
Pietre pentru templul meu, p. 8.

1274 • A înţelege nu înseamnă neapărat a încuviinţa.

André BERGE,
Defectele părinţilor, p. 103.

1275 • Numai unificarea explicaţiilor verbale cu acţiunea practică ce se realizează în procesul de învăţămînt duce la o înţelegere deplină a fenomenelor studiate.

Tiberiu BOGDAN şi Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului şi psihologia pedagogică, p. 378

1276 • Prin pricepere se înţelege posibilitatea omului de a efectua în mod conştient, cu o anumită rapiditate şi în bune condiţii, o acţiune necesară (adecvată), în condiţii variabile.

I. BONTAŞ,
Curs de pedagogie pentru institutele de învăţămînt superior tehnic, p. 128.

1277 • A înțelege un lucru ca un caz particular al unei legi mai generale — ceea ce înseamnă să înțelegi un principiu fundamental sau o structură — înseamnă să fi învățat nu numai conținutul corect al unui lucru, dar, de asemenea, un model pentru înțelegerea altor fenomene pe care le poți întîlni mai tîrziu.

Jerome S. BRUNER,
Procesul educației intelectuale, p. 52.

1278 • A înțelege înseamnă a crea din nou, a reproduce în tine momentul inițial al operei.

George CĂLINESCU,
Principii de estetică, p. 190.

1279 • Nu se poate pricepe ce nu intră cuiva în cap.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 273.

1280 • Înțelegerea este cunoașterea în părțile lui interne a unui lucru perceput din exterior cu ajutorul simțurilor.

1281 • Înțelegerea corectă a unui lucru luminează memoria ca fulgerul.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 49; 67.

1282 • În familie se capătă deprinderea înțelegerii și a unirii sufletești atît de trebuincioase pentru sporirea curajului vieții.

Pantelimon DIACONESCU,
Adevăr și dreptate.

1283 • Înțelegerea este cu atît mai puternică cu cît neînțelegerea este mai lesne de biruit.

ESOP,
Fabule, p. 50.

1284 • Înțelegerea este începutul iubirii.

1285 • A fi înțeles e un lux care numai puținora li-i dat, căci tocmai ceea ce-i mai bun și mai adînc e de multe ori neînțeles în viață.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 67; 100.

1286 • Priceperea este capacitatea de a aplica anumite cunoștințe în condiții și corelații noi.

Maria GIURGEA,
Didactica generală, p. 60.

1287 • Rîzi de ce înțelegi prea bine, dar și de ce nu înțelegi deloc.

1288 • Nu oricine nu te-a înțeles nu e vrednic să te înțeleagă.

1289 • A înțelege oamenii, apoi a înțelege lucrurile, pe urmă a înțelege ideile, aceasta e, de sus în jos, scara înțelegerii.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 31; 122; 128.

1290 • Cel mai bun mijloc de a înțelege este de a face.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

1291 • Înţelegerea este un rezultat al gîndirii, un proces de folosire a cunoştinţelor dobîndite şi, implicit, un proces de aplicare a acelei gîndiri care a fost necesară cu prilejul dobîndirii cunoştinţelor.

N. D. LEVITOV,
Psihologia copilului
şi psihologia pedagogică.

1292 • Înţelegerea care ne-a fost dată pentru cel mai mare bine al nostru, o vom folosi noi oare spre paguba noastră, împotrivindu-ne menirii fireşti şi atotcuprinzătorului rost al lucrurilor care face ca fiecare să folosească mijloacele sale şi uneltele sale pentru înlesnirea sa?

1293 • Ceea ce este dincolo de înţelegere ne pare năstruşnic şi fără rînduială.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I p. 48; vol. II, p. 96.

1294 • Fără o înţelegere interioară, fără consimţămîntul aceluia care se supune, nu există decît o aparenţă de ordine.

Vasile P. NICOLAU,
Şcoala şi caracterul.

1295 • Prin pricepere se înţelege capacitatea de a aplica în practică, la efectuarea anumitor operaţii, cunoştinţele însuşite.

Wincenty OKOŃ,
Didactica generală, p. 46.

1296 • Ferice de acela căruia îi zici o vorbă și pricepe zece, și vai de acela căruia îi spui zece și nu pricepe nici una!

Ion PAS,
Lanțuri, vol. I.

1297 • Calea înțelegerii este suprema cale a libertății. Înțelegerea ne dă imaginea dimensiunilor noastre materiale extrem de mici, dar care nu ne demoralizează, nu ne sperie, pentru că este însoțită de imaginea întinderii noastre spirituale infinite.
1298 • Înțelegerea nu este un proces științific gratuit, ci o cerință a vieții umanității, o condiție a însăși fericirii pe pămînt.

Dumitru POPESCU,
Ieșirea din labirint, p. 152, 153.

1299 • Înțelegerea este activitatea gîndirii prin care se descoperă legăturile dintre obiecte și fenomene. Înțelegerea se bazează pe experiența trecută și utilizarea acestei experiențe într-o situație nouă.

Alexandru ROȘCA,
Psihologie generală.

1300 • Cea întîi nevoie a omului este a înțelege și a fi înțeles.

Alecu RUSSO,
Scrieri alese.

1301 • Înțelegerea diferitelor acțiuni ale oamenilor constă în descoperirea cauzelor obiective, a

motivelor acestor acțiuni, a sensului ce li se atribuie și a importanței lor sociale.

1302 • Priceperile sînt moduri de executare a acțiunii, corespunzătoare scopului și condițiilor acesteia. Spre deosebire de deprinderi, ele nu presupun neapărat un exercițiu pregătitor, al cărui rezultat să fie atingerea unui nivel constant și înalt de execuție a acțiunii.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 285, 461.

1303 • Sesizarea esențialului și relevarea legăturilor necesare, legice, caracterizează înțelegerea superioară, creatoare.

1304 • Priceperile sînt achiziții psihice mai largi decît deprinderile. Ele se elaborează ca rezultat al cunoașterii activităților, fără să presupună neapărat un exercițiu anume pregătitor.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 44; 96.

1305 • Prin pricepere se înțelege capacitatea de a aplica în practică, în mod conștient și în împrejurări variate, noi, cunoștințele însușite.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 64.

1306 • A înțelege înseamnă a-ți forma, din judecățile referitoare la un anumit obiect, noțiunea obiectului respectiv.

K. D. UȘINSKI,
Omul ca obiect al educației, vol. I, p. 406.

ÎNVĂȚĂMÎNT

(conținut, plan și sisteme)

1307 • Un învățămînt care consideră că se poate lipsi de interesul elevului, nu va stărui în mod deosebit să trezească probleme în mintea lui.

Hans AEBLI,
Didactica psihologică, p. 50.

1308 • Nu este exact și este nechibzuință să se susțină că orice învățămînt, oricare ar fi, poate să folosească culturii minții.

Trebuie cel puțin ca acest învățămînt să îndeplinească o condiție fundamentală, aceea de a fi potrivit aptitudinilor individului.

Alfred BINET,
Idei noi despre copii.

1309 • Procesul de învățămînt trebuie conceput ca o operă socială de transmitere și, respectiv, de însușire a cunoștințelor din cele mai variate domenii de activitate umană.

1310 • Conținutul învățămîntului cuprinde sistemul de cunoștințe, priceperi și deprinderi intelectuale și practice ce se transmit și se însușesc de către tînăra generație în procesul instructiv-educativ.

I. BONTAȘ,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 133, 150.

1311 • Noi putem considera că obiectivul cel mai general al învăţămîntului este de a cultiva desăvîrşirea.

Jerome S. BRUNER,
Procesul educaţiei intelectuale.

1312 • Rolul învăţămîntului este tocmai de a pregăti tineretul patriei noastre pentru a putea ocupa un loc de cinste şi de onoare în procesul producţiei materiale şi spirituale.

Nicolae CEAUŞESCU,
România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate, vol. VI. pp. 509-510.

1313 • Sarcina principală a învăţămîntului în actuala etapă trebuie să fie legarea organică a procesului instructiv de viaţă, de producţie, de activitatea practică. Pentru aceasta, învăţămîntul trebuie să ţină pasul atît cu cuceririle revoluţiei tehnico-ştiinţifice mondiale, ale cunoaşterii contemporane, cît şi cu schimbările ce se produc neîncetat în economia şi viaţa socială a României, în dezvoltarea ştiinţei şi culturii noastre socialiste.

Nicolae CEAUŞESCU,
România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate, vol. IX, p. 255.

1314 • Învăţămîntul superior trebuie să formeze noi generaţii, pătrunse de o concepţie revoluţionară despre lume, în stare să înfăptuiască cu

succes programul de înaintare a patriei noastre pe calea progresului, a comunismului.

Nicolae CEAUȘESCU, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. X, p. 713.

1315 • Procesul de învățămînt este activitatea de instruire și educare a tinerei generații, organizată în instituțiile școlare de diferite grade și tipuri, sub conducerea unor persoane calificate. Această activitate presupune legătura organică dintre procesul de transmitere a cunoștințelor și cel de însușire a lor.

1316 • Învățămîntul nu este numai un act de informare, el este, prin excelență, un proces de formare complexă.

Georgeta CHIRIȚĂ, *Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice*, p. 220, 228.

1317 • Programul cel mai frumos și cel mai judicios pe hîrtie nu va da roade decît numai dacă învățămîntul care decurge din el este potrivit spiritului tipului mintal al elevilor.

Edouard CLAPARÈDE, *Psihologia copilului și pedagogia experimentală*, p. 53.

1318 • Orientarea învățămîntului spre munca productivă și preocuparea de a apropia din ce în ce mai mult școala de viață determină schimbări nu numai în domeniul metodelor didactice, ci și

în cel al formelor de organizare a procesului instructiv şi educativ.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice, ed. a III-a, p. 177.

1319 • Baza unui învăţămînt plăcut constă în a trata spiritele cum vor să fie tratate prin natura lor.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 93.

1320 • A întreba pe mulţi, a ţine minte cele spuse şi a învăţa şi pe alţii, aceasta formează secretul învăţămîntului.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, 239.

1321 • În procesul de învăţămînt, interesele constituie un puternic imbold pentru dobîndirea de noi cunoştinţe, pentru lărgirea orizontului intelectual, pentru îmbogăţirea necontenită a vieţii psihice.

Maria GIURGEA,
Didactica generală, p. 35; 72,

1322 • Pentru ca un sistem sau o tehnologie pedagogică să reuşească trebuie nu numai un anume grad de competenţă a profesorilor, ci o strînsă condiţionare economico-socială, o funcţionalitate reală a învăţămîntului în raport cu cerinţele societăţii, precum şi un anume nivel social-cultural al părinţilor, astfel ca aceştia să-şi poată

ajuta copiii în participarea la formele de învățămînt modern.

Esențial pentru „proba" de valoare a unui sistem educativ este raportarea lui la nevoile viitorului previzibil.

Mircea HERIVAN,
Educația la timpul viitor, p. 68, 77.

1323 • Un bun sistem de învățămînt satisface necesitățile prezente și de viitor ale societății respective.

Ion HOLBAN,
Realizarea personalității, hazard sau știință, p. 73.

•

1324 • Învățămîntul nu dă totdeauna cultură, ci mai adeseori numai tabla de materii a culturii.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 137.

1325 • Învățămîntul e suflet, nu buche; buchea aceea e mai rea decît învățătura.

Nicolae IORGA,
Articole și conferințe.

1326 • Prima condiție a învățămîntului teoretic e să studiezi problema în profunzime, s-o înțelegi, nu să înveți pe de rost o teză sau alta.

M. I. KALININ,
Despre educația comunistă, p. 138.

1327 • Întregul învățămînt trebuie să slujească sarcinii educării unui om nou, înarmării lui cu cunoștințe.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese, vol. II, p. 304.

1328 • Numai învățămîntul gratuit și obligatoriu pentru toți copiii poate scăpa poporul, fie măcar în parte, de bezna ignoranței.

V. I. LENIN,
Opere, vol. VI, ed. 1953.

1329 • Învățămîntul predat de profesori nu este eficace decît dacă întîlnește la elev interesul și nevoia de a ști, de a face experiențe personale și de a progresa.

Gilbert LEROY,
Dialogul în educație, p. 108.

1330 • Învățămîntul este o instituție de introducere metodică în mediu sintetic.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

1331 • Învățămîntul școlar este activitatea socială în care învățătorul sau profesorul, conducînd un colectiv de elevi, înlesnește realizarea scopurilor didactico-educative, adică: stăpînirea unui sistem de cunoștințe despre natură și societate, formarea priceperilor de folosire a lor în viață, dobîndirea bazelor concepției științifice despre lume, dezvoltarea capacităților, a intereselor de

cunoaștere și îndrumare spre o autoinstruire permanentă.

Wincenty OKOŃ,
Didactică generală, p. 100.

1332 • Învățămîntul este un factor ce contribuie la omogenizarea societății noastre socialiste, la pregătirea condițiilor pentru ștergerea treptată a deosebirilor dintre munca fizică și cea intelectuală.

Cornel POPA,
Teoria cunoașterii. Perspectivă semiotico-psihologică asupra actului cunoașterii, p. 233.

1333 • Învățămîntul, pentru a fi eficace, trebuie să favorizeze dezvoltarea flexibilității gîndirii, care, după părerea noastră, este componenta esențială a creativității gîndirii.

Alexandru ROȘCA,
Creativitatea, p. 126.

1334 • Un învățămînt cu adevărat supraindustrial nu este posibil decît dacă deplasăm spre viitor concepția noastră despre timp.
1335 • Nimic nu trebuie inclus în programa analitică dacă nu are o justificare temeinică din punct de vedere al viitorului.

Alvin TOFFLER,
Șocul viitorului, p. 389, 397.

1336 • Învățămîntul reprezintă, între altele, funcția de transmitere organizată a culturii.

Dumitru TRANCĂ,
Eseu asupra culturii p. 79.

1337 • Prin sistem de învățămînt se înțelege totalitatea instituțiilor instructiv-educative care sînt organizate și funcționează pe baza unor principii unice.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ, *Pedagogia*, p. 16, 50.

ÎNVĂȚĂTOR
(profesor, educator, pedagog)

1338 • Calitatea este politețea profesorilor.

Proverb francez

1339 • Învățători buni, elevi buni.

Proverb german

1340 • Învățătorul bun formează școlari buni.

Proverb italian

1341 • Învățătorul este zahăr brut, elevul devine zahăr rafinat.

Proverb persan

1342 • Pomul și învățătorul se cunosc după roade.

Proverb rusesc

1343 • Nimic nu-i mai frumos, mai nobil decît meseria de profesor sau învățător, de grădinar de suflete umane, de călăuză a celor mai curate, mai pline de energie și de căldură suflete umane.

Dumitru ALMAȘ
art. *Dialog cu un tînăr.*

1344 • A face din individ întruparea idealului, pe care natura i l-a sădit în suflet, e opera cea mai grea, dar și cea mai frumoasă, pe care o poate realiza un educator.

1345 • Adevăratul educator se îngrijește mai mult de propriul său caracter și de propria sa activitate, decît de acelea ale copilului.

G. G. ANTONESCU,
Din problemele pedagogiei moderne.

1346 • Educatorul autentic trebuie să fie un cercetător neobosit al „materialului uman" asupra căruia să exercite acțiunea sa și, în același timp, un inventator de proiecte necontenit perfecționate ale omului de mîine.

Pavel APOSTOL,
Să proiectăm omul anului 2000.

1347 • Firește, un bun profesor găsește în interiorul oricărei discipline resursele necesare pentru sădirea în conștiința elevilor a unor luminoase și trainice sentimente patriotice.

Ion Dodu BĂLAN,
Ethos și cultură sau vocația tinereții, p. 214.

1348 • Funcția principală a educatorului este să-i ajute pe indivizi să-și creeze o ierarhie de valori.

1349 • Menirea adevăratului educator este să-l învețe pe copil ce înseamnă existența și să-i

întărească personalitatea, mai degrabă decît să-i reprime instinctele și înclinațiile.

André BERGE,
Defectele copilului, 13, 159.

1350 • Pentru a fi educatori perfecți, ar trebui să fim într-una conștienți nu numai de ceea ce se petrece înlăuntrul nostru, dar și de ceea ce simt acei cărora ne adresăm.

André BERGE,
Defectele părinților, p. 15.

1351 • Profesorul nu trebuie să uite niciodată că muncește pentru comunitatea oamenilor și că, în consecință, trebuie să se situeze în această comunitate.

1352 • Nu ești un psiholog de încredere dacă nu-l consideri pe individul care vine să te consulte ca pe o ființă cu care trebuie să stabilești raporturi personale și nu numai ca pe un caz aparținînd unei anumite categorii.

Gaston BERGER,
Omul modern și educația sa. Psihologie și educație, p. 35, 91.

1353 • În ultima instanță, educatorul artist este un om viu cu bogată cultură și cu imensă dragoste pentru opera pe care o făptuiește.

Ștefan BÎRSĂNESCU și George VĂIDEANU,
Educația estetică, p. 81.

1354 • Purtarea educatorului este cel mai apropiat, cel mai demonstrativ și cel mai accesibil exemplu pentru copii.

N. I. BOLDÎREV,
Rolul exemplului în educaţia copiilor, p. 37.

1355 • Activitatea cadrelor didactice are o finalitate puternic construită. Ea are rolul de a instrui și educa tînăra generaţie, de a contribui la pregătirea şi formarea cadrelor, care să poată îndeplini în mod conştient, competent şi cu randament maxim o muncă social-utilă, să se integreze pe deplin în opera măreaţă de edificare a socialismului și comunismului în patria noastră.

I. BONTAŞ,
Curs de pedagogie pentru institutele de învăţămînt superior tehnic.

1356 • Profesorul nu este numai un transmiţător, ci și un model.

1357 • Dacă și profesorul învaţă, predarea dobîndește o nouă calitate.

Jerome S. BRUNER,
Procesul educaţiei intelectuale, p. 107; 108.

1358 • Misiunea profesorului nu se reduce la actul transmiterii cunoştinţelor, ea presupune în acelaşi timp o mare răspundere pentru plămădirea personalităţii noilor generaţii de intelectuali, pentru modelarea conștiinţei lor cetăţeneşti, pentru cultivarea în rîndul viitorilor specialiști

a unor înalte idealuri de libertate și progres social.

Nicolae CEAUȘESCU,
România pe drumul desăvîrșirii construcției societății socialiste, vol. VI, p. 509.

1359 • Fiecare educator, învățător și profesor din întregul sistem de învățămînt trebuie să fie atît un bun specialist în domeniul său, cît și un bun educator comunist.

Numai îmbinînd aceste două calități, cadrele didactice își vor putea îndeplini în bune condiții sarcina de înaltă responsabilitate și onoare pe care o au în formarea tinerei generații.

Nicolae CEAUȘESCU,
Expunere la Plenara C.C. a P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, p. 63.

1360 • Profesorului i se cere să le formeze elevilor o cultură ancorată puternic în preocupările sociale, politice, culturale ale poporului și statului. El are rolul unui activist politic, ale cărui idei izvorăsc din concepția marxist-leninistă, din politica partidului și statului nostru.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 307.

1361 • Adevăratul învățător trezește la activitate impulsurile elevilor prin activitatea lui, prin simpla lui prezență.

1362 • Fii tu însuți educat, în înțelesul larg al cuvîntului, și atunci, fără îndoială, vei putea fi educator în adevăratul înțeles al cuvîntului.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice alese, p. 12; 14.

1363 • Cea dintîi calitate pe care trebuie s-o întrunească un profesor universitar este să fie un lucrător care contribuie la progresul științei. A doua calitate cerută este să fie un magistru care știe și poate, prin lecțiunile sale, să deștepte interesul tinerimei pentru știință.

1364 • Nu e deajuns să ai în mintea ta un sistem întreg de teorii pedagogice, oricît de bine chibzuit și oricît de întemeiate științificește ar fi ele, pentru ca să poți fi cu oarecare siguranță un bun pedagog.

Din practica educației la fiecare caz dat trebuie măsuri educative determinate.

C. DIMITRESCU-IAȘI,
Texte despre educație și învățămînt p. 70, 121.

1365 • Cu cît învățătorul va fi mai conștient de faptul că elevii îl privesc ca pe o ființă superioară, cu atît mai puternică va fi influența sa asupra copiilor, cu atît mai multă bucurie va aduce fiecare laudă a sa, cu atît mai adînc va pătrunde în inima copiilor fiecare mustrare a sa, și deci întreaga operă a educației va fi incomparabil mai rodnică.

N. A. DOBROLIUBOV,
Texte pedagogice alese, p. 103.

1366 • Învăţătorul de şcoală primară este mai întîi un educator, un agent al progresului economic şi social, un mobilizator de conştiinţe, a cărui activitate zilnică contribuie la orientarea destinelor omeneşti.

Robert DOTTRENS,
A educa şi a instrui, p. 343.

1367 • Cine vrea deci să se închine meseriei de dascăl, să ştie că pregătirea lui cea mai însemnată stă în educaţia voinţei.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieţii, p. 157.

1368 • Un pedagog este un organizator în domeniul spiritului; el are misiunea de a scăpa omul de o ruină internă, scoţînd în evidenţă ceea ce este cu adevărat important şi păstrînd în limitele convenabile tot ce este accesoriu.

Fr. W. FÖRSTER,
Şcoala şi caracterul.

1369 • Noul rol al educatorului constă în indicarea surselor de „extragere" a cunoştinţelor, a modului de integrare activă a acestora, în aşa fel încît să devină „sesam-ul" deschizător de drum într-o lume din ce în ce mai complexă.

Mircea HERIVAN,
Educaţia la timpul viitor, p. 124.

1370 • Numai acela e educator superior, care ştie să menţină continuu atenţia elevilor, deştep-

tîndu-le cu dibăcie interesul, acolo unde altora le e foarte greu să-l descopere.

William JAMES,
Psihologie și educație.

1371 • Orice profesor e mai blînd decît o conștiință trează.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 287.

1372 • Pentru a fi învățător, după mine, e nevoie de o înaltă vocație.

1373 • Sarcina principală a învățătorului este educarea omului nou — cetățean al societății socialiste.

1374 • Pedagogul este inginerul sufletului omenesc.

1375 • Pentru a educa cu adevărat, nu este de ajuns să cunoști bine materia, ci trebuie să ai și suflet curat.

M. I. KALININ,
Despre educația comunistă, p. 52, 174, 187, 200.

1376 • Problema cea mare a unui educator este a pune în bună rînduială purtarea elevului, a-i forma spiritul, a sădi într-însul obișnuințe bune și principiile virtuții și ale înțelepciunii, a-i deschide încetul cu încetul o privire asupra omenirii, a-l atrage spre iubirea și imitarea a tot ce este deosebit și vrednic de laudă și în urmărirea acestui ideal, să-i dea putere, sîrguință și zel.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educațiunii.

1377 • Un pedagog fără prestigiu nu poate fi pedagog.

A. S. MAKARENKO,
Opere pedagogice alese.

1378 • Educatorul care nu știe să lege prietenie cu școlarul său și care nu știe s-o păstreze, nu e bun de această meserie.

1379 • După cum un artist mare, pentru a crea o operă de artă, trebuie să trăiască acea operă, să-și lase o parte din sufletul său în opera creată, tot astfel și educatorul.

Vasile P. NICOLAU,
Școala și caracterul.

1380 • Acela care nu iubește copiii, nu poate fi profesorul și educatorul lor.

I. T. OGORODNIKOV,
Pedagogia.

1381 • Educatorul școlii active este un cercetător continuu al sufletelor elevilor săi și continuu preocupat de mijloacele cele mai potrivite pentru a-i perfecționa.

I. C. PETRESCU,
Școala activă.

1382 • Învățător în sens larg e acela care înlesnește dezvoltarea altora.

1383 • Însușirile unui bun învățător ar fi: să aibă capacitate de pătrundere, să fie personalitate socială, să fie o personalitate morală; să aibă

stăpînire de sine... să-și iubească profesia, să fie entuziast etc.

I. C. PETRESCU,
Contribuție la o pedagogie românească, vol. II.

1384 • Un profesor trebuie să se asemene mai mult cu un agricultor decît cu un exponent de unelte agricole.

1385 • Exactitatea este și o datorie fundamentală a profesorului și o condiție de viață a școlii ca atare.

Ion PETROVICI,
Titu Maiorescu.

1386 • Cuvintele dascălului trebuie să izvorască dintr-un suflet recules, senin, armonios, pătruns de statornicele idealuri morale și intelectuale ale omenirii, dar și dintr-o minte plină, în curent cu toată mișcarea culturală a țării și a lumii.

Henric SANIELEVICI,
Familia Lowton.

1387 • Profesorul care ajută pe copil să atingă obiectul dorințelor sale, care-i procură zilnic plăcerea biruinței, care îl încurajează cînd întîmpină unele greutăți, îi arată simpatie în momentul cînd obține o izbîndă, va fi neapărat privit cu plăcere; și dacă purtarea i-e pururea în raport cu principiile, va fi iubit.

Herbert SPENCER,
Despre educația intelectuală, morală și fizică, p. 186.

1388 • Cînd învățătorul reunește în inima sa dragostea de profesiune și dragostea de elevi, putem spune că este un învățător desăvîrșit.

1389 • Pentru ca educarea copiilor să fie încununată de succes, trebuie ca educatorii să se educe neîncetat pe ei înșiși, să se ajute reciproc întru realizarea din ce în ce mai desăvîrșită a aspirațiilor lor.

L. N. TOLSTOI,
Texte pedagogice, p. 322; 394.

1390 • Cui îi place profesia de dascăl muncește cu pasiune, cu avînt, manifestă sentimentul noului, se bucură de succesele muncii sale și se întristează de insuccese.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 342

ÎNVĂȚĂTURĂ

(instrucție, a învăța, a ști)

1391 • Învățătura superficială aduce multe primejdii.

1392 • Zgomotul, vîntul și petrecerile, aceste trei lucruri sînt dușmanii învățăturii.

Proverbe bengaleze

1393 • Învățătura e o soție tot așa de frumoasă ca și jadul.

1394 • Învățătura care nu intră decît în ochi și în urechi, seamănă cu un prînz luat în vis.

1395 • Nu e satisfacție mai mare ca aceea de a învăța și o cauză mai onorabilă ca aceea de a-ți învăța copiii.
1396 • Învățătura e singurul lucru nobil, înălțător.

Proverbe chineze

1397 • Un om înțelept învață chiar de la cei fără învățătură.
1398 • Învățătura este ochiul minții.
1399 • Mai bine nehrănit decît neînvățat.

Proverbe engleze

1400 • Ceea ce înveți în leagăn durează pînă la mormînt.
1401 • Știința fără conștiință nu-i decît ruina sufletului.
1402 • Învățînd pe alții înveți de două ori.
1403 • Trebuie să înveți tu, apoi să înveți pe alții.
1404 • Nu trebuie să înveți pisica să prindă șoareci.
1405 • Nu interesează cît știm, ci cum știm.
1406 • Cine nu învață de tînăr, nu va ști nici la bătrînețe.
1407 • Nu sîntem curioși decît în măsura în care sîntem instruiți.

Proverbe franceze

1408 • Pentru a învăța nu este nimeni prea tînăr sau prea bătrîn.
1409 • Se poate învăța în fiecare zi.
1410 • Trebuie să sufere cine vrea să știe și să învingă.

1411 • Cine învață de la altul e un hoț cinstit.

Proverbe germane

1412 • Ceea ce se învață la tinerețe nu se mai uită niciodată.
1413 • Omului rău nu-i folosește învățătura.
1414 • Nu trebuie să înveți pisica să se cațăre.
1415 • Dacă nu știi să faci, învață de la vecinul tău.
1416 • A citi și a nu înțelege este asemănător cu a vîna și a nu prinde.

Proverbe italiene

1417 • Ce se învață la tinerețe e mai durabil.
1418 • Cine cîștigă în învățătură și pierde în caracter, pierde mai mult decît cîștigă.
1419 • Nimeni nu poate învăța pe alții ceea ce el însuși nu a învățat niciodată.
1420 • E ușor să înveți, dar greu să le scoți din minte.
1421 • Toată viața trebuie să înveți cum să trăiești.
1422 • Viața fără învățătură este moarte.

Proverbe latine

1423 • Dacă numai adulmecînd s-ar fi putut învăța, cîinele ajungea de mult măcelar.

Proverb persan

1424 • Învață plîngînd și vei cîștiga rîzînd.

Proverb portughez

1425 • Cît trăiești, înveți.
1426 • Omul învățat și necinstit e ca belciugul de aur la rîtul porcului.
1427 • La o mînă de învățătură se cere un car de purtare bună.
1428 • Nimeni nu se naște învățat.
1429 • Să nu te rușinezi a învăța ceva și de la cel mai mic.
1430 • Cînd înveți pe altul, tu atunci mai mult înveți.
1431 • Picioarele-ți să roadă pragurile învățaților.
1432 • Banii nu aduc învățătura, dar învățătura aduce bani.
1433 • Cel ce învață în continuu este un om deștept.
1434 • Nu e orfan cel fără tată și mamă, ci cel fără învățătură.
1435 • Unde școala se ivește, pămîntul se-mbogățește.
1436 • Omului cu învățătură îi curge miere din gură.
1437 • Oamenii cu știință de carte îs paserele cu ciocul de fier.
1438 • Precum apa inima ți-o răcorește, așa și învățătura mintea ți-o înveselește.
1439 • Pe copil să-l luminezi, iar nu să-l întuneci cu învățături peste puterea lui.
1440 • A învățat ce au uitat alții.
1441 • Ce înveți la tinerețe, știi și la bătrînețe.
1442 • Învățătura e cea mai bună avuție.
1443 • La orice învățătură nu grăbi peste măsură.

1444 • La un car de învățătură e bună și o lingură de minte.
1445 • Învață pe copil să cunoască orice lucru, apoi pune-l să le judece și să le îndrepteze, că atunci i se deșteaptă mintea.
1446 • Învățul are și dezvăț.
1447 • Învățătura dată rău se sparge în capul tău.
1448 • Învățătura cînd se silește, atunci ea înflorește.
1449 • Mult trăiești, mult pătimești; multe greșești, multe înveți.
1450 • Nu cine trăiește mult știe multe, ci cine umblă mult știe multe.
1451 • Nimeni nu poate să zică: acum le știu pe toate.
1452 • Omul cît trăiește învață și tot moare neînvățat.
1453 • Orice cu bătaie de cap se dobîndește.
1454 • Cine știe carte are patru ochi.
1455 • Ai carte, ai parte.
1456 • Cea mai mare învățătură, să știe oarecum cînd să tacă din gură.
1457 • Vai de cel ce nu se învață din cîte a pățit!
1458 • Învățătura la om e comoară și munca cheia ei. Păzește bine cheia, ca să nu pierzi comoara.

Proverbe românești

1459 • Nu învăța pînă la bătrînețe, ci învață pînă la moarte.

1460 • Un secol de trăiești, un secol să înveți.
1461 • Rădăcinile învățăturii sînt amare, dar fructele ei sînt dulci.
1462 • Fără răbdare nu-i învățătură.
1463 • Învățătura înfrumusețează în fericire și consolează la nenorocire.

Proverbe rusești

1464 • Cine știe totul, nu știe nimic.
1465 • Cel care întreabă trece muntele; cel care nu întreabă rătăcește drumul.
1466 • Omul din greșeală învață.
1467 • Nu e rușine să nu știi; e rușinos să nu întrebi.
1468 • Nevoia te face să înveți orice.
1469 • Nu știe cel care trăiește mult, știe cel care umblă mult.
1470 • Orice pagubă este o învățătură.
1471 • Pînă nu pățești nu știi.
1472 • Cine învață merge înainte; cine nu — dă înapoi.

Proverbe turcești

1473 • Capacitatea de învățare este baza tuturor cunoștințelor și a tuturor fenomenelor de adaptare socială. Prin pierderea ei, omul pierde capacitatea de gîndire și în mod necesar și conștiința.

Pavel APOSTOL,
Inconsistența argumentării idealist-subiective.

1474 • Instrucția este ridicarea de la individual la general.

1475 • Cel care își însușește o învățătură trebuie totdeauna să admită ceea ce i se pare adevărat, deoarece nimeni nu vrea să învețe ceva fals.

ARISTOTEL,
Organon, vol. IV, p. 25; 236.

1476 • Nimic nu face pe om mai bănuitor decît faptul de a ști puțin; așa că oamenii ar trebui să se lecuiască de bănuieli, silindu-se să știe mai mult.

Francis BACON,
Eseuri sau sfaturi politice și morale, p. 109.

1477 • Prin instrucție se înțelege, în pedagogie, procesul de înarmare a tinerei generații cu un sistem de cunoștințe și deprinderi, precum și cu procedeele corespunzătoare de însușire trainică a acestor cunoștințe și deprinderi.

Învățătura este un rezultat al instrucției și educației.

A. G. BAZANOV,
Pedagogia, p. 13.

1478 • A învăța înseamnă a exercita memoria, a cîștiga amintiri; cine are puțină memorie nu învață aproape nimic sau învață rău.

1479 • Pentru a învăța ceva trebuie să se plece de la ușor la greu.

Alfred BINET,
Idei noi despre copii.

1480 • Cu cît însușirea unei cunoștințe se face printr-o mobilizare superioară a întregii activități, cu atît efectul învățării va fi mai mare.

Tiberiu BOGDAN și Ilie STĂNCULESCU,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 196.

1481 • Învățarea [...] este o activitate conștientă, creatoare și productivă.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 305.

1482 • Învățarea înseamnă însușirea oricărei experiențe sociale în forma generalizată.

Tiberiu BOGDAN,
Probleme de psihologie juridică, p. 46.

1483 • Învățătura copiilor se desfășoară cu succes numai în cazul cînd conținutul materialului de învățat le apare într-un mod îndeajuns de concret, adică este dat într-o formă de cunoaștere senzorială, într-o formă intuitivă.

L. S. BOJOVICI și alții,
Studii de psihologia copilului, p. 33.

1484 • Instrucția reflectă procesul de informare, de înarmare a tinerei generații cu un sistem de cunoștințe științifice, cu priceperi și deprinderi intelectuale și practice, cu o concepție științifică despre lume, în care proces pregătirea politico-ideologică are un rol deosebit de important.

1485 • Atitudinea pozitivă față de învățătură la elevi se cultivă prin lecții atrăgătoare, prin crearea atitudinii de seriozitate, a convingerii de a stăpîni știința prin efort intelectual și practic continuu.

I. BONTAȘ și alții,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 13; 148.

1486 • A instrui pe cineva într-o disciplină nu înseamnă a-l face să înmagazineze în minte asemenea rezultate, ci a-l învăța să participe la procesul care face posibilă crearea de cunoștințe.

Jerome S. BRUNER,
Pentru o teorie a instruirii, p. 89.

1487 • A învăța structural înseamnă a ajunge să înțelegi relațiile dintre lucruri.

1488 • Prin instruire nu se însușește numai conținutul specific unui domeniu, ci și modul cum trebuie să se învețe.

Jerome S. BRUNER,
Procesul educației intelectuale, p. 34; 71

1489 • Instrucția realizată în școala socialistă își propune să asigure unitatea dintre teorie și practică, are un conținut consecvent științific, urmărind prin generalizări ascendente să cultive o concepție riguros științifică asupra lumii și vieții.

Vasile BUNESCU,
Studii de didactică experimentală, p. 342.

1490 • A educa la elevi o concepție (orientare) comunistă despre învățătură înseamnă a le forma și dezvolta un sistem de reprezentări și noțiuni menit să asigure înțelegerea semnificației social-morale a învățăturii.

Anatolie CHIRCEV,
Educația moral—politică a tineretului școlar, p. 86.

1491 • Instrucția este o parte componentă a educației, un proces de cunoștințe, priceperi și deprinderi prin care se urmărește însușirea unei culturi generale (instrucției generale) și a unei specializări profesionale (instrucție specială).

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 23—24.

1492 • Scopul instrucțiunii este să lărgească experiența copilului într-o măsură pe care i-ar fi peste putință s-o atingă, dacă s-ar bizui numai pe experiența lui personală.

Edouard CLAPARÈDE,
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 277.

1493 • Învățarea este un act complex formativ, este procesul de catalizare prin care materia primă a experienței de viață și a cunoștințelor se plasează în edificiul din care se construiește personalitatea umană.

COLECTIV DE ELABORARE,
Psihologia și viața, p. 60.

1494 • Învățătura prin descoperire dirijată ușurează generalizarea și transferul cunoștințelor, stimulează spiritul de cercetare și eforturile de investigare ale elevului, permite profesorului să utilizeze un sistem de strategii euristice prin care elevul să ajungă la descoperire.

COLECTIV DE ELABORARE,
Educație și contemporaneitate, p. 147.

1495 • A-ți însuși cunoștințe înseamnă a înțelege materialul studiat, a-l lega cu ceea ce este cunoscut anterior, a-l fixa în memorie, făcînd astfel din experiența omenirii, sintetizată în acel material, un bun intelectual propriu.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice, ed. a III-a.

1496 • Tot ce trebuie învățat să se împartă după etate, așa ca nimic să nu se dea spre învățare ce nu s-ar putea pricepe.

1497 • Nimic nu poate fi temeinic decît atunci cînd e studiat din toate punctele de vedere.

1498 • A ști înseamnă a cunoaște un lucru cu argumente.

1499 • Instrucțiunea nu poate să devie temeinică fără dese repetițiuni și exerciții.

1500 • Nu fără dreptate s-a zis că nimic nu e mai absurd, decît de a învăța și a ști multe, fără să aducă vreun folos.

1501 • Așadar, nimic să nu se învețe pentru școală, ci pentru viață, ca astfel, odată ce a ieșit

cineva din școală, să nu-i zboare nimic din ceea ce a învățat.

1502 • Ce învață cineva, să învețe lucrînd.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 183; 225; 236; 239; 272; 273; 292.

1503 • A învăța pe altul înseamnă a ști ceva și a face și pe altul să învețe și să știe.

1504 • A învăța bine pe altul înseamnă a-l face să învețe repede, cu plăcere și temeinic. A învăța cu artă pe altul înseamnă a cunoaște căile sigure de a învăța bine și, urmîndu-le, a conduce repede, plăcut și temeinic la știința lucrurilor.

1505 • A învăța înseamnă a merge către știința unui lucru necunoscut prin ceva cunoscut.

1506 • Zadarnic vei vrea să-l înveți pe cel ce nu e dornic să fie învățat, dacă nu-l vei fi făcut mai întîi dornic de a învăța.

1507 • Nimic nu se învață decît învățînd...

1508 • A învăța pe cineva ceva este mai ușor decît a-l dezvăța.

1509 • A ști ceva în mod popular înseamnă a ști sau a lucra cum obișnuiește poporul, adică judecînd că și alții așa spun și așa fac. Pentru a ști însă și a lucra în mod cu adevărat științific se cere înțelegerea adîncă a lucrurilor.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 15; 16; 18; 22; 34; 39; 83.

1510 • Tendința de a învăța din viața însăși și de a realiza condiții de viață în care totul să se

învețe, constituie rezultatul cel mai înalt al instruirii.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 45.

1511 • A instrui o națiune înseamnă a o civiliza.

1512 • Instrucția dă omului demnitate, iar sclavul nu întîrzie să-și dea seama că nu este născut pentru robie. Instrucția îmblînzește caracterele, luminează în privința datoriilor, subțiază viciile, înăbușindu-le, insuflă dragostea de ordine, de justiție și de virtuți, și grăbește nașterea bunului gust în toate lucrurile vieții.

HELVÉTIUS

C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 184; 184–185.

1513 • A te dezvăța de ceva este cu mult mai greu decît a învăța ceva.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice alese, p. 20.

1514 • Să învățăm ce fac și ce știu celelalte popoare, dar să ne studiem în același timp și pe noi.

C. DIMITRESCU-IAȘI,
Texte despre educație și învățămînt.

1515 • Nimeni nu va putea instrui și educa eficient un copil, dacă nu-și va preciza ce așteaptă societatea de mîine de la acesta ca adult.

1516 • Nu va mai fi suficient să predăm, să-l facem pe copil să învețe și să recite; trebuie altceva: să-l învățăm să învețe!

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 10; 33.

1517 • Precum averea casei voastre / E munca bunilor părinți, / Așa învățătura lumii / E truda miilor de minți.

Victor EFTIMIU,
Cîntecul mamei și al copiilor.

1518 • Omul care învață să se dezlege de el însuși, se ridică la o viață mai lungă.

F. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

•

1519 • Învățarea contribuie la stocarea cunoștințelor, la exteriorizarea acestora și la însușirea tehnicii cunoașterii. Prin aceasta sporește și perfecționează capacitatea de cunoaștere, favorizînd o cunoaștere din ce în ce mai profundă.

Maria GIURGEA,
Didactica generală, p. 52–53.

1520 • Înveți mai repede și ții minte mai bucuros ceea ce stîrnește rîsul, decît ceea ce trezește laudă și respect.

Q. Horatius FLACCUS,
Satire și scrisori.

1521 • A ști este o nevoie vitală.

Victor HUGO,
Mizerabilii, vol. IV, p. 233.

1522 • Poţi învăţa în patru feluri: pentru şcoală, pentru viaţă, pentru tine şi pentru orişicine.
1523 • A şti carte nu înseamnă a şti înţelepciune.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 40.

1524 • Învăţăturile sînt bune şi rele, iar triste şi vesele niciodată.

Nicolae IORGA,
Articole şi conferinţe.

1525 • Învăţătura este o fericită posibilitate, care trebuie folosită pe deplin, pentru a te cultiva şi pentru a-ţi lărgi orizontul.

M. I. KALININ,
Despre educaţia comunistă, p. 194.

1526 • Ceea ce înveţi mai cu temei să nu uiţi este ceea ce înveţi oarecum pentru tine însuţi.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

1527 • Nu te zgîrci să plăteşti „pentru învăţătură": nu e păcat să plăteşti scump pentru învăţătură, numai să-ţi fie de folos.

V. I. LENIN,
Impozitul în natură.

1528 • Pentru a învăţa, fiinţa omenească trebuie să aibă un scop, o motivare durabilă.

Gilbert LEROY,
Dialogul în educaţie, p. 106.

1529 • Lupta împotriva formalismului în procesul de instruire nu va fi încununată de succes

dacă profesorul nu va înțelege cum se reflectă în conștiința elevilor ceea ce le predă la lecție.

N. D. LEVITOV,
Psihologia copilului
și psihologia pedagogică.

1530 • Timpul cel mai potrivit de a învăța al copiilor este atunci cînd sînt bine dispuși și au voință (deci cînd nici o deprimare a minții nu-i face neîndemînatici, ori fără voie), nici vreo încordare a spiritului nu le duce mintea într-alte părți.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educațiunii, partea I.

1531 • Instrucția nu are scopul să facă avocați, preoți, soldați, ci oameni.

Sir John LUBBOCK,
Întrebuințarea vieții.

1532 • Învățătura are drept scop de a întocmi un cadru de cunoștințe elementare în mintea unui copil și de a-l aduce astfel în rîndul oamenilor timpului său.

1533 • Ceea ce se învață fără muncă se uită curînd.

1534 • Este mai bine să înveți în chip desăvîrșit un mic număr de lucruri, decît superficial mai multe.

André MAUROIS,
Știința fericirii, p. 113; 114; 115.

1535 • Învăţarea este însuşirea noilor cunoştinţe şi integrarea lor logică în sistemul celorlalte.

Nicolae MĂRGINEANU,
Selecţia şi orientarea profesională, p. 38.

1536 • Cîştigul învăţăturii noastre este să fii mai bun şi mai cuminte.

1537 • A şti pe dinafară nu înseamnă a şti: este ce-i dat ţinerii de minte în păstrare.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I, p. 144.

1538 • Cu cît ştii mai multe, cu atît şi poţi face mai multe...

Ion NISIPEANU,
Psihologia populară, p. 123.

1539 • Învăţarea (asimilarea) este procesul în care, pe baza cunoaşterii, experienţei şi exerciţiului, apar forme noi de conduită şi acţiune, ori se schimbă cele vechi.

1540 • Scopul primordial al instrucţiei generale constă în înzestrarea elevilor cu cunoştinţe variate, în formarea priceperilor şi deprinderilor lor, în însuşirea cunoştinţelor despre natură şi societate şi posibilitatea aplicării lor în practică.

Wincenty OKOŃ,
Didactica generală, p. 9; 11; 43.

1541 • Nu înveţi niciodată, dacă nu începi cu ce e aproape de tine, de ale tale şi de ocupaţia ta.

J. H. PESTALOZZI,
Leonard şi Ghertruda, p. 167.

1542 • Ceea ce nu știu, nu pretind că știu.

PLATON,
Apărarea lui Socrates; Kriton (datoria cetățeanului) *și Phaidon* (despre suflet), p. 14.

1543 • Creșterea și instrucția bună și statornică formează naturile bune și iarăși naturile bune împărtășite de o creștere bună se fac și mai bune decît cele dinaintea lor, și între alte avantaje, au și pe acela de a procrea urmași mai vrednici decît ei, cum se întîmplă și la celelalte viețuitoare.

PLATON,
Statul (republica).

1544 • Prin învățătură, firea păstrează moderația și aruncă excesul.

PLUTARH,
Vieți paralele, vol. II, p. 81.

1545 • Nu învățăm ca să ne mobilăm mintea cu fraze, formule, date, ci ca să dobîndim cunoștințele necesare activității pe care o desfășurăm.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologia generală și noțiuni de logică, p. 77.

1546 • Mai frecvent, învățarea este definită ca o modificare sistematică, relativ permanentă, în conduita, în modul de a răspunde la o situație, ca rezultat al practicii, al îndeplinirii acelorași sarcini.

În procesul învățării are loc achiziția unor răspunsuri noi, care reprezintă modificarea în conduită cerută de o situație nouă sau modificată.

Alexandru ROȘCA,
Metodologie și tehnici experimentale în psihologie, p. 188.

1547 • A instrui pe cineva, în vederea moralității, înseamnă a-i da noțiunea de bine și de rău, și a-i da aceste noțiuni odată cu ideea de drept și datorie, în comparație cu ceilalți oameni.

Izabela SADOVEANU,
Psihologia copilului.

1548 • Învățarea mecanică este un rezultat al neînțelegerii materialului.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 231.

1549 • Nu este necesar să știu, ceea ce știu că știu.

Benedict SPINOZA,
Tratatul despre îndreptarea intelectului, p. 46.

1550 • Capacitatea de a învăța (mai ales) stă la baza (în sens larg) constituirii unui volum de cunoștințe, dar și a unor abilități cognitive, care reprezintă elementele de bază ale nivelului cultural și intelectual al omului.

Ursula ȘCHIOPU,
Psihologia copilului, p. 213.

1551 • Învățătura-i lumină, iar neștiința orbecăială.

Taras ȘEVCENKO,
Viața de artist și alte nuvele.

1552 • Învățarea eficientă, productivă sub aspect formativ, presupune restructurarea și îmbogățirea continuă a experienței elevului în procesul însușirii experienței științei.

O. ȘAFRAN,
Instruirea morală, p. 138.

1553 • Cine nu învață mereu, cine se consideră perfect pregătit pentru totdeauna riscă să ajungă, treptat, la periferia vieții sociale.

1554 • Instruirea este cheia cu care pătrundem la comorile culturii și tot ea este aceea cu care declanșăm energiile necesare creației.

1555 • A ști totul bine este cu neputință. A încerca s-o faci înseamnă să mergi — conștient sau nu — în întîmpinarea diletantismului.

O. ȘAFRAN,
Instrucție și educație, p. 63; 120; 125.

1556 • Învățarea necesită energie, iar reînvățarea necesită și mai multă energie.

1557 • Eficiența studiului poate fi sporită prin folosirea unei alimentații raționale sau a unor medicamente susceptibile de a face să crească coeficientul de inteligență al individului, ceea ce-i va permite să citească mai repede și să înțeleagă mai bine.

Alvin TOFFLER,
Șocul viitorului, 190; 393.

1558 • Omul nu poate învăţa de la altul, cînd acela care învaţă ştie tot atît cît cel de la care învaţă.

L. N. TOLSTOI,
Texte pedagogice, p. 288.

1559 • Ceea ce caracterizează în mod deosebit învăţarea umană este explorarea vie şi selectivă a situaţiilor, cu posibilitatea de a sparge tiparele comportamentale existente şi a elabora forme noi de adaptare, soluţii creatoare.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală şi psihologie socială, vol. II, p. 76.

1560 • Învăţarea este conştientă şi activă, dacă însuşirea cunoştinţelor noi constituie un rezultat al efortului propriu al elevilor, al gîndirii lor.

Victor ŢÎRCOVNICU şi Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 77.

1561 • A şti să te autoinstruieşti înseamnă a şti să foloseşti instrumentele principale ale muncii intelectuale.

Leon ŢOPA,
Sociologia educaţiei permanente, p. 193.

1562 • A şti superficial şi fără principii înseamnă mai totdeauna a şti fără rost, iar uneori chiar în mod dăunător.

VAUVENARGUES,
Maxime şi reflecţii, p 36,

1563 • Cel care ştie ce face, ajunge la scop, şi pe deasupra cîştigă cinste şi vază; cei care îi seamănă, sînt bucuroşi să se slujească de el, cei care nu izbutesc în treburile lor, umblă după sfaturile lui, se bizuie pe el, îşi întemeiază pe el nădejdea în izbîndă şi ţin la el ca la ochii din cap.

Însă cel care, neştiind ce face, se hotărăşte pentru partea rea şi dă greş în toate întreprinderile, nu numai că-şi capătă pedeapsă de la nenorocirile ce i se întîmplă, dar e dispreţuit, e luat de toţi în rîs şi trăieşte în înjosire şi necinste.

XENOFON,
Apologia lui Socrate, pp. 161—162.

JUDECATĂ
(raţionament

1564 • Omul înţelept se judecă singur.

Proverb albanez

1565 • Fata caută un băiat frumos, mama caută o familie bună.

1566 • Ciorile fură orezul şi broaştele rămîn cu vina.

Proverbe bengaleze

1567 • Chiar omul cu judecată greşeşte cîteo= dată.

1568 • Cine fuge de judecată, dreptate nu are.

1569 • El judecă, el spînzură.

1570 • Judecata e în capul omului.

1571 • Judecata e oloagă cînd lipseşte în cap o doagă.
1572 • Judecata e ca o trăsură cu două oişti, o poţi mîna cînd înainte, cînd înapoi.
1573 • Plete lungi şi minte scurtă, judecată mai măruntă.
1574 • Nu la faţă, ci la viaţă să te uiţi, cînd vrei pe om să judeci.
1575 • După judecată, mintea s-arată.
1576 • Cînd începi judecăţile, începi şi plăţile.
1577 • Dă judecata cu bucata.
1578 • Judecata vicleană e după sprînceană.
1579 • De s-ar judeca şi gîndurile, tîlharii şi-ar rări rîndurile.
1580 • Nu judeca pe om după graiul lui, ci după faptele lui.
1581 • Judecata la dreptate, iar nu la milă caută, că milă nu cunoaşte.
1582 • Pe copil să-l judeci ca pe-un copil, iar nu ca pe-un bătrîn.
1583 • Îţi judecă pe dracu şi ţi-l scoate şi dator.
1584. • Cu judecata, nu cu lopata.
1585 • Judecata, călăuză dreptatea o are.
1586 • Lesne e a judeca pe altul.
1587 • Şi orice, cu judecată, / Nu-l greşeşte niciodată.
1588 • Mîţa biruieşte orice dreaptă judecată.
1589 • În mînie niciodată, pe nimeni, să nu judeci.
1590 • Cine plînge înaintea judecăţii, îşi pierde lacrimile.

Proverbe româneşti

1591 • Dreapta judecată este chibzuință și știință, și opinie adevărată, pe cînd cea care nu judecă drept e opusă acestora.

ARISTOTEL,
Despre suflet, p. 87.

1592 • Raționamentul este o vorbire în care, din anumite lucruri date, rezultă cu necesitate altceva, pe temeiul celor date.

ARISTOTEL,
Organon, vol. IV, p. 4.

1593 • Judecata sănătoasă în conversație valorează mai mult decît elocvența.

Francis BACON,
Eseuri sau sfaturi politice și morale, p. 112.

1594 • Cu cît o judecată este mai superficială și mai pripită, cu atît ea e mai ireductibilă.

George CĂLINESCU,
Cronicile optimistului.

1595 • O dreaptă judecată asupra lucrurilor e adevărata temelie a tuturor virtuților.

Jan Amos, COMENIUS,
Didactica magna, p. 316.

1596 • Judecata este verificarea critică a unui lucru sub raportul exactității față de realitate.

1597 • Judecata este cîntărirea interioară a lucrurilor și se face ca și cea exterioară: punînd

să atîrne în balanță două lucruri opuse și privindu-le cu ochii.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 49; 56.

1598 • Judecata este de fapt afirmarea sau negarea a ceva despre un anumit lucru.
1599 • Raționamentul reprezintă legătura dintre două sau mai multe judecăți, care prin confruntarea între ele duc la formarea de noi judecăți.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 118.

1600 • O judecată normală și sănătoasă se cîștigă numai dînd copilului putința să-și constate greșelile și să le prețuiască drept.

John DEWEY,
Școala și copilul, p. 118.

1601 • Scopul cel mai însemnat al judecății este aflarea adevărului. Adevărul în cuget, adevărul în grai, adevărul în faptă, — dă putere și curaj judecății noastre.

Pantelimon DIACONESCU,
Adevăr și dreptate.

1602 • Cu cît judecata unui om cu privire la o anumită chestiune este deci mai liberă, cu atît mai mare necesitate va fi determinat conținutul acestei judecăți, pe cînd nesiguranța izvorîtă din neștiință, care alege aparent în mod deliberat în numeroasele, diferitele și contradictoriile posi-

bilităţi de a decide, îşi dovedeşte tocmai prin aceasta lipsa ei de libertate şi dominarea ei de către obiectul pe care trebuia să-l domine.

Friedrich ENGELS,
MARX şi ENGELS,
Despre educaţie şi învăţămînt, p. 274.

1603 • Cu cît judecata unui om cu privire la o anumită chestiune este deci mai liberă, cu atît mai mare necesitate va fi determinat conţinutul acestei judecăţi.

Friedrich ENGELS,
Anti-Dühring, p. 129.

1604 • Judecăţi adevărate, valabile pentru toate epocile şi toate naţiunile, sînt foarte rare.

J. W. GOETHE,
Maxime şi reflecţii, p. 124.

1605 • Judecata este rezultatul activităţii de gîndire care duce la stabilirea unui anumit raport al subiectului cu obiectul gîndirii sale şi cu judecăţile despre acest obiect existente deja în mediul social în care trăieşte individul dat.

Mihai GOLU şi Aurel DICU,
Introducere în psihologie, p. 175.

1606 • Cele mai multe judecăţi false în privinţa lucrurilor omeneşti se datoresc infirmităţii morale şi nu slăbiciunii intelectuale, pentru că mai degrabă pierde omul simţul realităţii prin partea morală, decît prin cea intelectuală.

Garabet IBRĂILEANU,
Privind viaţa.

1607 • Ca să judeci omul, caută să-l vezi cum iubeşte. Nu poţi greşi.
1608 • Judecă pe fiecare după cîmpul în care vrea să-şi arate superioritatea.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 49; 57.

1609 • Raţionamentul e imaginea logică a mişcării.

Athanase JOJA,
Studii de logică.

1610 • A raţiona înseamnă a examina semnificaţia sau „capacitatea funcţională" a unei idei sau ipoteze.

George F. KNELLER,
Logica şi limbajul, p. 60.

1611 • Toată lumea se plînge de memorie şi nimeni nu se plînge de judecata pe care o are.
1612 • Om cu judecată nu este cel pe care întîmplarea îl face să găsească temeiul unui lucru, ci cel care îl cunoaşte, care îl discerne şi îl apreciază.
1613 • Nu-i socotim oameni cu judecată decît pe cei care sînt de părerea noastră.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime şi reflecţii, p. 28; 32; 89.

1614 • Judecata [...] înseamnă a întruni ideile la un loc sau a le despărţi în minte una de alta atunci cînd acordul sau dezacordul lor sigur nu este perceput.

John LOCKE,
Eseu asupra intelectului omenesc, vol. II, p. 264.

1615 • Însemnătatea raționamentului stă în faptul că el:

a) îmbogățește cunoștințele noastre, deoarece cîștigăm judecăți noi, și

b) ne întărește sau solidifică știința, de vreme ce ne învață să ne motivăm judecățile.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

1616 • Raționamentul făcut cu un limbaj prost ales este asemenea cu o cîntărire făcută cu greutăți măsluite.

André MAUROIS,
Știința fericirii, p. 23.

1617 • A judeca drept înseamnă a înșira gîndurile potrivit cu realitatea.

Simion MEHEDINȚI,
Altă creștere.

1618 • Judecata este o operație de sinteză, o asociație între reprezentări, noțiuni și idei generale prin care conștiința caută să stabilească o recunoaștere, o asemănare sau o afirmare.

1619 • Cea dintîi calitate a judecății este ca ea să fie justă, adică să afirme ceea ce există în lucruri, în ființe; să confrunte gîndirea cu realitatea, ideile cu lucrurile și fiecare din cuvinte să pună o idee în relief, și această idee să corespundă cu realitatea lucrurilor.

1620 • Raționamentul este strădania pe care o depune spiritul pentru a descoperi necunoscutul cu ajutorul cunoscutului.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

1621 • Singură judecata trebuie să fie călăuza îndemnurilor noastre.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I, p. 374.

1622 • Cea mai mare măgulire ce se poate aduce unui om este să-i lauzi puterea de judecată, să-l consideri ca pe un om care gîndește și știe ce gîndește, care își dă seama bine de lucruri și de oameni.

1623 • Judecata e arătarea legăturii sau raportului dintre două idei sau noțiuni.

Ion NISIPEANU,
Psihologie populară, p. 163; 167.

1624 • Judecata afirmativă nu reprezintă sesizarea nemijlocită a unui raport intuitiv, ci este un act posterior prin care se recunoaște, se admite legătura.

1625 • Judecata negativă nu exprimă realitatea niciodată de-a dreptul, ci după solicitarea unei judecăți afirmative încercate, pe care tocmai are menirea de a o înlătura.

Ion PETROVICI,
Probleme de logică.

1626 • E greu să contrazici o judecată dreaptă.

PLATON,
Alcibiade, p. 70.

1627 • Cel care vrea să judece bine, trebuie să se întemeieze pe știință, nu pe părerea mulțimii.

PLATON,
Dialoguri, p. 79.

1628 • Raționamentul sub toate formele lui constă în stabilirea unui raport. Iar această operație nu este, în definitiv, decît o clasificare. Cînd stabilim un raport, nu facem decît să clasificăm obiecte pe care le-am perceput.

Al. POSESCU,
Introducere în filozofie.

1629 • Orișice judecată este o relație între doi termeni, și acești termeni sînt de regulă abstracți.

1630 • Gîndirea, care întrebuințează abstracțiile, în formă este judecată, în fond ea este totdeauna un raționament.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1631 • A judeca spusele oamenilor după urmările pe care le au înseamnă adesea a le aprecia în mod greșit.

J. J. ROUSSEAU,
Visările unui hoinar singuratic, p. 59.

1632 • Omul cu judecată dreaptă între oameni fără judecată seamănă cu omul al cărui ceasornic merge bine, pe cînd toate celelalte din oraș merg rău; el singur cunoaște adevărata oră, dar ce folos? Toată lumea se ia după ora greșită, chiar și aceia care știu că numai ceasornicul său arată timpul cel adevărat.

Arthur SCHOPENHAUER,
Aforisme asupra înțelepciunii în viață. Eseuri, p. 172.

1633 • Obiceiul de a trage concluzii din date și de a verifica apoi aceste concluzii prin observație și experiență, este singurul care poate conferi puterea de a judeca corect.

Herbert SPENCER,
Eseuri despre educație, p. 66.

1634 • Un raționament este o suită de judecăți. Aceste raționamente se înlănțuie astfel încît atributul celui dintîi devine subiectul celui de-al doilea.

STENDHAL,
Scrisori către Pauline, p. 220.

1635 • Raționamentele exprimă selectarea și exprimarea unei anumite relații între general, particular și individual. Premisele oricărui raționament exprimă certitudini cognitive, iar concluzia exprimă o nouă certitudine mijlocită (dedusă), care se constituie ca operație mintală pe baza analizei, sintezei, generalizării, abstractizării, comparării etc.

Ursula ȘCHIOPU,
Psihologia copilului, p. 230.

1636 • Raționamentul nu este nicidecum o formă de sine stătătoare a progresului rațional, ci doar o verificare, o analiză a ceea ce s-a constituit deja sub forma judecăților.

K. D. UȘINSKI,
Omul ca obiect al educației, vol. I, p. 326.

1637 • Judecata logică este baza vorbirii logice.

K. D. UȘINSKI,
Opere pedagogice alese.

1638 • Nu se cuvine să judecăm oamenii după ce nu știu, ci după ce știu și după felul în care știu.

1639 • Cel care are o mare putere de judecată știe multe.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 47; 113.

1640 • Dacă facultatea de a judeca, acordată mașinii omenești, nu ar pune frîu acestor halucinații, orice închipuire înfierbîntată ar fi veșnic în efervescență și ar fi cu neputință de vindecat.

VOLTAIRE,
Dicționarul filozofic, p. 25.

1641 • O judecată adevărată este totdeauna concluzia unui raționament corect, format din premise adevărate.

Henri WALD,
Structura logică a gîndirii, p. 233.

MĂIESTRIE
(tact pedagogic)

1642 • În accepția cea mai largă a cuvîntului, tact înseamnă simț al măsurii atenției și severității, al exigenței și bunătății educatorului.

1643 • Tactul este unul din cele mai importante indicii ale culturii omului, ale priceperii lui de a duce munca de educație.

A. G. BAZANOV,
Pedagogia, p. 251; 252.

1644 • Arta de a educa este ceea ce trebuie să înțelegem prin măiestrie pedagogică.

Ștefan BÎRSĂNESCU,
Educația estetică, p. 79.

1645 • Tactul pedagogic reprezintă un mod selectiv și adecvat de manifestare a profesorului în munca și în relațiile lui cu tineretul școlar și universitar, care asigură condițiile de muncă și viață propice obținerii unor rezultate cît mai bune la învățătură și comportare.

I. BONTAȘ,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 481.

1646 • Tactul pedagogic reprezintă capacitatea de a găsi la momentul oportun forma cea mai adecvată de tratare a elevilor, priceperea de a exercita asupra lor o influență pozitivă. Aceasta presupune anumite calități, printre care: autocontrolul, stăpînire de sine, sensibilitate, suplețe psihică, încredere în copil și în acțiunea educativă întreprinsă, discreție, rațiune.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 309.

1647 • Măiestria pedagogică se întemeiază pe o profundă înțelegere a psihologiei copilului, pe priceperea de a aplica adecvat și în spirit creator procedeele didactice și metodice, pe capacitatea de a analiza rezultatele aplicării lor și de a întrevedea etapele desfășurării procesului instructiv-

educativ, ca şi eficienţa acestui proces, ţinînd seamă de particularităţile de vîrstă şi cele individuale ale elevilor.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice, ed. a III-a, p. 455.

1648 • Marea artă a unui educator constă în cizelarea manierelor şi în formarea minţii; el trebuie să sădească în elevul său bunele deprinderi şi principiile virtuţii şi ale înţelepciunii, să-i dea treptat o viziune asupra lumii şi să dezvolte în el tendinţa de a iubi şi imita tot ce este minunat şi demn de laudă; şi pentru atingerea acestui scop, să-l facă viguros, activ şi întreprinzător.

1649 • Cea mai mare artă a unui profesor este cîştigarea şi menţinerea atenţiei elevului.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese p. 78; 125.

1650 • Măiestria este o caracteristică a persoanelor cu o bogată experienţă, care reuşesc să conjuge optim deprinderile cu segmentele flexibile ale activităţii, să-şi exploateze eficient experienţa, dar să se şi adapteze la noile condiţii, astfel încît să dea răspunsuri satisfăcătoare la oricare din varietatea cerinţelor unui anumit tip de activitate.

P. POPESCU-NEVEANU şi alţii,
Psihologie generală şi noţiuni de logică, p. 127.

1651 • Măiestria pedagogică, aceasta este cea mai înaltă calitate pe care o atinge profesorul în cursul carierei sale.
1652 • A avea tact pedagogic înseamnă a acționa adecvat, adică a lua cea mai justă atitudine, a aplica procedeele cele mai indicate în rezolvarea unei situații pedagogice, pentru înfăptuirea obiectivului educativ propus.

Ștefan ZISULESCU,
Aptitudini și talente, p. 116; 121.

MEMORIE
(memorizare)

1653 • Memoria nu este nici percepție, nici concepere cu mintea, ci posesiunea sau înrîurirea uneia din ele, după trecerea unui anumit timp

ARISTOTEL,
Parva naturalia, p. 50.

1654 • Ansamblul operațiunilor care permit stocarea mesajelor și utilizarea lor după aceea definește memoria.

C. BĂLĂCEANU și alții,
Personalitatea umană o interpretare cibernetică, p. 69.

1655 • Cu cît memoria este mai mare, cu atît judecata este mai mică.
1656 • Memoria este baza oricărui fel de învățămînt.

1657 • Memoria este una din cele mai puternice facultăţi ale minţii, şi dacă se cercetează cum este împărţită în omenire, se va vedea că este proporţională cu inteligenţa.

Alfred BINET,
Idei noi despre copii.

1658 • În sensul cel mai larg vorbind de memorie, noi ne gîndim la capacitatea fiinţei umane de a evoca stările de conştiinţă pe care le-a trăit, stări despre care îşi dă seama, în momentul evocării, că aparţin trecutului.

Tiberiu BOGDAN şi Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului şi psihologia pedagogică, p. 224.

1659 • Fără o memorie temeinică nu este posibilă însuşirea bazelor ştiinţelor, ceea ce reprezintă prima şi cea mai importantă sarcină a învăţămîntului în şcoală. Dacă n-am avea memorie, n-am putea recunoaşte nici un lucru, nici o persoană ori de cîte ori le-am întîlni.

L. S. BOJOVICI şi alţii,
Studii de psihologia copilului, p. 79.

1660 • Nu există, desigur, memorie totală, în al cărei orizont să se păstreze tot ce am trăit, am văzut, am citit.

Şerban CIOCULESCU.
Amintiri, p. 131,

1661 • Memoria este reluarea în întrebuinţările viitoare a unui lucru înţeles şi judecat.

1662 • Cu cît vrei să-ți amintești în mod mai fidel sau mai ușor, cu atît imprimă-ți mai adînc.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 49; 59.

1663 • Memoria este o reprezentare rămasă în urma unei percepții și a unei gîndiri care a avut loc în mod activ; sau, cu alte cuvinte, memoria este păstrarea percepției și a gîndirii.

Ion DAMASCHIN,
Dogmatica.

1664 • Memoria este procesul psihic de întipărire, păstrare, recunoaștere și reproducere a experienței cognitive, afective și voluntare a omului.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 127.

1665 • Memoria omului e un fel de oglindă care, după ce a primit imaginile obiectelor înconjurătoare, capătă viață și le dispune într-o nouă ordine.

Ralph Woldo EMERSON,
Eseuri, p. 185.

1666 • Memoria este selectivă, adică alege și reține în special ceea ce este important.
1667 • Memoria poate să dispară, dacă judecata e prezentă în clipa respectivă.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 53.

1668 • Cine vrea să dobîndească o memorie bună trebuie s-o cultive, s-o întărească printr-un exercițiu zilnic.

DIDEROT
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 68.

1669 • Secretul unei bune memorii e de a face cît mai multe și mai diferite asociații cu fiecare fapt pe care dorim să-l reținem, cu alte cuvinte să gîndim cît mai mult posibil la acest fapt.

1670 • Memorizarea verbală, unită în mod inteligent cu intuiția, formează partea cea mai însemnată a educației.

William JAMES,
Psihologia și educația.

•

1671 • Memoria nu trebuie să fie ocupată decît de lucruri pe care sîntem interesați a le păstra și care au legătură cu viața reală.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

1672 • Procesul memorării noului material depinde, în mare măsură, de conținutul acestui material și de caracterul activității în care este inclusă memorarea.

1673 • Memorarea durabilă înseamnă și o integrare mai profundă a materialului respectiv în sfera cunoștințelor dobîndite anterior, în experiența de viață și de muncă a elevilor.

N. D. LEVITOV,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică.

1674 • Fără memorie n-ar fi cu putinţă nici un fel de progres în cunoaştere.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru şcoalele normale.

1675 • Funcţiunea care face puntea de trecere între prezent şi trecut este memoria.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minţii cu ajutorul biologiei.

1676 • Fără memorie însă nu este posibilă combinarea senzaţiilor şi, mai ales, a surogatelor lor, care sînt reprezentările şi noţiunile.

P. P. NEGULESCU,
Geneza formelor culturii.

1677 • Cu cît ocupaţiunile sînt mai puţine şi grijile zilnice mai în umbră, memoria se duce mai în zbor, mai departe.

Ion PETROVICI,
Amintirile unui băiat de familie.

1678 • Memoria este termenul general prin care denumim proprietatea pe care o are structura sufletească de a păstra în ea urmele a tot ce a simţit odată.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1679 • O memorie bună, bine stocată şi organizată, nu poate fi niciodată un neajuns; ea aduce

o contribuție indirectă dar importantă la realizarea unor performanțe creatoare.

Alexandru ROȘCA,
Creativitatea, p. 45.

1680 • Memoria este un proces de reflectare selectivă, activă și inteligibilă a experienței anterioare a omului.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

1681 • O memorie bună este un avantaj imens.

STENDHAL,
Jurnal, p.197.

1682 • Întipărirea • sau memorarea... se realizează ca o activitate selectivă, determinată, pe de o parte, de însușirile obiective, ale evenimentelor și situațiilor de la care ne vin informațiile, de faptul dacă acestea ne satisfac sau nu anumite trebuințe, iar pe de altă parte, în funcție de interesul individului, de motivația sa, de dorințele, aspirațiile, sentimentele față de realitățile date.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. I, p. 105.

1683 • Cu memoria omenească se pot face lucruri uimitoare, dacă o îndrepți către un singur domeniu de activitate.

Mark TWAIN,
Viața pe Mississippi.

1684 • Memorarea presupune cu necesitate activitatea atenției, a percepției și a înțelegerii.

L. S. VÎGOTSKI,
Opere psihologice alese, p. 180.

1685 • Memoria pune în mișcare creierul și acesta din urmă sufletul.

VOLTAIRE,
Sufletul și alte schițe filozofice.

METODE
(procedee)

1686 • Procedeul didactic întrebuințat de pedagog depinde direct de modul în care el concepe natura psihologică a cunoștinței care se cere însușită.

Hans AEBLI,
Didactica psihologică, p. 41.

1687 • Metodele de învățămînt reprezintă căile sau modurile folosite de profesor și elevi în procesul didactic de predare și asimilare a cunoștințelor, de formare a priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice, de dezvoltare a spiritului de muncă independentă și a creativității.

I. BONTAȘ și alții,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 178.

1688 • Metoda de învățămînt este modul de lucru folosit în procesul de învățămînt, prin care

pedagogul transmite un sistem de cunoştinţe şi formează elevilor priceperi şi deprinderi, iar elevii îşi însuşesc un sistem de cunoştinţe şi îşi formează şi dezvoltă priceperi şi deprinderi.

Georgeta CHIRIŢĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educaţiei fizice, p. 41, 43, 252.

1689 • Modul de a preda constă în iscusinţa metodică şi aceasta cere ca totdeauna şi pretutindeni profesorul să ştie în primul rînd să pregătească sufletele elevilor pentru învăţare, apoi să, transmită însăşi învăţătura şi, în sfîrşit, să întărească ceea ce s-a transmis şi perceput.

1690 • Metoda adevărată cere să se procedeze întotdeauna în ordine, ca toate cele precedente să fie trepte către cele următoare şi toate cele următoare să adauge vigoare celor precedente.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 24; 89.

1691 • Metoda de învăţămînt reprezintă un complex de acte sau procedee didactice care, sudînd activitatea profesorului cu a elevilor, intenţionează, pe baze ştiinţifice, să realizeze cu maximum de randament sarcinile instructiv formative ale procesului de învăţămînt.

Maria GIURGEA,
Didactică generală, pp. 152—153.

1692 • Spre metodă e împins numai acela căruia empiria îi devine o povară.

J. W. GOETHE,
Maxime şi reflecţii, p. 174.

1693 • Metoda de predare este legată în mod organic de însăşi esenţa obiectului de învăţămînt. Metodica este legată de ţelurile care stau în faţa şcolii.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese, vol. II, p. 280.

1694 • Cea mai bună metodă de a învăţa, pentru elev, este să încerce a înţelege cum concepe şi descoperă experienţa sa proprie o altă persoană.

Gilbert LEROY,
Dialogul în educaţie, p. 121.

1695 • Orice metodă are însă un sîmbure de adevăruri permanente, care încolţesc mereu în alte forme. Ideile se repetă.

Mircea MALIŢA,
Idei în mers, p. 296.

1696 • Metoda cea mai exactă cu putinţă nu va duce la nimic, dacă problema, adică teoria, nu va fi clar formulată, aşa precum teoria cea mai strălucită va rămîne încă operă de fantezie, atîta timp cît ea nu primeşte consacrarea pe care numai verificarea pe bază de metodă certă o poate aduce.

Nicolae MĂRGINEANU,
Psihologia persoanei.

1697 • În orice ştiinţă descriptivă, numai cel ce observă cu metodă poate să descrie cu metodă.

Simion MEHEDINŢI,
Terra, vol. I.

1698 • Metoda înseamnă învățămîntul privit din punct de vedere dinamic.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

1699 • Cea mai bună metodă, lipsită de o concepție înaltă, e periculoasă și anarhică, după cum o concepție cît de frumoasă, fără metodă adevărată, e inoperantă, utopică și nefolositoare, chiar primejdioasă.

Vasile P. NICOLAU,
Şcoala şi caracterul.

1700 • Metoda de învățămînt (în limba greacă methodas — mod, cale) reprezintă modalitatea de muncă a profesorului cu elevii, aplicată sistematic, care permite elevilor însușirea cunoștințelor și a priceperii de a le folosi în practică, precum și dezvoltarea capacităților și preocupărilor lor intelectuale.

Wincenty OKOŃ,
Didactică generală, p. 174.

1701 • Nu sînt și nici nu pot fi două metode bune de învățămînt; există una singură, anume aceea care se întemeiază pe legile eterne ale naturii.

I. H. PESTALOZZI,
Cum își învață Ghertruda copiii. Scrisori, Scr. a X-a, p. 259.

1702 • Metoda pasivă este cel mai mare păcat al școlii.

I. C. PETRESCU,
Şcoala activă.

1703 • Metodele rezultă cu necesitate din felul specific al inteligenţii, către care se găsesc ca rîul faţă de izvor...

Ştiinţa metodelor trebuieşte întregită în direcţia aceasta, altfel rămîne oarbă.

Ion PETROVICI,
Probleme de logică.

1704 • Fără metodă bună nu se poate ajunge la ţel, în nici o ramură ştiinţifică.

1705 • Ceea ce te apără de rătăciri şi iluzii este busola metodei, nu semnul unei pietre de hotar.

Ion PETROVICI,
Introducere în metafizică.

1706 • Metodele active nu conduc în nici un caz la un individualism anarhic, ci, mai ales cînd are loc o îmbinare a activităţii individuale cu cea în echipe, ele au drept rezultat educarea autodisciplinei şi a efortului voluntar.

Jean PIAGET,
Psihologie şi pedagogie, p. 62.

1707 • Metoda este un instrument; ea este de folos atunci cînd este adaptabilă la obiectul pe care vrea să-l prelucreze.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1708 • Experienţa ne arată pe zi ce trece că întotdeauna poţi găsi o metodă care să stîrnească interesul şi chiar să producă încîntare, vădindu-se

întotdeauna că aceasta constituie metoda care, supusă la orice altă încercare, se dovedeşte a fi cea mai bună.

Herbert SPENCER,
Eseuri despre educaţie, p. 88.

1709 • Metoda este înţelegerea esenţei ideii adevărate; ea separă această idee de celelalte percepţiuni şi analizează natura ei, ca să cunoaştem astfel puterea noastră de a pricepe şi să ne cîrmuim mintea în aşa fel, încît să înţelegem tot ce trebuie înţeles, după norma ideii adevărate.

Benedict SPINOZA,
Tratatul despre îndreptarea intelectului, p. 47.

1710 • Cu cît o metodă de predare este mai convenabilă pentru învăţător cu atît ea se dovedeşte a fi mai neconvenabilă pentru elevi. Este bună numai acea metodă de care sînt mulţumiţi elevii.

L. N. TOLSTOI,
Texte pedagogice, p. 142.

ONOARE

(dezonoare)

1711 • Onoarea e superioară vieţii.

1712 • Tu însuţi trebuie să ai grijă de onoarea ta.

Proverbe bengaleze.

1713 • Onoarea este pretutindeni aidoma, la toţi aceeaşi; o pretenţie de a te cîrmui şi o hotărîre de a nu ceda.

ALBIN,
Studii şi eseuri; vol. I, p. 401.

1714 • Onoarea; ea este cel mai înalt bun dintre toate bunurile exterioare.

ARISTOTEL.
Etica nicomahică.

1715 • Mai există o onoare, care poate fi pusă printre cele mai mari şi care se întîlneşte rareori, anume aceea a oamenilor care se expun morţii şi primejdiilor pentru binele patriei lor...

Francis BACON,
Eseuri sau sfaturi politice şi morale, p. 171.

1716 • A onora înseamnă a manifesta vizibil deferanţa şi respectul.

1717 • Onoarea nu se poate realiza printr-un gest, ci printr-un şir întreg de acţiuni.

Anca BURSAN şi Gheorghe PANCO,
De la cuviinţă la etichetă.

1718 • Onoarea e sentimentul rezultînd din aplicarea codului unei caste prin care aceasta se separă de restul oamenilor.

George CĂLINESCU,
Principii de estetică, p. 249.

1719 • Chiar la caracterele cele mai bune, dorința de onoruri și de mărire adesea a schimbat pe prietenii cei mai buni în dușmani de moarte.

1720 • Onorurile au darul că farmecă lumea, alții le disprețuiesc pînă a le privi ca lucrurile cele mai ușoare și zadarnice.

CICERO,
Despre prietenie, pp. 31—32; 64—65.

1721 • Om de onoare este considerat în societatea noastră acela care confirmă prin fapte vorbele și convingerile sale, care nu-și „uită" angajamentele, făgăduielile, promisiunile, care își respectă în orice împrejurare cuvîntul dat, care contribuie, prin întreaga sa atitudine, la traducerea în viață a normelor și principiilor morale ale obștii socialiste.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică și echitate socialistă.
Culegere de lecții, p. 338.

1722 • Omul cinstit este, mai presus de orice, un om de onoare. Onoarea este singurul bun care nu se recapătă niciodată, dacă cineva a avut nenorocirea de a o fi pierdut.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

1723 • Onorurile sînt plăcute în adevăr, însă întristează cînd cineva se dezgustă de ele.

EURIPIDE,
Ifigenia în Aulis.

1724 • Dezvoltarea cea mai înaltă a simțămîntului de onoare într-un om se arată nu într-o purtare iritabilă față de semenii săi, ci în respingerea oricărei scuze pentru greșelile și gafele sale.

Fr. W. FÖRSTER;
Îndrumarea vieții, p. 28.

1725 • Simțămîntul onoarei este singurul fir de scăpare prin care un om se poate ridica, iar dacă i-l taie, cade în apă și se îneacă.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 165.

1726 • Cu cît te temi mai mult de dezonoare, cu atît mai puțin te temi de moarte.

HELVÉTIUS,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 206.

1727 • Cel care spune necontenit că are onoare și este om cinstit, că nu dăunează nimănui, că primește să se întoarcă asupra lui răul pe care l-ar face el altora și care se jură ca să fie crezut, nu știe nici măcar să facă pe omul de ispravă.

LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I. p. 239.

1728 • Onoarea dobîndită este o chezășie pentru aceea pe care trebuie s-o dobîndim.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 73.

1729 • Onoarea și rușinea sînt imboldurile ce stimulează mintea mai mult decît orice, de îndată ce copilul le poate simți.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 40.

1730 • Onoarea e ca și sănătatea, ea nu poate fi născocită și prinsă cu lanțul.

A. S. MAKARENKO,
Proză și scenarii literare.

1731 • Onoarea este cea mai prețioasă medalie pe care o poate cîștiga un om din partea societății.

Dumitru POPESCU,
Biletul la control! p. 204.

1732 • Nici o onoare nu poate fi mai de preț, pentru un om, decît aceea de a pregăti lucruri ale căror roade nu se vor culege decît după trecerea lui din viață.

René Valéry RADOT,
Pasteur.

1733 • Onoarea noastră nu e recunoscută decît în lumea în care trăim; gloria, din contra, aleargă înaintea noastră cu repeziciunea cea mai uimitoare.

Arthur SCHOPENHAUER,
Viața, amorul și moartea.

1734 • Onoarea pierdută nu se mai poate restabili, afară numai dacă pierderea ei nu a provenit

din eroare, de exemplu din calomnie sau dintr-o falsă aparență.

1735 • Cine-și calcă onoarea și credința, pierde stima și încrederea pentru totdeauna, orice ar mai face și oricine-ar fi; urmările fatale ale acestei pierderi nu vor întîrzia să se arate.

1736 • Onoarea nu este opinia despre niște calități deosebite ce le-ar avea un anume individ, ci despre calitățile obștești presupuse oamenilor, care nu trebuie să-i lipsească nici lui.

1737 • Onoarea funcționarului este opinia generală a altora că omul care ocupă o funcție are, în adevăr, toate însușirile cerute pentru aceasta și că își îndeplinește totdeauna exact datoriile oficiale.

1738 • Onoarea nu depinde decît de ceea ce zice și ce face omul însuși.

Arthur SCHOPENHAUER,
Aforisme asupra înțelepciunii în viață. Eseuri, p. 66; 67; 67; 68—69; 75.

1739 • Onoarea nu este însă un monopol. Avînd grijă de propriul nostru obraz, nu trebuie să-l pătăm pe al altora.

Dezonoarea omului din preajma ta nu e cu nimic mai tolerabilă decît jaful, fiind în cele din urmă — întocmai ca și aceasta — penalizată de cod.

Mircea SÎNTIMBREANU.
art. Considerații despre ... considerație, p. 117,

1740 • Onoarea totdeauna este privită ca un bine în sine și ca ultima țintă spre care se îndreaptă totul.

Benedict SPINOZA,
Tratatul despre îndreptarea intelectului, p. 25.

PASIUNE

1741 • Dacă ar fi vreun om fără pasiuni, acela nu ar fi un urmaș al lui Adam.

Proverb persan.

1742 • Omul pasionat nu spune că inima îi bate prea repede, ci își desfășoară pentru el însuși o înșiruire de scînteietoare și convingătoare motive.

ALAIN,
Studii și eseuri, vol. I, p. 160.

1743 • Pasiunea este o trăire totală care angajează întreaga persoană umană.

1744 • O pasiune care nu se învinge pe sine, se degradează, se denaturează, se demite prin declararea ei elocventă.

Nicolae BALOTĂ,
Despre pasiuni, p. 9; 49.

1745 • Pasiunea este presentimentul iubirii și al infinitului ei, după care aspiră orice suflet sensibil. Pasiunea e o speranță ce poate fi înșelată.

1746 • Pasiunea înseamnă și suferință și tranziție totodată; pasiunea încetează atunci cînd speranța a murit.

Honoré de BALZAC,
Istoria celor treisprezece.

1747 • Omul lăsat în voia pasiunilor e un sălbatic.

George CĂLINESCU,
Studii și conferințe.

1748 • Fără pasiune nu se poate realiza nimic și, mai ales, descoperirea adevărului.

COLECTIV DE ELABORARE,
Educație și limbaj, p. 17.

1749 • Pasiunea este un sentiment puternic, adînc și stabil, care domină toate gîndurile și acțiunile omului.

COLECTIV DE ELABORARE,
Psihologia, cap. XII, p. 413.

1750 • Pasiunile combat inerția și nepăsarea, care uzează pe om mai repede ca viciile.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

1751 • Orice pasiune omenească este o mișcare mecanică care încetează sau începe.

Friedrich ENGELS,
Despre materialismul istoric.

1752 • O dreaptă prețuire a pasiunii și a desfătării ne ferește de fățărnicie și cruzime.

Anatole FRANCE,.
Istoria contemporană.

1753 • Putem deci măsura gradul de pasiune ce-l avem pentru glorie după gradul de apreciere ce-l avem pentru oamenii mari și, în consecință, ne putem hotărî asupra alegerii studiilor noastre.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 8.

1754 • O pasiune, cu cît n-o satisfaci, cu atît te chinuiește mai mult.

Garabet IBRĂILEANU,
Pagini alese, vol. II.

1755 • Pasiunile dau sufletului omenesc accente nouă: valoarea fiecăruia nu e potrivită cu natura pasiunii, ci cu puterea ei.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 75.

1756 • Toate pasiunile sînt amăgitoare; ele se feresc pe cît pot de ochii altora și se ascund de ele însele.

1757 • Pasiunea pentru rarități nu e o slăbiciune pentru ce este bun sau ce este frumos, ci pentru ce este rar, unic în felul lui, pentru ceva ce ai tu şi nu au ceilalţi.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac;
vol. I, p. 221; vol. II., p. 188.

1758 • Oricîtă grijă am avea să ne ascundem pasiunile sub aparență de evlavie și de onoare, ele se întrevăd neîncetat prin vălurile acestea.

1759 • Dacă rezistăm pasiunilor noastre, e mai mult datorită slăbiciunii lor decît tăriei noastre.

1760 • Pasiunile nu sînt decît diversele toane ale amorului propriu.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 8; 35; 152.

1761 • Pasiunile nu sînt altceva decît idei în prima lor fază de evoluție; ele sînt însușirea unei inimi tinere, și simțit e acela care crede că va simți zbuciumul lor o viață întragă.

Mihail Iurievici LERMONTOV,
Un erou al timpului nostru.

1762 • Nici o pasiune autentică nu a fost singulară, ci ea s-a rostit ca răspuns al unei aspirații plenare. Nici o pasiune autentică nu s-a instruit în van. Pasiunea nu obosește niciodată.

1763 • Pasiunea este sarea vieții, este satisfacția de a fi, este munca încărcată de frumusețe, este afirmarea demnă, cutezătoare, bucuria nobilă a efortului creator.

Ion LUNGU-MOVILĂ,
Pasiune și ideal, p. 12; 95.

1764 • Pasiunea arde, e dinamică, duce la țintă.

1765 • Pasiunea este semnalul unei relații tonice și armonioase ce permite obiectivarea deplină și creația entuziastă.

Mircea MALIȚA,
Aurul cenușiu, vol. I, p. 133; 134.

1766 • Și este un noroc pentru oameni să se afle în situația ca, în vreme ce pasiunile îi îndeamnă să fie răi, ei să aibă totuși interesul de a nu fi astfel.

MONTESQUIEU,
Despre spiritul legilor, vol. II, p. 74.

1767 • Pasiunea de a ști este pasiunea adevărului.

Dumitru POPESCU,
Ieșirea din labirint, p. 159.

1768 • Pasiunile sînt sentimente precis orientate, care se disting printr-o deosebită intensitate, statornicie și eficiență.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 11.

1769 • Pasiunea nu se indică; trebuie să ți-o alipești cu totul!

Romain ROLLAND,
Beethoven. Marile epoci creatoare. De la Eroica la Appassionata, p. 207.

1770 • Lupta pasiunii nu-și păstrează măreția decît atîta vreme cît există egalitate între cei doi luptători. De îndată ce unul e învins, celă-

lalt se foloseşte de asta, iar cel învins se înjoseşte.

Romain ROLLAND,
Inimă vrăjită, vol. I, p. 365.

1771 • Pasiunile se aseamănă cu sentimentele prin complexitatea lor, prin faptul că reflectă relații stabile între om și o anumită situație. Ele implică însă un impuls mult mai puternic spre activitate.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

1772 • Adevărata ta pasiune este aceea de-a cunoaşte și de-a simți.
1773 • Pentru a judeca pasiunea unui om ar trebui să știm întîi ce preț pune acest om pe tot ce sacrifică în numele acestei pasiuni.
1774 • Pasiunile ne dezvăluie o infinitate de adevăruri despre noi înșine, adevăruri pentru noi în momentul cînd le constatăm, dar de cele mai multe ori foarte depărtate de adevărul adevărat. Oamenii care n-au fost niciodată pasionați n-au văzut niciodată asemenea lucruri, așadar ei nu-și pot alcătui despre ele o imagine pe deplin adevărată.

STENDHAL,
Jurnal, p. 58, 85, 213.

1775 • Faci o pasiune pentru un obiect atunci cînd îl dorești mereu; faci o pasiune violentă pentru acelaşi obiect atunci cînd viața fără el ți se pare de netrăit.

1776 • Satisfacerea unei pasiuni oarecare înseamnă fericire.

STENDHAL,
Scrisori către Pauline, p. 53; 256.

1777 • Orice pasiune adevărată nu vrea să știe de nimic altceva decît de ea.

STENDHAL,
Roșu și negru.

1778 • Pasiunea e tot ce poate fi mai interesant, căci în ea totul e neprevăzut, iar purtătorul îi este victimă.

STENDHAL,
Despre dragoste.

1779 • Pasiunile au la bază mecanismele cortico-subcorticale puternic consolidate și generalizate prin acțiune. Ele sînt fenomene afective dintre cele mai stabile, angrenînd anumite deprinderi și obișnuințe din conduita individului, creîndu-i o adevărată necesitate de a efectua acțiunea și de a trăi continuu pasiunea, de a o alimenta permanent.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, pp. 132—133.

1780 • Puține pasiuni sînt statornice, multe sînt sincere. Așa a fost întotdeauna; dar oamenii se fălesc că sînt statornici sau nepăsători, după cum cere moda, care depășește totdeauna firea.

1781 • Dacă pasiunea ne povățuiește cîteodată cu mai multă îndrăzneală decît reflecția, este

pentru că ea ne dă mai multă putere pentru traducerea poveței în faptă.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 10; 21.

1782 • A da curs pasiunilor înseamnă a fi dependent de lumea exterioară.

Vasile Dem. ZAMFIRESCU,
Etică și psihanaliză, p. 18.

PEDAGOGIE

1783 • Rolul pedagogiei românești — după părerea noastră — trebuie să fie:
1) — De a arăta modul și măsura în care principiile generale valabile în știința educației sînt aplicabile în educația tineretului nostru.
2) — De a preciza care sînt și cum pot fi soluționate problemele specifice școalei românești, impuse de unele particularități cu totul deosebite ale realității psihologice și sociale de la noi.
3) — De a pune probleme pedagogice noi, încercînd să le găsească și soluția, care, eventual, ar putea fi acceptată în patrimoniul general al științei educației.

G. G. ANTONESCU,
Educația morală și religioasă în școala românească.

1784 • Pedagogia generală studiază probleme generale ale educației, dezvoltînd teoria pedagogică care orientează, îndrumează și fundamen-

tează procesul instructiv-educativ în toată complexitatea și varietatea lui, atît în ce privește educația tinerelor generații, cît și a omului în general, atît în cadrul școlii de toate gradele, cît și în afara ei.

I. BONTAȘ și alții,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 15—16.

1785 • Adevărata pedagogie scoate din copil nu un om oarecare, ci omul așa cum va trebui să fie în viitor.

Gaston BERGER,
Omul modern și educația sa. Psihologie și educație, p. 88.

1786 • Pedagogia socială este „știința educației societății" și are ca obiect educația adulților; „este știința educării atît a omului individual adult, cît și a maselor producătoare, deci a societății întregi".

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 28.

1787 • Că pedagogia trebuie să se întemeieze pe cunoașterea copilului, după cum grădinăria se întemeiază pe cunoașterea plantelor, e un adevăr care pare elementar.

Edouard CLAPARÈDE,
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 51.

1788 • Pedagogia este o știință care poartă mai mult decît altele caracterul special al fiin-

ței unui popor, căci e născută din el, pentru aspirațiile lui.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

1789 • Pedagogia sau știința educației este sau fizică, sau practică.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

1790 • Pedagogia este, în primul rînd, o știință socială.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese, vol. II, p. 244.

1791 • Pedagogia este o știință dialectică, care nu admite absolut nici o dogmă.

A. S. MAKARENKO,
Opere pedagogice alese.

1792 • Pedagogia trebuie să arate care valori sînt adevărate și pot constitui un ideal, și care sînt numai aparente și reprezintă în fond forțe negative.

1793 • Obiectul pedagogiei este viața prin excelență, cu rădăcini adînci în ființa psihofizică a omului și, mai mult încă, în sol și peisaj, și cu ramuri ale căror flori alcătuiesc constelațiile cele mai înalte ale culturii și civilizației umane.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

1794 • Pedagogia este iscusința și arta de a învăța pe alții.

Ion PETROVICI,
Titu Maiorescu.

1795 • Pedagogia socialistă este știința care studiază procesul educației comuniste a tinerei generații.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 15.

1796 • Pedagogia este, desigur, prima și cea mai înaltă dintre arte, fiindcă tinde să satisfacă cea mai de seamă trebuință a omului și a omenirii — năzuința spre desăvîrșire a însăși naturii sale; nu exprimarea perfecțiunii pe pînză sau în marmură, ci desăvîrșirea naturii umane — a sufletului și trupului omului; ideal veșnic călăuzitor al acestei arte este perfecțiunea umană.

1797 • Pedagogia nu este o știință, ci o artă, cea mai largă, mai complexă, mai înaltă și mai necesară din toate artele. Arta educației se sprijină pe știință.

K. D. UȘINSKI,
Omul ca obiect al educației, vol. I, p. 20; 32.

PEDEAPSĂ

1798 • Cine iubește bine, pedepsește bine.

Proverb latin

1799 • Pe nimeni să nu pedepseşti pentru a altuia greşeală.
1800 • Pedeapsa cu măsură, ca să nu-ţi aducă ură.
1801 • Răul nu rămîne nepedepsit.
1802 • Să pedepseşti după judecată, după pravilă ce-i dată, iar nu cu mînie şi fără nici o vină.
1803 • La pedeapsă cu zăbavă, la îndurare cu grabă.
1804 • Copilul rîzgîiat râmîne neînvăţat.
1805 • Copilul nepedepsit rămîne nepricopsit.

Proverbe româneşti

1806 • La păcat nou, pedeapsă nouă.

Proverb spaniol

1807 • Pedepsele naturale sînt un mijloc de adaptare la mediu, dar nu pun în evidenţă cîtuşi de puţin valoarea intrinsecă a datoriei morale, independent de orice scop exterior.

G. G. ANTONESCU,
Herbert Spencer şi pedagogia utilitaristă.

1808 • Pedeapsa aplicată scurt timp după stabilirea vinei dă cele mai eficace rezultate. Aceasta nu înseamnă însă că pedeapsa trebuie aplicată imediat, în toate cazurile

A. G. BAZANOV,
Pedagogia, p. 191.

1809 • Pedeapsa are pe de o parte rol inhibitor în dezvoltarea unor însușiri negative, iar pe de alta, un rol favorizant, care determină consolidarea însușirilor pozitive ale personalității. Rolul pedepsei constă în corectarea comportării.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 127.

1810 • Efectele pozitive ale pedepselor aplicate sînt cu atît mai mari, cu cît aplicarea pedepsei respective se sprijină mai mult pe opinia colectivului.

1811 • Pedeapsa să ocupe totdeauna un loc subordonat în ansamblul formelor de aprobare și dezaprobare.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice, ed. a III-a; p. 263; 264.

1812 • Uneori e necesar a aplica și pedeapsa, pentru ca exemplele și povățuirile să fie primite cu mai multă atenție.

Jan Amos COMENIUS,
Școala maternă, IX.

1813 • Ceea ce nu se pedepsește la început sporește mereu.

ESOP,
Fabule, p. 120.

1814 • Pedeapsa să fie cît se poate de ușoară, dar însoțită de toate împrejurările care pot să deștepte în copil rușinea și remușcarea.

FÉNELON,
Educația fetelor, pp. 36–37.

1815 • A pedepsi, a califica drept vină ceea ce nu este, înseamnă a crea răul, a-l sugera, a-l provoca puțin cîte puțin, a-l consolida!

1816 • Pedepsele naturale sînt, față de sănătatea morală și echilibrul spiritului, ceea ce este igiena față de sănătatea corpului.

A. FERRIÈRE,
Școala activă, p. 31; 133.

1817 • Vom îngădui cîteodată copilului însuși să-și propună o pedeapsă la care se va supune de bunăvoie.

1818 • O pedeapsă fără bunătate e totdeauna grosolană.

Fr. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul, probleme morale ale vieții școlare, p. 196.

1819 • Nu din ură și nici din răzbunare, ci din necesitate socială se pedepsește, pentru îndreptarea celor greșite, dacă se poate și pentru prevenirea altor încercări culpabile, dacă s-ar ivi ispita pentru alții.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

1820 • Nu pedepsi pe oameni pentru păcatele vieții.

1821 • Pedeapsa cea bună se face cu mai multe lacrimi din partea celui ce pedepsește.

1822 • A pedepsi trebuie să însemne totdeauna a îndrepta.

1823 • A suprima nu e a pedepsi.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 94; 120; 159.

1824 • La început, constrîngerea fizică servește a repara la copil lipsa de reflecție.

Cînd pedepsele fizice sînt des repetate, ele produc niște caractere foarte nesupuse, și cînd părinții își pedepsesc copiii pentru egoismul lor, ei îi fac și mai egoiști.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

1825 • A-i pedepsi pe copii pentru greșeli pe care nu le-au făcut sau chiar a-i pedepsi sever pentru niște greșeli ușoare înseamnă să pierzi cu totul încrederea lor.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. II, p. 70.

1826 • Sînt înclinat să cred că pedepsele prea severe nu numai că nu fac prea mult bine copilului, ci chiar dăunează foarte mult educației lui.

1827 • Nici o pedeapsă nu este de vreun folos pentru educație — socot — atunci cînd durerea este mai puternică decît rușinea de a fi pedepsit.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 35; 37.

1828 • Răzbunarea cea mai crudă este cînd dușmanul tău / E silit a recunoaște că ești bun și dînsu-i rău!

Bogdan Petriceicu HASDEU,
piesa *Răzvan și Vidra*.

1829 • Pedeapsa trebuie să educe. Cel pedepsit trebuie să știe precis pentru ce anume este pedepsit și să înțeleagă sensul pedepsei.

S. MAKARENKO,
Opere pedagogice, alese.

1830 • Pedeapsa represivă trebuie înlăturată, evitată cu orice preț din cauza refulărilor periculoase ce le produce în sufletul școlarilor.

Vasile P. NICOLAU,
Școala și caracterul.

1831 • Cea mai mare pedeapsă pentru un om de omenie, cînd el nu vrea să cîrmuiască pe alții, e să ajungă sub stăpînirea unui om mai rău decît dînsul.

PLATON,
Statul (republica).

1832 • Pedeapsa e în înțelesul obișnuit al cuvîntului răsplată dreaptă a faptei rele, în educațiune însă ea e un mijloc de îndreptare.

1833 • Îndreptarea prin sine însuși e scopul pedepsei.

Ioan SLAVICI,
Educația rațională.

1834 • Pedeapsa vine în clipa în care e foarte viu simțită.

Herbert SPENCER,
Despre educația intelectuală, morală și fizică, p. 217.

1835 • Pedeapsa este o metodă de educație morală care trebuie folosită numai după ce s-a constatat că celelalte nu au dus la rezultatele dorite.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 227.

PERCEPȚIE

1836 • Percepția unei forme nu este un proces receptiv de imprimare, ci implică o activitate de explorare a domeniului prezentat.

Hans AEBLI,
Didactica psihologică, p. 87.

1837 • Numim percepție ansamblul operațiilor la care sînt supuse informațiile recepționate pentru a fi înglobate în activitatea nervoasă superioară a organismului respectiv.

C. BĂLĂCEANU,
Personalitatea umană — o interpretare cibernetică, p. 18.

1838 • Percepția este tocmai procesul care mijlocește, mediază între stimul și reacția-răspuns.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 190.

1839 • Percepția este procesul psihic care reflectă totalitatea însușirilor unui obiect sau fenomen al lumii materiale, în momentul cînd aceasta acționează asupra organelor noastre receptoare.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 85.

1840 • Prinderea și asimilarea unei impresii e propriu-zis apercepția.

William JAMES,
Psihologia și educația.

1841 • Percepția este prima idee simplă produsă pe calea reflecției.

John LOCKE;
Eseu asupra intelectului omenesc, vol. I, p. 120.

1842 • Percepția este recunoașterea reprezentărilor actuale cu ajutorul celor din trecut.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

1843 • Percepția este cunoștința pe care o căpătăm despre obiectele sau despre mișcările lor, prin contact direct și actual.

Jean PIAGET,
Psihologia inteligenței, p. 103.

1844 • Percepția este procesul psihic care constă în reflectarea obiectului în unitatea însușirilor sale și ia naștere în timpul acțiunii acestuia asupra organelor de simț.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologia generală și noțiuni de logică, p. 33.

1845 • Percepția înseamnă senzația plus amintirea unui obiect.

Mihai RALEA,
Prelegeri de estetică, p. 430.

1846 • Ca orice proces de cunoaștere, percepția, fiind o reflectare a lumii reale, depinde de particularitățile subiectului care percepe; ea depinde de cunoștințele, de trebuințele și interesele sale etc.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 152.

1847 • Numai perceperea și înțelegerea adecvată a atitudinilor, a influențelor și aspirațiilor celorlalți, îi pot permite individului o mai bună cunoaștere de sine, precum și o mai bună înțelegere, comunicare și colaborare cu semenii.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. I, p. 220.

PERSONALITATE

1848 • Personalitatea se constată după modul de manifestare a indivizilor în diferitele împrejurări.

Petre ANDREI,
Sociologia generală.

1849 • Personalitatea este indicele care autentifică acel stadiu atins, cînd omul se manifestă în ceea ce întreprinde ca fiind conștient de ceea ce este și de ceea ce poate fi, conștient de ceea ce trebuie să fie.

Nicolae BELLU,
Etica lui Kant, p. 279.

1850 • A fi personalitate înseamnă a te simți răspunzător nu numai în meseria ta, ci în relațiile cu oamenii, față de ei.

Mihai BENIUC,
art.: *A fi personalitate* (antologie).

1851 • O personalitate mare e ca un munte: îți lărgește orizontul dacă stai pe umerii săi, dacă-i stai însă la genunchi îți strîmtează zarea împiedicîndu-te să vezi și ce mai înainte ai văzut.

Lucian BLAGA,
Pietre pentru templul meu, p. 8.

1852 • Personalitatea (sau persoana) cuprinde toate trăsăturile fizice și îndeosebi psihice relativ stabile și durabile ale omului, trăsături și particularități care determină în mod constant conținutul activității lui.
1853 • Personalitatea se manifestă și se realizează concret în activități creatoare, în cadrul procesului muncii.

Tiberiu BOGDAN și Ilie I. STĂNCULESCU,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 261; 269.

1854 • Personalitatea umană este rezultatul contradicției dialectice dintre societate și individualitate, dintre sensibilitate și rațiune, dintre determinism și libertate.

COLECTIV DE ELABORARE,
Educație și limbaj, p. 85.

1855 • Personalitatea este „stilul" psihologic al unui individ, temeiul relativ solid pe care se bazează reacțiile sale în raport cu situațiile vieții.

COLECTIV DE ELABORARE,
Orizonturi noi în psihologie, p. 317.

1856 • Personalitatea este un produs al societății, al relațiilor sociale și, totodată, un factor fundamental al acțiunii sociale, al activității de progres a societății, al efortului de a da cît mai mult societății, umanității.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică și echitate socialistă. Culegere de lecții, p. 49.

1857 • Firul care unește magma personalității este, aș spune, geniul muncii întru desăvîrșire, dar acest fir, departe de a egaliza biografiile, se desface în tot atîtea alte fibre deosebite purtînd fiecare parcă vibrații eoliene, cu sunet distinct.

1858 • A ști că știi puțin, că trebuie să știi tot mai mult, organizîndu-ți cunoștințele în virtutea unor principii pentru a intra — indiferent ce domeniu, ce profesiune servești — în tainele

marii culturi, înseamnă a-ți construi personalitatea.

Constantin CRIȘAN,
Eseu despre personalitate, p. 48; 118.

1859 • O personalitate nu este altceva decît o individualitate socializată.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naștere la adolescență, p. 215.

1860 • Cînd omul ajunge să aibă, cunoscîndu-se, conștiința că personal reprezintă o ființă cu o anumită valoare și cînd, mai mult decît atît, el este recunoscut ca valoare de semenii săi, ca o individualitate care aduce contribuții valoroase la progresul vieții sociale, el este o personalitate.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 264.

1861 • Personalitatea este ansamblul de caracteristici care diferențiază un individ de semenii săi, în ceea ce privește constituția, temperamentul, inteligența, caracterul, comportamentul său. A face să înflorească personalitatea înseamnă a cunoaște copilul așa cum este el, pentru ca dîndu-ne seama de posibilitățile sale, să-l ajutăm să-și dezvolte calitățile și să-și corecteze defectele.

Robert DOTTRENS,
A educa și a instrui, p. 17.

1862 • Personalitatea este produsul calitativ superior, elaborat în cursul evoluției social-isto-

rice a individului, ca o consecință a interacțiunilor sale cu mediul social-cultural, ea reprezintă asimilarea de către individ a experienței social-culturale a acestui mediu.

Constantin ENĂCHESCU,
Elemente de psihologie proiectivă, p. 19.

1863 • Personalitatea reprezintă cea mai înaltă sinteză sufletească. Misiunea personalității este ca prin ea să se contribuie la realizarea umanității.
1864 • Personalitatea nu se capătă: se cucerește!

Dimitrie GUSTI,
Opere, vol. II, p.331; 332.

1865 • Personalitatea omenească este focarul, punctul de intersecție și de convergență între lumile finite ale naturii și ale logicii.

A. S. HERZEN,
Opere filozofice.

1866 • Sînt unele personalități sărace care, prinzînd în ele uneori curentele mari ale societății în care trăiesc, devin torente uriașe, care înlătură cele mai mari piedici. Te miri apoi înaintea unui om liniștit și slab, auzind ce a săvîrșit acesta.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 37.

1867 • Fără cultivarea complexă a spiritului, fără cizelarea continuă a psihicului, fără adăugarea componentelor morale și estetice, persona-

litatea omului, a individului ar fi incompletă, ar dăuna societăţii.

George MACOVESCU,
art. *Întrebări* (antologie). p. 104.

1868 • Trăsăturile generale şi individuale ale personalităţii sînt ca nişte noduri extrem de încîlcite în ansamblul diferitelor fenomene reale şi de aceea afirmarea personalităţii devine o chestiune extrem de grea şi care cere multă prudenţă.

A. S. MAKARENKO,
Opere pedagogice alese, vol. II, p. 93.

1869 • Personalitatea umană este subiectul progresului şi al libertăţii.

Mircea MALIŢA,
Cronica anului 2000, p. 201.

1870 • O personalitate care s-a devotat numai sistemului de valori etice, ar fi o personalitate ciuntită şi, ca atare, nu şi-ar merita numele.

1871 • Personalitatea nu este un ideal aplicabil unei elite intelectuale numai, ci un ideal al fiecărui om, căci fiecare om poate fi creator în unul din aceste două înţelesuri.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

1872 • După iubire, ceea ce contribuie mai mult la fericirea unei fiinţe omeneşti este dezvoltarea armonioasă a personalităţii sale.

J. NOVICOV,
Emanciparea femeii.

1873 • Personalitatea [...] este forma vieții interne a omului. O putem defini forma internă a unei ființe care are cugetare și voința conștientă și rațională.

Friedrick PAULSEN,
Introducere în filozofie.

1874 • Personalitățile nu se pot forma în afară de societate. O personalitate morală — care de fapt niciodată nu e desăvîrșită, ci evoluează necontenit către perfecțiune — este în stare să răspundă și necesităților vieții sociale actuale, precum este capabilă să contribuie la progresul cultural al națiunii sale și al umanității.

I. C. PETRESCU,
Școala activă.

1875 • Esența unei personalități închegate este unitatea și nu e cu putință să ne divizăm în omul care gîndește și în acela care crede.

Ion PETROVICI,
Introducere în metafizică.

1876 • Personalitățile sînt catalizatorul înțelepciunii colective, elementul care o valorifică pe plan superior, o potențează și o exprimă în mod strălucit.

Dumitru POPESCU,
Biletul la control! p. 164.

1877 • Construirea personalității omului nou, membru al societății socialiste multilateral dezvoltate, se realizează ca parte integrantă a pro-

cesului de așezare a tuturor relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor moralei socialiste, și nu numai pe baza principiilor moralei, ci și ale echității socialiste.

Vasile POPESCU,
Etică și echitate socialistă, p. 11.

1878 • Calitatea de personalitate rezultă din concurența factorilor de biologie umană, de dezvoltare psihică conștientă și de integrare în cadrul social, personalitatea apărînd ca un termen al unor structuri social-istorice.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 129.

1879 • În mijlocul maselor largi populare personalitatea nu se pierde, ci se afirmă tot mai puternic, odată cu afirmarea întregii națiuni.

Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, p. 166.

1880 • Personalitatea nu e o stare sufletească complet asimilată de genul omenesc, fiindcă n-are pînă acum rangul unui simplu fenomen psihic natural. Ea rămîne o valoare morală și artistică, un deziderat etic sau estetic, pe care mulți își propun să-l ajungă și puțini îl ajung în adevăr.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut, în filozofie, vol. II.

1881 • Personalitatea completă e aceea la care se ajunge prin integrare, prin întregire succesivă.

1882 • Personalitatea umană e un întreg armonios în care fiecare funcțiune depinde de cealaltă.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut, în literatură, vol. I.

1883 • Personalitatea este un produs mai puțin al eredității cît al mediului și anume al modelului de viață fixat într-o persoană sau alta din lumea persoanelor înconjurătoare.

Mihai RALEA și C-tin I. BOTEZ,
Istoria psihologiei, p. 523.

1884 • Cu cît o personalitate este mai închegată, mai creatoare și mai activă, cu cît desfășoară o activitate exterioară, cu atît eul său este mai puternic, cu atît este mai consolidat interior, cu atît este mai personal și mai original, mai profund în tot ce simte, gîndește și face.

Mihai RALEA și T. HERSENI,
Introducere în psihologia socială, p. 178.

1885 • Produsul însă cel mai de seamă al funcțiunii de organizare a eului este personalitatea. Personalitatea este şi produsul lui final.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1886 • Personalitatea, la care a ajuns viața omenească, este izvorîtă din convergența condițiunilor materiale prin care a trecut întregul univers, și anume: personalitatea este produsă de corelațiunile organice, iar corelațiunile organice de convergența condițiunilor materiale ale mediului extern.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Curs de psihologie.

1887 • Prin personalitate înțelegem o îmbinare de factori sufletești, care mijlocesc o activitate liberă după norme sociale și ideale.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Personalismul energetic.

1888 • Personalitatea creatoare, în oricare domeniu de activitate, nu este în afara contextului social în care trăiește și creează.

1889 • Personalitatea este un produs social-istoric și totodată un factor al dezvoltării istorice.

Alexandru ROȘCA,
Creativitatea, p. 61, 137.

1890 • Ceea ce are cineva în sine, pe scurt personalitatea și valoarea ei, este singurul lucru de-a dreptul hotărîtor pentru fericirea și binele său.

Arthur SCHOPENHAUER;
Aforisme asupra înțelepciunii în viață. Eseuri, p. 17

1891 • Nu pierde din vedere cine eşti, şi fă totdeauna numai ceea ce se potriveşte cu personalitatea ta, căci ţie nu ţi se iartă toate, cîte li se pot ierta altora.

Ioan SLAVICI,
Educaţiunea morală.

1892 • O personalitate este totdeauna purtătoarea de cuvînt a unui veac spiritual.

Dimitrie TODORAN,
Individualitate şi educaţie, p. 78.

1893 • Personalitatea însăşi nu este altceva decît efectul şi totodată sistemul unor interrelaţii. Cu cît personalitatea se găseşte pe o treaptă mai evoluată a dezvoltării sociale şi aparţine unei societăţi dinamice — iar la noi unui sistem de relaţii socialiste — cu atît contactele sale mutuale în colectivitate sînt mai ample, mai numeroase şi mai nuanţate.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală şi psihologie socială, vol. II, p. 230.

1894 • Reeducarea personalităţii este posibilă la orice vîrstă, dar cu cît copilul va fi mai mare, cu atît mai dureros va fi pentru el însuşi procesul de reeducare.

A. V. VEDENOV,
Educaţia voinţei copilului în familie, p. 29.

1895 • O personalitate n-ajunge să se definească decît prin adversitățile pe care le trezește.

Tudor VIANU,
Jurnal, p. 25.

PREDARE

(expunere, comunicare, transmitere)

1896 • Esențialul e ca predarea uneia sau a două materii liber alese și într-adevăr îndrăgite să servească la dezvoltarea calităților personale și a simțului umanului.

Gaston BERGER,
Omul modern și educația sa, p. 65.

1897 • Predarea este considerabil facilitată de limbaj, care sfîrșește prin a fi nu numai un mijloc de schimb, dar și instrumentul pe care cel ce învață îl poate folosi el însuși ulterior în ordonarea mediului.

Jerome S. BRUNER,
Pentru o teorie a instruirii, p. 16.

1898 • Nu există motive să credem că nu poate fi predată orice temă, într-o formă adecvată, oricărui copil, indiferent de vîrstă.

Jerome S. BRUNER,
Procesul educației intelectuale, p. 70.

1899 • Să se predea instrucțiunea, fără bătăi, fără asprime și constrîngere, ci pe cît se poate de ușor, plăcut și de bunăvoie.

1900 • Orice limbă, ştiinţă şi artă să se predea mai întîi în cele mai simple noţiuni preliminarii, ca, cu chipul acesta, să poată avea şcolarul o idee generală asupra lor; după aceea mai dezvoltate cu ajutorul regulilor şi exemplelor, apoi sistemele complete cu toate excepţiunile şi anomaliile, şi în fine comentariile, însă numai cînd sînt de trebuinţă.

1901 • Aşadar, în şcoli trebuie orice predat cu arătarea cauzelor.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 138; 195; 237.

1902 • Actul de a preda este precedat de cel de a şti (deoarece nimeni nu poate preda ce nu ştie).

1903 • Profesorul să predea nu cît poate el preda, ci cît poate să-şi însuşească elevul.

1904 • Tot ce se predă, să fie dominat de o plăcută varietate.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 17; 75; 96.

1905 • Cu cît în predare se caută mai mult să se înlesnească însuşirea, cu atît ea se bazează mai mult pe logică.

George F. KNELLER,
Logica şi limbajul educaţiei, p. 108.

1906 • Prin predare înţelegem activitatea profesorului cu elevii, organizată de obicei în şcoală.

1907 • Nici o altă formă de activitate didactică nu oferă profesorului atîtea posibilități de etalare a măiestriei sale ca expunerea și povestirea.

Wincenty OKOŃ,
Didactica generală, p. 10; 183.

1908 • Predarea nu constă însă numai în transmiterea cunoștințelor, ci și în organizarea și îndrumarea muncii independente a elevilor, a stilului lor de muncă, în controlul și aprecierea cunoștințelor acestora, în exercitarea și formarea capacităților intelectuale și a calităților lor morale.

1909 • Expunerea constă în transmiterea cunoștințelor noi prin cuvîntul învățătorului sau profesorului.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 63; 111.

PREVEDERE

1910 • Acela care vede mai din vreme ce-i trebuie, se zice că e om prevăzător.

Pantelimon DIACONESCU,
Adevăr și dreptate.

1911 • Prevederea este cunoașterea de mai înainte a faptelor, fenomenelor care au să se întîmple, cînd se cunosc condițiile care determină producerea acelor fapte sau fenomene. Prevederea

aparţine acelora care şi-au format un determinism ştiinţific.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieţii emotive, intelectuale, instructive şi sociale.

1912 • Prevedere nu este în stare să aibă decît omul ridicat pe treptele culturii.

I. C. PETRESCU,
Contribuţie la o pedagogie românească, vol. II.

1913 • Nici o prevedere nu este posibilă fără generalizarea particularului şi aplicarea generalizărilor la cazuri concrete.

A. A. SMIRNOV şi alţii,
Psihologia, cap. VIII; p. 259.

PRIETENIE

(amiciţie, duşmănie)

1914 • Ce nu vrei să ştie duşmanul, nu spune prietenului.

Proverb arab

1915 • Prietenia de copil, e ca apa într-un coş de nuiele.

Proverb francez

1916 • Dojeneşte-ţi prietenii în taină şi-i laudă în public.

Proverb latin

1917 • Deal cu deal se întîlnește, darămite om cu om.
1918 • De faci astăzi cuiva bine, mîine de la altul îți vine.
1919 • Prietenul omului este punga cu bani și sacul cu mălai.
1920 • Un prieten face mai mult decît o pungă cu galbeni.
1921 • Dacă prietenul tău este miere, tu nu umbla să-l mănînci de tot.
1922 • Ferește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc eu.
1923 • Nici o avere mai bună decît prietenul cel bun.
1924 • Dojana de prieten, cea mai bună povață.
1925 • Prietenii cei buni, un suflet în două trupuri.
1926 • Prietenul adevărat și prin ascuns te-ajută fără a ta știre.
1927 • Prietenul mincinos, ca mălura la grîu.
1928 • L-ale prietenilor necazuri, tu să te arăți ca cea mai bună fîntînă la vreme de uscăciune.
1929 • Cel ce pururea în vrăjmășie cu toți trăiește, prieten la nevoie nici unul va găsi.
1930 • Prietenul vechi este ca vinul care, pe cît se învechește, pe-atît mai cu gust se bea.

Proverbe românești

1931 • Cu prietenul să mănînci, să bei, dar să nu faci aliș-veriș.
1932 • Dacă vecinu-i bun, stai pe loc, chiar dacă locul e rău.

1933 • Nu te-mprieteni cu omul rău, ia pildă de la cei buni.

1934 • Prietenul se cunoaște la zile negre.

1935 • Inima își cunoaște prietenii.

1936 • Orice să fie nou, dar prietenul vechi.

Proverbe turcești

1937 • Prietenia dintre copii și părinți trebuie să fie o prietenie bună, sinceră, și atunci se vor putea înțelege întotdeauna unii pe alții.

Anatoli ALEXIN,
Dialog despre omenie, p. 73.

1938 • Prieteniile condiționate de suferințe comune sînt cele mai gingașe și mai rezistente.

Tudor ARGHEZI,
Scrieri, vol. 22 (*Pravilă de morală practică* III).

1939 • Unul dintre principalele fructe ale prieteniei este ușurarea și descărcarea preaplinului inimii și nădufului, pe care îl pricinuiesc și îl aduc suferințele sufletești de toate felurile.

1940 • Nu există om care să-și împărtășească prietenului său bucuriile, fără să se bucure și mai mult; și nu există om care să-și împărtășească prietenului său necazurile, fără să fie mai puțin necăjit.

Francis BACON,
Eseuri sau sfaturi politice și morale, p. 89; 91.

1941 • Prietenia și tovărășia sînt sentimente înalte și nobile.

1942 • Lipsa de prietenie adevărată între copii scade și puterea educativă a exemplului.

N. I. BOLDÎREV,
Rolul exemplului în educația copiilor, p. 64; 68.

1943 • Prietenia cu cei netrebnici dovedește înclinare către stricăciune. Prietenul celor netrebnici este omul care caută să-și ducă viața în mijlocul celor care, suferind o condamnare într-un proces, au fost supuși degradării civice.

1944 • Să nu urmărim în prietenii noștri decît virtutea care ne leagă de ei, fără să ținem seamă de situația lor materială — bună sau rea.

1945 • E plăcut să-ți vezi prietenii pentru plăcerea pe care o simți și prețuirea pe care ți-o inspiră; e urît să-i cultivi din interes...

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I, p. 72; 143; 219.

1946 • Moștenirea prieteniei este a înțelepților, a vrajbei părintești, a nebunilor.

1947 • Prietenul dobîndit cu aur este mai prejos decît cel din legătura firii.

1948 • Precum rana veche greu este a se tămădui, tot așa, ba încă și mai mult, este a se uita vrăjmășia de mulți ani. Dar chiar de s-ar și afla leacul, aceasta tot lasă semne grozave locului betejit,

așa cum și neprietenul vechi, chiar de s-ar face prieten, faptele veșnic rămîn de pomenire.

Dimitrie CANTEMIR,
Lupta dintre Inorog și corb.
Istoria ieroglifică.

1949 • A te întrista de propriile-ți rele nu e defel fapta unui prieten, ci a unui egoist.

1950 • Ce este mai dulce decît să ai un prieten căruia să-i poți spune toate, ca ție însuți?

1951 • Cu cît ai mai puțin curaj și putere, cu atît mai mult trebuie să dorești a avea amici.

1952 • Sînt demni de prietenia noastră cei care poartă într-înșii germenul de a se face iubiți.

CICERO,
Despre prietenie, p. 11; 21; 39; 60–61.

1953 • Prieteniile se întemeiază pe aprecierea unor anumite însușiri morale ale tovarășilor, cum ar fi cinstea, modestia, curajul, independența în opinii etc.

Anatole CHIRCEV,
Educația moral-politică a tineretului școlar, p. 13.

1954 • Prietenia autentică izvorăște dintr-o mare trebuință morală, dintr-o chemare afectivă înaltă, nobilă, sublimă.

1955 • Prietenia se face greu și se păstrează cu sacrificii.

COLECTIV DE ELABORARE,
Un univers într-o carte, vol. II, p. 201; 215.

1956 • Prietenia este un sentiment superior uman, care exprimă capacitatea oamenilor de a se ataşa unul de altul, de a împărţi împreună necazurile şi bucuriile.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 217.

1957 • Dacă e bine de ştiut unde-ţi sînt prietenii, e şi mai bine de ştiut unde-ţi sînt duşmanii.

Alexandre DUMAS;
Cele două Diane, p.266.

1958 • Un prieten este o persoană cu care pot fi sincer. În prezenţa lui pot gîndi cu voce tare.
1959 • Ceea ce pretinde prietenia superioară este capacitatea de a te descurca fără ajutorul ei.

Ralph Woldo EMERSON,
Eseuri, p. 90; 94.

1960 • Trebuie să fugim de prietenia acelora care au o fire cu două feţe.
1961 • Cei care au mulţi vrăjmaşi în viaţă, nu găsesc prieteni la nevoie.

ESOP,
Fabule, p. 42; 76.

1962 • Prietenia este una din mîngîierile vieţii.

Gala GALACTION,
Opere alese, vol. II.

1963 • A cultiva prietenia oamenilor puternici pare plăcut numai celor ce nu-i cunosc; cine-i cunoaşte fuge de ea.

Q. Horaţius FLACCUS,
Satire şi scrisori.

1964 • Ferește-te de acel dușman care vrea să te cîștige și pe tine împotriva ta.

1965 • Cei care cer prietenia fără a o da în schimb sînt hoți de suflete.

1966 • Niciodată prietenul nu te va iubi mai mult decît cînd îl vei scuti de a-ți face o îndatorire.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 44; 69; 124.

1967 • Cel mai greu lucru într-o prietenie nu stă în a ne dezvălui defectele în fața unui prieten, ci în a-l face să și le vadă pe ale lui.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 101.

1968 • Ura altoită pe o prietenie stinsă ar putea să dea roadele cele mai ucigătoare.

Gotthold Ephraim LESSING,
Opere, vol. II.

1969 • Nimic nu cimentează și nu întărește prietenia și bunăvoința mai mult decît confidențele reciproce referitoare la interese și afaceri.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 81.

1970 • Prietenii sînt niște întruchipări mai mult sau mai puțin imperfecte ale ideilor noastre.

Katherine MANSFIELD;
Preludiu și jurnalul.

1971 • Prietenia nu-i o vorbă și nici un tîrg întîmplător, ci e simțirea care crește, sub revărsare de lumini, / ca un stejar cu brațe-ntinse și-adînc înfipte-n rădăcini.

Tudor MĂINESCU,
Florile vieții (poezii).

1972 • La prietenie căldura este în totul și atotcuprinzătoare, potolită și mereu aceeași, statornică și adîncită, cuprinsă de duioșie și împăcare, fără nici o asprime, nici vreun amar.

1973 • Nu poate fi legătură de prietenie, unde e atît de puțină apropiere și potrivire.

Michel de MONTAIGNE,
Eseuri, vol. I, p. 177, 265.

1974 • Prietenia e un stăpîn tot atît de poruncitor ca și dragostea.

Romain ROLLAND,
Teatrul revoluției, p. 305.

1975 • Nu-i prieten cel pe care al prietenului dor, / și durerea, lui și jalea-i i-ar lăsa nepăsător.

Șota RUSTAVELI,
Viteazul în piele de tigru.

1976 • Amiciția adevărată presupune un interes curat, obiectiv și dezinteresat pentru fericirea altuia, și aceasta, la rîndu-i, identificarea sa cu însăși amicul.

Arthur SCHOPENHAUER,
Viața, amorul și moartea.

1977 • Prietenia numai în vorbe, o urăsc.
1978 • Ce poate fi mai dureros cumva decît un rău amic?
1979 • Vrăjmașul chiar și mort fiind, mi-e tot vrăjmaș.

SOFOCLE,
Antigona.

1980 • Sublimul prieteniei înseamnă mai puțin să mori pentru un prieten într-o împrejurare răsunătoare, cît să te sacrifici pentru el zilnic, neștiut de nimeni.

STENDHAL,
Jurnal, p. 100.

1981 • Prietenia nu înseamnă cîtuși de puțin iertarea reciprocă a greșelilor și lipsurilor.

A. F. ȘIȘKIN,
Bazele eticii marxiste, p. 325.

PROFESIUNE
(orientare profesională, școlară)

1982 • Cine nu știe nici o meserie e ca ursu în vizuină.
1983 • Cu meșteșugul nu mori de foame.

Proverbe românești.

1984 • Pentru a fi un profesionist nu e suficient să-ți cunoști meseria, ci trebuie să fii, mai presus de orice, un om bine informat ca suflet și ca trup.

G. G. ANTONESCU,
Educație și cultură.

1985 • A alege o profesie înseamnă a găsi drumul adevărat în viață; și prin aceasta înseamnă a deveni cetățean valoros și folositor patriei.

N. S. BOLDÎREV,
Rolul exemplului în educația copilului.

1986 • Orientarea școlară și profesională trebuie să înceapă sistematic și metodic în timpul școlii de cultură generală, pentru ca absolventul să știe spre ce tip de școală să se îndrepte: să continue studiile în liceul de cultură generală, la un liceu de specialitate sau într-o școală profesională.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 188.

1987 • Schimbarea profesiei este un semn vădit de lipsă de aptitudini și deci o greșeală în alegerea carierei.

1988 • Orientarea profesională înainte de toate tinde la succesul și, dacă se poate, la fericirea individului.

Edouard CLAPARÈDE,
Orientarea profesională, p. 8; 17.

1989 • Profesiunea trebuie să devină un centru de interes pentru o cultură integral umană.

COLECTIV DE ELABORARE,
Psihologia și viața, p. 100.

1990 • Orientarea școlară constituie problema alegerii studiilor sau a ramurilor de studii care

pot fi îmbrățișate de către copii sau de către tineri la o anumită vîrstă, astfel încît ei să urmeze acele instituții de învățămînt care se potrivesc cel mai bine cu capacitățile, cu gusturile și cu ansamblul personalității lor.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naștere la adolescență, p. 341.

1991 • Profesiune înseamnă orice formă de activitate continuă care servește celorlalți și angajează puterile personale în scopul obținerii unor rezultate

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 272.

1992 • Orientarea profesională ar fi, în esență, un angajament social îmbinat cu unele rezerve, îare ar lăsa neatinsă posibilitatea de a păstra cn „colț intim", în care „eul" s-ar cunoaște pe el unsuși.

1993 • Orientarea profesională nu poate să se facă decît în cadrul situațiilor posibile, definite calitativ, cantitativ și temporal de către societate, și deci ea include, chiar dacă numai întîmplător, noțiunea de selecție. În principiu, orientarea școlară ar trebui să constea în căutarea condițiilor optime care să permită dezvoltarea școlarilor.

Jean DREVILLON,
Orientarea școlară și profesională, p. 17; 25.

1994 • Omul de cea mai bună calitate, pe plan profesional, se împlinește în ființa acelor specialiști

la care denumirea și poziția lor profesională sînt acoperite și confirmate prin calitatea înaltă a muncii lor practice, prin rezultatele de cea mai ridicată valoare pe care le obțin.

Ioan GRIGORAȘ,
Principii de etică socialistă, p. 214.

1995 • Acea ocupație este rea, care ajunge a-ți închide vederea asupra vieții.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 144.

1996 • În profesiune, insul își poate găsi mijlocul afirmării maxime, și în același timp mijlocul de a fi de folos, din toate puterile sale, colectivității. Însă, desigur, profesiunea trebuie în acest caz să corespundă vocației manifestate de individul uman.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

1997 • Orientarea profesională este o datorie pentru statul civilizat.

1998 • O bună orientare profesională trebuie să aibă în vedere întreaga personalitate a viitorului profesionist.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

1999 • Formarea profesională trebuie să fie în perfectă armonie cu dezvoltarea economică, în așa fel încît să ușureze accesul tinerilor la diferite

îndeletniciri și să respecte echilibrul necesar între diferite sectoare.

2000 • Pregătirea pentru viața profesională trebuie să deschidă gustul, spiritele, către înțelegerea naturii, a științei și tehnicii, cu alte cuvinte a lumii așa cum e și așa cum va fi.

Mihai STOIAN,
Adolescența — o primejdie?

2001 • Orientarea școlară și profesională, căutînd să pună omul potrivit la locul potrivit (și nu odată pentru totdeauna, ci după împrejurări, adaptat circumstanțelor mobile ale vieții), este o cerință a pregătirii de cadre calificate pentru viața modernă.

Stanciu STOIAN,
Educație și societate, p. 172.

2002 • Orientarea profesională ne apare astăzi ca o acțiune social-educativă complexă, care trebuie realizată la nivelul celui mai mare acord posibil între aptitudinile, capacitățile, interesele tînărului adolescent și necesitățile social-economice ale țării...

Ursula ȘCHIOPU,
Psihologia copilului, p. 326.

2003 • Fiecare om nu poate îndeplini cu succes decît acele profesiuni care corespund cu însușirile sale psihofizice, după cum fiecare profesiune nu

poate fi bine îndeplinită decît de acei oameni care au însușirile psihofizice corespunzătoare.

P. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ.
Selecția capacităților și orientarea profesională.

2004 • O justă orientare profesională echivalează cu o maximă adaptare a individului la profesiune, precum și garanția unei productivități ridicate la locul de muncă, scăderea numărului accidentelor etc.

Ștefan ZISULESCU,
Aptitudini și talente, p. 182.

PRUDENȚĂ
(imprudență)

2005 • Pisica bea laptele cu ochii închiși și crede că nimeni nu vede că ea îl fură.
2006 • Prudența nu cunoaște înfrîngere.
2007 • Dacă dai cu pumnii în piatră, te lovești pe tine însuți.

Proverbe bengaleze

2008 • Nu întărîta cîinii pînă nu ieși din sat.

Proverb francez

2009 • Cel care cedează e mai prudent.

Proverb italian

2010 • Nu scula cîinele care doarme.
2011 • Dacă n-ai putere, nu căuta gîlceavă.

2012 • Nu da sabia în mîna vrăjmașului.

Proverbe românești

2013 • Nu te apropia de cîinele care mîrîie.
2014 • Nu călca în noroi, că sare pe tine.
2015 • Calul fără căpăstru nu se încalecă.
2016 • Nu căsca gura, cască ochii!
2017 • Nu spăla rufe bazîndu-te pe soarele de chindie.
2018 • Focul arde pe locul unde cade.

Proverbe turcești

2019 • Prudența constă în a deosebi binele de rău.

CICERO,
Despre îndatoriri, p. 187.

2020 • Prudența se poate dobîndi printr-o bună instrucțiune, învățîndu-se adevăratele deosebiri ale lucrurilor, precum și valoarea lor.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 316.

2021 • Baza prudenței constă în a înțelege bine ce e folositor și ce e vătămător.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 71.

2022 • Prudența cere adesea să se caute mijloacele de a se evita loviturile soartei, mai precis, eșecurile.

Jean DREVILLON,
Orientarea școlară și profesională, p. 87.

2023 • Prudența este inteligența pusă în serviciul minții și instinctelor de conservare.

2024 • Prin prudență se îndreptează defectele și vițiile.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

2025 • Omul prudent nu e niciodată îndeajuns.

Romain ROLLAND,
Teatrul revoluției, p. 223.

2026 • Prudența este înțelepciunea practică și vine de la o judecată limpede. Ea cercetează în toate împrejurările ceea ce se cuvine, ea decide cu înțelepciune ceea ce trebuie să se facă.

Ea calculează mijloacele, momentul și felul de a lucra. Prudența se învață prin experiență, ajutată de cultură.

Samuel SMILES,
Autoritatea familiei. Influența mamei.

PSIHOLOGIE

2027 • Psihologia subiectivă — ceea ce numim noi în genere psihologie — se ocupă cu studiul fenomenelor sufletești, caracterul și raporturile lor; psihologia obiectivă — fiind o ramură a biologiei — studiază fenomenele sufletești ca funcțiuni prin mijlocul cărora se efectuează adaptarea

modificărilor interne ale organismului la mediul exterior.

G. G. ANTONESCU,
Herbert Spencer și pedagogia utilitaristă.

2028 • Psihologia pedagogică studiază legile însușirii cunoștințelor și a deprinderilor de către elevi, ea urmărește legile formării personalității în cadrul procesului instructiv-educativ.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 12.

2029 • Psihologia nu constituie numai un mijloc de explorare și un instrument de adaptare; ea este și un mijloc de acțiune.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naștere la adolescență, p. 10.

2030 • Psihologia unui popor atîrnă de mediul natural în care trăiește poporul, atîrnă în mare parte de întocmirile politico-sociale ale acestui popor.

C. DOBROGEANU-GHEREA,
Studii critice, vol. I.

2031 • Psihologia, ca știință teoretică, studiază fenomenele sufletești în ele însele, ca producte ale raporturilor dintre individ și natura înconjurătoare.

Ion GĂVĂNESCUL,
Etica.

2032 • Psihologia pedagogică studiază legitățile psihologice ale însușirii de către copii a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor, ale muncii creatoare și independente în procesul învățămîntului școlar și ale formării personalității elevului în procesul educației; totodată ea analizează (din punct de vedere psihologic) munca instructiv-educativă în scopul îmbunătățirii ei.

N. D. LEVITOV.
Psihologia copilului și psihologia pedagogică.

2033 • Psihologia dinamică se ocupă cu descrierea, clasificarea și explicarea motivelor care stau la baza activității umane.

Nicolae MĂRGINEANU,
Psihologia persoanei.

2034 • Psihologia (cuvînt grecesc, compus din psyhe-suflet și logia — vorbire sau știință) se ocupă cu tot ce putem ști despre suflet și formează una dintre temeliile artei de a educa.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

2035 • Psihologia sau știința sufletului se ocupă cu viața lăuntrică, pe care fiecare din noi o simte în el, în fiecare clipă, și dacă amintește și de lucruri din afară de noi, le face nu pentru a le cerceta cum sînt ele în afară, în neatîrnare de noi, ci

numai întrucît ele provoacă în noi șiraguri de sentimente, idei și deciziuni.

Ion NISIPEANU,
Elemente de psihologie pedagogică.

2036 • Psihologia este o lumină indispensabilă înțelegerii, apropierii și ascensiunii umane.

Vasile PAVELCU.
Drama psihologiei; Eseu asupra constituirii psihologiei ca știință, ed. a II-a, p. 312.

2037 • Psihologia ocupă un loc central printre științele umaniste, întrucît se ocupă de cele mai înalte și specifice manifestări, procese și însușiri ale vieții omenești.

2038 • Psihologia este știința umanistă care studiază funcțiile, procesele și însușirile psihicului și comportamentului — adică ale conduitei, urmărind să descopere legi ale acestora și să formuleze explicații prin care să se poată ajunge la optimizarea activităților și personalităților umane.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 5; 9.

2039 • [Prin psihologia istorică] înțelegem azi ramura psihologiei sociale care cercetează modul în care se transformă psihologia oamenilor, a fiecărui individ în parte, în funcție de împrejurările social-istorice.

2040 • [Prin psihologia colectivă] înțelegem azi ramura psihologiei sociale care se ocupă cu psi-

hologia colectivităților umane (psihologia popoarelor, psihologia profesiunilor etc.).

Mihai RALEA și T. HERSENI,
Introducere în psihologia socială, p. 46; 47.

2041 • Psihologia generală studiază legile generale ale fenomenelor psihice,... psihologia copilului studiază particularitățile de vîrstă în dezvoltarea psihică a copilului, ... psihologia pedagogică studiază legile însușirii cunoștințelor, abilităților și priceperilor în procesul de învățămînt, precum și legile formării personalității prin educație.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 22.

2042 • Psihologia generală se poate defini ca știința proceselor, stărilor și a însușirilor psihice ale omului adult, normal dezvoltat, precum și a obiectivării acestora în variate forme de activitate, prin manifestări de comportament.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologia generală și psihologie socială, vol. I, pp. 26—27.

RAȚIUNE

2043 • Cheia care închide și deschide mișcările e rațiunea, care măsoară și hotărăște ce trebuie să căutăm și ce să evităm în orice loc.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna.

2044 • A raționa însemnează, propriu-zis, a avea conștiință atît despre concluziune, cît și despre premisele din care se trage concluziunea.

Vasile CONTA,
Încercări de metafizică.

2045 • Nu este de ajuns a avea rațiune, principalul este a ne sluji bine de ea.

2046 • Rațiunea este așadar un mijloc universal care poate servi în toate cazurile.

René DESCARTES,
Studii asupra metodei de a întrebuința bine rațiunea și de a căuta adevărul în știință.

2047 • Rațiunea reprezintă principiul reformator al progresului, al controlului sporit. Devotamentul față de cauza rațiunii înseamnă zdrobirea limitelor obiceiurilor și perceperea lucrurilor așa cum sînt ele în realitate.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 230

2048 • Ce este un om înzestrat cu rațiune? Cel ale cărui judecăți sînt în general juste.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 138.

2049 • Rațiunea e făcută pentru lucrările în devenire...

Johann Wolfgang GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 145.

2050 • Judecător al adevărului este rațiunea, nu inima.

A. S. HERZEN,
Opere filozofice alese.

2051 • Rațiunea este condiția permanentă a tuturor actelor de voință prin care se manifestă omul.

Immanuel KANT,
Critica rațiunii pure, p. 452.

2052 • Rațiunea este facultatea de a vedea legătura generalului cu particularul.
2053 • Rațiunea speculativă este rațiunea în legătura sa cu facultatea de a cunoaște.
2054 • Rațiunea practică este rațiunea în legătura sa cu voința.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

2055 • Cuvîntul „rațiune" reprezintă o facultate a omului, acea facultate prin care se presupune că omul se deosebește de animale și prin care este evident că el le întrece mult.

John LOCKE,
Eseu asupra intelectului omenesc, vol. II, p. 279.

2056 • Nimic nu poate fi mai absurd pentru un om nobil, sau pentru oricine, care se socotește că e ființă rațională, decît nesupunerea în fața rațiunii, a argumentelor evidente.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educațiunii, partea a II-a.

2057 • Putința omului de-a închipui și gîndi perfecțiunea s-a numit rațiune.
2058 • Rațiunea conduce pe om [...] spre supremele virtuți.

Emanuel MARTIG.
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

2059 • Rațiunea este locul ideilor și este în același timp cauza lor creatoare. Ca atare, rațiunea este sau constituie unitatea ideilor.
2060 • Rațiunea este foarte puternică atunci cînd este vorba să descopere erori, dar este foarte slabă cînd este vorba să găsească adevăruri.

P. P. NEGULESCU,
Scrieri inedite. Problema cunoașterii, p. 177; 263.

2061 • A renunța la rațiune este a renunța la cunoașterea și cu atît mai mult la cunoștința filozofică.

Ion PETROVICI,
Studii istorico-filozofice.

2062 • Rațiunea nu este în ea însăși o matcă de idei, ci o țesătură de funcțiuni. Nu un fond, ci un instrument.

Ion PETROVICI,
Introducere în metafizică.

2063 • Acea parte a sufletului care e principiul judecății, o vom numi rațiune.

PLATON,
Statul (republica).

2064 • Ceea ce dă însă gîndirii normele ei invariabile, şi scopul ei, este raţiunea.
2065 • Raţiunea nu este o simplă facultate subiectivă, ci o realitate obiectivă.

Al. POSESCU,
Introducere în filozofie.

2066 • Ceea ce aduce unitatea persoanei e numai raţiunea.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut,
în literatură şi filozofie, vol. III.

2067 • Raţiunea este un soare dur; luminează, dar te orbeşte.

Romain ROLLAND,
Jean-Christophe, vol. III.

2068 • Raţiunea deci este arbitrul între bine şi rău.

SENECA,
Scrisori către Luciliu,
Scr. a LXVI-a, p. 175.

2069 • A raţiona nu înseamnă cîtuşi de puţin o operaţie deosebită de aceea de-a judeca, de-a remarca noi detalii în lucruri.

STENDHAL.
Scrisori către Pauline, p. 220.

2070 • A raţiona înseamnă dimpotrivă... a desface noţiunea în judecăţile din care s-a constituit.
2071 • Raţiunea este fructul conştiinţei.

K. D. UŞINSKI,
Omul ca obiect al educaţiei,
vol. I, p. 407; 445.

2072 • Rațiunea nu cunoaște preocupările inimii.
2073 • Rațiunea nu trebuie să conducă virtutea, ci să-i țină locul.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 21; 97.

2074 • A fi rațional înseamnă deci a acționa conform dezvoltării necesare a lucrurilor.

Henri WALD,
Structura logică a gîndirii, p. 10.

RECOMPENSE

2075 • Valoarea educativă a recompenselor depinde de priceperea profesorilor și a părinților de a le folosi judicios.

I. BONTAȘ și alții,
Curs de psihologie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 385

2076 • Recompensa nu trebuie să fie promisă, ci să reprezinte urmarea firească a unor acte săvîrșite.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 131.

2077 • Recompensa e răsplata faptei bune, în viața morală mulțumirea de a o fi săvîrșit, iar în educațiune mulțumirea educatorului, și ceea ce de obicei numim recompensă e numai forma în care se dă pe față mulțumirea aceasta.

2078 • Una din cele mai raționale forme pentru recompensare este iertarea pedepselor, pe care le dictăm, dar ne rezervăm a le executa numai dacă copilul nu se va fi purtat bine.

Ioan SLAVICI,
Educația rațională.

2079 • Recompensa trebuie să fie o urmare a unei fapte pozitive și nu o condiție a ei.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 227.

RECUNOȘTINȚĂ
(nerecunoștință)

2080 • Recunoștința îmbracă trei forme: un sentiment din adîncul inimii, o expresie de mulțumire și un dar întors.

Proverb arab

2081 • Mai lesne mortul va grăi, decît nerecunoscătorul îți va mulțumi.
2082 • Recunoștința, datoria cea mai mare.
2083 • Pentru cel mai mic ajutor să fii recunoscător.
2084 • Recunoștința este temeiul dragostei omenești.

Proverbe românești

2085 • Nu există povară mai grea ca recunoștința.
2086 • Vițelul, după ce a fost îngrijit și crescut, mama nu și-a mai recunoscut.

2087 • Nerecunoscătorul scuipă în farfuria din care mănîncă.

Proverbe turcești

2088 • Cel mai drept, cel mai dulce din sentimente: recunoștința.

Gheorghe ASACHI,
Scrieri alese, vol. II.

2089 • Recunoștința este o datorie pe care copiii nu o acceptă întotdeauna odată cu moștenirea.

Honoré de BALZAC,
Ilustrul Gandissart, p. 208.

2090 • Trebuie să fim recunoscători binefăcătorilor și să le aducem mulțumiri.

2091 • Oamenii care nu sînt recunoscători la binefaceri, cînd cad în nenorocire, nu dobîndesc ajutor.

ESOP,
Fabule, p. 49; 75.

2092 • Recunoștința este cea mai înaltă cultură. Cu atît e cineva mai recunoscător, cu cît cunoaște mai bine istoria tuturor bunurilor sale trupești și sufletești, obîrșia și izvorul lor, iar această istorie este, pentru inima omului, cu mult mai însemnată decît toate datele celor mai mari bătălii pe uscat și pe apă.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 115.

2093 • Nerecunoștința e întotdeauna un fel de slăbiciune. N-am văzut niciodată oameni vrednici lipsiți de recunoștință.

J. W. GOETHE,
Maxime și reflecții, p. 61.

2094 • Cea mai mare recunoștință pe care o poți dori de la unii oameni e să nu-ți fie recunoscători.
2095 • Recunoștința e, înainte de toate, o datorie către tine.
2096 • Nerecunoștința e urmarea cea mai sigură, deși mai puțin firească, a binefacerii.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 44; 211; 239.

2097 • O vie recunoștință este legată de o mare simpatie și prietenie față de ființa care se îndatorează.
2098 • Mai bine să te aștepți la nerecunoștința oamenilor decît să nu-i ajuți pe cei nevoiași.
2099 • Nu există pe lume o mai frumoasă nesăbuință decît excesul de recunoștință.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I, p. 202; 211; 222.

2100 • Recunoștința este ca buna-credință a negustorilor: ea întreține negoțul; și nu plătim pentru că este drept să ne achităm de datorii, ci ca să găsim mai ușor oamenii care să ne dea cu împrumut.
2101 • Recunoștința celor mai mulți nu este decît o dorință ascunsă de a primi binefaceri și mai mari.

2102 • Mai ușor punem hotare recunoștinței, decît speranțelor și dorințelor noastre.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 60; 79; 143.

2103 • Nimeni altul nu știe să fie recunoscător ca înțeleptul.
2104 • Nu toți știu să se arate recunoscători pentru binele făcut.

SENECA,
Scrisori către Lucilius, Scr. a LXXXI-a.

2105 • Recunoștința sau gratitudinea este dorința sau silința pe care ne-o dăm, din iubire, ca să facem un bine aceluia care este însuflețit, față de noi, de aceeași iubire.

Baruch SPINOZA,
Etica, p. 209.

2106 • Nerecunoștința cea mai mîrșavă, dar cea mai obișnuită și cea mai veche, este nerecunoștința copiilor față de părinții lor.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 28.

REPETIȚIE
(recapitulare, exercițiu)

2107 • Exercițiul constă în repetarea organizată, adică orientată spre un scop, a unei acțiuni, pe baza unei metode corespunzătoare, în așa fel

încît fiecare acțiune ulterioară în cadrul exercițiului nu reprezintă copia exactă a celei anterioare.

N. D. LEVITOV,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică.

2108 • Exercițiul servește dobîndirii de habitudini, tot atît de mult pe cît servește activității normale a puterilor sufletești. Spontaneitatea este temelia lui, iar interesul îi este motor.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

2109 • Rolul fiziologic al repetițiilor constă în consolidarea legăturilor temporare prin întărire. În procesul repetării apare posibilitatea de a compara materialul dat cu un altul asemănător lui, de a-l confrunta.

2110 • În procesul repetițiilor este posibilă elaborarea unor noi sisteme de legături, ceea ce face ca învățarea să aibă un caracter mai logic.

2111 • Succesul repetițiilor este determinat nu atît de numărul lor, cît de buna lor organizare.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 231; 232.

2112 • Exercițiul este modalitatea fundamentală prin care însușim deprinderea diferitelor activități.

2113 • O condiție a unei bune exersări este reprezentarea clară a scopului pentru care exer-

săm, conștientizarea, deci, pentru individ, a faptului ce urmărește exersarea...

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 88; 89.

2114 • Prin exercițiu se înțelege executarea repetată și conștientă a unei acțiuni, pînă cînd devine pricepere sau deprindere.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ,
Pedagogia, p. 127.

REPREZENTARE

2115 • Numim reprezentare procesul de reflectare sub forma unor imagini intuitive a obiectelor și fenomenelor realității, în momentul în care ele nu acționează nemijlocit asupra aparatelor noastre senzoriale.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 214.

2116 • Cu cît este mai exact și mai larg cercul reprezentărilor, cu atît mai complete și mai profunde sînt noțiunile care se construiesc pe baza lor.

L. S. BOJOVICI și alții,
Studii de psihologia copilului, p. 132.

2117 • Reprezentarea emblematică a lucrurilor este cheia și cuiul memoriei.

Jan Amos COMENIUS,
Arta didactică, p. 64.

2118 • Reprezentările slabe se conservă și se redeșteaptă în momerie și constituiesc principalul material al cugetărilor noastre asupra realității.

Vasile CONTA,
Bazele metafizicii.

2119 • Reprezentarea este icoana statornică în suflet a unui lucru, ori a unui fapt.

2120 • Cu cît reprezentările și noțiunile sînt mai corecte și mai limpezi, cu atît sînt mai corecte și mai sigure judecățile întemeiate pe ele.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

2121 • O reprezentare e cu atît mai clară cu cît conține mai multe amănunte și e cu atît mai distinctă cu cît se separă și se diferențiază mai bine de toate celelalte.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minții cu ajutorul biologiei.

2122 • Reprezentările sînt imagini intuitive ale obiectelor și fenomenelor care apar în absența acestora.

P. POPESCU-NEVEANU și alții,
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 74.

2123 • Reprezentările sînt imagini mintale — ideale — ale fenomenelor lumii materiale, evocate în conștiința noastră.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

2124 • După conținutul reprezentărilor colective, după amploarea și forța lor în viața indivizilor putem aprecia tradițiile, cultura și nivelul de viață spirituală ale colectivității date.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. I, p. 238.

2125 • Reprezentarea, care provine din asimilarea unei excitări, are caracterul unei iluzii fantastice; acelea care provin din alte asocieri, ce urmează acestora sînt halucinări.

W. WUNDT,
Hipnotism și sugestie.

RESPECT

2126 • Cine nu pretinde respect, nu capătă.

Proverb bengalez

2127 • A insufla și întări respectul e o datorie dificilă a educației, cu atît mai dificilă cu cît acest sentiment — afară de rare excepții — nu se poate dezvolta de la sine.
2128 • Respectul e baza educației.

G. G. ANTONESCU,
Din problemele pedagogiei moderne.

2129 • Lipsa de respect a adulților este principalul gropar al încrederii.

André BERGE
defectele părinților, p. 100.

2130 • Un om care se respectă nu-şi poate tolera nici o impoliteţe.

Anca BURSAN şi Gheorghe PANCO,
De la cuviinţă la etichetă.

2131 • Respectul de bunăvoie al drepturilor altuia este adevărata temelie a oricărei culturi sociale.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieţii, p. 335.

2132 • Respectul e un semn că ai cîştigat tu însuţi practica vieţii, iar lipsa de respect la tineri e pururea un semn de neştiinţă copilărească.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieţii, p. 242.

2133 • Acela care a pierdut odată respectul de sine însuşi, care a cedat presiunii circumstanţelor exterioare, cînd conştiinţa sa, în sinea lui, îi ordonă să lupte şi să învingă — acela care a început să dea întîietate subtilităţilor cazuistice înaintea afirmaţiilor unei convingeri tari — acela şi-a creat obiceiuri de dezertare, care îl fac să fie laş pretutindeni.

Fr. W. FÖRSTER,
Şcoala şi caracterul.

2134 • Respectul de om presupune, în expresiunea lui cea mai simplă, respectul de sine. O formă a respectului de sine, care este, în acelaşi timp, o formă de manifestare elementară, a simţului

moral, este ținerea de cuvîntul dat, respectul adevărului.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

2135 • Nu fi lipsit de respect nici față de tine însuți, nici față de alții.

John LOCKE,
Texte pedagogice alese, p. 140.

2136 • Respectul reciproc ce ni-l datorăm unii altora, ca oameni, ca cetățeni cu drepturi și îndatoriri, izvorăște din bunul simț caracteristic omului de bună-credință, de bună-creștere și educației ulterioare.

2137 • Respectul este un drept al tuturor și fiecare se consideră îndreptățit să aspire a fi respectat de ceilalți.

Gheorghe MARIN,
1001 de fețe ale adevărului și minciunii; p. 142.

2138 • A respecta pe copil înseamnă în primul rînd a ține seama de particularitățile sale, a recunoaște caracterul firesc al cerințelor și dorințelor sale.

A. V. VEDENOV,
Educația voinței copilului în familie, p. 8.

SENTIMENTE
(simțăminte)

2139 • Sentimentele altruiste, de îndată ce le încercăm în acele priincioase cazuri unde egoismul

nu le stă împotrivă, se dezvoltă de la sine și ajung a fi izvorul plăcerilor noastre obișnuite.

2140 • Simțămintele sincere și adînci sînt de temut prin aceea că socotesc fleacuri tot ce nu-i propria lor victorie.

ALAIN,
Studii și eseuri, vol. I, p. 220; vol. II, p. 229.

2141 • A ignora bogata gamă a sentimentelor intime înseamnă a mutila personalitatea eroului, a-l înfățișa unilateral, diminuîndu-i adevăratele dimensiuni sufletești.

A. E. BACONSKY,
Colocviu critic.

2142 • Sentimentele umane se datoresc unui proces de elaborare complet: de aceea au o mulțime de ocazii de a se modifica, și ele se schimbă efectiv atunci cînd se abat de la linia imprimată de către instinct, al cărui principiu este simplu și a cărui finalitate este neîndoielnică.

André BERGE,
Copilul dificil, p. 56.

2143 • Nu totdeauna ne determinăm sentimentele cele mai intense, ci uneori cele mai vechi...

Lucian BLAGA,
Pietre pentru templul meu, p. 76.

2144 • Din punct de vedere psihologic, sentimentele reprezintă trăirile noastre afective de o mai mare complexitate în raport cu emoțiile și au ca obiect fie natura, fie evenimentele sociale,

relaţiile dintre oameni, personale, patria, instituţiile etc.

Tiberiu BOGDAN şi Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului şi psihologie pedagogică, p. 394.

2145 • Formarea sentimentelor morale, ca şi formarea conştiinţei morale, nu se realizează niciodată numai prin poveţe moralizatoare.

2146 • Sentimentele morale şi normele morale de purtare sînt însuşite profund de către copil, devenindu-i proprii, numai în cazul cînd ele se bazează pe conţinutul vieţii şi activităţii lui, cînd ele constituie o condiţie necesară a vieţii lui, şi în acest fel capătă pentru el un sens vital concret.

L. S. BOJOVICI şi alţii,
Studii de psihologia copilului, p. 17; 18.

2147 • Dintre manifestările sentimentului patriotic, trebuiesc preţuite mai ales acelea care folosesc cu adevărat ţării şi neamului...

Ion F. BURICESCU,
Scrisori către Tertius.

2148 • De cele mai multe ori prin sentiment se înţelege mărturisirea unei mari dureri şi unei mari pasiuni.

George CĂLINESCU,
Principii de estetică, p. 67.

2149 • A nu ţine seamă de sentimentele cuiva este nu numai trufie, dar chiar o înfruntare a legăturilor sociale.

CICERO,
Despre îndatoriri, p. 85.

2150 • Sentimentul estetic este dezvoltat de numeroase jocuri, desenul, pictura, modelajul, muzica.

Ed. CLAPARÈDE,
Pedagogia și psihologia experimentală.

2151 • Sentimentele reflectă atitudinea omului față de obiecte și fenomene și față de sine însuși.

COLECTIV DE ELABORARE.
Curs de psihologie, p. 245.

2152 • Sentimentele morale reprezintă o mare forță stimulatoare și mobilizatoare. Prin dezvoltarea și educarea sentimentelor morale se urmărește, în primul rînd, formarea unor atitudini emotiv-pozitive față de principiile și normele moralei comuniste.

COLECTIV DE ELABORARE,
Psihologia pentru institutele pedagogige, ed. a III-a, p. 231.

2153 • Simțirea este o facultate a sufletului care percepe sau cunoaște lucrurile materiale.

Ion DAMASCHIN,
Dogmatica.

2154 • Sentimentele sînt unul dintre instrumentele esențiale ale formării personalității; prin intermediul lor subiectul se afirmă în fața altora și față de el însuși.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naștere la adolescență, p. 123.

2155 • Sentimentele sînt trăiri afective de intensitate mare și de durată lungă.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 213.

2156 • Un sentiment omenesc nu e niciodată unilateral, ci complex și multilateral și cînd e bine exprimat, atunci găsim aceeași multilateralitate.

C. DOBROGEANU-GHEREA,
Studii critice, vol. II, p. 58.

2157 • Sentimentul este acela care hotărăște, în ultimă instanță, dacă ceva este bun sau rău; el este acela care creează valorile.

Ion GĂVĂNESCUL,
Etica.

2158 • A educa sentimentele nu poate însemna a le trece din conștient în inconștient, dimpotrivă, înseamnă parcă a le intensifica starea lor conștientă.

2159 • A educa sentimentul moral nu înseamnă să ataci sensibilitatea morală, ci din contră, a o rafina, a o face să perceapă și să distingă mai ager nuanțele morale ale faptelor.

2160 • A educa sentimentul estetic este a dezvolta sensibilitatea frumosului sub toate aspectele lui, a pune sufletul să perceapă, în toate clipele lui trecătoare, farmecul contemplației și al creației estetice.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

2161 • Ține minte că sînt sfinte numai sentimentele care au trecut prin zbuciumul anilor și nu se sfîrșesc odată cu schimbările geografice și cu anotimpurile.

A. S. HERZEN,
Despre educație, p. 212.

2162 • Toate sentimentele au — fiecare în parte — un ton, gesturi și chipuri proprii. Și raportul acesta, bun sau rău, plăcut sau neplăcut, este ceea ce face ca persoanele să placă sau să displacă.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 59.

2163 • Sentimentele adevărate sînt generatoare de bucurie.

2164 • Un sentiment fals sună la fel ca și o voce falsă.

Ion LUNGU-MOVILA,
Pasiune și ideal, p. 151; 181.

2165 • Simțămîntul este deci o excitare a sufletului spre plăcere sau neplăcere. El poate fi privit și ca o stare a sufletului, situația în care se află sau felul în care se află eul meu.

2166 • Simțămîntul pentru adevăr, bun și frumos ne face să năzuim către aceste idealuri și ne dau și puteri pentru asta.

2167 • Plăcerea și neplăcerea sînt formele elementare ale simțămintelor, pentru că în orice

simțămînt, ori de ce fel ar fi el, există plăcere ori neplăcere.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

2168 • Sentimentul plăcerii sau interesul este imboldul voinței spre acțiune.

Nicolae MOISESCU,
Școala veche și nouă.

2169 • Cînd emoțiile se asociază cu ideile, atunci devin dispoziții durabile numite sentimente.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

2170 • Simțul moral constă în a face ceea ce sîntem convinși în adîncul sufletului că e bine.

I. NOVICOV,
Emanciparea femeii.

2171 • Sentimentele morale nu se pot dezvolta orbește, ele trebuind să fie reglementate și dirijate de conștiința noastră.

I. T. OGORODNIKOV,
Pedagogia.

2172 • Nu se află sentiment care să nu fie totodată un impuls, și nu se află act de voință care să n-ajungă în conștiință însoțit de sentiment.

2173 • Orice sentiment de plăcere și de durere nu e numai plăcere sau durere în genere, ci un sentiment determinant, diferențiat în fond.

Friedrich PAULSEN,
Introducere în filozofie.

2174 • Sentimentul dă inteligenței gravitate și căldură.

Dumitru POPESCU,
Ieșirea din labirint, p. 183.

2175 • Sentimentele sînt atitudini complexe de anticipație, organizate prin ajutorul tradiției și al deprinderilor culturale.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

2176 • Un sentiment umorist e un fond sufletesc din cele mai originale.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut, în literatură, vol. I.

2177 • În viața fiecăruia, ca și în viața socială, există anumite mode sentimentale ce se urmează, fără să semene una cu alta. Ba chiar legea lor de căpetenie e să nu se asemene. Cînd domnesc unele, oamenii le acceptă cu deplină seriozitate, neavînd decît dispreț pentru sentimentele învechite și ridicole, convinși că această modă e și va rămîne cea mai bună.

Romain ROLLAND,
Inimă vrăjită, vol. I, p. 315.

2178 • Sentimentele reflectă relațiile complexe și stabile dintre om și mediu, mai ales mediul social. Sentimentele sînt o manifestare specific umană și au un caracter social-istoric.

Alexandru ROȘCA,
Psihologie generală.

2179 • Dulcele sentiment al superiorității este pentru suflet ceea ce căldura este pentru corp.

Arthur SCHOPENHAUER,
Viața, amorul și moartea.

2180 • De la cultivarea simțămîntului național atîrnă dar nu numai ridicarea nivelului moral și intelectual al societății, ci și fericirea individuală a fiecăruia, căci grea e afară din cale viața petrecută între oameni de ale căror inimi nu poți să te apropii.

2181 • Primul semn de nebunie e pierderea simțămîntului de dreptate.

Ioan SLAVICI,
Educațiunea morală.

2182 • Condiția de bază a educării sentimentelor constă în organizarea vieții și activității copilului, menită să-i asigure posibilitatea de a trăi sentimente superioare din punct de vedere al sarcinilor educației.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 429.

2183 • În sentimentul de bucurie, care este priza de conștiință a reacției de triumf și a conduitei

succesului, există noi reacții care o leagă pe prima de personalitate, o exprimă, dă posibilitatea reprezentării și în trecut sau viitor, ceea ce explică de ce omul se poate bucura, nu numai cînd face reacția de triumf, dar și atunci cînd o povestește altora sau și-o imaginează în viitor.

Stela TEODORESCU,
Psihologia conduitei, p. 201.

2184 • Sentimentele estetice au ca obiect frumosul din natură, din societate ori din faptele și comportarea oamenilor. Ele evoluează din emoțiile pozitive, de plăcere ale individului față de aceste realități și sînt mediate de tradiție, de experiența colectivă în raport cu obiectele și evenimentele date.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 162.

SENZAȚIE

2185 • Orice senzație e provocată de acțiunea unor obiecte externe asupra organelor de simț și are la bază o modificare a țesutului nervos.

Marian BEJAT,
Geneza psihologiei ca știință experimentală în România, p. 138.

2186 • Senzațiile sînt izvorul tuturor cunoștințelor noastre despre lume.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 180.

2187 • Procesul psihic care apare cînd excitația ajunge în scoarța cerebrală se numește senzație.
2188 • Senzația este legătura dintre conștiință și lumea exterioară.

COLECTIV DE ELABORARE,
Curs de psihologie, p. 101; 102.

2189 • Senzațiunile și ideile cele mai clare sînt cele mai bătrîne în viața regnului animal; acelea, adică, care au început a se forma în capul animalelor celor mai inferioare; și care pînă în starea actuală a creierilor omenești au avut timp să fie elaborate prin ajutorul celei mai mari sume de experiență.

Vasile CONTA,
Teoria fatalismului.

2190 • Senzațiile sînt procesele psihice de reflectare a însușirilor separate ale obiectelor și fenomenelor lumii materiale, în momentul cînd acestea acționează asupra organelor noastre de simț, deci asupra receptorilor noștri.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 61.

2191 • Senzația este viața prin excelență.

Garabet IBRĂILEANU,
Pagini alese, vol. II.

2192 • Senzația nu este într-adevăr decît legătura directă dintre conștiință și lumea exterioară, transformarea energiei excitației exterioare în fapte de conștiință.

2193 • Senzația este rezultatul acțiunii materiei asupra organelor noastre senzoriale.

V. I. LENIN,
Materialism și empiriocriticism.

2194 • Senzațiile sau prezentările sînt primele feluri de cunoștințe și cele mai sigure pe care le dobîndim despre lumea din afară.

Ele alcătuiesc ceea ce se cheamă primul grad sau prima treaptă a cunoștinței noastre despre lume.

Ioan NISIPEANU,
Elemente de psihologie pedagogică.

2195 • Senzația este cel mai simplu proces psihic, care se formează în scoarța cerebrală în timpul acțiunii obiectelor lumii materiale asupra organelor de simț. Senzația constă în reflectarea însușirilor simple ale obiectelor.

Wincenty OKOŃ,
Didactică generală, p. 102.

2196 • Senzația este un sentiment organic anticipat.

Friedrick PAULSEN,
Introducere în filozofie.

2197 • O senzație care se repetă multă vreme dispare din pragul sensibilității.

Mihai RALEA,
Scrieri din trecut în literatură, vol. I.

2198 • Prin senzație înțelegem procesele subiective pe care le provoacă în noi excitațiile cele mai

elementare externe, fără nici un amestec din partea personalității noastre.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Elemente de psihologie.

2199 • Senzațiile sînt modalități de reflectare în creierul omului a însușirilor, obiectelor și fenomenelor lumii reale, care acționează nemijlocit asupra receptorilor.

Alexandru ROȘCA,
Psihologie generală.

2200 • Senzațiunea se produce numai dacă impresiunea se propagă de-a lungul nervilor pînă în creieri.

2201 • Senzațiunile se înșiră nu numai în receptori și în nervi, ci totodată și în creier, și ele sînt clare numai dacă între ele se restabilește starea normală nu numai în receptor și în nervi, ci și în centru, deci în întregul sistem nervos.

Ioan SLAVICI,
Educația fizică.

2202 • Senzațiile ne permit să ne dăm seama de schimbările care au loc în corpul nostru, de mișcările și starea corpului și a părților sale componente, de activitatea organelor interne.

Senzația este o enigmă subiectivă a lumii obiective.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, cap. IV p. 95.

SERVILISM
(slugărnicie, lingușire)

2203 • Toți cîinii vor să lingă palma care miroase a carne.
2204 • Vinul te îmbată, dar lingușirea te îmbată și mai mult.

Proverbe bengaleze

2205 • Lingușitorul, ca scorpia, cu gura te mîngîie și cu coada te mușcă.
2206 • Nu te încrede lingușitorului.
2207 • Lingușitorul care mai mult te laudă și te slăvește, acela mai lesne te înșală.
2208 • Lingușitorul, un dar numai are, că orice grăiește, spre plăcere grăiește.
2209 • Lingușitorii, ca umbra după om, se țin de cei mai mari.
2210 • Lingușeala dulce mult aduce.

Proverbe românești

2211 • Lingușirea... oricît de rea este, nu poate păgubi decît aceluia care îi place și o primește.
2212 • Un lingușitor care caută a-și ascunde lingușirile, nu înșală pe nimeni, decît pe un prost.

CICERO,
Despre prietenie, p. 72; 73.

2213 • Lingușitorul te lingușește totdeauna, cum ar dori să fie el lingușit.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 26.

2214 • Lingușirea ar putea fi definită ca o comportare lipsită de demnitate, de pe urma căreia, însă, lingușitorul are partea lui de folos.

2215 • Lingușitorul nu are o părere prea bună nici despre sine, nici despre alții.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I, p. 28; vol. II, p. 164.

2216 • Lingușirea este o monedă falsă care nu are curs decît datorită voinței noastre.

2217 • Socotim uneori că urîm lingușirea, dar nu urîm decît felul de a lingurși.

LA ROCHEFOUCAULD,
• *Maxime și reflecții,* p. 43, 85.

2218 • Cînd cineva minte arătînd superiorilor merite pe care nu le au, cu intenția de a obține grația lor, aceasta devine slugărnicie, lingușeală.

Gheorghe MARIN,
1001 de fețe ale adevărului și minciunii, p. 79.

2219 • Nu înșelăm și nu lingușim pe nimeni, prin mai multe vicleșuguri, ca pe noi înșine.

Arthur SCHOPENHAUER,
Viața, amorul, moartea, p. 68.

2220 • Lingușirea s-ar putea privi ca o purtare josnică, dar aducătoare de folos celui ce o întrebuințează.

2221 • Nu-l vei vedea niciodată pe lingușitor decît căutînd ca, și cu vorba, și cu fapta, să se facă plăcut și lipicios.

TEOFRAST,
Caracterele, p. 5; 6.

SIMPATIE
(antipatie)

2222 • Pisica plînge cînd bucătăreasa nu-și găsește mîncarea.

Proverb bengalez

2223 • Apaticul are niște deprinderi care țin mai degrabă de rutină decît de metodă, dar care sînt foarte înrădăcinate.

Gaston BERGER,
Omul modern și educația sa. Psihologie și educație, p. 97.

2224 • Antipatia este o stare negativă, repulsivă, care se exprimă motric prin tendința de îndepărtare de obiect, cauzată și ea prea puțin de motive raționale și mai mult de motive infracționale.

Tiberiu BOGDAN,
Probleme de psihologie juridică, p. 198.

2225 • Simpatia omului față de orice idee umană, sănătoasă și nobilă este determinată fie de calitățile înnăscute ale temperamentului, fie de expe-

rienţa vieţii, fie de reflexie şi ştiinţă, în nici un caz nu de încordarea voită a fanteziei.

N. G. CERNÎŞEVSKI,
Texte pedagogice alese, p. 146.

2226 • Orice simpatie particulară este parţială.

Ralph Waldo EMERSON,
Eseuri, p. 145.

2227 • Simpatia nu se realizează ca fapt decît în prezenţa altor semeni, în tovărăşie.
2228 • Prin simpatie, omul surprinde identitatea sa cu alţi oameni şi astfel ia naştere fenomenul, care stă la baza oricărei unităţi sociale, conştiinţa de grup.

Dimitrie GUSTI,
Opere, vol. I, p. 270; 344.

2229 • Există oameni antipatici, cu toate meritele lor, şi alţii care plac, în ciuda defectelor.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime şi reflecţii, p. 42.

2230 • Simpatia este predispoziţia de-a simţi într-un fel asemănător felului de-a simţi al altcuiva.

STENDHAL,
Scrisori către Pauline, p. 270.

2231 • Antipatiile individuale sînt acelea în care tendinţa de îndepărtare este orientată spre anu-

mite persoane, în special din cercul social apropiat, familie, prieteni etc.

Stela TEODORESCU,
Psihologia conduitei, p. 207.

2232 • Simpatia pentru cei răi nu este decît atracția răului.

TEOFRAST,
Caracterele, p. 33.

SIMȚUL (SPIRITUL) RĂSPUNDERII (responsabilitate)

2233 • A-ți petrece timpul cu discursuri goale și umflate, cu discuții fără rost, înseamnă să fii un om lipsit de răspundere.

ARISTOFAN,
Broaștele, p. 104.

2234 • Responsabilitatea socială socialistă este acea trăsătură prin care omul se simte obligat să aprecieze propriile manifestări sau ale altora raportînd actele de comportare la datoriile și exigențele sociale, pînă la urmă la îndatoririle sale concrete în producția materială, în viața obștească.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică și echitate socialistă. Culegere de lecții, p. 103.

2235 • Spiritul de răspundere fără libertate este un nonsens, căci atunci nu este decît o constrîn-

gere, o opresiune dreptul de a face ceea ce ți se spune!

Robert DOTTRENS și alții,
A educa și a instrui, p. 281.

2236 • Răspunderea, atunci cînd apasă o conștiință sănătoasă, operează ca un puternic autoregulator, pune cu prioritate în valoare calități, trezește și activează forțe latente, frînează năravuri incompatibile cu noua situație.

Dumitru POPESCU,
Ieșirea din labirint, p. 56.

SINCERITATE
(franchețe, ipocrizie)

•

2237 • Zahărul e dulce și la suprafață și înăuntru.

Proverb bengalez

2238 • Sinceritatea, o sinceritate adîncă, mare, pură, este prima caracteristică a tuturor oamenilor eroici în vreun chip. Nu sinceritatea care se numește pe sine sinceră; ah! nu, aceasta este un biet lucru — o ușuratică și lăudăroasă sinceritate conștientă; de cele mai multe ori o simplă închipuire.

Thomas CARLYLE,
Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie.

2239 • O sinceritate morală se dobîndește prin contactul zilnic cu oamenii onești.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 318.

2240 • A practica sinceritatea și francheța este un mod superior de a spune adevărul, în chip complet și întotdeauna; de a face cunoscut exact ceea ce sîntem, ce simțim și ce cugetăm.

2241 • Nu există virtute mai presus de sinceritate; în ea sînt rezumate aproape toate calitățile omului de bine.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

2242 • Sinceritatea nu înseamnă însă lipsă de cruțare.

2243 • Sinceritatea deplină este un simbol pentru tot ce e caracter deplin.

2244 • Sinceritatea desăvîrșită este cea mai înaltă școală de vitejie.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 78; 80; 84.

2245 • E un fel de sinceritate care-ți aduce inima pe tabla într-un sos de vanitate care dezgustă.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 185.

2246 • Trebuie să căutăm în același timp să întemeiem sinceritatea. Aceasta este o încredere în sine însuși. Ea pune pe om să-și arate toate talentele în mod cuviincios.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

2247 • Sinceritatea simulată este o înșelătorie rafinată.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 77.

2248 • Sinceritatea — această mare și nobilă pasiune pentru adevăr — nu ne-ar fi de nici un folos, dacă la baza ei nu s-ar afla omenia și respectul reciproc.

Gheorghe MARIN,
1001 de fețe ale adevărului și minciunii, p. 218.

2249 • Sinceritatea se traduce în conduita noastră prin a fi oameni dintr-o bucată, prin concordanță perfectă între actele noastre, prin deprinderea de a spune exact ceea ce credem că este adevărat.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

2250 • Nesinceritatea este o oglindă strîmbă în care fiecare își vede chipul pocit.

Dumitru POPESCU,
Biletul la control! p. 18.

2251 • Sinceritatea este un dar rar în artă, mult mai rar decît îndrăznim să mărturisim.

Romain ROLLAND,
Beethoven. Marile epoci creatoare. Cîntecul învierii, p. 207.

2252 • Sinceritatea, ca însuşire a caracterului, trebuie educată de la cea mai fragedă vîrstă, şi tot de la cea mai fragedă vîrstă trebuie combătute manifestările de minciună.

A. I. SOROKINA,
Pedagogia preşcolară, p. 247.

2253 • Sinceritatea (nealterarea adevărului) este în strînsă legătură cu lealitatea, adică cu acea trăsătură intelectual-morală a caracterului, care înseamnă recunoaşterea adevărului, fie şi cu preţul sacrificiului personal.

Leon ŢOPA,
Sociologia educaţiei permanente, p. 201.

2254 • Un ceas de sinceritate înlesneşte mai mult salvarea lumii decît ani de şiretlicuri.

Charles WAGNER,
Viaţa cumpătată.

STĂPÎNIRE DE SINE

2255 • Cine nu se poate stăpîni pe sine, cum să stăpînească pe altul?

Proverb românesc

2256 • Nu este stăpîn pe sine decît cel ce este în stare să ia singur o hotărîre.

Robert DOTTRENS,
A educa şi a instrui, p. 20.

2257 • A fi stăpîn pe sine înseamnă a avea putinţa să devenim oameni de bine; şi, de asemenea,

într-o foarte largă măsură, a ne stăpîni viața, a fi în stare să ne cîștigăm fericirea.

2258 • Nu vei fi demn a conduce pe ceilalți oameni, decît dacă ești complet stăpîn pe tine, dacă rațiunea dictează faptele tale.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

2259 • Cine nu se stăpînește cu o tărie de fier, acela va fi groaznic dat peste cap în viață.

2260 • Stăpînirea de sine și chibzuința sînt, pentru educația de sine, sarcini însemnate și grabnice, fiindcă ele fac ca în toate cuvintele, faptele și hotărîrile noastre să se rostească ființa noastră cea intimă și bună, și cugetul nostru cel liniștit, în locul supărăciunii și lăcomiei.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 6, 35.

2261 • Oamenii pot foarte bine trăi fără drum de fier, fără telefon, sobe cu gaz și lumină electrică, însă fără stăpînire de sine, nu.

2262 • Numai cine se stăpînește pe sine însuși acela este stăpîn și asupra vieții și poate s-o îndrepte spre bine.

2263 • Cine e stăpîn pe sine e omul cel mai liber.

Fr. W. FÖRSTER,
Cartea vieții, p. 14; 35—36; 246.

2264 • Să știi să te stăpînești singur, în înțelesul moral al cuvîntului, este condiția oricărei auto-

nomii în domeniul politic; dar aceasta nu se capătă decît prin educație și exercițiu.

Fr. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

2265 • A te simți în stare de a sta drept, neclintit, cu personalitatea ta, putînd renunța chiar la plăcerile delicate, la nevoie, — iată larga sferă a stăpînirii de sine.

Ion GĂVĂNESCUL,
Pedagogia generală.

2266 • Stăpînirea de sine înseamnă nu numai control de sine, ci și o conducere de sine, care ne dă omul statornic și de cuvînt, pe care te poți baza.

Nicolae MĂRGINEANU,
Selecția și orientarea profesională, p. 41.

2267 • Numai cine știe să se stăpînească pe sine poate să cîrmuiască și pe alții.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

2268 • Trebuie să înveți să te stăpînești pe tine, ca să poți face pe alții să fie stăpîni pe ei.

Vasile NICOLAU,
Școala și caracterul.

2269 • În sufletul omului sînt două părți: una mai bună și una mai rea. Cînd partea mai bună din fire e stăpînă pe cea mai rea, se zice că omul

e stăpîn pe sine şi aceasta e o laudă. Cînd însă, în urma creşterii rele, sau a unei societăţi rele, partea rea, care e cea mai mare, se înstăpîneşte peste cea mai bună, care e mai mică, atunci omul e hulit cu vorbe de batjocură și, în starea aceasta, se zice că e robul propriu și că e neînfrînat.

PLATON,
Statul (republica).

2270 • Stăpîn pe sine este numai acela care nu se lasă pradă afectelor, care este capabil să-și inhibe reacțiile emotiv-impulsive, să-și regleze mimica vocală, expresia feței, gesturile etc.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

2271 • A fi stăpîn pe tine e stăpînirea cea mai mare.

SENECA,
Scrisori către Lucilius,
Scr. a CXIV-a, p. 441.

2272 • Cine voiește să ducă o viață de cinste și pașnică, va trebui să se deprindă cu stăpînirea de sine atît în lucrurile mici, cît și în cele mari.

Samuel SMILES,
Caractere tari.

2273 • Stăpînirea de sine este priceperea și deprinderea de a ne controla propria comportare, de a ne domina propriile mișcări, vorbirea, de a

ne abţine de la acţiuni considerate ca inutile sau dăunătoare în condiţiile date.

A. A. SMIRNOV şi alţii,
Psihologia, cap. XVII, p. 531.

2274 • A educa la copii stăpînirea de sine înseamnă a educa aptitudinile copilului de a se înfrîna în faţa unor lucruri care-l atrag, priceperea de a-şi dirija dorinţele şi sentimentele.

A. I. SOROKINA,
Pedagogia preşcolară, p. 259.

2275 • Să conducem pe copil la stăpînirea de sine, condiţia principală a progresului şi a desăvîrşirii omului.

Dumitru THEODOSIU,
Introducere în psihologie, p. 62.

STIMĂ

2276 • Stima publică nu este un lucru de mică însemnătate pentru bunul mers al afacerilor. Este însă o ruşine a o obţine prin umiliri şi linguşiri.

CICERO,
Despre prietenie, XII.

2277 • Îndeosebi trebuie să arătăm respect şi stimă bătrînilor, femeilor, celor pe care îi disting virtuţile, talentele, funcţiunile ce împlinesc.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei, V.

2278 • Societățile cele mai plăcute sînt acelea unde domnește între membri o stimă reciprocă.

Johann Wolfgang GOETHE,
Maxime și reflecții.

2279 • Stima altuia în tot ceea ce nu constituie întru nimic valoarea omului este o afacere de vanitate.

Immanuel KANT,
Tratat de pedagogie.

2280 • Ești mare, ești puternic, dar nu e deajuns. Fă-mă să te stimez.

2281 • A stima pe cineva înseamnă a-l egala cu tine.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele, p. 36; 71.

2282 • Stima și disprețul sînt cele mai puternice imbolduri pentru cel ce a învățat odată să le prețuiască.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educației, partea I,

2283 • Este greu să iubim pe cei ce nu-i stimăm.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și cugetări.

2284 • Își cîștigă stima mea ca un ales între o sută omul care, avînd să aștepte și stînd neocupat, nu începe îndată să bată tactul sau să ciocănească

cu tot ce-i cade sub mînă, cu bastonul, cu cuțitul, cu furculița sau cu orice.

Arthur SCHOPENHAUER,
Aforisme asupra înțelepciunii în viață. Eseuri, V.

2285 • Cînd ne dăm seama că nu avem prin ce merita stima cuiva, ajungem aproape să-l urîm.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 11.

2286 • Stimez pe omul demn și venerez durerea care se ascunde.

Tudor VIANU,
Jurnal, p. 139.

SUBLIM
(măreție)

2287 • Sublimul este o categorie, o valoare ce depășește sfera esteticului.

Nicolae BALOTĂ,
Despre pasiuni, p. 73.

2288 • Adevărata măreție omenească nu stă, de bună seamă, într-o simplă corectitudine morală.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 255.

2289 • Sublimul este ceea ce face asupra noastră o impresie și mai puternică, impresie amestecată

totdeauna cu un anumit sentiment de teamă sau groază.

DIDEROT,
C. A. HELVÉTIUS și D. DIDEROT,
Texte pedagogice alese, p. 142.

2290 • Sublimul nu zugrăvește decît adevărul, dar într-un subiect nobil; el îl zugrăvește în întregime, în cauzele și urmările lui.

Sublimul este expresia sau imaginea cea mai vrednică de acest adevăr.

2291 • Adevărata măreție e liberă, blajină, familiară, populară; se lasă pipăită și mînuită și nu pierde nimic cînd e văzută de aproape.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I, pp. 123—124; 156.

2292 • Măreția umană este dată de puterea de cunoaștere, relativă dacă ne referim la fiecare în parte, dar infinită la scara umanității și la scara procesului de evoluție în continuă mișcare.

Gheorghe MARIN,
1001 de fețe ale adevărului și minciunii, p. 189.

2293 • Sublimul presupune anumite dimensiuni. Este sublim ceva de la un anumit grad de mărime. Pentru sublim trebuie mai întîi ceva imens, apoi o anumită concentrare.

Mihai RALEA,
Prelegeri de estetică, p. 48.

2294 • Sublimul nedezvoltat nu este simţit; dezvoltarea nu se produce izolat; pentru a-i aprecia gradul, trebuie cunoscut gradul de atenţie şi, într-un cuvînt, de inteligenţă al omului în care se dezvoltă.

STENDHAL,
Jurnalul, p. 99.

ŞCOALĂ

2295 • O şcoală fără disciplină e ca o moară fără apă.

Proverb german

2296 • Şcoala face omul om, şi-altoiul pomul pom.

2297 • Unde şcoala se iveşte, pămîntul se-mbogăţeşte.

2298 • Toată lumea este şcoală.

Proverbe româneşti

2299 • Şcoala nu poate avea decît două scopuri. Primul e să dăm copilului cunoştinţele generale de care, bineînţeles, va avea nevoie să se servească: aceasta este instrucţia.

Celălalt e să pregătim în copilul de azi pe omul de mîine, şi aceasta este educaţia.

Gaston BERGER,
Omul modern şi educaţia. Psihologie şi educaţie, p. 65.

2300 • Şcoala contribuie într-o măsură importantă nu numai la educarea intelectuală a copilului, dar şi la cea morală, afectivă, în general la educarea întregii personalităţi.

Tiberiu BOGDAN şi Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului şi psihologia pedagogică, p. 159.

2301 • Trebuie să facem din fiecare unitate şcolară un puternic centru de educaţie în spirit socialist şi comunist a copiilor şi tinerilor.

Nicolae CEAUŞESCU,
Expunere la Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, p. 62.

2302 • Şcoala trebuie să asigure pregătirea tineretului pentru muncă şi viaţă şi, totodată, însuşirea celor mai noi cunoştinţe teoretice — ştiinţifice şi culturale — să dezvolte în rîndul tineretului respectul şi pasiunea pentru munca concretă, producătoare de valori materiale.

Nicolae CEAUŞESCU,
Expunere la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste, p. 41.

2303 • Sarcina şcolii este să educe convingeri ferme la elevi, care să-i mobilizeze să-şi susţină cu tărie opiniile juste şi să lupte perseverent pînă la victoria idealurilor la care s-au angajat.

Anatole CHIRCEV,
Educaţia moral-politică a tineretului şcolar, p. 8.

2304 • Școala, ca principal factor de cultură și izvor de civilizație, contribuie în mod hotărîtor la ridicarea nivelului cultural al poporului, la pregătirea temeinică și multilaterală a cadrelor necesare economiei, științei și culturii socialiste. Ea are nobila misiune de a forma constructori conștienți și activi ai societății noi.

Georgeta CHIRIȚĂ,
Pedagogie aplicată la domeniul educației fizice, p. 11.

2305 • O școală care să corespundă perfect țintei sale e o adevărată instituțiune pentru cultura omului...

2306 • Școlile să nu fie nimic altceva, decît ateliere pline de activitate. Numai astfel vor putea să probeze toți, în propria lor practică, adevărul că: învățînd pe alții ne învățăm pe noi înșine.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 129.

2307 • Școala are, de asemenea, funcția de a coordona, în cadrul înclinațiilor fiecărui individ, diversele influențe ale variatelor medii sociale în care ea pătrunde.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 21.

2308 • Școala e făcută numai pentru a servi viața socială.

John DEWEY,
Școala și copilul, p. 114.

2309 • Rolul şcolii nu e de a comunica ştiinţa de-a gata, ci de a învăţa pe copii să dobîndească această ştiinţă, cînd le e necesară.

John DEWEY,
Şcoalele de mîine, p. 14.

2310 • Cine stăpîneşte şcoala hotărăşte asupra viitorului, asupra tendinţei vieţii şi asupra vieţii însăşi.

Fr. A. W. DIESTERWEG,
Texte pedagogice alese, p. 201.

2311 • Şcoala nu va mai fi credincioasă funcţiei sale, dacă va continua să asigure o instrucţie elementară limitată; şcoala nu trebuie numai să formeze; ea trebuie să deschidă şi perspective.

Robert DOTTRENS,
A educa şi a instrui, p. 33.

2312 • Caracterul însă al unei şcoli bune e ca elevul să înveţe în ea mai mult decît i se predă, mai mult decît ştie însuşi profesorul.

Mihai EMINESCU,
Articole de politică românească.

2313 • Activitate spontană, personală şi creatoare, acesta este idealul şcolii active.

2314 • Şcoala activă este şcoala spontaneităţii, şcoala în care copilul se exprimă în chip creator. Ea răspunde aspiraţiei spre libertate, aspiraţie care se află în străfundul oricărui suflet omenesc.

A. FERRIÈRE,
Şcoala activă, p. 13; 25.

2315 • Școala e făcută ca să ofere individului o ordine superioară lui în materie de muncă și cultură. Așa trebuie să fie, dacă vrea să dezrobească copilul de el însuși. Aceasta-i temelia oricărei educații în libertate, vrednică de acest nume.

Fr. W. FÖRSTER,
Școala și caracterul.

2316 • Școala este pîrghia cea mai puternică, pe care se reazimă existența și înălțarea neamurilor.

Cristache GEORGESCU,
Despre patriotism.

2317 • Școala de mîine nu va mai da nici un fel de rebuturi: ea trebuie să garanteze fiecărui copil un minim destul de ridicat de randament în utilitatea aptitudinilor fundamentale.

• Școala de mîine va fi o școală integrată în colectivitate și totodată un factor de integrare a colectivității.

Mircea HERIVAN,
Educația la timpul viitor, p. 65—66; 67.

2318 • Școala trebuie să te învețe a fi propriul tău dascăl, cel mai bun și cel mai aspru.

2319 • Școala cea mai bună e aceea în care vezi alături de tine suflete care-ți sînt ca frații și surorile.

2320 • Școala cea mai bună e aceea în care înveți înainte de toate a învăța.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 254; 287; 288.

2321 • Şcoală este tot ce vezi şi tot ce auzi...

Nicolae IORGA,
Articole şi conferinţe.

2322 • Şcoala dă omului cunoştinţe sistematice, pregătindu-l pentru o activitate calificată.

M. I. KALININ,
Despre educaţia comunistă, p. 191.

2323 • În şcoala viitorului, elevii vor căpăta mult mai multe cunoştinţe şi se vor obişnui în acelaşi timp şi cu munca productivă, şi, mai ales, şcoala le va da nu numai cunoştinţe, ci le va dezvolta toate forţele, atît cele spirituale, cît şi cele fizice, va face din ei cetăţeni energici şi folositori.
2324 • Şcoala muncii cere o atitudine vie faţă de ea, cere individualizare. Şcoala muncii presupune o strînsă legătură între instrucţie şi producţie.
2325 • Şcoala trebuie să întărească şi să adîncească instinctele sociale deşteptate ale copilului, să-i arate că la baza colectivităţii omeneşti se află munca, să-l înveţe să se bucure de munca productivă şi creatoare, să-l facă să se simtă o parte a colectivităţii, un membru util al ei.
2326 • Şcoala trebuie să devină o pepinieră a civilizaţiei.

N. K. KRUPSKAIA,
Opere pedagogice alese,
vol. I; p. 143; 230; vol. II, p. 211.

2327 • Şcoala este o instituţie care năzuieşte să răspundă la nevoile omului trăind în societate

într-o epocă determinată. Ea ar trebui deci să evolueze odată cu societatea, atît pe planul obiectivelor, cît și pe acela al metodelor și tehnicilor pedagogice.

Gilbert LEROY,
Dialogul în educație, p. 70.

2328 • Dezvoltarea dragostei pentru munca intelectuală și fizică, formarea priceperilor și deprinderilor de muncă constituie o importantă sarcină educativă a școlii.

2329 • În realitate, școala nu trebuie să fie concepută drept o anticameră rece și artificială a vieții, ci ca o stație pilot, permițînd simularea rolurilor pe care indivizii le vor juca în realitate.

Mircea MALIȚA,
Idei în mers, p. 255.

2330 • Școala e o instituție rațională, pe care societatea a creat-o pe bază de motive logice, atunci cînd bagajul de cunoștințe acumulate de-a lungul generațiilor a devenit prea mare pentru a-l mai putea transmite familia.

Nicolae MĂRGINEANU,
Psihologia persoanei.

2331 • Școala însemnează ordine și chibzuință de fiecare clipă.

Simion MEHEDINȚI,
Optimisml lui Eminescu.

2332 • Adevărata şcoală educativă este deci şcoala activă, care dezvoltă intelectul, inima şi voinţa şi le îndeamnă să înfăptuiască ceva.

Nicolae MOISESCU,
Cultivarea minţii cu ajutorul biologiei.

2333 • Cel dintîi scop al unei şcoli ar trebui să fie educaţia umană, adică înălţarea, mobilizarea firii omeneşti; înălţare înseamnă că omul trece de la frică la curaj, de la lene la muncă, de la furie la stăpînirea de sine, de la minciună la adevăr etc.

Nicolae MOISESCU,
Conducerea vieţii emotive, intelectuale, instructive şi sociale.

2334 • Şcoala, privită în esenţa ei pură, înseamnă comunitate pedagogică, la baza căreia stă voinţa de desăvîrşire.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

2335 • O şcoală a datoriei nu a plăcerii e o şcoală ce o cred folositoare tineretului nostru.

Vasile P. NICOLAU,
Şcoală şi caracter.

2336 • Şcoala trebuie să educe un tineret conştient, organizat şi disciplinat, capabil să-şi dirijeze conduita, să-şi subordoneze voinţa faţă de voinţa colectivului şi să respecte cea mai riguroasă ordine şi conştiinciozitate în orice chestiune care urmăreşte fericirea patriei.

I. T. OGORODNIKOV,
Pedagogia.

2337 • Şcoala trebuie să fie privită ca un cămin de educaţie socială.

2338 • Şcoala e factorul cel mai important al educaţiei unui popor spre activitatea ordonată. Prin această activitate cultura unui popor se intensifică.

2339 • O şcoală care se orientează după toate temeiurile ştiinţifice, care tinde la dezvoltarea tuturor funcţiunilor sufleteşti şi trupeşti, care pregăteşte pe individ pentru crearea de valori culturale este şcoala activă integrală.

2340 • Şcoala activă este o şcoală naţională.

I. C. PETRESCU,
Şcoala activă.

2341 • Şcoala urmăreşte formarea personalităţii prin contactul cu valorile de cultură.

2342 • Şcoala urmăreşte să dezvolte în individ sentimentul datoriei şi satisfacţiei care decurge din împlinirea ei.

I. C. PETRESCU,
Contribuţia la o pedagogie românească, vol. II.

2343 • O cerinţă de prim ordin a şcolii noastre este crearea condiţiilor pentru punerea în valoare a cunoştinţelor, pentru aplicarea lor în activităţi practice.

Ion RADU,
Psihologie şcolară, p. 105.

2344 • Școala nu e anticamera vieții, ci unul dintre laboratoarele ei ocupate de copii.

Mircea SÎNTIMBREANU,
Să stăm de vorbă fără catalog, (Convorbiri și cărți poștale), p.29.

2345 • Menirea firească a școlii nu e să dee învățătură, ci să deștepte, cultivînd destoiniciile intelectuale, în inima copilului, trebuința de a învăța toată viața.

Ioan SLAVICI,
Educația rațională

2346 • O școală bună te învață să studiezi cu răbdare, să-ți însușești cunoștințe și deprinderi, să colaborezi cu alții.

H. H. STERN,
Educarea părinților în lume, p 43.

2347 • Școala contribuie la creșterea capacităților intelectuale, a inteligenței — acest foarte important bun social —, la formarea personalității copilului și a tînărului, a însușirilor lor social-utile.

Ursula ȘCHIOPU,
Psihologia copilului, p 200.

2348 • Misiunea școlii e să pregătească pentru viață. Ea trebuie să dea societății de mîine oameni capabili să îndeplinească în cele mai bune condițiuni îndatoririle lor profesionale și sociale.

P. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ,
Selecția capacităților și orientarea profesională.

2349 • Scopul școlii elementare nu constă în a introduce în capetele copiilor un anumit număr de cunoștințe bine precizate, pe care ei le vor uita mai tîrziu, și nici a le transmite deprinderea mecanică a cititului și a scrisului, de care ei nu se vor servi, ci în a dezvolta prin cursurile școlare aptitudinile copiilor, în a le informa pe calea firească a concepției raționale asupra naturii înconjurătoare și relațiilor sociale și a-i face capabili de o viață și activitate rațională și independentă.

K. D. UȘINSKI,
Opere pedagogice alese.

TEMPERAMENT

2350 • Temperamentul nu este altceva decît dinamica activității noastre psihice.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 432.

2351 • Psihologia și pedagogia științifică consideră temperamentul ca o rezultantă a premiselor ereditare (caracteristicele tipologice ale sistemului nervos, caracteristicele funcționale ale sistemului endocrin) și a influențelor de mediu și educative.

I. BONTAȘ și alții,
Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 64.

2352 • Temperamentul este baza organică a caracterului.

Maurice DEBESSE,
Psihologia copilului de la naştere la adolescenţă, p. 233.

2353 • Temperamentul constituie acea particularitate a persoanei în care se manifestă latura dinamo-energetică a personalităţii, care are la bază însuşiri ereditare.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 285.

2354 • Există unele temperamente care nu sînt în stare decît de politeţe; şi există altele care nu folosesc decît marilor talente sau unei virtuţi trainice.

Jean de LA BRUYÈRE,
Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I, p. 246.

2355 • Un temperament liber, stăpîn pe sine şi pe acţiunile sale, nu cu porniri josnice şi iubitor de nimicuri, nu semeţ şi uitîndu-se numai de sus şi nepătat cu nici un defect care să-ţi sară în ochi, unul ca acesta captivează pe orişicine.

John LOCKE,
Cîteva idei asupra educaţiunii, partea I.

2356 • Temperamentul zace în felul şi tăria impresionabilităţii şi a spontaneităţii omului. El este condiţionat de particularităţile organismului trupesc şi ale dispoziţiilor sufleteşti, şi

se află în cea mai strînsă legătură cu viața sentimentală.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

2357 • Temperamentul reprezintă un mod de manifestare a individului, a naturii biologice a persoanei (foame, sete, impuls sexual, agresiune, fugă, protecție etc.).

Vasile PAVELCU,
Invitație la cunoașterea de sine, p. 35.

2358 • Temperamentul atîrnă de la predispozițiunile înnăscute, de la vîrstă, de la starea sanitară și de la împrejurările în care se petrece viața.

Ioan SLAVICI,
Educația fizică.

2359 • Temperamentul nu este altceva decît manifestarea tipului de activitate nervoasă superioară în comportarea și activitatea omului.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 505.

2360 • Temperamentul privește impresionabilitatea, impulsivitatea, tempoul și ritmul specific activității psihice.

2361 • Trăsăturile temperamentale nu determină nici orientarea persoanei, liniile ei de perspectivă, nici volumul, direcția și eficiența aptitudinilor și capacităților, ci toate aceste particularități psiho-

individuale, deosebit de prețioase, se constituie sub influența și în cadrul condițiilor de mediu și de educație.

Ursula ȘCHIOPU,
Psihologia copilului, p. 192—193.

2362 • Temperamentul cuprinde dinamica generală a individului, disponibilul său energetic, care se manifestă și imprimă o notă dominantă tuturor trăirilor și comportării sale. Dinamica temperamentală se exteriorizează atît în mișcările persoanei, cît și în afectivitate, în conduite voluntare ori în procesele de cunoaștere; ea se exprimă în mimica individului, în viteza și ritmul vorbirii, în aspectele scrisului său.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 205.

UITARE

2363 • N-am uitat că astă-iarnă mi-ai smuls hainele de pe mine.
2364 • Uite cît de uituc sînt. Mereu uit să iau orez din oala mea și îl iau din oala altuia.

Proverbe bengaleze

2365 • Uită de una și-și amintește de alta.
2366 • Și-a uitat și zilele.
2367 • Uită de la mînă pîn-la gură.

Proverbe românești

2368 • Prietenul sărac se uită repede.

Proverb turcesc

2369 • A uita este marele secret al firilor tari și creatoare, a uita asemenea naturii care nu-și cunoaște trecutul, care reîncepe neîncetat tainele zămislirilor ei neobosite.

Honoré de BALZAC,
Mărirea și decăderea lui César Birotteau, p. 310.

2370 • Uitarea nu se produce atunci cînd, față de minimum de repetiții necesare pentru învățare, se mai efectuează un număr de repetiții în plus.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 238.

2371 • Uitarea este o condiție și un factor important în studiul învățării.

COLECTIV DE ELABORARE,
Psihologia și viața, p. 64.

2372 • Uitarea este pierderea cunoștințelor adunate în memorie.

Ion DAMASCHIN,
Dogmatica.

2373 • Uitarea este suprema mîngîiere a tuturor, și buni și răi.

Barbu ȘTEFĂNESCU-DELAVRANCEA,
Paraziții.

2374 • Uitarea este efectul apariției în scoarța cerebrală a inhibiției de stingere.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 132.

2375 • Uitarea ni se pare o trădare. Uitarea e suprema lașitate.

Victor EFTIMIU,
Sonete.

2376 • Ne uităm cu ușurință greșelile, cînd nu sînt cunoscute decît de noi.
2377 • Niciodată nu uităm mai bine anumite lucruri decît cînd ni s-a urît să tot vorbim de ele.

LA ROCHEFOUCAULD,
Maxime și reflecții, p. 51; 133.

2378 • În sens mai larg, cuvîntul uitare îl întrebuințăm și atunci cînd nu ne putem aduce aminte repede ori la timp o reprezentare sau numele ei. Absolut uitată însă nu este decît aceea ce nu mai face parte din conținutul sufletului.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

2379 • O uitare repede e soarta neîmblînzită ce paște această învățătură zorită.
2380 • Dar „a uita" ce-nseamnă? Înseamnă a trece cu vederea din șirurile de reprezentări pe acelea care s-au legat de suferințe, a nu reproduce, prin urmare, firele întregi de reprezentări și în

ordinea în care s-au produs ele, ci a alege din ele pe acelea care s-au întovărășit mai mult de plăceri.

Ion NISIPEANU,
Psihologia populară, p. 124; 125.

2381 • Uitarea este tocmai dispariția unei cunoștințe.

PLATON,
Banchetul și Phaidon, p. 62.

2382 • Uitarea este leac al multor dureri de pămînt.

Mihail SADOVEANU,
Neamul Șoimăreștilor.

2383 • A uita vreodată fapta sau trăsătura rea a cuiva este ca și cînd ai arunca pe fereastră o avere greu agonisită.

Arthur SCHOPENHAUER,
Aforisme asupra înțelepciunii în viață. Eseuri, p. 191.

2384 • Uitarea se manifestă fie în imposibilitatea de a reproduce sau recunoaște, fie în reproducerea sau recunoașterea eronată.

2385 • Uităm mai lesne ceea ce nu prezintă o importanță vitală pentru noi, nu stimulează interesul nostru, nu corespunde necesităților noastre, nu ocupă un loc esențial în activitatea noastră și, prin urmare, nu este suficient de întărit.

2386 • Ritmul uitării depinde în mare măsură de conținutul și volumul materialului.

A. A. SMIRNOV și alții,
Psihologia, p. 245; 246.

2387 • Fără uitare viața este cu neputință.

Zaharia STANCU,
Ce mult te-am iubit, p. 161.

2388 • Uitarea este unul din străluciții factori care, în condiții normale de viață, atenuează intensitatea dorințelor și tendințelor.

Dimitrie TODORAN,
Individualitate și educație, p. 317.

2389 • Uitarea se manifestă la individ ca imposibilitate de a-și reaminti datele memorate ori de a mai recunoaște evenimentele trăite și înregistrate la o nouă confruntare cu acestea.

Ana TUCICOV-BOGDAN,
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 120.

2390 • Uitarea poate fi numită de asemenea o obișnuință rea.

K. D. UȘINSKI,
Opere pedagogice alese.

VOCAȚIE
(chemare, înclinație)

2391 • O vocație ratată își pune pecetea pe toată viața.

Honoré de BALZAC
Ilustrul Grandissart, p. 500.

2392 • Înclinația este o formă de manifestare a intereselor, a sentimentelor, a orientării (uneori de moment), către un domeniu, care nu întotdeauna coincide și cu aptitudinile.

I. BONTAȘ,
Curs de psihologie pentru institutele de învățămînt superior tehnic, p. 63.

2393 • Exercițiul unei profesiuni se cheamă vocație atunci cînd răspunde la anumite nevoi adînci ale sufletului.

Edouard CLAPARÈDE,
Psihologia copilului și pedagogia experimentală, p. 325.

2394 • Acela are vocațiune, care în momentul lucrării se uită pe sine.

Titu MAIORESCU,
Critice, vol. II.

2395 • Vocația este deci dominanta într-o individualitate, este timbrul special care va influența toate acțiunile ei, și care o va desemna ca fiind mai potrivită pentru cutare acțiune decît pentru alta.

2396 • Prin vocație înțelegem convergența tuturor puterilor omului spre anume manifestări, în direcția cărora el simte că se realizează pe sine, are sentimentul propriei libertăți, propriei afirmări.

C. NARLY,
Pedagogia generală.

2397 • Chemarea sau vocația se consideră, de obicei, cum ne-o arată întrebuințarea curentă a acestor cuvinte, ca relevînd un talent înnăscut într-o direcție sau într-alta.

P. P. NEGULESCU,
Geneza formelor culturii.

2398 • Vocația dă însușirilor un anumit sens, o anumită direcție. Vocația este o chemare cu care natura hrănește pe toți.

I. C. PETRESCU,
Contribuția la o pedagogie românească, vol. II.

2399 • Vocația poate fi descoperită și demonstrată numai atunci cînd savantul sau artistul își sacrifică tihna și bunăstarea pentru a se dedica acestei vocații.

L. N. TOLSTOI,
Texte pedagogice, p. 388.

VOINȚĂ

2400 • Voința inimii dă aripi picioarelor.

Proverb românesc

2401 • Voința socială nu este deci o entitate metafizică sau o forță misterioasă, ci ea pornește de la voința individului, pe care însă totdeauna o depășește.

Ea este tot așa de reală, ca și cea individuală, căci noi o simțim, ne luptăm uneori contra ei, întotdeauna însă îi cedăm.

Petre ANDREI,
Sociologie generală.

2402 • Exercițiile de voință cînd sînt bine organizate și suficient întemeiate pe convingeri raționale și afective constituie un mijloc prețios pentru netezirea drumului care duce spre personalitate.

G.G. ANTONESCU,
Educația morală și religioasă în școala românească.

2403 • Rezistențe mari și piedici mari se opun în lumea asta numai unei voințe mari.

Lucian BLAGA,
Pietre pentru templul meu, p. 16.

2404 • Prin voință înțelegem capacitatea omului de a declanșa, suspenda sau a amîna o acțiune în mod conștient.
2405 • O voință echilibrată se educă în activități practice, în fapte, în luptă cu dificultățile pe care ni le pune viața.

Tiberiu BOGDAN și Nicolae RADU,
Note de curs de psihologia copilului și psihologia pedagogică, p. 406; 421.

2406 • Voința este procesul care are ca funcție să îndrepte acțiunea întreruptă pentru moment, prin conflictele a două grupe de tendințe, dînd

întîietate tendințelor superioare. Voința este procesul care rezolvă o problemă de scopuri, cu victoria tendințelor superioare.

Edouard CLAPARÈDE,
Educația funcțională, p. 111.

2407 • Un om cu voința slab dezvoltată este incapabil să acționeze conform scopului fixat, este incapabil de a se conduce, de a învinge obstacolele ivite în calea obiectivului urmărit, de a-și stăpîni sentimentele și acțiunile.

COLECTIV DE ELABORARE,
Pedagogia pentru institutele pedagogice, ed. a III-a, p. 236.

2408 • Voința este conștiința motivului determinător, unită cu conștiința imaginilor lucrurilor și acțiunii către care ne împinge acel motiv.

Vasile CONTA,
Teoria fatalismului.

2409 • Voința este o dorință și nu elan rațional către un lucru. Voința țintește scopul și nu mijloacele care duc la scop.

Scopul este lucrul voit.

Ioan DAMASCHIN,
Dogmatica.

2410 • O! oricît de jos te-ai pleca, cu voință, mai jos te cobori fără voință!

Barbu ȘTEFĂNESCU-DELAVRANCEA,
Viforul.

2411 • Voința reprezintă de fapt învingerea obstacolelor prin intermediul efortului voluntar.

Rodica DEMETRESCU,
Elemente de psihologie generală, p. 223.

2412 • Deoarece voința noastră caută să dobîndească sau să evite un lucru, după cum rațiunea îl arată bun sau rău, este suficient ca cineva să judece bine pentru ca să înfăptuiască bine, adică pentru ca să dobîndească toate virtuțile și totodată toate celelalte bunuri realizabile.

René DESCARTES,
Studii asupra metodei de a întrebuința bine rațiunea și de a căuta adevărul în știință.

2413 • O voință slabă este nestabilă ca apa.

John DEWEY,
Democrație și educație, p. 111.

2414 • Omul care a știut să dobîndească putere de voință, decide într-o largă măsură de propria-i soartă.

2415 • Omul fără voință, chiar dacă ar fi înzestrat cu o mare inteligență, n-are decît o influență slabă asupra propriei lui soarte. Este jucăria evenimentelor; soarta sa o face întîmplarea.

2416 • Omul cu o voință fermă, obișnuit să-și comande, obține o victorie repede și ușoară.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

2417 • Numai prin voință înclinările cele bune se înalță la mărturisirea de credință atotbiruitoare.

2418 • Adevărata educație a voinței nu stă numai în a face energia mai vînjoasă, mai sprintenă, mai precisă, ci și a purifica voința în imboldurile ei, a o elibera din legătura-i cu instinctele grosolane și a o îndruma spre ținte mai înalte.

Fr. W. FÖRSTER,
Îndrumarea vieții, p. 17; 43.

2419 • Nu voința caută, ci omul caută; nu voința voiește, ci omul voiește.

Ion GĂVĂNESCUL,
Etica.

2420 • Baza ființei noastre este voința.

J. W. GOETHE.
Campania în Franța.

2421 • Voința dă tuturor ideilor și sentimentelor putere de realizare socială.

2422 • Orice voință este determinată de un anumit scop și este înțeleasă numai prin acest scop.

Dimitrie GUSTI,
Opere, vol. I, p. 213; vol. II, p. 214.

2423 • Voința și nu credința constituie forța principală. Credința, despre care se spune c-ar fi în stare să mute munții din loc, nu reprezintă nimic față de ceea ce poate înfăptui voința.

2424 • Nimic nu rezistă voinței înverșunate de a reuși.

• Voința înflăcărează privirea omului.

Victor HUGO,
Oamenii mării, p. 219; 241.

2425 • Omul cu voință puternică are spirit de organizare, știe să-și subordoneze activitatea unor anumite principii, să-și coordoneze dorințele.

N. D. LEVITOV,
Psihologia copilului și psihologia pedagogică.

2426 • Voința puternică nu este numai știința de a dori și de a obține ceva, ci și știința de a renunța la ceva, în caz de nevoie.
2427 • Voința nu este o simplă dorință, ci o satisfacere, dar este și dorință și înfrînare, și dorință și renunțare în același timp.

A. S. MAKARENKO,
Opere pedagogice alese,

2428 • Voința, în înțelesul cel mai larg al cuvîntului, este năzuința sufletului de-a fi activ.
2429 • Voința inteligentă se naște prin experiență și prin instruire.

Emanuel MARTIG,
Psihologia pedagogică pentru școalele normale.

2430 • A voi nu înseamnă să spui că vrei, înseamnă să lucrezi.

André MAUROIS,
Știința fericirii, p. 166.

2431 • Voința nu numai că trebuie ridicată la același grad de perfecțiune ca și celelalte puteri sufletești, dar se cere să fie o voință energică, constantă și îndrumată numai pe calea binelui.

Nicolae MOISESCU,
Școala veche și nouă.

2432 • Voința e puterea care face din însușirile bune adevărate virtuți, după cum lipsa ei poate aduce cu sine toate cusururile.

Nicolae MOISESCU.
Conducerea vieții emotive, intelectuale, instructive și sociale.

2433 • Voința nu este decît tendința către ceva, în afară de obiectul care voiește. Nici un om nu voiește decît ceea ce nu are, adică un lucru deosebit de el, existent în afară de el.

P. P. NEGULESCU,
Scrieri inedite. Problema cunoașterii, p. 187.

2434 • Puterea sufletească care folosește cunoștințele, care le mînuiește în scopul de a ne adapta la lumea înconjurătoare poartă numele de voință.

Ion NISIPEANU,
Elemente de psihologie pedagogică.

2435 • Voința este factorul primitiv și, în oarecare sens, constant al vieții sufletești.

2436 • Voința exercită o influență statornică asupra judecății, ea determină greutatea lucrurilor și fenomenelor, motivelor și argumentelor.

2437 • Voința rațională nu este nimic altceva decît un fel de ordonare spontană a instinctelor prin rațiune.

Friedrick PAULSEN,
Introducere în filozofie.

2438 • Voința este funcționarea primară a spiritului.
2439 • Voința este ființa reală a vieții noastre interioare.

Ion PETROVICI,
Titu Maiorescu,

2440 • Voința puternică înseamnă capacitatea de a subordona acțiunile proprii cerințelor necesare, obiective, de a subordona scopurile personale scopului cu semnificație socială.

P. POPESCU–NEVEANU și alții
Psihologie generală și noțiuni de logică, p. 116.

2441 • Voința încoronează evoluția psihică omenească. Ea e funcția superioară prin excelență.

Mihai RALEA.
Scrieri din trecut, în filozofie, vol. II.

2442 • Voința este un apetit, o dorință întovărășită de raționament.
2443 • Omul nestăpînit, care nu face ceea ce el știe că trebuie să facă, lucrează contra voinței sale.

Mihai RALEA și Constantin I. BOTEZ,
Istoria psihologiei, p. 100.

2444 • Cine știe să-și păstreze autonomia voinței și, în același timp, smulge naturii cît mai multe servicii, acela este un om deplin.

C. RĂDULESCU-MOTRU,
Personalismul energetic, p. 140.

2445 • Nu e niciodată prea tîrziu, cînd voința e ajutată de imaginație hotărîtă, să făurească ceea ce-i lipsește.

Romain ROLLAND,
Inimă vrăjită, vol. III, 9. 336.

2446 • Voința constă în capacitatea omului de a-și realiza activitatea pe baza unor reprezentări sau idei, pentru înfăptuirea scopurilor sale, învingînd obstacole ce se ivesc în calea realizării acestei activități.

Alexandru ROȘCA și alții,
Psihologie generală.

2447 • Dacă-ți lipsește voința de orice libertate înseamnă că faci ca actele tale să fie lipsite de orice moralitate.

2448 • Nu există voință generală cu privire la un scop particular.

J. J. ROUSSEAU,
Despre contractul social sau principiile dreptului politic, p. 91, 135.

2449 • O voință puternică poate avea omul numai care își propune în viață scopuri într-adevăr importante, prețioase pentru el. Existența unor asemenea scopuri condiționează forța voinței.

S. L. RUBINSTEIN,
Existență și conștiință, p 314.

2450 • Este ușor a vedea că voința este în om elementul real și esențial, și că inteligența este numai secundară.
2451 • Voința este sufletul universului și subiectul absolut al cunoștinței.

Arthur SCHOPENHAUER,
Viața, amorul și moartea.

2452 • Cea mai înaltă treaptă de dezvoltare a voinței oamenilor este activitatea condusă de conștiința datoriei sociale, a necesității sociale, care presupune subordonarea acțiunilor individuale cerințelor societății, satisfacerii nevoilor și trebuințelor acesteia.

A. A. SMIRNOV și alții.
Psihologia, p. 436.

2453 • Voința nu poate fi numită cauză liberă, ci numai necesară.

Baruch SPINOZA.
Etica, p. 73,

2454 • O voință puternică schimbă pe loc cea mai cumplită nenorocire într-o stare suportabilă.

STENDHAL.
Despre dragoste.

2455 • Capacitatea individului de a iniția acțiuni, de a le declanșa sau amîna și suspenda în mod premeditat, cu depunerea unui efort conștient pentru învingerea dificultăților ivite, o numim voință.

2456 • Voința nu poate fi explicată decît ca produs al evoluției social-istorice a individului, ca rezultat al dezvoltării capacităților general umane.

Ana TUCICOV-BOGDAN.
Psihologie generală și psihologie socială, vol. II, p. 172; 173.

2457 • Voința fermă constituie o condiție a reușitei acțiunilor.

Victor ȚÎRCOVNICU și Vasile POPEANGĂ.
Pedagogia, p. 205,

2458 • Fiecare victorie a voinței asupra unui anumit lucru îi dă omului siguranța propriei sale forțe morale, a posibilității de a învinge diferitele piedici.

K. D. UȘINSKI.
Opere pedagogice alese.

VREDNICIE
(hărnicie, lene, trîndăvie)

2459 • O găină care șade, nu se îngrașă.
2460 • Vîslește-ți singur propria canoe.
2461 • Pasărea care se trezeşte devreme prinde rîma.

Proverbe americane

2462 • Trîndavul crede că anul are 18 luni.
2463 • Leneșul fuge cînd e vorba de muncă, dar vine cel dintîi cînd e vorba de mîncare.

2464 • Femeia leneşă este ca o lampă fără lumină.
2465 • Trîndavul se pricepe la trei lucruri: să mînce, să doarmă şi să se supere.

Proverbe bengaleze

2466 • Cine vrea să-nşele vulpea, să se scoale de dimineaţă.
2467 • O oră dimineaţa valorează cît două seara.
2468 • Trîndăvia e anexa nobilimii.
2469 • Hărnicia e mîna dreaptă a norocului şi cumpătarea mîna sa stîngă.
2470 • Hărnicia nu doreşte nimic.
2471 • Hărnicia plăteşte datoriile, deznădejdea le înmulţeşte.

Proverbe engleze

2472 • Harnicul găseşte totdeauna de lucru.
2473 • Hărnicia întrece arta.
2474 • Trîndăvia e prostia corpului, iar prostia trîndăvia minţii.
2475 • Hărnicia e cea mai bună loterie. (Loteria la care toate numerele sînt cîştigătoare.)

Proverbe germane

2476 • Trîndăvia e cheia sărăciei.
2477 • Cine vrea să placă tuturor trebuie să se scoale de dimineaţă.

Proverbe italiene

2478 • Trîndavului nu-i ajunge nici un munte de bogăţii.

Proverb japonez

2479 • Să se scoale primul din pat şi să meargă ultimul la culcare.
2480 • Pentru cel trîndav e totdeauna sărbătoare.
2481 • Trîndăvia e perna diavolului.

Proverbe latine

2482 • Trîndăvia e ucenicul nefericirii.

Proverb persan

2483 • Lenea e începutul răutăţilor.
2484 • Lenea e la om ca şi rugina la fier.
2485 • Lenea cînd este mai mică, tot ştie şi ea de frică.
2486 • Lenea caută de lucru, dar nu doreşte să-l găsească.
2487 • Trăndăvia e muma tuturor răutăţilor.
2488 • Trîndavul ajunge la straiţă.
2489 • Vrednicia fără înţelepciune, ca o frumuseţe fără ochi.
2490 • Cine se ia cu lenevia pierde şi suta şi mia.
2491 • Cu leneşul nu duci casă, că lui de lucru nu-i pasă.
2492 • Îi aşa de leneş şi de mişel, că creşte iarba sub el.
2493 • Lenea slujeşte omul ca omida pomul.
2494 • Leneşul nici nu s-a sculat şi iar trage la pat.
2495 • Peste el lenea a dat şi s-a pus să zacă-n pat.

2496 • Cucul cîntă, iar leneșul stă și numără.
2497 • Omul vrednic întrebuințează toate mijloacele de scăpare, cînd se află într-o strîmtoare, într-o mare primejdie.
2498 • Omul harnic nu piere niciodată, întotdeauna știe să-și agonisească viața.
2499 • Cine se scoală de dimineață departe ajunge.
2500 • Vrednicia muierii se cunoaște la cele din casă.
2501 • Mai căutată e vrednicia decît frumusețea.
2502 • În casa trîndavului e sărăcie lucie.
2503 • Dacă nu ești vrednic la o treabă, nu-ți bate capul degeaba.
2504 • Omul vrednic se face luntre și punte și trebuie să iasă la liman.
2505 • Lenea e cucoană mare care n-are de mîncare.
2506 • Lenea face pe bogat a i se urî și pe sărac în nevoie a se tîrî.
2507 • Leneșul are gura-mpiedicată, dar o taină o spune îndată.
2508 • Leneșul la toate zice că nu poate.

Proverbe românești

2509 • Leneșul este fratele cerșetorului.

Proverb scoțian

2510 • Cu cît pleci mai devreme, cu atît ai mai mult spor.

2511 • Reușita îl așteaptă pe cel ce se scoală de dimineață.

Proverbe rusești

2512 • Hărnicia e mama succesului.
2513 • Scularea de dimineață înseamnă muncă și bogăție.

Proverbe spaniole

2514 • Cine nu se teme de greutăți trece munții.
2515 • Calul iute singur își sporește nutrețul.
2516 • Bărbatul care-i bărbat și din piatră își scoate pîinea.
2517 • Lupul care umblă nu rămîne flămînd.
2518 • Cine se scoală devreme, străbate calea, cine se însoară devreme, are urmași.
2519 • Cine se uită la gura altuia rămîne flămînd.
2520 • Nu te lenevi să mergi la balul unde ai fost invitat, nu te arăta unde n-ai fost chemat.
2521 • Cu vorba nu termini treaba.
2522 • Unii nu găsesc pod să treacă, alții nu găseasc apă să bea.
2523 • Cine doarme în august, iarna se scarpină în cap.
2524 • Vulpea care doarme mult nu prinde găini.

Proverbe turcești

2525 • Un om harnic nu moare în lumea asta, oricît ar fi de rea.

Ion AGÂRBICEANU,
Două iubiri (povestiri), p. 87.

2526 • Lenea e începutul tuturor păcătoşiilor, dar şi al tuturor virtuţilor.

ALAIN,
Studii şi eseuri, vol. II, p. 101.

2527 • Lenea de ocazie este o lene puţin stabilă, ea este rezultatul unei întîmplări, care ar fi putut lipsi.

Alfred BINET,
Idei noi despre copii.

2528 • Cine e împodobit cu mai multe, acela trebuie să aibă mai mare cinste.

Dimitrie CANTEMIR,
Lupta dintre Inorog şi corb. Istoria ieroglifică.

2529 • Hărnicia, una din cele mai vechi valori morale ataşate muncii, se manifestă prin zelul, sîrguinţa şi vrednicia omului în activităţile pe care le îndeplineşte. Dimpotrivă, lenea, atitudinile de delăsare şi neseriozitate în muncă sînt străine atitudinii înaintate, acestea ataşîndu-se acelor concepţii conform cărora munca ar fi un doar mijloc de constrîngere pentru individ.

COLECTIV DE ELABORARE,
Etică şi echitate socialistă. Culegere de lecţii, p. 152.

2530 • Lenevia e o prea mare lîncezire a curajului.

Jan Amos COMENIUS,
Didactica magna, p. 151.

2531 • Lenea este comparabilă cu o lipsă de poftă de mîncare, ceea ce înseamnă că scapă adesea voinţei conştiente a subiectului şi a educatorilor.

Maurice DEBESSE.
Psihologia copilului de la naştere la adolescenţă, p. 231.

2532 • Lenea este o povară pentru cel stăpînit de dînsa, ca și pentru oamenii harnici. Ea este o povară pentru trîndav, prin faptul că prin nelucrare aduce slăbire în vlaga trupului.

Pantelimon DIACONESCU,
Adevăr şi dreptate.

2533 • Trîndăvia... te face să meditezi la cele mai mici neplăceri; ea măreşte necazurile şi durerile, şi astfel pricinuieşte tristeţea, voia rea, ipohondria, această boală a sufletului, mama bolilor corpului.
2534 • Trîndăvia duce la boală, la viţiu şi la degradare.
2535 • Lenea naşte viţiul şi îmboldeşte adesea la crimă.

Paul DOUMER,
Cartea copiilor mei.

2536 • Copiii trîndavi nu sînt de învinuit cînd părinţii lor îi cresc astfel.

ESOP,
Fabule, p. 78.

2537 • Lenea nu e odihnă şi de aceea-i lipseşte mulţumirea.

2538 • Lenea e fiica nedreptății.

Nicolae IORGA,
Cugetări, p. 32; 62.

2539 • Așadar, hărnicia este soră bună cu sîrguința sau rîvna și dușmanul lenei, al trîndăviei.

Ion LUNGU-MOVILĂ,
Pasiune și ideal, p. 136.

2540 • Ce e trîndăvia? E o depresiune a organismului spiritual. E, dacă vrem, o slăbire a puterilor sufletești la o ființă grav bolnavă; din punct de vedere psihic, e un apus al energiilor vitale și creatoare.

Maria MONTESSORI,
Taina copilăriei, p. 192.

2541 • Cine se dedă lenei și poftelor, crezînd că își găsește fericirea pe această cale, va pieri în cele din urmă copleșit de dezgust și scîrbă de viață; aceasta este o lege biologică a naturii omenești, tot așa ca și cealaltă, anume că după o activitate dusă la bun sfîrșit urmează plăcere și că după exercițiu puterile cresc.

Friedrick PAULSEN,
Introducere în filozofie.

2542 • Calea care duce la fericire nu este decît cunoscuta cale largă, drumul mare al sîrguinței...

Samuel SMILES,
Caractere tari.

2543 • Lenea și neglijența, ca trăsături de caracter care se exprimă într-o atitudine negativă sau indiferentă față de muncă, într-o îndeplinire formală a sarcinilor, sînt rămășițe ale atitudinii de dispreț boieresc față de muncă.

A. S. SMIRNOV și alții,
Psihologia, cap. XVII, p. 523.

2544 • Leneșii doresc necontenit să facă ceva.

VAUVENARGUES,
Maxime și reflecții, p. 87.

BIBLIOGRAFIE

AEBLI, HANS *Didactica psihologică*, trad. de Bianca Bratu, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1973.

AGÂRBICEANU, ION, *Două iubiri* (povestiri), antologie de G. Pienescu, pref. de Cornel Regman, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1968.

ALAIN EMILE CHARIER, *Studii şi eseuri*, vol. I: *Istoria cugetărilor mele;* vol. II: *Păreri despre fericire*, trad. de Alexandru Bac u şi N. Steinhardt, Editura Minerva, Bucureşti, 1973.

ALECSANDRI, VASILE, *Ostaşii noştri*, antologie de N. A. Ursu, Editura Tineretului, Bucureşti, 1962.

ALEXIN, ANATOLI, *Dialog despre omenie*, trad. de Paul Popescu-Neveanu, Editura Tineretului, Bucureşti, 1968.

ALMAŞ, DUMITRU Articol: *Dialog cu un tînăr.*

ANDREI, PETRE, *Sociologia generală*, ed. a II-a, îngr. de M. Mâciu, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1970.

ANTONESCU, G. G. 1) *Din problemele pedagogiei moderne*, Editura Cartea românească, București, 1929, 2) *Herbert Spencer și pedagogia utilitaristă*, Editura Casa Școalelor, București, 1921; 3) *Educația morală și religioasă în școala românească*, Editura națională București, f.a.

ANTONIU, GEORGE, *Respectarea legilor țării — cerință esențială a echității sociale*, Editura Politică, București, 1973.

APOSTOL, PAVEL, *Să proiectăm omul anului 2000*, Editura enciclopedică, București, 1969. *Trei meditații asupra culturii*, Editura Dacia, 1970.

Educație și pedagogie în perspectivă operațională, Editura didactică și pedagogică, București, 1969.

Inconsistența argumentării idealist-subiective, Editura Științifică, București, 1965.

APOSTOLESCU, N., *Tehnica studiului individualității în școala primară*, Tipografia Diecezană, Oradea, 1936.

ARACHELIAN, V., *Aventurile originalității*, Editura Tineretului, București, 1968.

ARGHEZI, TUDOR, *Opere: Scrieri*, vol. 2, 3, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, Editura pentru literatură, București, 1962—1972.

Teatru, Editura pentru literatură, București, 1968.

Cimitirul Bunavestire, Editura pentru literatură, București, 1965.

ARISTOFAN, Broaştele (comedie), trad., prefaţă şi note de Adelina Piatkowski, Editura Albatros, Bucureşti, 1974.

ARISTOTEL, Etica nicomahică, trad. şi ed. îngr. de Traian Brăileanu, Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1944.

Poetica, trad. şi ed. îngr. de D. M. Pippidi, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1965.

Parva naturalia (Scurte tratate de ştiinţele naturii), trad. de Şerban Mironescu şi Constantin Noica, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1972.

Despre suflet; trad. de N. I. Ştefănescu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1969.

ASACHI, GHEORGHE, Scrieri literare, vol. II, ediţie îngrijită de N. A. Ursu, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957.

ATHANASIU, ANDREI, Scris şi personalitate, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1970.

BACON, FRANCIS, Eseuri sau sfaturi politice şi morale, trad. de Armand Rasu, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1969.

Noul Organon, trad. de N. Petrescu şi Florian, Editura Academiei R.P. România, Bucureşti, 1957.

BACONSKY ANATOLI, E, Colocviu critic, Editura de Stat pentru literatură şi artă, Bucureşti 1957.

BALOTĂ, NICOLAE, Despre pasiuni, Editura Albatros, Bucureşti, 1971.

BALZAC, HONORÉ de, *Strălucirea și suferințele curtezanelor*, trad de B. Theodor, Editura pentru literatură universală, București, 1969.
Istoria celor treisprezece, trad. de H. Grămescu, Editura pentru literatură universală, București, 1969.
Mărirea și decăderea lui Cezar Birotteau, trad. de Theodor Ioachimescu, Editura pentru literatură, București, 1961.
Ilustrul Gaudissart, ed. îngr. de Angela Ioan, Editura Univers, București, 1975.

BARBU, EUGEN, Caietele princepelui, vol. II, Editura Eminescu, București, 1972.

BAUBEC, A. și CONSTANTINESCU, N., Proverbe turcești, antologie; Editura Albatros, București, 1972.

BAZANOV, A. G., Pedagogia, trad., de Iulian Popescu și Sergiu Caminschi, Editura Militară București, 1962.

BĂLAN, ION DODU, Condiția creației. Portrete, Editura pentru literatură, București, 1968.
Ethos și cultură sau vocația tinereții; Editura Albatros, București, 1972.

BĂLĂCEANU, C. și NICOLAU, F. D., Personalitatea umană — o interpretare cibernetică Editura Junimea, Iași, 1972.

BĂLCESCU, NICOLAE, Opere, vol. I, Editura Academiei R.P.R., București, 1953.

BEJAT, MARIAN, Ce este talentul? Editura științifică, București, 1967.
Geneza psihologiei ca știință experimentală

în România Editura didactică și pedagogică, București, 1972.

BELLU, NICOLAE, Etica lui Kant, Editura științifică, București, 1974.

BENIUC, MIHAI, Psihologia animală comparată și evolutivă, Editura științifică, București, 1970.

BERGE, ANDRÉ, Copilul dificil, trad. de Lidia Ciucă, Editura didactică și pedagogică, București, 1972.

Defectele copilului, trad. de Mihai Stoian; Editura didactică și pedagogică, București, 1968.

Defectele părinților, trad. de Mihai Stoian, Editura didactică și pedagogică, București, 1967.

BERGER, GASTON, Omul modern și educația sa. Psihologie și educație, trad. de F. Brunea-Fox și Lisette Daniel, Editura didactică și pedagogică, București, 1973.

BHOSE, AMITA, Proverbe și cugetări bengaleze, Editura Albatros, București, 1975.

BIBERI, ION, Eros, Editura Albatros, București, 1974.

BINET, ALFRED, Idei despre copii, trad. de I. C. Marinescu, Tipografia și librăria Gheorghe N., Vlădescu, Cîmpulung, 1914.

BÎRSĂNESCU, ȘTEFAN și VĂIDEANU, GEORGE, Educația estetică, Editura de stat didactică și pedagogică, București, 1961.

BLAGA, LUCIAN, Zări și etape, texte îngr. de Darli Blaga, Editura pentru literatură, București, 1968.

Izvoade, Eseuri, conferințe, articole, ed. îngr. de Darli Blaga şi Petre Nicolau, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.

Pietre pentru templul meu (aforisme) Editura Cartea românească, Bucureşti, 1920.

BOBOC, ALEXANDRU, Etică şi axiologie în opera lui Max Scheler, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1971.

BOCCACCIO, GIOVANNI, Fiammetta, trad. şi cuvînt înainte de Ştefan Crudu, Editura Univers, Bucureşti, 1973.

BOGDAN, TIBERIU; RADU, NICOLAE şi ILIE I. STĂNCULESCU, Probleme de psihologie judiciară, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1973.

Note de curs de psihologie a copilului şi *pedagogia pedagogică*, Piteşti, 1967.

Psihologia copilului şi psihologia pedagogică, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1970.

BOJOVICI, L. S. şi alţii, *Studii de psihologia copilului*, trad. din limba rusă, Editura de Stat didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1953.

BOLDÎREV, N. S. Rolul exemplului în educaţia copiilor, trad. de Nicolina Stancu, Editura de stat pedagogică şi psihologică, Bucureşti, 1951.

BOLINTINEANU, DIMITRIE, Opere alese, vol. II, ed. îngr. de Rodica Acheşeanu şi Gh. Poalelungi, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1961.

BONIȘ, I., Morala socialistă, Editura Politică, București, 1972.

BONTAȘ, ION și alții, Curs de pedagogie pentru institutele de învățămînt superior tehnic. Tiparul Institutului Politehnic București, 1972.

BOTEZATU, PETRE, Preludiul ideii de libertate morală, Editura Junimea, Iași, 1976.

BRĂTESCU-VOINEȘTI, A. I., Firimituri, ed. îngr., de Andrei Rusu.

BREAZU, MARCEL și MOISESCU, ANTON, Cunoașterea artistică, Editura Academiei R.P.R. București, 1960.

Estetica vieții cotidiene, Editura științifică, București, 1966.

BRUNER, JEROME S. BRECHT, BERTOLT, Versuri, Procesul educației intelectuale, Editura științifică, București, 1970.

Pentru o teorie a instruirii, trad. de Sandu Lăzărescu, Editura didactică și pedagogică, București, 1970.

BUDAI-DELEANU, ION, Țiganiada, ed. a II a, antologie de Romul Munteanu, Editura Tineretului, București, 1965.

BUNESCU, VASILE și alții, Studii de didactică experimentală, Editura didactică și pedagogică, București, 1965.

BURICESCU, IOAN, F., Scrisori către Tertius, Edtura Casa Școalelor, București, 1926.

BURSAN, ANCA și PANCO, GHEORGHE, De la cuviință la etichetă, Editura Tineretului, București, 1967.

CANTEMIR, DIMITRIE, Lupta dintre Inorog și corb, Editura Casa Școalelor, București, 1927.

Istoria ieroglifică, text de Simona Runcan E.P.L., București, 1969.

CARLYLE, THOMAS, Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie, trad. de C. Antoniade, Editura Casa Școalelor, București, 1910.

CĂLINESCU, GEORGE, Studii și conferințe Ion Creangă, Editura pentru literatură, București, 1964.

Scrinul negru, Editura Tineretului, București, 1968.

Cronicile optimistului, Editura pentru literatură, București, 1964.

Principii de estetică, Editura pentru literatură, București, 1968.

CEAUȘESCU, NICOLAE, România pe drumul desăvîrșirii construcției societății socialiste, Rapoarte, cuvîntări, articole, vol. I / iulie 1965 — sept. 1966, Editura Politică, București, 1966.

România pe drumul desăvîrșirii construcției societății socialiste, vol. II (sept. 1966, dec. 1967), Editura Politică, 1967.

România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. VI (mai 1971 — febr. 1972), Editura Politică, București, 1972.

România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. VII

(martie 1972—dec. 1972), Editura Politică, Bucureşti, 1972.

România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate, vol. IX (aug. 1973 — martie 1974), Editura Politică, Bucureşti, 1974.

România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate, vol. X (martie-noiembrie 1974), Editura Politică, Bucureşti, 1974.

Cuvîntarea ţinută la Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, Editura Politică, Bucureşti, 1971.

Cuvîntarea ţinută la Adunarea jubiliară de la Drobeta-Turnu Severin, din 15 mai 1972, Editura Politică, Bucureşti, 1972.

CERNÎŞEVSKI, N. GAVRILOVICI, *Texte pedagogice alese*, trad. de V. Horea, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1963.

CHIRCEV, ANATOLE, *Educaţia moral-politică a tineretului şcolar*, Ed. didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1974.

CHIRIŢĂ, GEORGETA, *Pedagogia aplicată la domeniul educaţiei fizice*, Editura Stadion, Bucureşti, 1974.

CICERO, MARCUS TULLIUS, *Despre îndatoriri*, trad. de David Popescu, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1957.

Filipice, trad. de Dumitru Crăciun, Editura pentru literatură universală, Bucureşti, 1968.

CIOCULESCU, ŞERBAN, *Varietăţi critice*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966.

Amintiri, Editura Eminescu, Bucureşti, 1975.

Aspecte literare contemporane (1932—1947); Editura Minerva, Bucureşti, 1972.

CLAPARÈDE, EDOUARD, *Pedagogia şi psihologia experimentală*, trad. de I. G. Marinescu, fără editură, Bucureşti, 1921.

Educaţia funcţională, trad. de Marin Nicolescu, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1973.

Psihologia copilului şi pedagogia experimentală, trad. de Virgil N. Dinculescu, Tipografia „Jockey-Club", 1921.

Orientarea profesională, trad. de Stavri C. Cunescu; Ed. biroul intern. al muncii, Bucureşti, 1928.

COCEA, N. D., *Scrieri*, vol. I; text şi studiu de Virgiliu Ene, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1969.

Codul principiilor şi normelor muncii şi vieţii comuniştilor, ale eticii şi echităţii socialiste.

COLECTIV DE ELABORARE (Antologie), *Pedagogia pentru institutele pedagogice*, ed. a III-a; coordonatori: A. Dancsuly, A. Chircev şi A. Manolache, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1964.

Orizonturi noi în psihologie, pref. de Vasile Pavelescu; trad. de Dr. Mircea Păduleanu, Editura enciclopedică română, Bucureşti, 1973.

Educaţie şi contemporaneitate, sub redacţia: Andrei Dancsuly şi Dumitru Salade, Editura Dacia, Cluj, 1972.

Interacțiunea proceselor cognitive, Studii și cercetări experimentale, sub redacția lui C. Voicu, Editura Academiei R.S.R., București, 1973.

Etică și echitate socialistă (Culegere de lecții), coordonatori: Gh. Berescu, Vasile Popescu și Ionel Achim, Editura Politică, București, 1972.

Curs de psihologie, ediția a II-a, colectivul Universității Cluj, Litografia învățămîntului, București, 1956.

Psihologia și viața, coordonator Alexandru Roșca, Editura științifică, București, 1969.

Un univers într-o carte, articole pedagogice, 3 volume; coordonator Carol Roman, Editura Tineretului (vol. I 1970; vol. II 1971); Editura Politică, vol. III, București, 1973.

Către un tînăr, articole (antologie), ediție îngr. de Nicolae Tue, Editura Politică, București, 1971.

COMENIUS, JAN AMOS, *Didactica magna*, trad. de Petru Gărboviceanu, tipografia „România Nouă", București, 1921.

Școala maternă, trad. de Milan P. Sesan, Editura Cartea românească, București, f. an.

Arta didactică, trad. de David Popescu, Editura didactică și pedagogică, București, 1975.

Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român. Editura Politică, București, 1975.

CONSTANTINESCU, MIRON, *Concepția partidului proletariatului asupra lumii și istoriei omenirii.*

CONTA, VASILE, Încercări de metafizică, materialistă, Editura Librăriei Şcoalelor, Fraţii Saraga, Iaşi, 1879.

Bazele metafizicii, Editura Librăriei şcoalelor, Fraţii Şaraga, Iaşi, 1896.

Teoria fatalismului, Editura Librăriei Şcoalelor, Fraţii Şaraga, Iaşi, 1914.

CRIŞAN, CONSTANTIN, Eseu despre personalitate, Editura Albatros, Bucureşti, 1972.

DAMASCHIN, IOAN, Dogmatica, trad. de Dr. D. Fecioru şi Dr. Ol. N. Căciulă.

DANTE, ALIGHIERI, Paradisul, trad. de George Coşbuc, ed. îngr. de Ramira Ortiz, Editura Cartea românească, Bucureşti, 1932.

DEBESSE, MAURICE şi alţii, Psihologia copilului de la naştere la adolescenţă, trad. de Constantin Botez şi Maria Mamali; Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1970.

DELAVRANCEA, BARBU ŞTEFĂNESCU, Schiţe şi nuvele, prefaţă de Şt. Cazimir, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.

Viforul, text îngrijit de Emilia Şt. Milicescu, Editura tineretului, Bucureşti, 1970.

Opere, vol. VIII: *Discursuri parlamentare 1894–1917;* ediţie îngr. de Emilia Şt. Milicescu, Editura pentru literatură, „Minerva", Bucureşti (1965–1974).

DEMETRESCU, RODICA, Elemente de psihologie, Centrul de multiplicare al Universităţii Bucureşti, 1973.

DESCARTES, RENÉ, Studii asupra metodei de a întrebuința bine rațiunea și de a căuta adevărul în știință, trad. de Gh. I. Rîureanu, Editura Științifică, București, 1957.

Reguli utile și clare pentru îndrumarea minții în cercetarea adevărului, trad. de Corneliu Vilt, Editura științifică, București, 1964.

DEWEY, JOHN, Democrație și educație, trad. de Rodica Mașinschi, Editura didactică și pedagogică, București, 1972.

Școalele de mîine, trad. de G. I. Simeon, Editura Librăriei „Principele Mircea", București, 1937.

Școala și copilul, intr. de Edouard Claparède. trad. de I. G. Marinescu, Editura Librăriei H. Steinberg și fiul, București, 1923.

DIACONESCU, PANTELIMON, Adevăr și dreptate, ed. a II-a, București, f. editură și an.

DIDEROT, DENIS, Opere alese, vol. I, trad. Gellu Naum, studiu de Valentin Lipatti, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1956.

DIESTERWEG, FR. ADOLF, Texte pedagogice alese, trad. de Iosif I. Gabrea, Editura didactică și pedagogică, București, 1963.

DIMITRESCU, IAȘI, C., Texte despre educație și învățămînt, texte alese de Ioan N. Vlad, Editura didactică și pedagogică, București, 1969.

DOBRESCU, MIU, Aplicarea consecventă a principiilor centralismului democratic, Editura Politică, Bucureşti, 1969.

DOBROLIUBOV, N. ALEKSANDROVICI, Texte pedagogice alese, trad. de V. Horea, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1962.

DOSTOIEVSKI, FEODOR MIHAILOVICI, Crimă şi pedeapsă, vol. I şi II, trad. de Ştefan Velisar Teodoreanu şi Izabela Cravă, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1962.

Crocodilul, trad. Tamara Gane, Editura Cartea rusă, Bucureşti, 1956.

Adolescentul, trad. de Emma Beniuc, Editura Univers, Bucureşti, 1971.

DOTTRENS, ROBERT şi alţii, A educa şi a instrui, trad. de Manolache Andriescu Adriadi, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1970.

DOUMER, PAUL, Cartea copiilor mei, trad. de Horea Botescu.

DRAGOMIRESCU, MIHAIL, Teoria poeziei, Editura librăriei Socec, Bucureşti, 1927.

DREVILLON, JEAN, Orientarea şcolară şi profesională, trad., de Ştefan Ghivirigă, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1973.

DUDULEANU, M. MIRCEA, Munca reflectată în proverbele lumii, culegere, Editura Albatros, Bucureşti, 1972.

DUMAS, ALEXANDRE (tatăl), Cele două Diane (2 vol.), trad. de Teodora Popa-Mazilu, Editura Eminescu, Bucureşti 1973.

EFTIMIU, VICTOR, *Cîntecul mamei și al copiilor*, Editura tipografiei României Unite, București, 1935.

Sonete, Editura pentru literatură, București, 1966.

Tengri, Editura Albatros, București, 1970.

EHRENBURG, ILYA GRIGORIEVICI, *Viața lui Gracchus Babeuf*, trad. de Cristian Baica, Editura pentru literatură universală, București, 1963.

EMERSON, RALPH WALDO, *Eseuri*, trad. de Leon D. Levițchi, Editura pentru literatură universală, București, 1968.

EMINESCU, MIHAI, *Scrieri politice*, ed. îngr. de D. Murărașu, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1931.

Geniul pustiu, Editura Eminescu, București, 1970.

ENĂCHESCU, CONSTANTIN, *Elemente de psihologie proiectivă*, Editura Științifică, București, 1973.

ENESCU, N. C. *Din problemele școalei românești*, tiparul Ion Creangă, București, 1941.

Îndrumări la lectura profesională a învățătorului, tipografia școalelor, Dorohoi, 1934.

ENGELS, FRIEDRICH, *Despre materialismul istoric*, Ed. P.M.R., București, 1949.

Anti-Dühring, ed. a III-a, Editura de stat pentru literatură politică, București, 1955.

ESOP, *Fabule*, trad. de Traian Diaconescu, Editura Univers, București, 1972.

EURIPIDE, Hecuba, trad. de N. Bănescu, Editura Samitca, Craiova, 1905.
Ifigenia în Aulis, trad. de N. Bănescu, Editura Samitca, Craiova, 1905. Alcesta, trad. de M. Iorgulescu, Editura pentru literatură, București, 1965.
Medeea, trad. de Alexandru Pop, Editura pentru literatură, București, 1965.
Ciclopul, trad. de Alexandru Pop, Editura pentru literatură, București, 1965.
Bachantele, trad., de Alexandru Pop, Editura pentru literatură, București, 1965.

FEDRU (PHAEDRUS), Fabule, trad., de Aurel Tita și Gh. Moraru, Editura pentru literatură universală, București, 1966.

FÉNELON, FRANÇOIS DE SALIGNAC DE LA MOTHE, Instrucțiuni indirecte, trad. de Dumitru Călușaru, tipografia „Al. N. Leon", Focșani, 1915.
Educația fetelor, trad. de C. Sudețeanu; Institutul de arte grafice „Luceafărul", Focșani, 1923.

FERRIÈRE, ADOLPHE, Școala activă, trad. de Eugen Rusu, Editura didactică și pedagogică, București, 1973.

FETIȘANU, VASILE, Progresul uman și tradițiile culturii, Editura științifică, București, 1973.

FICHTE, JOHANN GOTTLIEB, Cuvîntări către națiunea germană, trad. de C. Lăzărescu, Editura Casa Școalelor, București, 1928.

FILIMON, NICOLAE, Ciocoii vechi şi noi, ed. îngr. de George Ivaşcu, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1956.

FÖRSTER, FR. WILHELM, Şcoala şi caracterul probleme morale ale vieţii şcolare, ed. a II-a trad. de Stelian I. Constantinescu, Editura librăriei nouă, Carol P. Segall, Bucureşti, 1923.

Cartea vieţii, trad. de Nicolae Pandelea, Editura librăriei „Socec" Bucureşti, 1925.

Îndrumarea vieţii, trad. de Nicolae Pandelea, Editura librăriei „SOCEC" Bucureşti, 1922.

FRANCE, ANATOLE, Istoria contemporană, trad. de Al. C. Teodoreanu, Editura pentru literatură universală, Bucureşti, 1965.

GĂVĂNESCUL, ION, Pedagogia generală, Editura imprimeria statului, Bucureşti, 1899.

Etica pentru şcoalele secundare, Editura librăriei universală Alcalay, Bucureşti, 1928.

GEORGESCU, CRISTACHE, Despre patriotism.

GHEORGHIU, MIHNEA, Articol: *Munci şi zile.*

GHEREA-DOBROGEANU, CONSTANTIN, Studii critice, vol. I şi II, ediţie adnotată şi comentată de Horia Bratu, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1956.

GHICA, ION, Scrisori, vol. I şi II, ediţie îngr. de P. V. Haneş, Editura librăriei Universală Alcalay, Bucureşti, 1911.

Opere vol. II (Convorbiri economice); ed. îngr. de Ion Roman, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1956.

GHIŞE, DUMITRU, *Contrapunct*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.

GIURGEA, MARIA, *Didactica generală*, Centrul de multiplicare al Universităţii Bucureşti, 1970.

GOETHE, JOHANN WOLFGANG, *Despre literatură şi artă*, trad. de Iosif C. Mătăsaru, Editura de stat pentru literatură şi artă, 1957.

Maxime şi reflecţii, trad. de Gheorghe Ciorogaru, Editura Univers, Bucureşti, 1972.

GOGA, OCTAVIAN, *Mustul care fierbe*, articole.

GOLU, MIHAI şi DICU, AUREL, *Introducere în psihologie*,* Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1972.

GONCOURT, EDMOND şi JULES DE, *Pagini de jurnal*, vol. I şi II, trad. de Aurel Tita, prefaţa de Şerban Cioculescu, Editura Univers, Bucureşti, 1970.

GORKI, MAXIM, *Doi vagabonzi*, antologie de Bianca Dumitraşcu, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1968.

Despre literatură. Articole de critică, tr., colectivă, Editura „Cartea rusă", Bucureşti, 1956.

GRIGORAŞ, IOAN, *Principii de etică socialistă*, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1974.

Datoria etică, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1968.

GUSTI, DIMITRIE, Opere, vol. I A: *Sociologia,* texte alese de Ovidiu Bădina și Octavian Neamțu, Editura Academiei R.S.R. București, 1968.

Opere, vol. II B: *Etica,* texte alese de Ovidiu Bădina și Octavian Neamțu, Editura Academiei R.S.R., București, 1969.

GUȚU, ROMALO, VALERIA, Certitudine și greșeală, Editura Științifică, București, 1972.

HARET, SPIRU C., Discursul pronunțat în ședința camerei Deputaților, din 3 și 4 decembrie 1909.

HARTMANN, NICOLAE, Estetica, introducere de Alexandru Boboc, Editura Univers, București, 1974

HASDEU, BOGDAN PETRICEICU, Răzvan și Vidra Editura de stat pentru literatură și artă București, 1960.

HAȘEGANU, MIHAELA, Maxime și cugetări din folclorul și literatura americană, antologie trad. de Mihaela Hașeganu, Editura Albatros, București 1974.

HEGEL, GEORG WILHELM FRIEDRICH, Studii filosofice, trad. de D. D. Roșca, Editura Academiei R.S.R., București, 1967.

HELIADE-RĂDULESCU, ION, Echilibrul între antiteze, vol. II, ed. îngr. de Petre V. Haneș, Editura Minerva, București, 1916.

HELVÉTIUS, A. și DIDEROT, D. Texte pedagogice alese, trad. de Dimitrie Todoran, Editura. didactică și pedagogică, București, 1964,

HERIVAN, MIRCEA, Educația la timpul viitor, Editura Albatros, București, 1976.

HEROVANU, EUGEN, Cartea prieteniei, Editura Cartea Românească, București, 1939.

HERZEN, ALEKSANDR IVANOVICI, Opere filozofice alese, trad. de A. Leonte, Editura Cartea rusă, București, 1950.

Despre educație (Culegere de fragmente pedagogice) întocmită de M. F. Sabaeva, Editura de stat pedagogie și psihologie, București, 1951.

Amintiri și cugetări, vol. I, trad. de S. Recevschi și A. Roiu; Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1958.

HOLBAN, ION, Realizarea personalității, hazard sau știință, Editura enciclopedică română, București, 1971.

HORATIU (QUINTUS HORATIUS FLACCUS), Satire și scrisori, trad. de Eugen Lovinescu, Editura România nouă, București, 1923.

Ode și epopee, trad. de Eugen Lovinescu, ed. a II-a, tipografia Ion C. Văcărescu, București, 1927.

HUGO, VICTOR, Mizerabilii, vol. I, II, III, IV și V, trad. de Lucia Demetrius și Tudor Măinescu, Editura pentru literatură, București, 1962.

Oamenii mării, ed. a II-a trad. de Ion Frunzetti și Milton Fanny Lehrer, Editura tineretului, București, 1968.

IAHOT, D. Ce este adevărul? trad. din limba rusă, Editura Științifică. București, 1962.

IBRĂILEANU, GARABET, *Pagini alese*, vol. I și II, ed. îngr. de Mihai Ralea, Editura de stat pentru literatură și artă, 1957.
Privind viața (maxime), ed. îngr. de Valentin Tașcu, Editura Dacia, Cluj, 1972.

IORGA, NICOLAE, *Gheorghe Lazăr*
Articole și conferințe
Pagini din tinerețe, vol. I și II, ed. îngr. de Barbu Theodorescu, Editura pentru literatură, București, 1968.
Cugetări, ed. îngr. de Barbu Theodorescu, Editura Albatros, București, 1972.
Onestitatea profesională, conferință ținută la Focșani, în 1926.

ISTRATE, PANAIT, *Chira Chiralina*, trad. de Eugen Barbu.

JAMES, WILLIAM, *Psihologia și educația*, trad. de G. I. Simon, Editura librăriei H. Stainberg și fiii, București, 1912.

JANET, PAUL, *Prelegeri de morală*, trad. de M. I. Mihăileanu, Editura Librăriei Socec, București, 1899.

JOJA, ATHANASE, *Studii de logică*, Editura Academiei, R.S.R., București, 1966—1971.

JOYCE, JAMES, *Oameni din Dublin*, trad. de Frida Papadache, Editura pentru literatură universală, București, 1966.

KABANOVA-MELLER, E. N., *Psihologia însușirii cunoștințelor și a formării deprinderilor la școlari*, trad. de Ecaterina Brandabur,

Editura didactică și pedagogică, București, 1963.

KALININ, MIHAIL IVANOVICI, Despre educația comunistă, Editura Tineretului, București, 1960.

KANT, IMMANUEL, Tratat de pedagogie, trad. de C. V. Buțureanu, Editura librăriei Universală Alcalay, București.

Critica rațiunii pure, trad. de Nicolae Bagdasar și Elena Masiuc, Editura Științifică, București, 1969.

KNELLER, GEORGE F. Logica și limbajul educației, trad. de Nadia Răutu, Editura didactică și pedagogică, București, 1973.

KOGĂLNICEANU, MIHAIL, Profesie de credință (Scrieri literare, istorice și sociale), ed. îngr. de Geo Șerban și Dan Simionescu, Editura Tineretului, București, 1962.

KOJINOV, VASILE, Genurile artei, trad. din limba rusă, Editura Meridiane, București, 1962.

KOROBEINIKOV, M. P., Noțiuni de psihologie, tad. de Iulian Popescu și Valentin Negrițău, Editura Militară, București, 1963.

KOVALEV, A. G. și MEASIȘCEV, V. N., Particularitățile psihice ale omului, vol. II: *Aptidunile*, trad. de Mare Valer și Lidia Stroganov, Editura didactică și pedagogică, București, 1963.

KRUPSKAIA, NADEJDA KONSTANTINOVNA, Opere pedagogice alese, ed. îngr. de N.A. Zinevici și I. P. Rumeanțeva; trad. de Rotislav Donici și Maria Giurgea (vol. I 1959) și vol. II 1960; trad. de Rotislav Donici,

Editura de stat didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1959–1960.

LABIŞ, NICOLAE, Poezii.

LA BRUYÈRE, JEAN, Caracterele sau moravurile acestui veac, vol. I şi II trad. şi note de Aurel Tita, prefaţă de N. N. Condeescu; Editura pentru literatură, Bucureşti, 1968.

LAMARTINE, ALPHONSE DE, Graziella, trad. de Th. Constantin, f. ed., Bucureşti, 1939.

LA ROCHEFOUCAULD, FRANÇOIS DE, Maxime şi cugetări, trad. de Aurel Tita, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.

LETITES, N. S., Aptitudinile, trad. din lb. rusă; Editura Societatea pentru răspîndirea ştiinţei şi culturii, Bucureşti, 1962.

LENIN, VLADIMIR ILICI, Materialism şi Empiriocriticism, trad. de colectivul Editurii politice, Bucureşti, 1972.

Impozitul în natură, ed. a IV-a, Editura pentru literatură politică, Bucureşti, 1953.

Opere, vol.: 5, 6, 23, 25, Editura Politică, Bucureşti, 1950–1965.

LERMONTOV, MIHAIL IURIEVICI, Un erou al timpului nostru, trad. de Alex. Philippide, ed. a VII-a, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1953.

LEROY, GILBERT, Dialogul în educaţie, trad. de Victoria C. Petrescu şi Elvira Balmuş, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1975.

LESSING, GOTTHOLD EPHRAIM, Opere, vol. I și II, trad. de Lucian Blaga, studii de Paul Langfelder, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1958.

LEVITOV, NIKOLAI DMITRIEVICI, Psihologia copilului și psihologia pedagogică, trad. de Nicolae Guma și Vasile Horea, Editura didactică și pedagogică, București, 1963

LIEBKNECHT, KARL, Cuvîntări, scrisori și articole alese, trad. din limba germană, Ed. Politică, București, 1959.

LOCKE, JOHN, Cîteva idei asupra educației, partea I, trad. de George Coșbuc, tipografia România nouă, București, 1920.

Eseu asupra intelectului omenesc, vol. I și II, trad. de Theodor Voiculescu, note de Dan Bădărău, Editura științifică, București, 1961.

Texte pedagogice alese, Editura didactică și pedagogică, București, 1962.

LONDON, JACK, Opere alese, vol. I, II și III, trad. de D. Mazilu, Editura pentru literatură universală, București, 1966.

LUBBOCK, JOHN Sir., Întrebuințarea vieții, trad. de Dumitru Stăncescu, Editura librăriei universale, București, f. an.

LUNGU-MOVILĂ, ION, Pasiune și ideal, Editura Albatros, București, 1975.

MACOVESCU, GEORGE, Articol: Întrebări (antologie).

MAETERLINK, MAURICE, Nemurirea, trad. P. Mușoiu.

MAIORESCU, TITU, Critice, vol. I și II, texte alese de Domnica Filimon-Stoicescu, Editura pentru literatură, București, 1967.

MAKARENKO, A. SEMIONOVICI, Opere pedagogice alese, vol. II și III, ed. îngr. de Nicolae Guma; Editura de stat pedagogică și psihologică, București, 1950.

Steaguri pe turnuri, trad. de R. Donici, Editura de stat, București, 1950.

Proză și scenarii literare, trad. de R. Donici, Editura de stat didactică și pedagogică, București, 1958.

Conferințe despre educația copiilor, trad. din lb. rusă, Editura de stat didactică și pedagogică, București, 1956.

Poemul pedagogic, trad. din lb. rusă, Editura de stat didactică și pedagogică, București, 1956.

MALIȚA, MIRCEA, Aurul cenușiu, eseuri rostite, vol. I — 1971, vol. II — 1972, Editura Dacia, Cluj, 1972.

Aurul cenușiu, eseuri rostite, vol. al III-lea, Editura Dacia, Cluj, 1973.

Idei în mers; Editura Albatros, București, 1975.

MANN, THOMAS, Pătimirile și măreția maeștrilor trad. de Iosefine și Camil Baltazar, pref. de Valeriu Râpeanu; Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1972.

MANSFIELD, KATHERINE, Preludiu și jurnalul, trad. de Antoaneta Ralian, Editura pentru literatură universală, București, 1969.

MARIN GHEORGHE, Minciuna la copil, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1969.
1001 de feţe ale adevărului şi minciunii, Editura Albatros, Bucureşti, 1972.
MARTIG, EMANUEL, Psihologie pedagogică pentru şcoalele normale, trad. după ed. a VII-a Tipografia Ion C. Văcărescu, Bucureşti, 1927.
MARX şi ENGELS, Despre educaţie şi învăţămînt, Ed. de Stat didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1960.
MAUROIS, ANDRÉ, Ştiinţa fericirii, trad. de Marian Dragomirescu, Editura Socec, Bucureşti, f. an.
MĂINESCU, TUDOR, Florile vieţii (poezii), Editura pentru literatură, Bucureşti, 1962.
MĂRGINEANU, NICOLAE, Psihologie şi literatură, Editura Dacia, Cluj, 1970.
Selecţia şi orientarea profesională, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1972.
Psihologia persoanei, ed. a II-a, Editura Universităţii din Cluj, Sibiu, 1944.
MEHEDINŢI, SIMION, Altă creştere, Editura librăriei Socec, Bucureşti, 1930.
MESAROŞIU, ION V., Logica generală, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1971.
MOCANU, TITUS, Despre sublim, Editura Dacia, Cluj, 1970.
MOISESCU, NICOLAE, Conducerea vieţii emotive, intelectuale, instructive şi sociale, f. editură, Bucureşti, 1924.
Cultivarea minţii cu ajutorul biologiei, Tipografia „România nouă" Bucureşti, 1921.

Școala veche și școala nouă, Editura Cultura românească, București, 1938.

MOLIÈRE, JEAN-BAPTISTE POQUELIN, *Tartuffe*, trad. de Haralambie C. Leca, Editura librăriei universală, Alcalay, București, f. an.

MONTAIGNE, MICHEL DE, *Eseuri*, vol. I, trad. de Mariella Seulescu, studiu de Dan Bădărău, Editura științifică, București, 1966.
Eseuri, vol. II, trad. Mariella Seulescu, note de Anca Burșan, Editura științifică, București, 1971.

MONTESSORI, MARIA, *Taina copilăriei*, trad. de I. Sulca-Firu; Tiparul universitar, București, 1938.
Metoda pedagogiei științifice, trad. de Constantin V. Buțureanu, Editura Cartea Românească, București, 1922.

MONTESQUIEU, CHARLES LOUIS SECONDAT, *Scrisori persane*, Caiete, vol. I, trad. de Ștefan Popescu, Editura Minerva, București, 1970.
Despre spiritul legilor, vol. II și III, trad. de Armand Roșuț, Editura științifică, București, 1970.

MUNTEAN, GEORGE, *Proverbe românești* (aranjate după alfabet), Editura pentru literatură, București, 1967.

MUNTEANU, ȘTEFAN, *Stil și expresivitate poetică*, Editura științifică, București, 1972.

NARLY, CONSTANTIN, *Pedagogia generală*, Editura Cultura românească, București, 1938.

NEGRUZZI, COSTACHE, Opere alese, vol. I, ed. îngr. de Liviu Leonte, Editura Minerva, Bucureşti, 1974.

NEGULESCU, P. P., Geneza formelor culturii, ed. a II-a, Editura Cugetarea, Bucureşti, 1947.

Scrieri inedite, Problema cunoaşterii, ed. îngr. de Al. Popescu, Editura Academiei R.S.R. Bucureşti, 1969.

NICOLAE, VASILE, P., Şcoala şi caracterul, Editura Cultura românească, Bucureşti, 1938.

NISIPEANU, ION., Elemente de psihologie pedagogică, ed. a III-a, Tipografia „Jackey-Club", Bucureşti, 1926.

Psihologie populară, tiparul tipografiei „Ramuri". 1913.

Noţiuni de etică pentru cls. VIII-a liceală, Editura Cultura românească, Bucureşti 1935.

NOUMAN, ERNST, Sistemul esteticii, trad. de Iosif I. Gabrea, Editura Casa şcoalelor, Bucureşti, 1926.

NOVICOV, J., Emanciparea femeii, trad. de Bogdan I. Goilov, tipografia Segall şi Marcu, Botoşianu, 1912.

OGORODNICOV, I. TRIFONOVICI, Pedagogie, Editura I.S.R.S., Bucureşti, 1955.

OKON, WINCENTY, Didactica generală, compendiu, versiune programată, trad. de Constantin Geambaşu, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1974.

PALIADY THEODOR, *Jurnalul*, trad. de Paul G. Dinopol, Editura Meridiane, Bucureşti, 1966.

PALADE GEORGE, D., *Patriotism şi cosmopolitism.*

PAMFIL, ED. şi OGODESCU, D., *Psihologie şi informaţie*, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1973.

PANN, ANTON, *Povestea vorbii şi alte scrieri*, prefaţă de I. Fischer, Editura Tineretului, Bucureşti, 1960.

PAS, ION, *Lanţuri*, vol. I.

PASCADI, ION, *Gusturile între* da *şi* nu, Editura Tineretului, Bucureşti, 1968.

PAULSEN, FRIEDRICH, *Introducere în filozofie*, trad. de I. Lupu şi D. Puşchilă, ed. a II-a, Tipografia România nouă, Bucureşti, 1924.

PAVELCU, VASILE, *Drama psihologică*, eseu asupra constituirii psihologiei ca ştiinţă, ed. a II-a Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1972.

PAVESE, CESARE, *Meseria de a trăi, jurnal*, (1935—1950), trad. de Fl. Chiriţescu, Editura pentru literatură universală, Bucureşti, 1967.

PĂTRĂŞCANU, LUCREŢIU, *Curente şi tendinţe în filozofia românească*, Editura politică, Bucureşti, 1971

PÂRVAN, VASILE, *Datoria vieţii noastre*, Editura R.A.M. Quinoasa-Gorj, f. an.

Memoriale, ed. îngr. de Ion Vartic, Editura Dacia-Cluj, 1973.

Studii de psihologia artei, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1967.

PELLICO, SILVIO, Închisorile mele, trad. și studiu de Nina Façon, Editura pentru literatură universală, București, 1965.

PERETZ, I. Ilderim, poveste în umbră și lumină.

PESTALOZZI, JOHANN HEINRICH, Cum își învață Ghertruda copiii (Scrieri), Editura pentru literatură universală, București, f.an

Leonard și Ghertruda, trad. de Ioan A. Rădulescu-Pogoneanu; Editura Casa Școalelor, București, 1943.

PETÖFI, SANDOR, Versuri, trad. Eugen Jebeleanu.

PETRESCU, CAMIL, Un om între oameni, vol. I, III, III și IV; Editura pentru literatură, București, 1962.

PETRESCU, IOAN C., Contribuție la o pedagogie românească, vol.II, Editura Ramuri, Craiova 1962.

Școala activă, ed., îngr. de Anghel Manolache; Editura didactică și pedagogică, București, 1973.

PETROV, A. C., Educarea copiilor în spiritul cinstei și adevărului, Editura de stat pentru literatură științifică, București, 1951.

PETROVICI, ION, Studii istorico-filozofice, tipografia Ion C. Văcărescu, București, 1925.

Probleme de logică, ed. a III-a, tipografia Ion C. Văcărescu, București, 1928.

Titu Maiorescu, Editura Casa Școalelor, București, 1931.

Amintirile unui băiat de familie, Editura Adevărul, București, 1907.

PIAGET, JEAN, Psihologie și pedagogie, trad. de Dan Răutu, Editura didactică și pedagogică, București, 1972.

Psihologia inteligenței, trad. de Dan Răutu, Ed. științifică, București, 1963.

PLATON, Statul (republica), trad. de V. Bichigean, Editura Casa școalelor, București, 1925.

Dialoguri, trad. de Șt. Bezdechi; Editura cultura națională, 1922.

Alcibiade I și II (sau despre natura omenească), trad. de Șt. Bezdechi, Editura Casa Școalelor, București, 1943.

Apărarea lui Socrate, Kriton (datoria cetățeanului) și Phaidon (despre suflet), trad. de Cezar Papacostea, Editura Cartea școalelor, București, 1923.

Banchetul și Phaidon, trad. de Cezar Papacostea, Editura Casa școalelor, București, 1930.

PLUTARH, Alexandru și Caesar, trad. de N. I. Barbu, Editura Casa Școalelor, București, 1943.

Vieți paralele, traducere și studiu de N. I. Barbu, Editura științifică, București, vol. I — 1960; vol. II — 1963; vol. III, — 1966.

POPA, CORNEL, Teoria cunoașterii. Perspectivă semiotico-praxiologică asupra actului cunoașterii Editura științifică, București, 1972.

POPESCU-NEVEANU, PAUL, Psihologie generală și noțiuni de logică, Editura didactică și pedagogică, București, 1973.

POPESCU, DUMITRU, Impresii de călător — prin Egipt, Irac, Cuba, Editura tineretului, Bucureşti, 1962.

Biletul la control! Eseuri, Editura tineretului, Bucureşti, 1968.

Ieşirea din labirint... Eseuri, Editura Eminescu, Bucureşti, 1973.

POPESCU, VASILE, Disciplina, inițiativa, activitatea creatoare în socialism, Editura Politică, Bucureşti, 1975.

Etică şi echitate socialistă, Editura Politică, Bucureşti, 1973.

POPESCU, BARTOLOMEU, Filozofia şi pedagogia creştină a lui Ian Amos Comenius, Editura Cultura românească, Bucureşti, 1940.

POPESCU, ALEXANDRU, Ucenicia morală, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1971.

POPESCU, ALEXANDRU, Introducere în filozofie, ed. a II-a, Editura Cugetarea — Georgescu Delafras, Bucureşti, 1944.

POSPELOV N., Istoria literaturii ruse, trad. de Botna Iordan, Editura Cartea rusă, Bucureşti, 1953.

POTÎNGĂ, CONSTANTIN, Socialismul şi cultura de masă, Editura Junimea, Iaşi, 1972.

PREDA, MARIN, Marele singuratic, Editura Cartea românească, Bucureşti, 1972.

PROGRAMUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre Comunism. Editura Politică, Bucureşti, 1975.

RABELAIS, FRANÇOIS, Gargantua şi Pantagruel, trad. de Romulus Vulpescu, Editura pentru literatura Universală, Bucureşti, 1962.

RACINE, JEAN-BAPTISTE, Teatru prefață de Elena Vianu, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1959.

RADU, ION Psihologia şcolară, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1974.

RALEA, MIHAI Scrieri din trecut, vol. I, în literatură, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957.

Scrieri din trecut, vol. II, în filozofie, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1958.

Scrieri din trecut, vol. III, în literatură şi filozofie, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1958.

Introducere în psihologia socială, în colaborare cu T. Herseni, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1974.

Istoria psihologiei, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti 1958.

Studii de psihologie şi filozofie, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1955.

Prelegeri de estetică, ed. îngr. de Ion Pascadi, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1972.

RĂDULESCU-MOTRU, CONSTANTIN, Personalismul energetic, Editura Casei Şcoalelor, Bucureşti, 1927.

Curs de psihologie, Editura Cultura naţională, Bucureşti, 1923.

REBREANU, LIVIU, Răscoala, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1957.

ROLLAND, ROMAIN, Beethoven. Marile epoci creatoare. De la Eroica la Appassionata, trad. de Letiția Popa și Nicolae Parocescu, Editura muzicală, București, 1962

Beethoven. Marile epoci creatoare. Cîntecul învierii, trad. de Nicolae Parocescu și Letiția Papu, Editura muzicală, București, 1965.

Jean-Christophe, vol. III, trad. de Oscar Lemnaru, Editura muzicală, București, 1969.

Inima vrăjită (3 volume), trad de Vera Călin și Silvian Iosifescu, Editura pentru literatură universală, București, 1964.

Pentru cine scriu? trad. de Lili Soare, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1955.

Teatrul revoluției, trad. de Lucia Demetrius, Tudor Șoimaru, Margareta Bărbuță și Sorina Bercescu, Editura pentru literatură universală, București, 1966.

ROȘCA, ALEXANDRU, Metodologie și tehnici experimentale în psihologie, Editura științifică, București, 1971.

Creativitatea, Editura enciclopedică română, București, 1972.

Psihologie generală, (sub redacția lui Al. Roșca) Editura didactică și pedagogică, 1966.

Aptitudinile, Editura Științifică, București, 1972.

ROUSSEAU, JEAN JACQUES, Emil sau despre educațiune, trad. de Gh. Adamescu, Editura Casa Școalelor, București, 1937.

Despre contractul social sau principiile dreptului politic, tr. de H. H. Stahl, Editura științifică, București, 1957.

Visările unui hoinar singuratic, trad. de Mihai Șora, prefață de Vera Călin, Editura de literatură universală, București, 1968.

RUBINSTEIN, S. LEONIDOVICI, *Existență și conștiință*, trad. de P. Popescu-Neveanu și Mihai Golu, Editura științifică, București, 1960.

RUSSO, ALECU, *Cîntarea României*.

RUSTAVELI, SOTA, *Viteazul în piele de tigru*.

SADOVEANU, MIHAIL, *Neamul Șoimăreștilor*, Editura pentru literatură, București, 1962.

SADOVEANU, IZABELA, *Psihologia copilului*, tipografia Ion C. Văcărescu, București, 1933.

SALVAT, HENRI, *Inteligență, mituri și realități*, trad. de Lisette Daniel și F. Brunea-Fox, Editura didactică și pedagogică, București, 1972.

SANIELEVICI, HENRIC, *Civilizație*, Editura Adevărul, București.

SĂULESCU, N. SP., *Chestiuni de educație morală și socială*, Editura Institutului de arte grafice „Lupta", București, 1900.

SCHOPENHAUER, ARTHUR, *Viața, amorul și moartea*.

Aforisme asupra înțelepciunii în viață, Eseuri, trad. de Titu Maiorescu, Editura pentru literatură universală București, 1969.

SENECA, LUCIUS ANNAEUS, Scrisori către Luciliu, trad. de Gheorghe Guțu, studiu de Isac Davidsohn, Editura științifică, București, 1967.

SIMIONESCU, ION, Cărbunele de pămînt, Editura Casa Școalelor, București, 1925.

SÎNTIMBREANU, MIRCEA, Să stăm de vorbă fără catalog (Convorbiri și cărți poștale). Editura politică, ediția a II-a, București, 1971.

Articol: *Considerații despre... considerație Cu și fără ghiozdan,* Editura tineretului, București, 1956.

SLAVICI, IOAN, Popa Tanda, ed. îngr. de Pompiliu Marcea, Editura Ion Creangă.

Educațiunea morală, Editura Cartea românească, București, f. an.

Educațiunea rațională, f. ed. și an, București.

Educația fizică, Editura Minerva, București, 1909.

Amintiri, ediție îngr. de George Sanda, Editura pentru literatură, București, 1967.

La răscruci, Editura Cartea românească, București, 1926.

SMILES, SAMUEL Caractere tari, trad. de P.R. Petrescu, Ed'tura Casa Școalelor, București, f.an.

Autoritatea familiei. Influența mamei, trad. de E. Stîngaciu și E. Constantinescu.

SOFOCLE, Oedip rege, trad. de Edgar Th. Aslan, Editura stabilimentul grafic I.V. Socec, București, 1894.

Oedip în Colonos, trad. de M. Iorgulescu, Editura România nouă, București, 1921.
Antigona, trad. de Mihail Dragomirescu, Editura universală Alcalay, București, f.an.

SPENCER, HERBERT *Eseuri despre educație*, trad. de Stanciu Stoian, Editura didactică și pedagogică, București, 1975.
Despre educația intelectuală, morală și fizică, trad. de B. Marian, Editura librăriei H. Steinberg și fiii, București, f.an.

SPINOZA, BARUCH (BENEDICT) *Etica*, trad. de Alex. Popescu, studiu introductiv de I. Firu, Editura științifică, București, 1957.
Tratatul teologico-politico, trad. de I. Firu; Editura științifică, București, 1960.
Tratat despre îndreptarea intelectului, trad. de S. Katz; Tiparul tipografiei Diecezană, Oradea, 1928.

STANCU, ZAHARIA *Dulăii*
Ce mult te-am iubit, Editura pentru literatură, București, 1968.

STATI, SORIN (COORDONATOR) *Educație și limbaj*, Editura didactică și pedagogică, București, 1972.

STENDHAL (HENRI BEYLE) *Despre dragoste*, trad. de Gellu Naum, Editura pentru literatură universală, București, 1968.
Viața lui Henry Bruoard, trad. de Modest Morariu, Editura pentru literatură universală București, 1965.

Roşu şi negru, trad. de Gellu Naum, Editura Dacia, Cluj, 1971.

Lucien Leuwen (Roşu şi alb), vol. I, trad. de Şerban Cioculescu, Editura pentru literatură, 1969.

Scrisori către Pauline, trad. de Modest Morariu, Editura Univers, Bucureşti, 1975.

Roma, Neapole, Florenţa, trad. de Tudor Ţopa, Editura Univers, Bucureşti, 1970.

Jurnal, Corespondenţă, trad. de Modest Morariu, Editura Univers, Bucureşti, 1971.

STERN, H.H., *Educarea părinţilor în lume*, trad. de Ina Otilia Ghiulea şi Nadia Răutu, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1972.

STOIAN, STANCIU, *Copilul în literatură*, Editura cultura românească, Bucureşti, 1934.

Educaţie şi tehnologie, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1972.

Educaţie şi societate, Editura Politică, Bucureşti, 1971.

STOIAN, MIHAI, *Adolescenţa — o primejdie?* Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1968.

Reporter în anchetă, Editura tineretului, Bucureşti, 1965.

STOICA, MARIN şi DUMITRU, *Tineretul şi educaţia şcolară*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1973.

ŞAFRAN, O., *Instrucţie şi educaţie*, Editura enciclopedică română, Bucureşti, 1970.

Instruirea morală, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1971.

ŞCHIOPU, URSULA, Psihologia copilului, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1967. *Orientare şcolară*, Centrul de multiplicare a Universităţii, Bucureşti, 1971.

ŞERBĂNESCU, DUMITRU, Exemplul în educaţia copiilor, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1967.

ŞEVCENKO, TARAS GRIGORIEVICI, Viaţa de artist, trad. de Ovidiu Constantinescu şi Pr. Vasilescu-Albu, Editura pentru literatură universală, Bucureşti, 1961.

ŞIŞKIN, A.F., Bazele eticii marxiste, trad. din l. rusă, Editura politică, Bucureşti, 1963.

ŞTEFĂNESCU—GOANGĂ, FLORIAN, Selecţia capacităţilor şi orientarea profesională

ŞTEFĂNESCU, TUDOR D., Etica în Republica Romană (antologie), Tipografia „Biruinţa", Craiova, 1936.

ŞULUŢIU, OCTAV, Jurnal, ediţie îngr. de Nicolae Florescu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975.

TACITUS, PUBLIUS CORNELIUS, Opere vol. III. Anale, trad. de Andrei Marin, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1964.

TĂNASE, ALEXANDRU, Libertate şi necesitate, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1960.

TEODORESCU, STELA, Psihologia conduitei, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1972.

TEOFRAST, Caracterele, trad. din elină, de C. Fedeleş, Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1943.

THEODOSIU, DUMITRU, Introducere în psihologie, Editura librăriei Socec, Bucureşti, 1929.

TITULESCU, NICOLAE, Discursuri, ed. îngr. de Robert Deutsch, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1967.

TODORAN, DIMITRIE, Individualitate şi educaţie, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1974.

TOFFLER, ALVIN, Şocul viitorului, trad. de Leontina Moga şi Gabriela Mantu; Editura politică, Bucureşti, 1970.

TOLSTOI, LEV NIKOLAEVICI, Război şi pace, vol. I, II, III şi IV, trad. de Ion Frunzetti şi Nicolae Parocescu, Editura pentru literatură universală, Bucureşti, 1961.

Texte pedagogice, trad. de Tamara Gane, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1960.

TRANCĂ, DUMITRU, Eseu asupra culturii, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1969.

TUCICOV-BOGDAN, ANA, Psihologie generală şi psihologie socială, vol. I şi II; Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1973.

TWAIN, MARK, (pseudonimul lui Samuel Langharne Clemens)

Viaţa pe Mississippi, trad. de Petru Comarnescu, Editura tineretului, Bucureşti, 1964.

ŢÎRCOVNICU, VICTOR şi POPENGĂ, VASILE, Pedagogia, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1968.

ŢOPA, LEON, Sociologia educaţiei permanente, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1973.

UŞINSKI, K. DMITRIEVICI Opere pedagogice alese, vol. I–II, Editura de stat didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1956–1957.
Omul ca obiect al educaţiei, vol. I, trad. de Anna Radu şi Gheorghe Radu, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1975.

VALLERY-RADOT, RENÉ, Pasteur
VASCHIDE, NICULAE, Imitaţia din punct de vedere psiho-social şi doctrina lui Tarde, Editura Lumen, Bucureşti, 1909.
VAUVENARGUES, LUC DE CLAPIERS, Maxime şi reflecţii, trad. de Aurel Tita, pref. de Ion Vicol, Editura Minerva, Bucureşti, 1973.
VEDENOV, A.V., Educaţia voinţei copilului în familie, trad. din l. rusă, ed. a II-a, Editura de stat didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1974.
VIANU, TUDOR, Estetica, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1968.
Jurnal, Editura pentru literatură, 1961.
VITNER, I., Meridiane literare, Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1960.
VÎGOTSKI, LEV SEMIONOVICI, Opere psihologice alese, vol. II, trad. de Valentina Radu şi Ludmila Slifca, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1972.
VLAHUŢĂ, ALEXANDRU, Iubire, pref. de George Sanda, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1965.
VOLTAIRE, (FRANCOIS-MARTIE AROUET), Ce este omul? trad. de A. Luca, Editura Lumen, Bucureşti, 1909.

Dicționarul filozofic, trad. de L. Soare, Editura pentru literatură și artă a Uniunii scriitorilor din R.P.R., București, 1961.

WAGNER, CHARLES, Viața cumpătată, trad. de Eugen Ciuchi, Editura Fundațiunei I.V. Socec. București, 1920.

WALD, HENRIC, Structura logică a gîndirii, Editura științifică, București, 1962.

WALLON, HENRI, De la act la gîndire, trad. de Al. Duțu, Editura științifică, București, 1964.

WUNDT, WILHELM, Hipnotism și sugestie, trad. de Benedict Kanner, Editura librăriei Alcalay, București, f. an.

XENOFON, Apologia lui Socrate, trad. de St. Bezdechi, Editura Cultura națională, București, 1925.

XENOPOL, ALEXANDRU D., Scrieri sociale și filozofice, ed. îngr. de N. Gogoneață și Z. Ornea, Editura științifică, București, 1967.

ZAMFIRESCU, VASILE DEM, Etica și psihanaliza, Editura științifică, București, 1973

Etica creștină și etica marxistă, Editura Politică, București, 1975.

ZANNE, IULIU A., Proverbele românilor, Editura tineretului, București, 1959.

ZISULESCU, ȘTEFAN, Aptitudini și talente, Editura didactică și pedagogică, București, 1971.

ZLATE, M., Ce este atenția? Editura științifică, București, 1965.

INDICE DE AUTORI

B

D

M

R

INDICE TEMATIC

Î

CUPRINS

Lector : GHEORGHE MARIN
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Bun de tipar : 27.IX.1977. Apărut : 1978. Comanda nr. 1134. Tiraj : 80 000 ex. broşate. Coli de tipar : 15,5.

Comanda nr. 70 301
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România